

**AKIK IGAZSÁGRA TANÍTOTTAK SOKAKAT,
TÜNDÖKÖLNEK ÖRÖKKÖN-ÖRÖKKÉ, MIKÉNT A
CSILLAGOK**

(Dán 12,3.)

XV.

VÁLOGATÁS A
BÖLCSVÖLGYI ZOLTÁN ATYÁVAL KAPCSOLATOS
DOKUMENTUMOKBÓL

Szerkesztette: Krajsovszky Gábor

**Budapest
2022**

**AKIK IGAZSÁGRA TANÍTOTTAK SOKAKAT,
TÜNDÖKÖLNEK ÖRÖKKÖN-ÖRÖKKÉ, MIKÉNT A
CSILLAGOK**
(Dán 12,3.)

XV.

VÁLOGATÁS A
BÖLCSVÖLGYI ZOLTÁN ATYÁVAL KAPCSOLATOS
DOKUMENTUMOKBÓL

Szerkesztette: Krajsovszky Gábor

**Budapest
2022**

© Krajsovszky Gábor

ISBN 978-615-81287-2-8

Felelős kiadó:

Krajsovszky Gábor

***“Ne sirassatok engem.
Ha szerettek, csendes örömmel nézzetek utánam.
Én egy órával előre mentem és várlak a lakóhely
ajtájában,
amely örökre egyesít velem. Várakozzatok!
Boldog, ki csendességben várja az Isten idejét.
Viszontlátásra. Ámen.”***

(Sík Sándor kiadatlan verse, amelyet temetések alkalmára, magánhasználatra írt és Bölcsvölgyi atya is nagyon sokszor idézte.)

Bevezető a XV. kötethez

Életünk folyamán pillanatról pillanatra választanunk kell, és ha a jobbik oldalt választjuk, akkor mindig újabb és újabb ajtó nyílik ki előttünk, amely tovább visz a kiteljesedés felé. Egészen odáig, amikor már csupán a saját képességünk szab határt a továbblépésnek, vagyis elérjük a teljesítőképességünk fizikai vagy szellemi határait, illetve az idő lesz kevés mindarra, amit még meg lehetne tennünk.

Kuklay Antal

Idén van a 100. évfordulója annak, hogy 1922. február 6-án a Zala megyei Kehidán megszületett **Bölcsvölgyi Zoltán József** áldozópap, a budapesti Árpádházi Szent Margit Templom 1966 és 1996 közötti káplánja, majd plébánosa. Ez a működési helye a tizenharmadik volt, ahol papi pályafutásának utolsó harminc esztendejét töltötte. Én is itt ismertem meg őt és kerültem vele – 44 éves korkülönbségünk ellenére – 1981 februárjától haláláig (1996. január 28.) tartó baráti kapcsolatba. Elhunytát követően ebben a sorozatban korábban már jelentek meg az ő munkásságával kapcsolatos kiadványok.¹ Erre a mostani születési centenáriumra került összeállításra jelen Emlékkönyv.

A kiadvány az alábbi témaköröket tartalmazza. Elsőként Bölcsvölgyi Zoltán atya rövid életrajzát olvashatjuk, gimnáziumainak megadásával, illetve papi működéseinek állomáshelyeivel. Ezután következik saját visszaemlékezése életútjára, amelyek kiegészítésre kerültek az általa tanítványainak bizalmasabb körökben elmondott személyes élményeivel is, majd húga, (néhai) Bölcsvölgyi Margit emlékezése következik. Utóbbi visszaemlékezések személyes elbeszélésekből kerültek lejegyzésre, több esetben mellőzve bizonyos neveket és egyéb részleteket. Pálos Antal jezsuita, volt börtöntársa nyílt és őszinte – humort sem nélkülöző – levele kerül következőként közlésre. Ezután pedig volt tanítványai, tisztelői írják meg élményszerűen az atyával kapcsolatos emlékeiket. Ez úton is hálás köszönetemet fejezem ki valamennyi *Visszaemlékezőnek*, akik felkérésemre megörökítették és rendelkezésre bocsátották személyes emlékeiket.

A következő nagyobb fejezetet a levéltári dokumentumok alkotják, amelyek a jelenleg kutatható anyagokból adnak áttekintést (néhány, az akkori korhoz kapcsolódó egyéb vonatkozással, forrásközléssel kiegészítve) az 1940-es évek esztergomi szemináriumi képzéséről, valamint 1955-ig, a Bölcsvölgyi Zoltán atya életéhez kapcsolódó eseményekről.² A levéltári anyagok előkészítéséért és rendelkezésre bocsátásáért *dr. Hegedűs Andrásnak*, az Esztergomi Prímási Levéltár igazgatójának mondok hálás köszönetet.

Ezt követi a Függelék, amelyben egy összesen 367 tételből álló <kérdés-felelet> olvasható – ezeket a kérdéseket Zoltán atya legtöbbször az ifjúsági hittanórákon, valamint szentmisék előtt ministránsoknak tette fel írásban, vagy szóban. A gyűjtemény többek között a

¹ Bölcsvölgyi Zoltán – Krajsovsky Gábor: Akik igazságra tanítottak sokakat, tündökölnek örökkön-örökké, miként a csillagok (Dán 12,3) 1-3. MEK <https://mek.oszk.hu/14700/14792/pdf/>

² Az Esztergomi Prímási Levéltár – *Archivum Primatiale Strigoniensis* Kutatási szabályzata http://www.primarch.hu/elemek/kutatasi_szabalyzat.pdf szerint engedélyezett és meghatározott időintervallummal összhangban.

hittanversenyekre történő felkészítést is hatékonyan szolgálta. A keresztúti elmélkedést követően (amelynek szerzője ismeretlen) az <Isten hét kútja> című, német nyelvből fordított szövegrészek következnek az 1980-as évekből (a forrásmegjelölések több esetben hiányosan maradtak csak fent).

A szöveges rész a Zoltán atya eddig még meg nem jelent további homíliáiból való válogatással, illetőleg Bölcsvölgyi atya szentelő főpásztorának, Mindszenty József bíboros, prímás, esztergomi érseknek egyik megjelent beszédgyűjteményéből idézett szentbeszédével folytatódik, valamint az ezekhez a témakörökhöz kapcsolódó egyéb fontos dokumentumokkal.

Az ezt követő Puncta (elmélkedési pontok) alfejezet pedig a vasárnapi diákmiséken a bűnbánati szertartást megelőző lelkiismeretvizsgálathoz kapcsolódó egymondatos elmélkedéseket, illetve az alkalmanként a szentáldozás alatt felolvasott elmélkedő imádságokat tartalmazza.

A kiadványt befejező fényképmelléklet Zoltán atya életéből mutat be több részletet. A felvételek egy részét Ficsor László, a Keresztény Hit Alapítvány kuratóriumi elnöke, a Magyar Nemzetőrség németországi parancsnoka, valamint a Magyarok Világszövetsége németországi tanácsának elnöke bocsátotta rendelkezésemre. Ez úton is fogadja hálás köszönetemet. A többi fotó egyrészt családi albumokból, másrészt saját gyűjteményből, illetve internetes forrásokból származik. A felvételek több esetben – az adatok hiánya miatt – adatmegjelölés nélküliek. A fényképmelléklethez kapcsolódó írásos dokumentumok – a Zoltán atya Emléktáblájának avatásakor elhangzottak, valamint az atya teljes erkölcsi és jogi rehabilitációja érdekében tett indítvány néhány dokumentum-kivonata – zárják a születési centenáriumra szerkesztett Emlékkönyvet.

Ezen a centenáriumi születési évfordulón a Zoltán atyáról szóló visszaemlékezések, levéltári dokumentumok, valamint most közreadott további beszédei, elmélkedései, és az egyéb anyagok szolgálják ennek az Istentől egyre eltávolodottabb világnak a megtérítését.

2022. Adventjén
Krajsovszky Gábor

Tartalomjegyzék

Bölcsvölgyi Zoltán rövid életrajza.....	5
Személyes visszaemlékezések	6
Bölcsvölgyi Zoltán	6
Bölcsvölgyi Margit	23
Pálos Antal S.J.....	29
Urbán Lászlóné	31
Ficsor László.....	34
Czene György.....	41
Petrovics Sándor.....	45
Károssy Mónika	48
Krajsovsky Gábor	50
Levéltári dokumentumok	66
Függelék	94
A BIBLIÁRÓL.....	94
SZENTMISÉRŐL I.	121
SZENTMISÉRŐL II.	123
ÜNNEPEKRŐL.....	125
EGYHÁZTÖRTÉNELEM.....	128
KERESZTÚTI ÁJTATOSSÁG	131
ISTEN HÉT KÚTJA	139
Isten misztériuma	139
Minden vallás magva a közös ima	141
A kenyértörés	144
Az egyház öt parancsolata.....	146
Isten ítélete.....	149
Apokaliptikus időket élünk?	152
Apokaliptikus jelek lennének?.....	154
Föltámadásának hatalma	156
Homíliák.....	159
1986. július 9. 6.00 és 7.00.....	159
1986. július 10. 18.30	159
1986. szeptember 6. 18.30.....	160

1986. szeptember 7.	9.00.....	161
1986. november 30.	9.00 Advent 1. vasárnapja.....	162
1986. november 30.	18.30 Advent 1. vasárnapja	162
1986. december 6.	18.30 Advent 2. vasárnapja.....	163
1986. december 7.	9.00 Advent 2. vasárnapja.....	164
1986. december 13.	18.30 Advent 3. vasárnapja.....	165
1986. december 14.	9.00 Advent 3. vasárnapja.....	165
1986. december 14.	18.30 Advent 3. vasárnapja.....	166
1986. december 20.	18.30 Advent 4. vasárnapja.....	167
1986. december 21.	9.00 Advent 4. vasárnapja.....	168
1986. december 21.	18.30 Advent 4. vasárnapja.....	169
1987. március 7.	18.30 Nagyböjt 1. vasárnapja	170
1987. március 8.	9.00 Nagyböjt 1. vasárnapja	171
1987. március 8.	18.30 Nagyböjt 1. vasárnapja	171
1987. március 14.	18.30 Nagyböjt 2. vasárnapja	173
1987. március 15.	9.00 Nagyböjt 2. vasárnapja	174
1987. március 15.	18.30 Nagyböjt 2. vasárnapja	174
1987. március 22.	9.00 Nagyböjt 3. vasárnapja	175
1987. március 28.	18.30 Nagyböjt 4. vasárnapja	176
1987. március 29.	9.00 Nagyböjt 4. vasárnapja	177
1987. március 29.	17.00 Rózsafüzér Társulat megalakulása	177
1987. április 1.	17.00 Egyházi házasságkötésről	178
1987. április 4.	18.30 Nagyböjt 5. vasárnapja	179
1987. április 5.	9.00 Nagyböjt 5. vasárnapja	179
1987. november 8.	9.00	180
1987. november 8.	17.00 Rózsafüzér titokcsere	181
1987. november 28.	18.30 Advent 1. vasárnapja	183
1987. november 29.	9.00 Advent 1. vasárnapja.....	183
1987. december 5.	18.30 Advent 2. vasárnapja.....	184
1987. december 6.	9.00 Advent 2. vasárnapja.....	185
1987. december 12.	18.30 Advent 3. vasárnapja.....	186
1987. december 13.	9.00 Advent 3. vasárnapja.....	187
1987. december 19.	18.30 Advent 4. vasárnapja.....	188
1987. december 20.	9.00 Advent 4. vasárnapja.....	189

1988. február 20. 18.30 Nagyböjt 1. vasárnapja	189
1988. február 21. 18.30 Nagyböjt 1. vasárnapja	191
1988. február 28. 9.00 Nagyböjt 2. vasárnapja	193
1988. február 28. 18.30 Nagyböjt 2. vasárnapja	193
1988. március 5. 18.30 Nagyböjt 3. vasárnapja	194
1988. március 6. 9.00 Nagyböjt 3. vasárnapja	195
1988. március 12. 18.30 Nagyböjt 4. vasárnapja	196
1988. március 19. 18.30 Nagyböjt 5. vasárnapja	197
1988. március 20. 9.00 Nagyböjt 5. vasárnapja	198
1988. március 20. 18.30 Nagyböjt 5. vasárnapja	200
1989. január 10. 19.00 Ifjúsági hittanóra	200
Mindszenty József bíboros szentbeszéde az amerikai követségen	204
A szentbeszédre, illetve az akkori egyháztörténethez kapcsolódó egyéb dokumentumok	206
Adriányi Gábor: Paskai László prímási kinevezésének körülményei	206
Adriányi Gábor: Emlékeim Szendi József érsekről.....	208
Egyezkedési kísérletek.....	210
XVI. Benedek pápa és Adriányi Gábor a Vatikán keleti politikájáról	210
Püspökkari körlevelek a magyarországi kommunizmus kerek évfordulóira és egyéb püspöki megnyilatkozások	211
Elnyomók és hitvallók.....	217
Puncta.....	229
Nagyböjt 5. vasárnapjától Szent Család ünnepéig – 1985	229
Újévtől Szent Család ünnepéig – 1986	237
Újévtől Szent Család ünnepéig – 1987	249
Újévtől Szilveszterig – 1988.....	259
Imádságok különféle alkalmakra.....	266
1988. Krisztus Király ünnepe	266
1988. Advent 1. vasárnapja	266
1988. Advent 2. vasárnapja	266
1988. Advent 3. vasárnapja	267
1988. Advent 4. vasárnapja	267
1988. december 25. Karácsony	267
1988. december 26. Szent István vértanú.....	268
Fényképmelléklet	269

Fényképek	269
Kapcsolódó dokumentumok	302
Bölcsvölgyi Zoltán atya Emléktáblájának avatásán elhangzott beszéd	303
A megbocsátás hősies foka	304
Bírósági rehabilitáció ügye	305

Bölcsvölgyi Zoltán rövid életrajza

Bölcsvölgyi Zoltán, szül. 1922. febr. 6., Kehida¹, gimnáziumi tanulmányok: 1933—1937 Keszthelyi Prémontrei Rendi Katolikus Reálgimnázium (I-IV osztály), 1937—1939 Budapesti VII. ker. m. kir. állami Madách Imre Gimnázium (V-VI osztály), 1939—1941 Esztergomi Szent Benedek-rendi Kath. Szent István Gimnázium (VII-VIII osztály), szent. 1946. jún. 10., Esztergom. 1946, Érsekvadkert, káplán. 1946—1947, Esztergom, Bazilika, karkáplán. 1947—1951, Szentendre, káplán. 1951—1954, Varsány, káplán. 1954—1955, Kemence, plébános-helyettes. 1955—1956, Ásványráró, káplán. 1956, Tokod, kápláni kinevezés, de új állomáshelyét betegsége miatt nem tudja elfoglalni. 1956, betegszabadság. 1956—1958, Budapest, Örökimádás, káplán. 1958—1959, Budapest, Jézus Szíve templom, káplán. 1959—1960, Budapest, Vörösmarty utca, káplán. 1960, Budapest, belváros, káplán. 1960—1963, szabadságvesztés. 1963—1966, Budapest, Szent Kereszt plébánia, káplán. 1966—1996, Budapest, Szent Margit (Lőportárdülő) káplán, majd 1988-tól ugyanott plébános, egészen 1996. január 28-án bekövetkezett haláláig.²

¹ https://www.sulinet.hu/oroksegtar/data/telepulesek_ertekei/100_falu/Kehida/pages/016_iparosok.htm

² Az Esztergomi Főegyházmegye Névtára 1970. évre. Főegyházmegyei Hivatal Esztergom 1970. <http://www.bibliotheca.hu/schematismus/>

Az Esztergomi Főegyházmegye Névtára és Évkönyve 1982. Esztergom, 1982.

Beke Margit: Az Esztergomi (Esztergom-Budapesti) Főegyházmegye papsága 1892-2006. Szent István Társulat, Budapest, 2008.

Személyes visszaemlékezések³

Bölcsvölgyi Zoltán *Visszaemlékezése életútjára*⁴

Miután 1946-ban pappá szentelték, először Érsekvadkertre, majd Esztergomba került. Az Esztergomi Bazilika karkáplánja lett, majd hittanár a tanítóképzőben. De kritikus idők jöttek és ő továbbra is nemet mondott arra, amire egyesek kezdtek igent mondani. Ettől kezdve egyik helyről a másikra helyezgették. Működött Szentendrén, Varsányban, Kemencén, Ásványráron, végül 1956-ban Budapestre került. Ekkor azonban már elfogyott azoknak a türelme, akik elő akarták írni számára, hogy mire mondjon igent és mire nemet.

Még az ötvenes évek elején történt, hogy egy alkalommal nem olvasta fel a híveknek a szószékről azt a püspöki körlevelet, amely a gabona betakarításának kötelezettségére hívta fel a gazdák figyelmét. Úgy vélte, ez a mezőgazdasági részletkérdés nem illeszthető be a liturgikus cselekménybe.

Katolikus egyházi vezetők körlevelei a nyári mezőgazdasági munkák jó elvégzéséről

Papp Kálmán győri püspök, Hamvas Endre csanádi püspök, Kujáni Ferenc kalocsai érseki helynök körlevélben hívták fel a híveket a nyári mezőgazdasági munkák időbeni elvégzésére. Rámutatnak a körlevelekben, hogy a növényápolás, aratás, cséplés pontos elvégzése, a begyűjtési kötelezettségek lelkiismeretes teljesítése a dolgozó parasztoknak népünk iránti felelősségteljes kötelessége.⁵

³ Az <Emlékkönyv az Árpád-házi Szent Margit Templom felszentelésének 75. évfordulójára 1933-2008 – Kiadó: Budapest, XIII. kerület Árpád-házi Szent Margit Plébánia, 2008> című kiadványban több, személyes visszaemlékezés is olvasható erről a korszakról.

<https://docplayer.hu/125246088-5-az-ujlipotvarosi-arpad-hazi-szent-margit-plebania.html>

⁴ Hetényi Varga Károly: Papi sorsok a horogkereszt és a vörös csillag árnyékában I. rész, Lámpás Kiadó, Abaliget 1992, 39-41. nyomán – Budapest, 1989. március 15.

Dr. Katona Gyuláné Szentendrey Katalin: A szentendrei katolikus egyház és plébánia története 1002–1992.

Dr. Leitereg András: Bölcsvölgyi atya rövid életrajza. Új Szentendrei Hírlap, 2000. szept. 9.

⁵ Szabad Nép, 1953. június 28.

„A szántás, vetés, gabonabeadás, stb. sok megkívánt szószéki sürgetése a híveknél visszatetszést kelt, azt mondják, hogy a püspök is segít nyúzni őket, s a híveknél csak ellenkező hatást vált ki: kimennek a templomból, hangosan köhögnék, illetőleg felkiabálnak a szószékre.”⁶

„A rendszer ugyanis, amely az én pásztorleveleimet az állami ügyekbe való illetéktelen beavatkozásnak minősítette és kifogásolta, most azt követelte a papságtól, hogy gyűlölt politikai és gazdasági célkitűzéseit, ellenszenves beszolgáltatási terveit szószékről ajánlja az elkeseredett híveknek. Valóságos vallási karikatúrák ezek a körlevelek és templomi beszédek, amelyek felolvasására az egyezményre hivatkozva kényszerítették a szerencsétlen lelkipásztorokat.”⁷

Ezért följelentették az egyházi főhatóságnál, ott, ahol magát a körlevelet szerkesztették. A börtönből már kiszabadult Beresztóczy Miklós általános helynök súlyos vétségnek tartotta Bölcsvölgyi tisztelendő úr mérsékelt lelkesedését, és azonnal elhelyezte Varsányba. De a varsányi gazdák is jobban tudták, mikor kell vetni, aratni, begyűjteni; új papjuknak itt is csak Isten ígését kell hirdetnie. Az érkező káplánt az Egyházügyi Hivatal kitiltja az iskolából, és a templomban sem szabad hitoktatnia. Az ávósok szinte minden héten fölkeresik, hogy erről, meg arról prédikáljon, mert a nép hallgat őrá.

Húsvétra készítettett 60 ministránsruhát. A feltámadási körmenetre vették volna fel. Két órával a szertartás megkezdése előtt megjelenik a plébánián két ávós, és megfenyegeti: ha négynél többen öltözködnek ministránsruhába, mise után azonnal elviszik a faluból. Bölcsvölgyi atyának páratlan ötlete támadt: a hatvan gyerekből felöltöztetett négyet, a többi 56 pedig karján tartotta egész szertartás alatt ministránsruháját. Az ávósok a szemközti tanácsházából nézték végig a különös körmenetet. A hívők mindenről tudtak. A megalázott, megfélemlített nép érezte, látta, pásztorá mellett van. Éppen ez fájt a hatalomnak. Havonta hívták táviratilag Salgótarjánba. Ígérettek, fenyegettek, püspöki széket kínáltak neki. (Tehát *nem a Vatikán* kínálta a püspöki széket, hanem *a magyar állambiztonsági szervek!*)

⁶ Salacz Gábor: A Magyar Katolikus Egyház tizenhét esztendeje (1948-1964), Görres Gesellschaft München 1988. 121. old.

⁷ Mindszenty József: Emlékirataim. Weller Publishing Co. Ltd., Torontó, 1974. Szent István Társulat, Budapest, 1989. 430. old. „A magyar Egyház kálváriája” című fejezet http://ppek.hu/szit-pdf/Mindszenty_Emlékirataim_facsimile.pdf

Mivel a hitoktatást a következő iskolaévben is betiltották, a falu népe nagy tömegben vonult Salgótarjánba, hogy tiltakozzék. A *püspök (!)* ezért büntetésül táviratilag Kemencére helyezi Bölcsvölgyit.

Esztergomból egy alkalommal kiment Kemencére a „bajszos püspök”, és rajtakapta, hogy a gyerekekkel szánkózik. Ez súlyos bűnnek számított. Azonnal elhelyezték Ásványráróra. Innen egy év múlva szívbetegsége miatt „kerékpármentes” helyet kér, de az Egyházügyi Hivatal megtagadja. Ezt követően Tokodra kap áthelyezést, de új állomáshelyét kórházi gyógykezelés miatt nem tudja elfoglalni. Így kerül betegszabadságra Pestre, Grösz érsek kiszabadulása után pedig sikerül áthelyezést kapnia az Örökimádás templomba. Itt kezdte el a hitoktatást, de kapott iskolát is. Ettől kezdve tudta, érezte, hogy nagyon figyelik. Hamarosan el is helyezték a Jézus Szíve templomhoz. Korábbi tanítványai tömegesen mentek utána. Új főnöke (Fundelius Vilmos – KG) ekkor feljelenti, hogy egyik szentbeszédében kioktatta a Szabad Népet. Áthelyezik a Vörösmarty utcába, egy kis kápolnába, abban a reményben, hogy ide már nem megy utána senki. De mentek. A Belvárosi templomba való áthelyezését követően szintén egy paptársa jelenti föl – immár ötüket – „házi hitoktatás” miatt. Behívadják, de még elengedik. Ettől kezdve minden nap várhatja a letartóztatását. A hitoktatásnak ezt a formáját is mindenképpen fel akarta számolni az ateista államhatalom. 1960. november 22-én, éjjel 11 órakor csengettek a lakásán. Miután mindenét fölforgatták, néhány példány keletnémet püspökkari körlevelet is találtak nála.⁸ Ez a néhány gépelt lap jelentette az „iratok sokszorosításának” bűnét.

A közelben álló fekete autóba tuszolták, *s ott és akkor* közölték vele, hogy viselkedéséért „három és fél évre kivonják a forgalomból”.

Egyenesen a Fő utcába vitték. Levetköztették és egy gyenge szerkezetű, fából tákolt székre ültették. Két ávos állt mellé. Egyikük bemutatkozott: „*Barta őrnagy vagyok.*” Ezután a háta mögé ment, és csizmájával akkorát rúgott a szék alá, hogy az menten összeroppant. „Most aztán elmondasz mindent, te csirkefogó, rothadt csuhás, mert már elég borsot törtél az orrunk alá” – kezdte Bölcsvölgyi vallatását, és ebben a stílusban is folytatta. Fél évig tartottak a kihallgatások a legkülönbözőbb módszerekkel (ld. ehhez még a Mindszenty bíboros megkínzásáról szóló részt). És fél év múlva Bölcsvölgyi főtisztelendő úr aláírta azt is, amit soha életében nem követett el... Be kellett őt erkölcsileg

⁸ <http://doktori.btk.elte.hu/hist/wirthnedierabernadett/diss.pdf>
http://www.eucharisztikuskongresszus.hu/szemin_116.html

Jelen kiadványban a körlevél magyar fordításban teljes terjedelemben olvasható.

mocskolni azért, hogy a magyar szülőket elrettentsék a papoktól, Egyháztól, Istentől, hogy a templomi hitoktatást lehetetlenné tegyék az országban.

Ügyének bírósági tárgyalása 1961. Pünkösdhétfőjén kezdődött a Fő utcában. A feljelentő is jelen volt. Az előszobában ült, dohányzott, ideges volt. *Szembesítették őket – a két papot...* (Csiszér Ferencsel – KG) Aztán Bölcsvölgyi atya megkapta azt a három és fél évet, amennyit az ávós mondott neki letartóztatása éjszakáján.

Bölcsvölgyi káplán elhurcolásának éjjelén vitték el lakásáról Tompa Nándor, Rózsavölgyi László, Keglevich István és Emődi László lelkészeket is. Most, a tárgyalás után együtt szállították mindannyiukat Márianosztrára.

„Jóval a bírósági tárgyalás előtt, 1961. március 15-én a Püspöki Kar is elhatározta magát a perben szereplő papoktól. Éppen azoktól, akik elsődleges hivatásuknak tekintették Krisztus szolgálatát és a Magyar Népköztársaság semminemű törvényébe nem ütköző államellenes szervezkedést nem kezdeményeztek. Idézet a körlevélből: *Nem engedhető meg, hogy felelőtlen elemek a Katolikus Egyházat – bármely formában is – államellenes célokra használják fel. A Püspöki Kar nyomatékosan rámutat arra, hogy azok az egyházi személyek, akik nem elsődleges hivatásukat, a lelkek krisztusi szolgálatát teljesítik, hanem a Magyar Népköztársaság törvényeibe ütköző államellenes szervezkedést kezdeményeztek vagy kezdeményeznek, illetőleg abban tudatosan részt vesznek, bárhol is működjenek, bűnös tevékenységükkel a Katolikus Egyház kárára cselekszenek.*”⁹

„A püspökök lapulnak, ugyanazt mondják, mint amit a kommunisták mondanak, mindenben egyetértően beszélnek. Ott vannak a parlamentben is papok közül néhányan képviselőként. Erre sokan azt mondják: miért legyek én keresztény, hiszen a kereszténység majdnem ugyanaz, mint a kommunizmus. Bedőlnek: a sok hazugságot elhiszik, ha egy igazságot is kevernek bele.” (Zoltán atya szűkebb körben elhangzott véleménye az 1980-as évek közepén.)

„A márianosztrai börtönben tőlünk távolabb őriztek még három-négy papot, akiket köztörvényesek közé soroltak. Erre a „köztörvényes” minősítésre azonban vigyáznunk kell. Ugyanis sok papnál, ha nem találtak nála „ellenforradalmi” iratokat, megfenyegették: írja alá, hogy X kislányon liliomtiprást követett el, vagy Y kisfiúval fajtalankodott. Ez csak hat hónapot

⁹ Hetényi Varga Károly: Papi sorsok a horogkereszt és a vörös csillag árnyékában I. rész, Lámpás Kiadó, Abaliget 1992. 61. old.

fog jelenteni. Ha nem írja alá, bebizonyítjuk, hogy kémkedett, mert nyelvtanfolyamra járt a brit, olasz, francia követségekre – s akkor 15 év! Persze a legtöbb pap a kisebb rosszat választotta. Ennek ellenére kiszerkesztették az újságokba, s mégis többet kapott, mintha egy részeg matróz követte volna el ugyanazt (amit a megvádolt papok értelemszerűen *nem* követtek el). Emlékezetem szerint az ilyen csellel elítélt papok között volt *Bölcsvölgyi Zoltán* esztergomi, Bernáth Ferenc egri, Kováts Lajos csanádi és dr. Hidvégi Ervin székesfehérvári egyházmegyes lelkész is.”¹⁰

Bölcsvölgyi Zoltán 1963-ban szabadult amnesztiával. Ezüstmiséjére Mindszenty József bíboros Bécsből egy aláírásával ellátott fényképét küldi neki. Ez jelenti számára a legnagyobb kitüntetést!

Bölcsvölgyi atya szentelő főpásztorának, Mindszenty bíborosnak kegyetlen megkínzásáról Emlékirataiban döbbenetes beszámolót olvashatunk:

„Egy földszinti, fűtetlen, rideg, hodályszerű helyiségbe cipeltek be, ahová népes gyülekezet csődült össze vetkőztetésemre. Elsőnek a rendőr őrnagy nyúlt hozzám, azután a sánta titkosrendőr. Lehúzták a reverendámat és gúnyosan nevetve az alsóruháimat is. Hirtelen táncolni kezdenek körülöttem. Az őrnagy rám ordít: ***Kutya! De rég vártuk ezt a boldog órát! Csakhogy ennyire vagyunk!*** Ki ez az őrnagy? Volt egy becéző neve, Gyula bácsi. Az itt szerepeltetett tiszteknek és kínzóknak a neve felől az ember soha nem lehetett biztos. Álneveket használtak és a viselt rangok is inkább személyazonosságuk elrejtésére szolgáltak.”

„Közben írták a jegyzőkönyvet, de nem az került bele, amit én mondtam. Az aláírásra elem adott szövegben mindazt, amit mondtam, meghamisították. Természetesen megtagadtam az aláírást. **Jegyezze meg, hogy itt nálunk a vádlottak nem azt vallják, amit ők akarnak, hanem amit mi akarunk.** Décsi intett a fejével és kiadta az utasítást: ***tanítsátok meg vallani!*** Az őrnagy visz be a cellába. Lehetett úgy éjfél után 3 óra. Két ór az asztalt gyorsan elrángatja a szoba közepéről, utána az őrnagy megáll velem szemben és rám kiált, hogy vetkőzzem. Nem vetkőzöm és nem is mozdulok. Int a legényeinek. Segítségükkel maga húzza le rólam a csíkos zubbonyt és nadrágot. Utána

¹⁰ Dr. Lotz Antal csanádi egyházmegyes áldozópap visszaemlékezése, Szeged, 1989. In: Hetényi Varga Károly: Papi sorsok a horogkereszt és a vörös csillag árnyékában I. rész, Lámpás Kiadó, Abaliget 1992. 41. old.

elhagyja a szobát. Hallom, künn a folyosón lázasan keresgélnek valamit. Röviddel azután belép a szobába egy magas, tagbaszakadt, bivalynyakú és vadtekintetű politikai rendőrtiszt, aki csak annyit vet felém: én partizán voltam. Beszél ugyan magyarul, de az arca nem magyar. Gyűlöletét már régóta gyűjthette ellenem. Nézni sem jó romlott, gyűlölködő arcát. El is fordulok. A mozdulatából azt sejtem, hogy kissé eltávolodik tőlem. ***Egyszerre nekem fut, és csizmájával egész erejével belerúg földetlen gerincembe. Ő is, én is a szemközti falnak esünk.*** Többet akkor, úgy látszott, nem is tudott rúgni; valami luciferi örömmel arcán pihegve mondja: *életem legboldogabb pillanata volt ez. Hogy a valóságot mondta, azt le tudtam olvasni kéjesen eltorzult arcáról.* Most újra az őrnagy jön be. Kiküldi a partizánt, gumibotot vesz elő. ***Sohasem gondoltam, hogy a gumibotig is eljutok*** egyszer életemben. Legyűr vízszintesen s elkezd ütlegetni. A gumibot suhogásaira a szomszéd szobából és a folyosó felől hallom a kórusszerű, diadalmas kacajt. Nők és férfiak vegyesen vannak a közelemben. ***Az őrnagy továbbra is egymás után méri rám az ütéseket; bár kimerülten liheg, de nem hagyja abba a kínzásomat, hiszen nagy gyönyörűsége lehetett abban, hogy végre elérkezett az óra, amikor Magyarország hercegprímását levetkőztetve botozhatja.***”

„Kínzásom alatt emlékeznem kellett a töméntelen szenvedésre, ami népünkre szakadt, köztük a tömegesen megerőszakolt magyar lányok, apácák és édesanyák sorsára és lelkiállapotára. Őbennük is hasonló világozottság mehetett végbe. A bolsevizmus égisze alatt történt az is, ez is. És itt, az Andrássy út 60-ban vágyva gondoltam a vértanú-halált halt Apor Vilmos győri püspök magasztos sorsára; szerettem volna helyében lenni.”¹¹

Szabadságvesztés 1960-1963

(Bölcsvölgyi atya személyesebb megnyilatkozásai erről az időszakról)

„Mikor bíróság elé állítanak titeket, ne rettegjétek, hogyan és mit mondjátok. Abban az órában majd megtudjátok, mit szóljátok, hiszen nem ti beszéltek, hanem Atyátok lelke szól belőletek.” (Mt 10,19-20.)

¹¹ Mindszenty József: Emlékirataim. Weller Publishing Co. Ltd., Torontó, 1974. Szent István Társulat, Budapest, 1989. 236-237., 240-242. old.
http://ppek.hu/szit-pdf/Mindszenty_Emlékirataim_facsimile.pdf

„*Bilincseimet Krisztusért viselem.*” (Fil 1,14.)

Amikor minket letartóztattak, akkor megtudtuk, hogy milyen érzés volt az, amikor Jézus Krisztust Nagycsütörtök éjszakáján elfogták. A börtönben megéreztem azt, hogy az Isten mennyire a tenyerén hordoz minket! Mi a hitünkért vállaltuk a szenvedést és felajánlottuk.

Zoltán atya egy későbbi visszaemlékezésében a következőket írta:

„Akaratom ellenére és működésem felgyorsulása miatt engem is kikezdték. ”Papi életem folyamán, az Ávo jóvoltából kénytelen voltam némileg osztozni Mindszenty bíboros sorsában.”

Az alábbi epizódból kitűnik a kommunista börtönvilág légköre, azon kívül Mindszenty bíboros ellenségszeretete is tisztán megmutatkozik (a letartóztatásának előkészítésében részt vevő, akkor kivégzett Rajk László üdvösségéért is imádkozik a fegyházban).

Mindszenty bíboros a fegyházban szemtanúja volt egy kivégzésnek (ez, ma már történetileg is igazoltan, Rajk László, kommunista belügyminiszter akasztása volt, 1949. október 15-én, aki azelőtt nemrég az Ávo-t megszervezte)¹². A kivégzés után a megjelent bolsevik hatalmasságok nagy lakomára ültek össze. Annak végén, ételtől-italtól jókedvre hangolva elhatározták, hogy elővezettetik Mindszentyt. Erre a bíboros többek között így emlékezik: “Éreztem, hogy a jóllakott, vigadó Heródes gúny-mulatsága kezdődik. Elhatároztam, hogy néma leszek. Mesterem így tett, amikor ráadott fehér ruhában ott állt a gyilkos uralkodó, *Heródes* előtt. Felvezetnek az emeletre. Előbb üres hivatali szobába lépünk, majd kitárul a szomszéd helyiség ajtaja. A társaság központjában az előttem ismeretlen államtitkárt látom, majd *Péter Gábort* és kíséretét. És az újságírókat. Az egész sereg rám néz és egyetlen nevetésben csattan fel. Az “államtitkár” végül int s még mindig el-elnevetve magát, azt kérdi:

— Maga a Mindszenty?

Hallgatok.

— Egészen jól áll magának ez a ruha! – jegyzi meg s újra felnevet és a többiek vele hahotáznak.

¹² Mindszenty József: Emlékirataim. Weller Publishing Co. Ltd., Torontó, 1974. Szent István Társulat, Budapest, 1989. 344-347. old.

http://ppek.hu/szit-pdf/Mindszenty_Emlékirataim_facsimile.pdf

— Van valami kívánsága? – kérdi később.

Némán hallgatok.

— Jól van ez így, – mondja – most a nép az úr! A pápa is nemsokára a maga sorsára jut!

Egy percig szembenézünk. Azután az államtitkár megint int, és a fegyencet visszavezetik cellájába. **Csattan az ajtó. Ott bent a fegyenc letérdel és hálát ad, hogy a názáreti Jézussal megoszthatta gyalázatát. Azután elkíséri imáival a ma reggel kivégzett fogoly lelkét az Örök Bíró elé: Adj Uram irgalmat, nyugalmat neki!”**

13

Bölcsvölgyi atya emlékezése így folytatódik:

A letartóztatás előtti napokban már figyelmeztettek, hogy az Ávo keresett a plébánián¹³ – nem aludtam ott. 1960-ban jött a lenyakazás – Szent Cecília éjszakáján, november 22-én éjjel csengettek a lakásunkon. Édesanyám szeme láttára történt az egész – azon az éjszakán országosan 42 papot fogtak le, illetve tartottak náluk házkutatást. Aki feljelentett, az egy pap volt, aki utána elkezdett inni és bele is halt. A feljelentőnk pedig, Csiszér Ferenc (+1981) 1956-ban fegyvert fogott és utána kémkedéssel váltotta ki magát. Bevitték a rendőrségre és azzal a feltétellel engedték ki, hogy minél több papot kell adnia az állam börtönébe, minél több papot buktasson le. Hát ez sikerült neki, egyszerre ötöt is: Keglevich Istvánt, Emödi Lászlót, Rózsavölgyi Lászlót, Tompa Nándort és engem. Ötünket vittek el egyszerre, egy éjszakán. Letartóztatásom után édesanyám még egyszer látott a Fő utcai¹⁴ vizsgálati fogságom ideje alatt, a folyosón vittek át. A Fő utcán rendes volt az ór, engedte a cigarettát, sőt még ő adott a foglyoknak cigarettát. Letartóztatásunk *reggelén* a Szabad Európa Rádió már bemondta az egész névsort! Édesanyám addig az éjszakáig őrizte azt a fényképet, amelyen Szentendre-Izbégen voltam templomszenteléskor Mindszenty bíborossal együtt lefényképezve; ezen kívül még voltak más fényképek is Mindszentyvel, de amikor letartóztattak, édesanyám az összes

¹³ Belvárosi Plébánia, Budapest, akkori plébános: Halász György, akiről a későbbiekben még szó lesz.

¹⁴ Fővárosi Büntetés-végrehajtási Intézet – az 1956-os szabadságharc leverését követően a Fő utcai épületrészbe a Budapesti Katonai Ügyészség, a Budapesti Katonai Bíróság, a Legfelső Bíróság Katonai Kollégiuma, a Gyorskocsi utcai épületrészbe pedig a BM Politikai Vizsgálati Osztálya költözött be, ahol a foglalkoztatott nyomozók, vizsgálótisztek jelentős részét a feloszlott ÁVH állományából válogatták ki.

<http://urbface.com/budapest/a-fovarosi-buntetes-vegrehajtasi-intezet>

fényképet elégette! A börtönbe hitoktatás miatt, Balatonnál való táboroztatás miatt juttattak. A mór elvégezte dolgát, mehet – van egy ilyen magyar mondás. Utána aztán (a besúgó) nem bírta, elküldték vidékre. Később visszajött, a Bakáts térre került. Már meghalt, előtte azonban levágták a lábát (érszükülete volt). Azt mondtuk a börtönben: ha most leverik a vesénket, soha többet nem tudunk hitoktatni, ha pedig aláírjuk azokat a hazugságokat, amelyeket ránk kentek, és amihez semmi közünk nem volt, akkor innen kikerülve tovább tudunk hitoktatni!¹⁵ A börtönben sokszor kérdezték a kihallgatóink: mi az, hogy gyakorlati ateista? *Az, aki úgy él, mintha nem volna Isten!*

Amikor megkaptuk az amnesztiát (Szombathely, 1963. március 29.), megmondtuk: mi ezt nem kértük, mi nem vagyunk vétkesek!

Szabadulásunk után felkerestük a besúgónkat – mind az öten – és megmondtuk neki, hogy *nem haragszunk rá!* Isten irgalmazott neki – reméljük. Én nem vagyok bíra, és senkinek nem tudom az örök sorsát...

Bölcsvölgyi atya a *megbocsátást* is hősies fokban gyakorolta. Erre szép példát találunk egyik elhangzott, templomi beszédjében (1990. február 18. 18.30).

„Atyám, bocsáss meg nekik - mondta az Úr kereszten függve, amikor köpködtek feléje – mert nem tudják, mit cselekszenek.” Valóban, a gyűlölet vakká teszi az embert, és nem lát tisztán, nem tudja, mit cselekszik. Talán nem árulok el titkot, amikor elmondom, hogy életemnek egyik legmegrázóbb pillanata volt – nem nagyon régen, senkinek se mondtam el, még a testvéreimnek sem – valaki felhívott este telefonon és megkérdezte, hogy eljöhetne-e hozzám és hogy mikor. Azt mondja, én nem fogom őt megismerni, ő azonban megismer engem. Mondtam: kérem, jó lesz este 9 után? Megegyeztünk és este 1/4 10-kor

¹⁵ Bölcsvölgyi atya egy 1990 utáni templomi hirdetés alkalmával a következőket mondotta: „Ezek (azaz a kommunisták – KG) annyit hazudtak már; *csak* hazudtak! Ha valaki egy kicsit is elhisz valamit azokból, amit ott ránk kentek és megtudná, ***hogy azt a vallomást belőlünk milyen eszközökkel csikarták ki***, akkor az most itt, az oltárlépcső előtt térdén csúszva kérne bocsánatot!” Bölcsvölgyi atya 1982-ben az általam (Krajsovszky Gábor által) részére feltett személyes kérdésre a következő, igen bizalmas közlést adta. Kérdés: Történt-e fizikai bántalmazás a vizsgálati fogság ideje alatt? Válasz: *Igen, a vesénket verték!* Erről a testvérei nem tudtak, Zoltán atya megkímélte őket ettől – ezt pedig húgának, Margit néninek a közléséből következtetem, aki nekem nem sokkal halála előtt a következőket mondta: <Amikor a Zoli megkapta Mindszenty József emlékiratait, nekem akkor azt mondta, hogy én azt ne olvassam el. Nyilván azért mondhatta ezt, mert tudta azt, hogy én akkor abból ki tudom következtetni azt, hogy vele mit műveltek. Néhány részt olvastam belőle, de az egész soha nem olvastam el, Mindszenty József kínzásának leírását pedig pláne nem.>

becsengetett valaki és azt mondta – nem akarom a nevét mondani, bár nem hittem el akkor sem, hogy úgy hívják – őrnagy, nyugalmazott őrnagy vagyok, s előtte a nevét is megmondta.¹⁶ *Bizonyára emlékszik arra, amikor letartóztatásának az éjszakáján belerúgtam abba a rozoga székbe, amelyre meztelenül ráültettük – annyira, hogy a szék teljesen szétment és még én magam is beleremegtem.* Most én azért jöttem el – mivel az egyik nevemet megmondtam, ő bemutatkozott, hogy hívják; de én tudtam, hogy ezeknek nyolctíz nevük is van – mivel megmondtam az egyik nevemet, talán fel tudna deríteni, és akkor nekem nagyon szomorú sorsom lenne. *Meg tud-e bocsátani?* S akkor úgy erre az Apor Vilmos jelenetre gondoltam – különben se tartottam számon, csak, mint eseményeket, a dolgokat, de mint haragnak, vagy neheztelésnek, pláne bosszúnak a tárgyát sose forgattam magamban. És megöleltem, s elkezdett könnyezni. Azt mondja: **csak** ezért jöttem. Hát egy picit még elbeszélgettünk és úgy váltunk el, mint jó testvérek. Ezzel tulajdonképpen nem magamat akarom most igazolni, vagy nagyobbítani – Isten látja a lelkemet – hanem inkább azt, hogy milyen döbbenetes tud lenni, amikor valaki föltételezi a másíkról, hogy bosszút tud állni, ha akar valakin, mert hiszen ma, nagyon jól tudjátok, a bosszúállásnak a fergeteges időszakát éljük.

„1956. november 1-én érdekes esemény zajlott le. Az Akadémia (értsd: Hittudományi Akadémia) tantestülete tisztelegő látogatást tett a hercegprímás úrnál. A tantestület a szeminárium előljárói karával indult el gyalogosan az útra (közlekedési eszköz ugyanis nem volt). Útközben egyszer csak letért Halász György rektor valamit egy pillanatra elintézni és attól kezdve nyoma veszett. Nem mert felmenni a primáshoz, de nem mert visszamenni a szemináriumba sem, mert való igaz, hogy fegyveresek keresték. Jöttek, hogy az "ávós békepapot" lelőjék, de az őrségben levő kispapok elküldték őket. Hogy ez a vád

¹⁶ Hetényi Varga Károly: Papi sorsok a horogkereszt és a vörös csillag árnyékában I. rész, Lámpás Kiadó, Abaliget 1992, 39-41., 61. old.

Pálos Antal SJ atya visszaemlékezéséből álljon itt egy érdekes részlet. Bölcsvölgyi atya első vallatója a Fő utcai börtönben egy bizonyos *Barta* őrnagy volt (Hetényi Varga Károly: Papi sorsok a horogkereszt és a vörös csillag árnyékában I. rész, Lámpás Kiadó, Abaliget 1992. 40. old.). Pálos atya is említést tesz egy börtönbesúgóról, állítólagos Barta Miklósról. A két személy minden bizonnyal megegyezik!

„Voltaképpen ki is ez az alávaló ember, aki ilyen becstelen munkára vállalkozik? Sándor bácsi szerint (Pálos atya egyik cellatársa) *Barta Miklós* ávós őrnagy volt, aki a Pállfy-féle úgynevezett összeesküvésben vett részt, halálra is ítélték, de fölkínálták neki az életet azzal a föltétellel, hogy vállalja a besúgó munkát.”

Üldözött jezsuiták vallomásai. Jézus Társasága Magyarországi Rendtartománya 1995. 33–35. old. https://mek.oszk.hu/14700/14792/pdf/14792_1.pdf 132-134. old.

igaz volt-e, nem lehetett tudni, de tény viszont az, hogy Halász György ávós őrnagy bátyjáról városszerte beszéltek.”¹⁷

„Aki a helyzetet nem közvetlen közélről ismeri, az képtelen hű képet alkotni magának erről a megalázó és perverz helyzetről, a segédhadként felhasznált békepapok szolgálalkúságáról, felelőtlenségéről és nem ritkán gátlástalan lelkiismeretlenségéről. Még ha kezdetben nem is vezette őket kimondottan romlott szándék, csak erkölcsi gyengeség és az üldözéstől való félelem; később, mint az Állami Egyházügyi Hivatal vallásgyűlölő megbízottainak belső munkatársai és azok papokhoz nem illő szórakozásainak részesei, imaéletük teljes elhanyagolásával hitüket veszítik. Ebben a romlott szerepükben, ahogy megpróbálják elhallgattatni a lelkiismeret szavát, legfeljebb valamilyen egyénileg kialakított hitbeli felfogáshoz igazodnak. De vannak köztük párttagok, pártiskolát, pártakadémiát végzett rangos pártfunkcionáriusok, ÁVH tisztek, amit persze titokban tartottak, de azután nyilvánossá vált a szabadságharc alatt.”¹⁸

„Az Istent szeretőknek minden a javukra válik.”¹⁹

Szőke János atya egyik lelkigyakorlatában így összegzi az ateista kommunizmus viszonyulását a vértanúk irányába:

„Nem volt szabad róla beszélni, hiszen azok a gáztettek, amit akkor véghezvittek, azt a magyarok felszabadításnak nevezték, de nem az igazi magyarok, hanem azok, akik csak magyarul beszéltek és a magyar nevet csak kihasználták. Hiszen nagyon jól tudjuk, hogy az oroszoknak egy bevált módszerül volt, hogy még a nyomát is el kell tüntetni mindannak, ami kereszténységet, mindannak, ami vértanúságot, mindannak, ami ellenállást jelent.”²⁰

¹⁷ Salacz Gábor: A Magyar Katolikus Egyház tizenhét esztendeje (1948-1964), Görres Gesellschaft München 1988. 216. old.

¹⁸ Mindszenty József: Emlékirataim. Weller Publishing Co. Ltd., Torontó, 1974. Szent István Társulat, Budapest, 1989. 434. old.

http://ppek.hu/szit-pdf/Mindszenty_Emlékirataim_facsimile.pdf

¹⁹ Róm 8,28.

²⁰ P. Szőke János homíliájából – 1999. március 13., Regnum Marianum Templom

Bölcsvölgyi Zoltán

Személyes találkozásaim Mindszenty József bíborossal

Elhangzott az 1991. április 12-i Mindszenty József szobor megszentelésének ünnepségén a budapesti Szent Gellért Plébániatemplomban

1944

Mennyire tisztán áll előttem 1944. március 24-e, délután 3 óra. A kijelölt kispapok siettünk a Bazilikába, 3 órára, a püspökszentelési szertartás próbájára.

A szentelendők közül Hamvas Endre, utána Kovács Sándor, harmadiknak Mindszenty érkezett. A kispapok mindig huncutul kritikusak. Régi, magyaros télikabát volt rajta, kissé kopottas. Grimaszt vágunk: így néz ki egy püspök.

Persze másnap – ezt is megfigyeltük – már szép, fekete télikabátban érkezett. Bár egyik kispap megjegyezte: biztosan kölcsön kapta! A próbán is történt egy kis malőr. Mindszenty nézte a saját könyvét, a jó Béres tanár úr pedig a sajátját. Valami nem stimmelt. Mindszenty megszólalt: “Professzor úr, kérem, az én könyvemben nem így van.” Mire Béres: “Az enyémben pedig így van.” Mi pedig meghökkentünk: ebben az emberben van alázat! A probléma ezzel megoldódott. A szentelésen én kaptam Mindszenty mellé a gyertyatartó szerepet. *Mindszenty* mellé kerültem! Próba közben odaszólt hozzám: „Aztán nehogy lecsepegtess!” Nem tettem.

Másnap, a szentelésen megint csak elmosolyodtunk. Szentelés végén az előírás szerint az új püspök „ad multos annos”-sal köszöni meg a szentelő fáradtságát. Ennek előírt dallama van. Az első és második így is énekelte, Mindszenty azonban – mivel nem volt kitűnő énekhallása – bizony, hamisan énekelte. Ezt megint mosolyogva kommentáltuk ott is, ebéd közben is. Hogyan fog „ez” énekes nagymisét tartani Veszprémben?!

Telt, múlt az idő. A politikai események sodródtak. Veszprém felől egészen „jó” híreket hallottunk Mindszentyről. Megdöbbsentünk hősiebátorságán. Csodáltuk!

1945 nyara

Jó néhány hónap múlva, a nyári vakációmát szülőfalumban, Kehidán töltöttem; ott, ahol Deák Ferenc volt jó száz évvel azelőtt a kegyúr. 1846-ban, száz évvel előttem szenteltek már őseim közül egy papot Veszprémben. Deák fiatalon

tétette meg a szülőfalu plébánosává. Nem sokáig élt. Építkezett, rádőlt a fal és az anyakönyvbe így jegyezték be: *Alexander Bölcsvölgyi, muroopressus, post quinque spatium horarum extinctus* (Bölcsvölgyi Sándor, akit a fal összenyomott, öt óráig élt még). De neve ott volt a folyosó falán kifüggesztett plébánosok névsorában. Mindszenty püspök megismert. Amikor meglátott, ezt mondta: „Hogy kerültél Esztergomba? Te voltál szentelésem a gyertyásom.” Mondtam: szüleim már pesten élnek, így lettem esztergomi kispap. „Szerencséd van, hogy itt volt már egy Bölcsvölgyi pap! Meg aztán szépen tartottad a gyertyát szentelésem. Nem csepegtettél le! Na, jól van!” Büszkén húztam ki magamat!

Elmúlt a háború. 1945 októberében Mindszenty lett az esztergomi érsek. Beiktatása után a szemináriumban volt a nagy fogadtatás. Káptalan, papok, meghívott világiak. Nekem kellett mondanom az ünnepi beszédet. Mindszenty édesanyjával, a fejkendős Borbála nénivel együtt érkezett. Ez már imponáló volt. Izgultam. Beszédembe – prefektusom unszolására – beleszóttam, hogy ünnep lesz számunkra, valahányszor közénk jön a szemináriumba a Főpásztor (Serédi ugyanis igen ritkán látta kispapjait). De utaltam Graf von Gallen münsteri püspökre is, aki letartóztatásakor díszben, gyalog ment az SS rendőrségre. Ő is így tett Veszprémben. A beszéd végén megcsókoltam a gyűrűjét. Ő csak ennyit mondott: „No, jól van!” Édesanyja arcomat csókolta meg. „Te voltál a gyertyásom a szentelésen.”

Mindszenty József bíboros kinevezése utáni római utazásának herce-hurcáját ismerjük. Kispapok voltunk, mindenről hallottunk. Igen modern prefektusunk volt, Boér Miklós. A háború alatt is, de utána is gyakran adott elemzéseket az Egyházat érintő problémákról. Végül is Mindszenty Rómába utazott. Hazajövele után ismét a szemináriumban volt az ünneplése. Édesanyja most is vele jött. Az ünnepi beszéd ismét az én feladatom volt, mivel a Magyar Egyháziroldalmi Iskola elnöke voltam. Akkoriban olvastam Gertrud von le Fort, a „Gettóból jött pápa” című döbbenetes könyvét. Most ebből szőttem egy drámai részletet anélkül, hogy tudtam volna, mit mondott a bíborosnak XII. Pius. Pierleone Petro mindenáron bíboros akart lenni. Az akkori pápa enged, de ezt mondja neki: „vértanúságot kapsz jutalmul.” Pierleone megrettent és visszakérdezett: „Hát a vértanúság jutalom?” Igen – feleli a pápa. De ha nem annak tartod, vajon mit kezdesz a Keresztre feszítettel? Mindszenty azonnal kapcsolt. Rá – áttételesen – vonatkozott ez. Beszédem után hozzámentem,

gyűrűjét és édesanyja kezét megcsókoltam. A bíboros édesanyjához fordult és kérdezte: „No, édesanyám, mit szól hozzá?” Erre édesanyja csak azt felelte: „nagyon szép.” Magához húzott és arcon csókolt.

Ezek után gondolható, hogy kapcsolatunk milyen lett. Csak még annyit, hogy papi életem folyamán, az Ávo jóvoltából kénytelen voltam némileg osztozni sorsában, mígnem eljutottam abba a templomba, amelynek Árpádházi Szent Margit a védőszentje, én pedig az ÁÉH megszűnése után kaphattam meg a beosztásomat, mint plébános, 66 éves koromban.

1946-1947

Első állomáshelyemre Mátrai Gyula irodaigazgató által küldte a kinevezést. Azt üzenté, ahogy Mátrait pontosan tudom idézni: „Ott aztán prédikálhatsz ám, mert nagy templomba neveztelek ki.”

Nem sokáig maradhattam Vadkerten. Esztergomba kerültem karkáplánnak, később megbízott hittanár lettem Gianits helyett, aki Tokodra került plébánosnak. Németh Lajos volt karkáplán-társam. Rendbe hoztuk a Tamás-hegyi kápolnát.

Mindszenty megígérte, hogy feljön és megáldja. Erre azonban nem került sor.

Esztergomban voltam, amikor már a mélyben morajlott a sötét hangulat a bíboros ellen. Egyszer magához hívatott és azt mondta: „Tanulj angolul, mert tervem van veled.” Pechem volt. Hamarosan megéreztem, hogy ellenem is hangulatot keltenek. Akaratom ellenére és működésem felgyorsulása miatt engem is kikezdték. Nem tudom, hogyan ragadt rám a „kis Mindszenty” jelző. Azt tudom, hogy amikor az Egri Katolikus Líceumot egyetemmé akarták fejleszteni, Esztergomban is rendeztek egy hangulatkeltő toborzást. Óriási plakátokon tették közhírré, hogy a nagygyűlésen én is beszélek. Valóban beszéltem! Kivonult a Tanítóképző is teljes számban. A beszéd hatása nagy volt. Két nap múlva azonban megjelentek nálam az úgynevezett „könyvcenzorok”. A párt emberei. Könyvem akkor még alig volt, de a kanonokokat kihagyták, hozzám bejöttek azzal, hogy Mindszenty hatása rám túlságosan nagy. El is vittek két, Páter Varga László jezsuita által írt könyvet, nagy diadallal: „Lám, megtaláltuk a két forrást, amely rossz hatással van rám.” Megtudta a bíboros úr is. Másnap felküldte a két könyvet, ugyancsak Mátrai útján.

Mindszenty látta, hogy megcéloztak. Néhány hét múlva hívatott. Közölte velem valós helyzetemet: „Elküldelek csendesebb helyre” – mondta. Felajánlotta a

KIOE pesti központját. Nem lelkesedtem érte. Így aztán a második ajánlata Szentendre lett. Ezt persze engedelmesen elfogadtam. Ez volt a harmadik áthelyezésem, de a szöveg igen meghatott: „Az eddig tapasztalt buzgósággal légy új principálisod segítségére!”

Ez akkoriban tőle szép gesztus volt, hiszen elsőéves papságom végén voltam.

Egy-két szelet kenyér Szentendréről való élményeimből

1948 augusztusában második káplánvizsgára mentem. Ez nem valami fényesen sikerült, de a bíboros ezt nem tudta. Vizsga után lementünk tisztelegni hozzá. Heten voltunk, egyenes sorba álltunk fel. Pontosan jelent meg előttünk, sorba ment mindegyikünkhöz. Első benyomásom nem volt derítő, mert reverendája válla fehérlett a korpától.

Odaért hozzám, rám nézett és így szólított meg: „Zoli, te igen sovány vagy!” Erre feltaláltam magam, így feleltem: „Eminenciás úr, nem érünk rá ma hízni!” „No, akkor ez így jól van” – felelte. Néhány szót szolt még és ment tovább.

1948 októberében Izbég templomát konszekrált. Ez már az utolsó ténykedései közül való volt. A szentelésnél a palást szélét fogtam. Egyik kanyarban véletlenül ráléptem piros cipőjére. Megállt, rám nézett és csak ennyit szolt: „Nocsak, nocsak.” Mikor az ebéd után búcsúzott, sorba kezét fogott velünk. Én voltam a legfiatalabb, így az utolsó. Kezét nyújtotta. De nem engedte el azonnal kezemet, szolt hozzám: „No Zoli, nincs még semmi baj?” Nincs, Eminenciás uram. „No, akkor csak vigyázz!” Szemembe nézett, de akkor már tudtuk, mi lesz a következő lépés.

1956. november 2.

Debrey Vili, jó barátom és Ikvey Laci, szintén az, sietve kerestek. Azonnal menjünk a várba, a bíboros vár ránk. Izgatottan siettünk, nem tudtuk, mi lesz. Egy-két ismerős pap között ott láttuk Dominek Gyurit. De ő nem velünk tartott. Akkor már híre járta, hogy Endrey püspök úrnak üzente a bíboros, hagyja el az AC-t, de ott tudtuk meg a bíboros úrtól, hogy az AC Karitást Debrey főnökségével ránk akarja bízni. „Vegyétek át gyorsan, és amit tudtok, mentsetek és kezdjétek el a szeretetszolgálatot. Debrey vezetésével ti hárman veszitek át Endreytől, aki már megkapta intézkedésemet. Menjen Egerbe, ő egri segédpüspök. Az írást napokon belül megkapjátok, most sok sürgős dolgom van még. A kinevezéssel járó egyházi kitüntetésről majd később intézkedek.”

(Megmondta, ki milyen kitüntetést kap, erről azonban szólni tilos volt.) Kezet fogott, segítséget ígért, mi pedig tanácstalanul elmentünk. *Tanácstalanságunkat azonban az orosz tankok hamarosan eloszlatták.*

Minderről azonban később az Ávo értesült. Debrey idegileg ennek lett áldozata. De Ikvay és az én későbbi sorsomban is előkerült az ügy.

1971. Ezüstmisém

Valakivel, mivel én útlevelet nem kaptam, egy ezüstmisés képet küldtem neki. Megköszöntem a papszentelést. Nem hagyta válasz nélkül. Egy paptestvéremen keresztül küldött egy dedikált fényképet, amely szobám falán függ. Néhány szóban megköszönte a megemlékezést és áldását küldte.

Kapcsolatunknak tulajdonképpen ezzel vége szakadt. Szerettem volna valahogyan kimenni, de útlevélkérelmemet mindig visszautasították. No, de sebjaj! **A lelki kapcsolat bennem az odaadó tisztelet és hála. Lelkipásztori szelleme számomra drága hagyaték,** aminek kárát sohasem vallom.

Card. Michalec

Mindszenty bíboros Bölcsvölgyi atyát – szentelését követően rövid időn belül – Szentendrére disponálta. Mi volt ennek az előzménye? Akkor a Zoli a kispapok duktora is volt, illetve a Bazilikában is működött, karkáplánként. Nagybőjtben felvitte a kispapokat a kálváriára, de úgy, hogy arról nem tudott senki. Amikor ezt lent, a városban megtudták, mindenki fel akart menni keresztutat járni. Amikor leértek, a nép már hangosan énekelve ott várta őket a Bazilika aljánál. Mindszenty bíboros is meghallotta az éneket a Prímási palotában (!) és rögtön hívatta a Zolit. Azt mondta neki: téged előbb le fognak tartóztatni, mint engem. Biztonságod érdekében elhelyezlek innen. Egyébként ott ő volt a kis-Mindszenty. A kommunisták kezdettől fogva iszonyatos gyűlöletet tápláltak irányába. Irigyek voltak rá, mert kiemelkedő ember volt – nem hiába hívták már a kezdetekben kis-Mindszentynek őt.

Kucsera Ferenc káplánt 1919-ben Szentendrénél a kommunisták a Dunába fojtották. Ugyanezt akarták tenni a bátyámmal is. Én akkor ott laktam Szentendrén, hetente kétszer hazajöttem Pestre. Mások is utaztak így. Az ottani óvodaigazgató – Angyalnak hívták, de inkább egy ördög volt – nem engedte meg, hogy onnan hazaköltözzem Pestre. Ott laktam egy néninél, a Duna parton – volt a ház, utána a töltés, majd a Duna. Én pedig azt mondtam, engem nem érdekel, én hazajövök (lehet, hogy ez is része volt a tervnek). Ez történt 1950. május 1-én. Két héttel később, május 15-én felhívták este telefonon a Zolit, hogy jöjjön azonnal, mert a húga (21 éves) haldoklik. Erre a Zoli azt mondta: hazudjatok az öreganyátoknak, nem haldoklik, mert nem is lakik Szentendrén (ezek úgy tudták, hogy én ott lakom, mivel én a Pestre való felköltözést nem jelentettem be – akkor erre is bejelentési kötelezettség vonatkozott –, hogy ezelőtt már két héttel elköltöztem onnan). Erre ezek elkezdtek káromkodni, hogy milyen pap az olyan, aki a haldokló húgához nem jön ki. Másnap pedig, egy ottani család, akinek a gyereke a Zolinak ministrált, elmondta, hogy előző éjjel kitörték az összes villanykörtét az oda vezető úton, hogy sötét legyen. Az igazgató ezért nem akarta, hogy felköltözzem – valószínűleg tudhatott valamit a tervről.

---

²¹ A visszaemlékezések személyes közlésekből kerültek lejegyzésre, több esetben mellőzve neveket és egyéb részleteket.

Amikor a szentendrei óvoda- és iskolaigazgató jött hittanórát ellenőrizni, az első alkalommal a Zoli azt mondta: és most elénekeljük a mennyből az angyalt, amit az igazgató úr tavaly még orgonán kísért. Ez nem volt „angyal”, de a felesége rendes volt, nem győzött bocsánatot kérni a férje intrikái miatt. Másik esetben pedig ugyanez az „angyal” felment a kórusra (megbújt), ugyanis a Zoli tanítási szüneti napon hívta a gyerekeket ministrálni (amikor az államilag nem volt megengedett). Ezt a Zoli észrevette, és a mise alatt felküldte az egyik ministránst, hogy kívülről zárja rá a kórus ajtaját erre az emberre. Ez meg a mise végén dörömbölt – a Zoli pedig felment és azt mondta neki: hát, igazgató úr, maga még a nem parancsolt ünnepen is misére jár? Erre szintén nagyon leégett.

Amikor 1974-ben megjelentek Mindszenty József emlékiratai, amit Bécsből sikerült megszerezni, a bátyám azt mondta nekem, hogy ne olvassam el. Nyilván azért, mert abból én ki tudtam volna következtetni azt, hogy vele mit csináltak. Én azóta sok részletet, felolvasást hallottam belőle, de el nem olvastam.

Amikor éjjel a Zoli bácsit letartóztatták, akkor én reggel bementem a Halász Györgyhöz (a Belvárosi plébánia plébánosa), és mondtam neki, hogy nem jön a bátyám, mert letartóztatták. Ez meg csak nézett, nagy szemekkel, mint aki semmiről sem tud. Pedig biztos tudott róla, mert a bátyja Ávó-s őrnagy volt.

Amikor a Zolit 1960-ban bevitték, akkor egyrészt egy kétgyerekes apát megzsaroltak azzal, hogy ha nem vall a bátyámra, és nem írja alá azokat a valótlanságokat, amik azokban a jegyzőkönyvekben vannak, akkor ennek az apának a két gyerekét is beviszik, összeverik, lelkiileg úgy tönkreteszik, hogy többet nem lesz ember egyikből sem. Másrészt a Zolinak azt is megmondták, hogyha ő (a Zoli bácsi) nem azt vallja, amit ők (az ávósok) mondanak, akkor is behozzák az apa gyerekeit. Én már előre figyelmeztettem az apát, hogy vigyázzon, mert a rendőrség nyomoz; és ő – valószínűleg a bejelentési kötelezettség elmulasztásától való félelmében – bejelentette a rendőrségen, hogy én figyelmeztettem őt. Két gyereket mentett meg így a Zoli. Aztán bent a vizsgálati fogságon a Zoli is aláírta ezeket (amiket fizikai-pszichikai kényszerrel íratnak vele alá – KG), mert ezt neki is megmondták, hogy az említett apa is aláírta ezeket. Ő a tanítványaiért mindent megtett! Utána azonnal jött hozzám ez az apa, hogy ő mindent „bevallott” a szembesítésnél. És hogy abból persze semmi nem igaz!

Az apának nyaralója volt Szentendrén – ott Behinszky Béla pap mutatta be a Zolit nekik, innen az ismeretség, amit később az Ávó fel is használt. Érdekes, a Behinszkyt nem keverték bele. Akkor egy ismerős ügyvéd tájékoztatott

bennünket mindenről. Félt is az ügyvéd, hogy neki ebből baja lesz. Amikor én bementem az Ávóra, azt mondták, hogy menjek innen, mert zavarom a munkájukat – majdnem engem is letartóztattak. Amikor pedig ezt az apát behívták, utána azonnal eljött hozzám a munkahelyemre és őriöngyözve, felháborodottan mondta, hogy mit vallott őrá a Zoli. Azt mondtam, majd ha a Zoli kijön, elmondja, hogy ez mi volt. *Ezt a Zoli mondta el, hogy a két gyerekkel fenyegették.* Az apa pedig aláírt mindent. Azután, amikor a Zoli kiszabadult, az apa sokszor jött hozzánk. De a Zoli nem találkozott vele, mindig engem küldött ki, hogy fogadjam. Ezek után – óvatosságból – se vele, se a gyerekeivel nem akart találkozni. Az egyik gyerek ezek közül később öngyilkos lett és egy levelet is hagyott hátra, amit nekem megígértek, hogy megmutatnak, de én azt sohasem láttam.

Az autóban – 1960. november 22-én éjszaka – megmondták neki az ávosok: magát erkölcsileg fogjuk úgy tönkretenni, hogy többet a szülők gyereket a keze alá nem adnak. Ennek éppen az ellenkezője valósult meg. *Amikor pedig a börtönből (Szombathelyen) szabadult, a parancsnok azt mondta neki: azt hittük, hogy magát tönkre tudjuk tenni, teljesen meg fog törni. Tévedtünk, maga megerősödve megy ki innen – tehát* tudták, hogy mit csinálnak vele (ez is igazolja a per koncepció mivoltát), másrészt nem tudták őt tönkre tenni.

Amikor kihallgatták, akkor ő sem tudta, hogy az hol történik – utólag kiderült, hogy a Gyorskocsi utcában. Mi sem tudtuk. Az ügyészségen volt bent egy tanítványa – a perig ő referált az iratokról, így én tudtam, mi van azokban. Mikor mondtam, hogy ez nem így van, azt kérdezték: maga azt honnan tudja? Azért, mert ismerem őt, ő erre soha nem lenne képes. A tárgyalás helyét és időpontját az ügyvédtől (aki szintén az ő emberük volt, ezek mind kijelölt kommunisták voltak) tudtuk meg, és odamentünk. Az ügyvéd is meg volt ijedve, hogy elárulta és most neki baja lehet belőle. Anyu és én voltunk ott és akkor láttuk őt, hogy a bátyámat *összebilincselte kézzel vitték végig a folyosón!*

Amikor engem oda a Gyorskocsi utcába behívtak, a kezembe adták a Zoli vallomását. Amikor elolvastatták velem, én csak annyit mondtam, hogy ez nem felel meg a valóságnak. Alá van írva – mondták. Én pedig akkor is tudom, hogy ez nem igaz. Egy valamiből biztosan tudtam, hogy nem igaz. Erre – mivel ezt megcáfolni már nem tudták – azt mondták, hogy zavarom a munkájukat, és ha akadékoskodom, engem is ott fognak. Egy családból már kettő sok lett volna, a szegény anyu azt nem bírta volna ki. Az is lehet, hogy amikor bevitték neki a

vallomást, azt mondták, hogy a húga is egyetértett vele – hogy ezzel is még jobban megalázzák.

Valószínű, hogy engem is figyeltek. Ezt abból gondolom, hogy amikor Budakalászon vezető óvónő voltam, egyszer felhívtak telefonon és azt mondták, hogy nem akarok-e átmenni az Andrassy útra, ott kapnék egy óvodát. Ott, a 60 közelében – dehogy kellett volna nekem pont ott! Amikor erről megkérdeztem a Zolit, ő csak ennyit mondott: nem szólok bele. Az akkor újonnan restaurált óvodájukba akartak vezetőnek hívni Szentendréről – talán ezzel is be akartak engem szervezni. Én mondtam: de nekem van egy pap testvérem. Tudjuk – volt a válasz. Ha nem fogadom el, elég telefonálnom. Nem is biztos, hogy megkaptam volna. Esetleg onnan ki akartak (csellel) hozni. Akkor én telefonon lemondtam. De azért azt éreztem, hogy emiatt sok helyen kitoltak velem. Ez összefüggésben lehetett a Zoli letartóztatásával is.

Egyszer a Zoli bácsi szólt a Gizi néninek (nem engem küldött el, mert gondolta, hogy már engem is figyelnek), hogy menjen el egy paphoz (tegyen úgy, mintha gyónni menne) és mondja meg neki, hogy ne menjen el a táborba a gyerekekkel, mert figyelik. Egy másik alkalommal pedig a Zoli hívott fel valakit, hogy ne menjen el, mert figyelik és tudomásuk van arról, hogy a fiatalokkal készül programot tervezni.

És biztos, hogy a vizsgálati fogságban a Zolit fizikailag is bántalmazták (Bölcsvölgyi atya személyes közlése ezt teljes mértékben megerősíti – KG), mert azt mondta nekem: ha engem ott nyomorékká tesznek, nem tudok többet tanítani, és én dolgozni szeretnék! A Zoli akkor 38 éves volt, dolgozni szeretett volna. Két dologgal zsarolták a Zolit: egyrészt az apa két gyerekével, másrészt pedig a nagy veréssel – addig verik, amíg teljesen nyomorék nem lesz a Zoli; azt mondták neki, ha nem így vall, mint ez az apa, őt is összeverik! Ez volt az ok, amiért ezeket a valótlanságokat tartalmazó, rá nézve terhelő jegyzőkönyveket aláírta. Mindig a gyerekeket tanítókat kezdték ki – a jól tanítókat. Amikor az előző évnél több hittanos volt egy helyen, rákérdeztek: „az” még mindig ott van?

Másrészt, azért kellett az apát belekeverni, mert a többi tanúval nem mentek semmire. Azok csak dadogtak a bíróságon, semmi értelmeset nem tudtak mondani. Zoli bácsit a Gyorskocsi utcában őrizték, csak a kihallgatásokra hozták át a Tolnai Lajos (Conti) utcába. Ezt ő mondta, hogy amikor találkozónk volt, mindig átvitték onnan valahova.

Azután, a Gyorskocsi utcában (mi nem is tudtuk, hogy ő ott van) zárka-spiclit küldtek be hozzá, de a Zoli, okos pap révén, nem szólt rá semmit, csak végighallgatta, mint egy gyónást. *A zárka spicli sem jelentett semmit, mivel nem volt mit ilyen jellegűt jelentsen.* Ez is egy bizonyíték az ártatlanságára! A Paskai írt egy Mindszentyt gyalázó cikket.²² És ő tudhatott arról, hogy a Zolit kis Mindszentynek hívták. Ezért a cikkéért sem kérhette az ő rehabilitációját.

Azután Zoli bácsi a börtönbüntetés letöltése után Szombathelyről szabadult. Ott arra akarták rávenni, hogy tanítson írástudatlanokat írni. Ő azt mondta (ismét tartva a beugratástól), hogy én pap vagyok, nem tanár, nem tanítom őket, ugyanis tudta jól, hogy a „tanítvány” pénzért, vagy verésre mindenre képes lehet. Esetleg azt mondják neki, ha ezt meg azt mondja, hamisan rávall a bátyámra, akkor szabadul. Ott a fegyenceknek gatyamadzagot (!) kellett varrniuk. Erről a műveletről mindig épületes „előadást” is tartott valaki – ezt az embert a Zoli jelenléte zavarta, így mindig valamilyen ürüggyel elküldte onnan, hogy mást kell most csinálni. És akkor meg tudta tartani az „előadását” a gatyamadzag-varrásról!

Amikor a bátyám a börtönből kiszabadult, még akkor is inzultálták. Szabadulása után mindig velem ment mindenhova, hogy legyen tanú. A Szent Kereszt templomba került. Emlékszem, ott ült a padon, a templom udvarán és akkor odament hozzá a Labanc Margit néni (apáca, Labanc Medárd ferences szerzetes testvére), hogy szeretne nála gyónni (az ő szerzetesi neve egyébként Ottokára volt, Prohászka püspök iránti tiszteletből – 1983-ban hunyt el, a Fő utcában egy autó halálra gázolta). Erre a Zoli azt válaszolta: ezek után még van, aki nálam szeretne gyónni? Ez az egész meghurcoltatás borzalmas nyomot hagyott benne! Min mehetett keresztül... És utána mennyien gyóntak nála – még a halála előtti estén is, sok fiatal. Érdekes, hogy halála előtt egy órával szintén gyóntatott a Margit templomban – amikor hazajött, olyan örömmel mondta el azt, hogy olyan sok gyónóm volt ma és szinte mind fiatalok!

Azután, itt a Margit templomnál (amikor már itt működött) egyszer megjelent a mise után három kigyúrt férfi és várták őt – talán meg akarták verni. Ezek előttünk mentek – akkor a Zoli azt mondta, ugrassuk ki a nyulat a bokorból.

²² Herbert Boeck (Wochenpresse) interjúja Paskai Lászlóval, Wir büßen für Mindszenty's Fehler címmel. Wochenpresse 1987. március 13. 44. old.

Az interjú magyar fordításban is megjelent, Mindszenty hibájáért bűnhődünk címmel. Kurir 1994. április 29. 4. old. Ugyancsak a Wochenpresse osztrák lapban jelent meg Bulányi György piarista atya reflexiója, Glaube duldet keinen Kompromiss – A hit nem tűr kompromisszumot címmel. Wochenpresse 1987. május 8. 39. old.

Megszólalt: úgy látszik, vannak, akik papokra specializálódnak. Erre az egyik hátrafordult és utána eltűntek! Ki tudja, ezt esetleg minek a folytatására szánták...

Erdő Péter bíboros is tanítványa lehetett Zoli bácsinak Budapesten, a Práter utcában. Erdő Péter így írt erről az időszakról: „Az ötvenes évek végén a Práter utcai iskolába jártunk, és az első két évben még volt hittan. No persze, nem ugyanaz tanította végig, hanem három-négy pap is megfordult ott, mert kit elhelyeztek, kit bebörtönöztek. Harmadik osztályos korunkra (1960 – KG) azonban már csak a templomi hittan maradt, de az nagyon fegyelmezetlenül zajlott, még nem volt kialakult módja.” Itt Erdő Péter primás érsek feltételezhetően Zoli bácsira is gondolt.²³

Ebben az időben, 1958-ban a budapesti Jézus Szíve templomban Fundelius Vilmos, békepap igazgató a Szabad Nép szószékről való kioktatásáért feljelentette Zoli bácsit – és még ügynöki jelentést is adott róla ugyanebben az évben.

---

²³ Püspökök könyve. Szent Gellért Kiadó és nyomda 2005. 8 old.

Zolikám, nem is hiszed, mennyire megörültem aláírásod láttán. Képzeld, én még mindig élek. Már elmúltam 80 éves. Már csaknem minden tisztességes rabtársam és rendtársam leskelődik az égből, hogy ugyan mit szemtelenkedem én még e „csodaszép” világon. De vannak még kivételek, például te is. Ha a jó Isten éltet, jövőre 30 éve üled meg a Szent Margit Plébániát. Már szépen „kipusztítottad” onnan a nagy békevitézeket, volt türelmed várni: lám, nem hiába. Lesem-várom mindig az esztergomi főegyházmegyei körlevelet, és annak is a „kitüntetések” rovatát, hogy ugyan mikor akadok a te nevedre. És nagy megnyugvással látom, hogy csak nem fordulsz elő. Mindenféle inci-finci fiatalok ültre kapják az ilyen meg olyan protonotáriusi meg prelátusi címeket, kanonok meg már annyi van, hogy Dunát lehet velük rekeszteni, akár mint egy második bösi erőművet, de rólad hallgatnak a múzsák, illetve a magos főmagasságú urak kohója. Nem vagy grata persona, téged csak a Lőrincz főtörzs meg a Bimbó tanácselnök úr kedvelt, meg persze én, mert mindig is nagyon tisztességes voltál. Meg is szakítanám „gyakori látogatásaimat”, ha valami csákót vagy köszöntyűt raknának rád.

Nem szeretem ezeket az „elkereszteléseket” – az a Laci gyerek, az édesapa gyerekkorában hozzám járt, azt hiszem, francia nyelvre, de az égvilágon nem tanult semmit, erre egy idő után kidobtam. Nagyon nagyszerű édesanyja volt, a gyerekek még úgy, ahogy, az unokák, ahogy ma mindenütt divat, már kellő gondossággal kerülik a templomot, még a szüleikért bemutatott szentmisét is inkább valahol egy presszóban ünneplik. Mindegy. A kislányt meg kell keresztelni. Te majd anyakönyvezed. Ezek a szegény mai gyerekek nem tehetnek arról, hogy szüleik ugyancsak bekapták a bolsevista mesét.

Látod, Zolikám, mennyire örülök, nem tudom abbahagyni a fecsegést – ez is a vénség tünete. Azt tudod, hogy a szülőfalud, Kehida plébánosát, a lakattörő²⁶

²⁴ Pálos Antal S.J. 1914. aug. 24. Bükkösd. Nyelv: magyar. SJ 1933. aug. 19. Bp. Psz. 1943. jún. 25. Szeged. F. 1978. ápr. 22. 4 fog. prof. 1951–4 tartományfőnök. †2005. febr. 3. Bp.
<http://jezsuita.hu/nevtar/palos-antal/>

²⁵ 1995. február 1-i keltezéssel

²⁶ A „jégtörő Mátyás” analógiájára használja Pálos atya a „lakattörő Mátyás” kifejezést néhai paptársára, ugyanis Horváth Mátyás kehidai plébános is a márianosztrai börtönben raboskodott Pálos Antallal és Bölcsvölgyi Zoltánnal együtt. Az ő szabadulására céloz Pálos atya a „lakattörő” jelzővel.

Horváth Matyit tavaly elvitte a rák. Sokat szenvedett szegény. Kuklay Tóni még megvan, sokat dolgozik. Sajnos ő is tb. kanonok, mert Seregély érsek osztálytársa volt Miskolcon. Othmár atya, amint tudod, teljes virágában van, csupán 86 éves, mindenképpen pártot akart alapítani. Szerencsére az előjárók megtiltották neki. Még 20 évig kíván élni, és egy kicsiny könyve is megjelent. Othmár egy időben házfőnök is volt a budai ferenceseknél, de hamarosan le kellett váltani, mert túl jó volt; és azt te tapasztalatból tudod, hogy egy előjáró csak mérsékelten lehet jó.

A jezsuita börtön-töltelékek közül már alig lézengünk ebben a világban: a '65-ben lefogottak közül még megvannak néhányan, és űzik az ipart, de már andantissimo, mint én is. Még a hétvégeken két-három mise erejéig segítek az itteni elaggott papságnak, de már nem gyóntatok, mert tök süket vagyok, és a valaha „Libanon cédrusaiként” emlegetett csodálatos lábaim is minduntalan be akarják mondani az ultit. Itt, az otthonban élő kedves híveim /25-en vannak/ lelkipásztorukkal együtt erősen tartanak a hülyülés felé, de azért nagyon jól „megértjük” egymást. De te, Zolikám, csak dolgozz még szakadásig. Kerek 8 évvel vagy fiatalabb, mint én, és csak három évet voltál vendégségben a Magyar Népköztársaság öt csillagos szállodaiban. Mi az neked? Jövőre lesz aranymiséd; ha akarod, erre az alkalomra kiverekszem neked egy szép lila gallért. A gyermek játszani akar, nem? Őeminenciája, a Bíboros Úr bizonyára hallgat majd rám, hiszen 1950-51-ben a gyónó gyermekem volt a Központi Szemináriumban. Ő nem kíván erre emlékezni. Én sem.

Zolikám, bocsáss meg nekem ezért a sok fecsegésért, de ebből is láthatod, hogy az általános meszesedés már előrehaladott állapotban van nálam is. Majd te is sorra kerülsz, ha megéled.

A jó Isten áldjon és szeressen továbbra is, ahogy eddig tette. Ha nővéred még él, tisztelettel köszöntöm.

Nehéz feladat összefoglalni azokat az emlékeket és érzéseket, amik a Szent Margit templom hittanóráival, diákmiséivel, az ott, Zoltán atya vezetésével kialakult közösséggel kapcsolatosan kavarnak a fejemben.

Sok évről van szó, ami kislányom első hittanos éveivel kezdődött és Zoltán atya halálát követően fejeződött be. Az emlék rengeteg és a tanítás máig ható. Ma is gyakran felvetődik a gondolat és a szó, családon belül, hogy Zoltán atya vagy éppen Zoli bácsi ezt nem így mondta, tanította, vagy éppen fordítva, igen ezt Zoltán atya is így mondta.

Mi nem tartoztunk a templom körzetéhez, mint ahogy sokan mások sem, akik oda jártak. A nagyszülők laktak a közelben, így kerültünk oda és épültünk be a Zoltán atya körüli közösségbe.

Zoltán atya – sok más, kiváló tulajdonsága mellett – remek pedagógus volt. A gyerekek, a kicsiktől az ifjúságig – és a kapcsolódó szülőkhöz – nagyon szerették, ugyanakkor feltétlen tekintélye volt. Amit kért az teljesült, amit mondott azt mindenki elfogadta. Mindenki érezte a belőle sugárzó szeretetet, jóakaratot, – de az erélyt is.

Amikor mi csatlakoztunk a hittanközösséghez, az egy családias, jó kedvű, nagy társaság volt, aminek a közepén állt Zoltán atya – a gyerekek szeretett és tisztelt Zoli bácsija –, mellette két állandó társával, testvéreivel. Margitkával, aki a hittanórákon segített sokat és Gizikével, aki a háttérrel biztosította mindkettejüknek. És persze nem szabad megfeledkezni Ilonka néniről, aki a sekrestye „főnökeként” a ministránsokat szedte nagy szeretettel „ránca”. Persze ehhez a központi maghoz mindig csatlakoztak a szülők közül mindazok, akik valamilyen módon segíteni tudtak. És segíteni való sok volt! – de hála Istennek a segítő kéz is.

Például a hittanórákon kiosztott, Zoltán atya által írt óravázlatokat és a hozzátartozó kiszínezendő rajzokat valahogyan sokszorosítani kellett. Igen, de abban az időben nagyon kevés helyen volt másológép – és ahol volt, azon csak szigorúan számon tartott munka folyhatott. Így aztán hosszú évekig kézzel másoltuk a rajzokat, és írógéppel készültek a vázlatok. Ma már, a számítógépek

---

²⁷ A hajdani hittanosok Marcsi nénije.

világában a fiatalok el sem tudják képzelni azt, hogy ez hány szülőnek jelentett áldozatos, sok-sok órai munkát esténként, éjszakánként. De hála Istennek nem volt egyetlen alkalom se, amikor nem tudtuk volna kézbe adni a gyerekeknek a napi anyagot!

Ugyanígy a szülők áldozatkészsége tette lehetővé sok egyéb apró – a gyerekeknek örömet adó – dolog elkészítését, mint például a hittanosok karácsonyfájára kerülő, különböző formájú „Jóság-gyűjtő” lapocskák, vagy az elsőáldozóknak készült „Jóság-szívek”. Százával kellett ezeket elkészíteni, de mindig volt elég szorgos kéz a formák kivágására, megrajzolására.

A hittanórákon kívül a diákmiséken találkoztunk. A diákmiséken a templom mindig tele, adott esetben tömve volt. Nagyobb ünnepeken, vagy eseményekkor – pl. elsőáldozás – a szülők összefogott keze alkotott élő korlátot, hogy a rend fenntartható legyen a tömeg ellenére is. A szentmiséken minden téren rendnek kellett lenni és rend is volt. Elképzelhetetlen volt a – sajnos mostanában nem ritka, és hallgatagon elviselt – hangoskodás, rendetlenkedés, még a legkisebb lurkók esetében is. Különösen nagy fegyelem volt a ministránsok között. Csak egy alkalomra emlékszem, ami a szóbeli figyelmeztetésnél több következménnyel járt, de ez két kislánynak keserű könnyeibe került. Ünnepeles alkalom volt – talán májusi litánia vagy rózsafüzér –, a ministránsok kint a szentélyben sorakoztak és két kislány, igazi kis tizenéves tempóban, valamin elkezdett nevetgélgni. Nem volt ez feltűnő, a padokban a hívek nyilván észre se vették. De Zoltán atya látta, kiküldte a két bűnöst és egy darabig nem jöhettek ministrálni. Szegények persze szánták-bánták, bocsánatot kértek – és persze kaptak! – de megtanulták, hogy a hely és az idő méltósága és komolysága ellen vétettek.

Azokban az években mindig nagyon sok ministráns volt. Ministrálni nem feladat, vagy kötelesség, hanem lehetőség volt a gyerekek számára. A teljes, nagy hittanos közösségen belül egy még szorosabb kisebb társaság volt a ministránsok köre és ebben az időben jött létre a gitáros, ifjúsági énekkar is. Így aztán programok is voltak rendszeresen, ami még inkább összekovácsolta a résztvevőket és persze a szüleiket is. Élő, fejlődő, vidám, fiatal közösség volt a templom körül, aminek középpontjában mindig Zoltán atya állt.

A sok közös munka pedig létrehozta a szülők szoros közösségét, ami mindig Zoltán atya háttéréül, segítségére szolgált. Alakultak barátságok mind a gyerekek, mind a szülők között. Valódi, élő közösség alakult ki. Nagy szükség is volt erre, mert abban az időben, a hetvenes, nyolcvanas években a katolikus

nevelésnek – és általában a hitéletnek – nagyon korlátozottak voltak a lehetőségei.

Ez a közösség azonban működött és mindig elegendő szerető szív és munkás kéz állt rendelkezésre a különböző feladatok elvégzésére, legyen az Húsvétkor a Szentsír díszítése, a gyerekek elkísérése az esztergomi ministráns találkozóra vagy sok más egyéb.

Mindez azonban, amiről beszéltem – amit a szülők végeztek segítve Zoltán atya munkáját –, csupán feladatok voltak. Mindenki szívesen tette. Nem ez a fontos, nem ez a lényeges!

Az emlékeimben ma is élő vidám, csillogó szemű gyermekek mára már felnőttek, családapák és családayák, sőt talán már nagyszülők lettek. De biztos vagyok abban, hogy szívében mindenki őriz több-kevesebb emléket abból az időből. Talán mesél saját csemetéinek Zoltán atya hittanóráiról, a diákmisékről és egyáltalán arról a vidám, pezsgő életről, ami akkor a Szent Margit templom körül zajlott. Mesél, beszél róla, mert Zoltán atya szívébe oltotta a szeretetet Isten iránt és megtanította azt is, hogy Isten a végtelen szeretet. És persze azt is, hogy ezt a szeretetet hogyan kell, hogyan lehet viszonzni.

Csak remélni tudom, hogy az a sok vidám, mosolygó gyermek, akiket ezek alatt az évek alatt megismerhettem, ma is szívében őrzi Zoltán atya tanítását és mindennapi életét ennek megfelelően éli, neveli gyermekeit és unokáit. Mert ez lenne a lényeg!

Hiszem és remélem, hogy Zoltán atya tanítása sok család életében élő emlék.

Hiszem, hogy Zoltán atya teli kézzel és szívvel távozott el és boldogan mutathatta Jézusnak az Őt szerető gyermekek, családok nagy sokaságát.

És hiszem azt is, hogy Zoltán atyáról bizton elmondható, hogy:

„akik igazságra tanítottak sokakat, tündökölnek örökkön-örökké, miként a csillagok” (Dániel 12).

Bölcsvölgyi Zoltán atya:

„Mosolyogj! A Jóistennek nincsenek kedvére a savanyú keresztények!”

Későbbi bérmaapámat, Bölcsvölgyi Zoltán atyát, akit csak Zoli bácsinak szólítottunk, 1967 januárjában ismertem meg. 1966 karácsonya után – egy december 24-i autóbalesetet követően – 1967. január elején kezdtünk járni a Szent Margitba. Örömmel vettük tudomásul, hogy rendkívül karizmatikus, mosolygós, nagy tudású, és a gyermekekkel intenzíven foglalkozó káplán szolgálja az Urat.

34

Hamarosan közelebből is megismerkedtünk Zoli bácsival, szinte minden héten vendégeskedett nálunk, olykor húga, Margit néni kíséretében. Gizi néni, a nővére, a Marx (Nyugati) tér 4 szám alatti lakásukban gondoskodott öccse és húga testi jólétéről – azaz főzött nekik.

Zoli bácsi nem szerette, ha „atyának” szólították. Mivel atya csak egy van, a Mennyei Atya!

A hittanórák

Keddenként este 7-kor a serdülők hittanórája volt. Zsúfolásig megtelt a helyiség. Hátul, a hittanterem bejáratánál sokaknak csak állóhely jutott.

A hittanóráknak kiemelt jelentőségük volt. Zoli bácsit 1960-ban azért hurcolta el a kommunista rezsim, mert az ifjúsági pasztoráció kiemelt alakja volt: játszott, szánkózott, kirándult, hancúrozott a gyerekekkel. Közben pedig a katolikus hitet ültette át a fiatalok fejébe.

A hittanórákról Margit néni olykor hangfelvételeket készített. Nincs tudomásom ezeknek a felvételeknek a sorsáról.

Bérmálkozás

Zoli bácsinak több bérmafia volt, és ezek közül én lettem az utolsó. Lécai bíboros úr bérmált a Szent Margitban. A bérmálkozók a két padsor között álltak fel, háttal a padsoroknak, így a két sor között egy folyosó alakult ki, ahol a bíboros az egyik bérmálkozótól a másikhoz lépett. Minden bérmálkozó mögött állt a bérmaapa vagy a bérmaanya. Mivel Zoli bácsi ide-oda mozgott az ünnepség zavartalan lebonyolítása érdekében, mögöttem senki sem állt. Amikor a bíboros úr hozzám érkezett, megkérdezett: „Hát hol van a bérmaapád?” Mondtam, hogy Zoli bácsi az, és épp „amott” közlekedik. Bíboros úr: „Hívjátok ide gyorsan!” Jött is, és a vállamra tette a kezét. Remélem, kiérdemeltem ezt a megbecsülést.

Börtönévek

A börtön Zoli bácsi számára kb. 2,5 évet tartott. Olyan zárkában volt, ahová alig szűrődött be fény. Az apró ablakban egyetlen élőlény jelentette a külvilágot: a veréb. Ezért igen szerette a verebeket: ott csiripeltek a börtöncella ablakában.

A börtön megviselte az egészségét, később ez szívbetegség formájában jött elő. Végül sajnos ez jelentette a korai halálát is.

Utazások

A börtönévek után, mint büntetett előéletű, nem kapott útlevelet. Mivel mozgékony ember volt, és sokat szeretett volna látni, ezért Magyarországon belül autóztunk ide-oda.

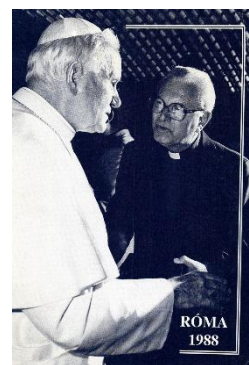
Nem volt vezetői engedélye, ezért barátai, ismerősei szállították, így mi magunk is. Az ország számos vidékén jártunk, például Pannonhalmán, ahol felkerestük Mécs Lászlót.

Az 1970-es években megkapta a „szocialista országokba” szóló útlevelét.

Ezután rendszeresen ellátogattunk a Felvidékre és Lengyelországba is. Krakkóba érkezve a püspöki palota felé vitte az útja. Csak egyedül ment be, én magam, a szüleimmel együtt, közben várost néztem. Itt – korábbi egyeztetést követően – fogadta őt Karol Wojtyła érsek, a későbbi II. János Pál pápa. Több utazást tettünk Krakkóba, és minden alkalommal találkozott Wojtylával. Kérdeztem, hogy milyen nyelven társalogtak. Jórészt németül, amit pedig nem tudtak németül kommunikálni, azt latinul mondták.

1988-tól minden magyar állampolgárnak járt a „világútlevél”. Ezt azonnal kérelmezte és meg is kapta, és az első nyugati útja Rómába vezetett, ahol fogadta őt régi barátja és antikommunista harcostársa, II. János Pál pápa.

1973-ban a szüleimmel Ausztriában jártam. Zoli bácsi itt is segített. A szemináriumba együtt járt – csupán évkülönbséggel – Széles Józseffel, aki az Altottakringer Pfarrkirche plébániatemplom káplánja lett. Jóska bácsi örömmel fogadta és istápolta a hozzá érkezett magyarokat, szállást és étkezést adott nekik. Mi is ezek közé a magyarok közé tartoztunk. Az ételek többnyire dobozosok voltak. Jóska

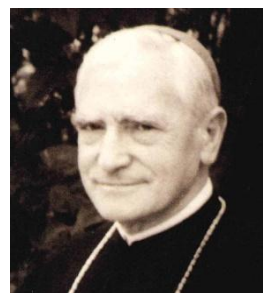
bácsi édesanyámtól kérdezte, miközben egy fazékban főtt az étel: „Marika néni, főzzünk levest is?” Mire édesanyám: „Főzzünk!” Erre Jóska bácsi kibontott egy újabb dobozt – és beleöntötte a fazékban fővő ételbe.

Ausztriában aktív magyar lelkesység működött, kiemelkedő személyisége Valentiny Géza prelátus volt (Ostpriesterhilfe). Meg kell említenem továbbá Gianone Egont, a Pázmáneum rektorát, aki Mindszenty „vendéglátója” is volt. Nem csak elszállásolták és ellátták az ideiglenesen Ausztriába érkezett vagy ott menedékjogot kért magyarokat, hanem megszervezték például az akkoriban megjelent Mindszenty emlékiratok becsempészését Magyarországra. Mi magunk is vállaltuk a csempészi feladatot. 1977-es nyugati utazásunk során több kötet Emlékiratot vettünk át és csempésztünk keresztül jól elrejtve az osztrák-magyar határon.

A magyarok ellátását miseintenciók ellenében tudták megvalósítani, azaz ha valaki Ausztriában imát kért valamilyen célra és fizetett érte, akkor az imát magyar papok mondták Magyarországon. Az adomány pedig a kiutazó magyarokat segítette.

Erdély, 1976

Ez év nyarán a Trabantunkkal erdélyi körutat tettünk. Az út fénypontja – szintén előzetes egyeztetés alapján – Gyulafehérvár volt. A város közelében elautóztunk egy udvarházhoz. Fehérre meszelt, tornácos ház volt fakerítéssel és kátrányozott fakapuvál. Az udvaron két pap – egy idős és egy fiatal – jött velünk szemben. Az idős pap Márton Áron püspök volt. Nagy szeretettel fogadott minket. Zoli bácsi: „Püspök atya, hoztunk valamit!” És kiástuk a Trabantból az elrejtett, magyar nyelvű Szentíráásokat. Márton Áron összezsáptta a kezét: „Jézus Mária! Ha ezt a határon felfedezték volna, biztosan börtönbe kerültek!” Bécsben nyomtatott kötetekről volt szó, amelyeket egyszer már Ausztriából átcsempészték Magyarországra. Ez volt a kevésbé veszélyes dolog. A nagyobb veszélyt a továbbcsempészés jelentette Románia területére. De megúsztuk, Áron püspök pedig örült.

Mindszenty bíboros

Zoli bácsit Mindszenty bíboros szentelte pappá. Őt tekintette példaképének egész életében. Minden megbízható barátjának, ismerősének elmondta a bíboros kemény szavait a kommunistákkal szemben.

Mindszenty domborműve a kölni Mindszenty Magyar Ház bejárata mögötti falat díszítette, a bíboros 1970-es években történt kölni látogatásának emlékére.

A Mindszenty Magyar Házat a kölni érsekség megvonta a magyar katolikus közösségtől. Hogy mégis maradjon emlék a bíboros kölni látogatásáról, 2019. május 7-én a Kölni Dóm altemplomában Dominikus Schwaderlapp kölni püspök, és Cserháti Ferenc, a külföldi magyarok püspöke felszentelte Mindszenty bíboros új emléktábláját:

<https://www.youtube.com/watch?v=Z6zuuM3WTeo&t=1414s>

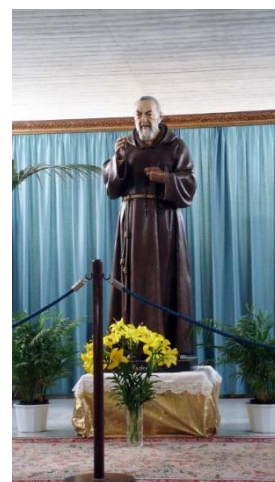

A szentmisén én olvastam fel a szentleckét.

Pio atya

Pio atya még élt itt a Földön, amikor Zoli bácsi 1967-ben beszélt róla, mint csodatévő szent emberről, aki belelátott az emberek gondolataiba, és többek között bilokációs képessége is volt Isten akaratából.

Hangsúlyozta azonban, hogy nem kell az istenhithez az, hogy az ember rendkívüli csodákat lásson, mivel a csoda minden nap kitárulkozik: egy szép virág, egy kedves állat, a kék ég és egyéb „csodák” képében. Külön kegyelem, ha valaki rendkívüli jelenséget lát – ezt később, 1983-ban magam is megtapasztaltam, amikor a kezemben tarthattam egy könnyező Mária-szobrot.

Gondolatok

A 70-es években sokasodtak az úgynevezett UFO-jelentések. Azonosítatlan jelenségekről volt szó. Ez természetesen a fiatalok fantáziáját is megbolygatta. Kérdeztük Zoli bácsitól: „Zoli bácsi, vajon vannak rajtunk kívül is értelmes lények?” Válasza: „Az ember nem lehet annyira beképzelt, hogy az legyen a véleménye, hogy beleláthat Isten terveibe és szándékaiba.”

39

A túlvilágról: „Ha egyszer odaát lesztek, akár a Mennyszámban, akár a Pokolban, meg fogjátok látni, hogy olyanok lesznek ott, akikről nem gondoltátok volna, és olyanok nem lesznek ott, akikről pedig bizonyosak voltatok, hogy ott lesznek!”

A bűnről: „Isten megbocsátó, azonban számára a gyermekek lelkének megrontása a legsúlyosabb bűnök közé tartozik!” Hogy mennyire igaza volt, azt most egyértelműen látjuk, amikor a világ kifordult a sarkából, és nem tekintik bűnnek mindazt, ami a Tízparancsolat alapján a legkivetnivalóbb dolgok közé tartozik.

A gyerekek jelentették számára a jövőt, a hit reménységét, mivel a jövő nemzedéke csak akkor életképes, ha a fiatalok is úgy lelkesednek Isten szava iránt, mint ő maga.

Apostolkodjatok! – mondta a fiataloknak. A „szocialista” időkben nem volt jó nyíltan számot adni a vallásosságról, azonban „a viselkedésetekkel mutassatok példát, hogy mindenki lássa, ti istenhívők vagytok”.

Zárószó

A feleségemmel 1982 óta Németországban élek. Évente többször látogatok az Óhazába. Utoljára 1995-ben találkoztam Zoli bácsival a Váci út 34 alatti plébánián. Margit néni is ott volt. Vidám hangulatban telt az este. Nem gondoltam, hogy ez lesz az utolsó földi találkozásunk...

A kiváló hitoktató munkájának hosszú távon is eredménye mutatkozik. Három volt tanítványa létrehozta a Keresztény Hit Alapítványt, amely hozzá kíván járulni Európa keresztény gyökereinek tudatosításához, az európai keresztények összefogásához.

E cikk szerzője továbbá a Rajna-vidéki magyar katolikus egyházközség – Köln – képviselő testületének tagja, és a Magyarok Világszövetségének németországi képviselője.

Ficsor László

Moers, Ruhr-vidék, Németország

Szomorú idők voltak. A forradalom után pár évvel kisgyerekként is éreztük, hogy az életünk lassan, de nagyon megváltozik. Először az általános iskola „öreg igazgató bácsija” ment nyugdíjba. El is maradtak a nyugatról küldött tábla csokoládék, a napi bögre kakaók. Viszont kaptunk egy szigorú és vallásellenes igazgatónőt. Az iskolai hittanra csak nála lehetett személyesen beiratkozni. Az osztályfőnök családlátogatáskor „jóakarátúan” figyelmeztetett: – kedves szülő ne tegye! Az iskolai hittannak nincs jövője! Nekünk, diákoknak nyomatékosan meg lett mondva: – a hittan óra nem kötelező! Tanítás után inkább pihenjünk! Menjünk sétálni vagy egyenesen haza! Utólag visszagondolva is megdöbbenőnek tűnik világnézetünk felmérését célzó – a világ keletkezése után érdeklődő – fogalmazás megíratása. „Gyerekek név nélkül őszintén leírhatjátok, amit erről gondoltok!” – mondta a tanár néni, aztán szép sorban a napló szerint kiszólitott bennünket, mi meg kivittük név nélküli, a világ létrejöttéről szóló értekezésünket. A napló sorszáma „dolgozatunkra” azért rákerült. Nem tudom, hányan írhatták azt, hogy a világot Isten teremtette.

1957-ben a szétlőtt Práter utcai iskola helyett a Jázmin utcában fejeztük be a 2. általánost. Rövid időre itt egy nagyon fiatal, nagyon szimpatikus pap tartotta meg a hittanórákat. Ez a rövid találkozás döntötte el a mai napig a világnézetemet.

Iskolánkba fokozatosan tért csak vissza az élet. Hol délelőtt, hol délután folyt oktatás a jobb állapotú tantermeken a felső tagozatosokkal osztozva. Aztán megtörtént a csoda, beindult a rendszeres iskolai hittanóra is. Első találkozásunkra Zoli bácsival jól emlékszem! Az osztályterem zsúfolásig megtelt hittanosokkal. Kíváncsian vártuk a pap bácsit, ki-ki olyat, amit eddigi tapasztalatai alapján elképzelt. Bennem azonban kétségek voltak! „Ugye hát nem is kötelező, meg biztos unalmas is lesz!” De azért valami ott tartott! És nagyon megérte! Mert belépett egy fiatal, karizmatikusan szimpatikus pap. A tanterem hirtelen megtelt melegséggel, szeretettel. Ő bemutatkozott, majd felálltunk, keresztet vetettünk és imádkoztunk. Az első percben csatát nyert a máris lelkesen imádkozó harmadik osztályos diákokkal szemben. Mindez az idő messzeségébe vészett, de óráinak hangulata bennem örökre nyomott hagyott. Következő évben megint beiratkoztunk iskolai hittanra.

Ő akkor az Örökimádás templomban szolgált. A romokkal teli Üllői úton jártunk vasárnapi misékre. A romos épületek mellett a templomi tömeg és a szentmisék hangulata megmaradt bennem. Pár éve jártam ismét ott, kicsinek és ridegnek tűnt a templom.

Aztán megint beiratkoztunk az iskolai hittanra, de a hatalom most durvább eszközöz nyúlt. Zoli bácsit kitiltották az iskolából és aztán jöttek a "sikeres" papok sorsát jelentő gyors áthelyezések egymásutánjai: egy távolabbi templomba helyezték. Zoli bácsi megjárta a Jézus szíve templomot (itt kezdtem el ministrálni), a Vörösmarty utcai kápolnát, majd a Belvárosi templomot. Végül még a börtönnel is meg kellett ismerkednie. Az iskolai hittanoktatást pedig pár év alatt szétzilálták, sikerrel megszüntették.

Egy osztálytársamtól tudtam meg, hogy Zoli bácsit letartóztatták. Vasárnap még ministráltam nála. Bizony összeomlott bennem sok minden. Gyerekként is láttam, hogy a hittanra már csak néhány nagyon elszánt család küldi el a gyerekeit. Az oltár vonzását ekkora azonban már sokan megtapasztaltuk. Több kispapi hivatást segített útjára és a diákok és ministránsok sokaságát nevelte fel tanításának ereje és példaadása.

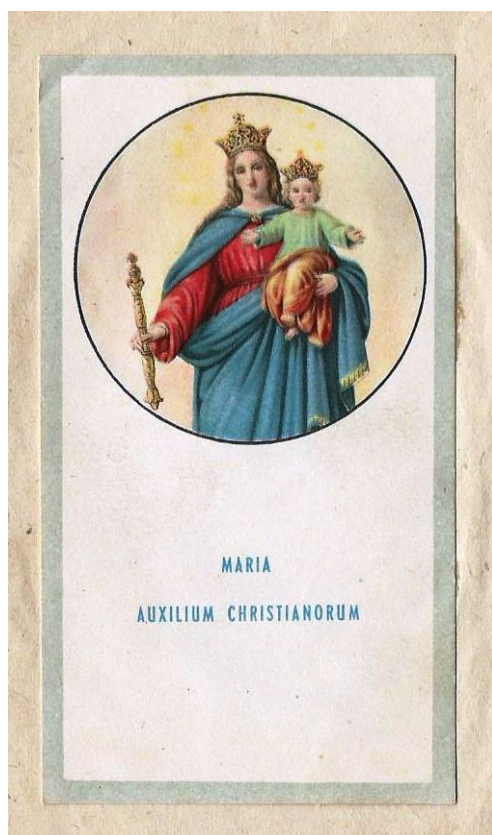
Pár év múlva (1964-ben) egy levelezőlapot kaptam. Bölcsvölgyi atya írta és azt, hogy szabadult és a Bazilika mellékoltáránál misézik minden vasárnap. Szívesen látna. Az ég újra kiderült. Majd pár hónap elteltével beosztották őt az Üllői út-Ecseri út sarkán lévő templomba. Itt több évet tölthetett el.

1975 januárjában Miskolcra költöztem. (Zoli bácsinak Miskolcon volt egy orvos barátja, 1975-ben járt ott. Erre az orvosra utal 1979-es karácsonyi beszédében.) Egészen az 1990-es évek elejéig ott éltünk családommal. Ez alatt az idő alatt nem tartottam a kapcsolatot vele. Akkor egy másik nagy formátumú pap, Ernő bácsi (Kartal Ernő) tette helyre néha hitbéli kételyeimet.

Nagyon hosszú mellőzöttség után végre (1988-ban) plébános lehetett. És pont ennek a plébániának területére költöztünk vissza családommal több évtizedes vidéki „távollét” után. Egyik este, munkából hazafelé a házuk előtt találkoztunk össze teljesen váratlanul. – Zoli bácsi! Mit keresel erre? Kérdeztem meglepett örömmel. Azt tanácsolta, hogy kísérem el. Egy találkozóra megy. Találkozni fog a püspökkel, meg a hívek egy csoportjával. Mint kiderült, plébániájának hívei a püspök segítségét kérik, hogy egy katolikus iskola ebben a körzetben is beindulhasson. Nagyon jól eső tartalmas beszélgetést folytattunk. Hetven fölött és érezhetően megcsappant fizikai erőnléte ellenére is szavainak ereje lenyűgözött. Hetekkel később a kerületi újságból tudtam meg, hogy

meghalt. Felment Istenéhez! Nagyon nagy szomorúság fogott el. Tudtam, hogy életem egy fontos és szép része zárult le. Örökre és végleg.

.....*Czene György*.....
III. oszt. tan.

az 1957.58. isk. évben a róm. kat.
hitoktatásra.....*hűségesen* (5).....
járt.

példádom (5).....wielkedett
és
szorgalmasan (4).....tanult.

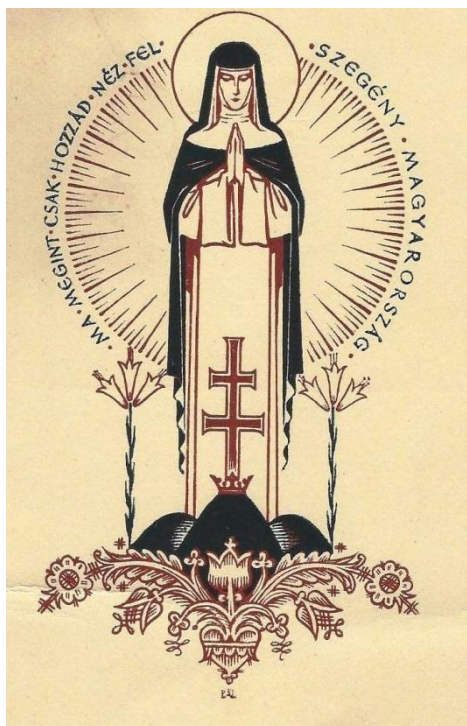
Gyakorlati vallásos élete:.....*burgó* (5).....

~~Az~~ elvégzett anyag:
Ószövetségi BIBLIAI TÖRTÉNETEK, a
KATEKIZMUS igazságaival.

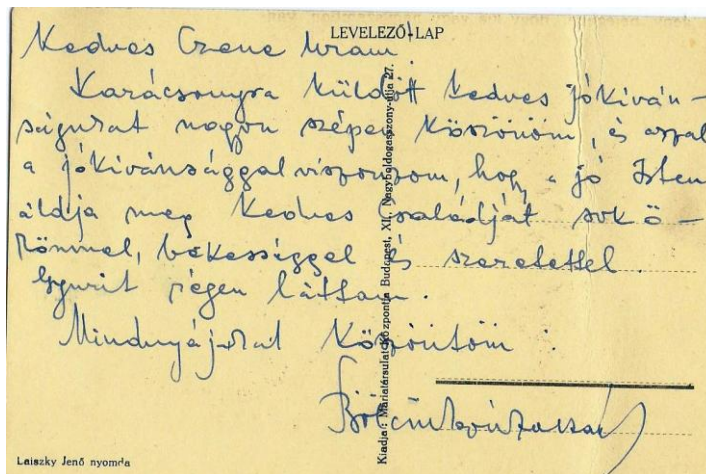
Kelt Budapesten, 1958. júl. 1.

.....*Ménőöröszöszösz*.....
hitoktató.

Czene György hittanoktatásáról Bölcsvölgyi atya által kiállított emléklap
(borító és bel-lap)

Szentkép

Levelezőlap Bölcsvölgyi Zoltán atyától

Petrovics Sándor

Emlékezés Bölcsvölgyi Zoltán atyára

Ifjúkorom legszebb éveit töltöttem el az Árpád-házi Szent Margit templom hívő közösségében. Minden egy gyónással kezdődött, 1968-ban. A lelki megtisztulást követve a fiatal pap, akit Bölcsvölgy Zoltánnak hívtak megszólított: segítenék-e az énektábla szövegeit kicserélni? Ebből a csendes hívásból később több minden született. Akkor 13 éves kamasz fiú voltam. Ministrálni és hittanórákra kezdtem járni, majd a Mester és a tanítvány között egy mély barátság alakult ki. Élete nyitott könyv lett számomra. A pap, mely egészen Istennek szentelte életét, így vált példaképemmé.

1922-ben a Zala megyei Kehidán született. 1946. június 10-én Mindszenty József bíboros pappá szentelte Esztergomban. Kezdetől fogva nagy lelkesedéssel és szeretettel fordult a hívek felé, különösen a katolikus magyar ifjúság állt hozzá közel.

Álljon itt egy példa az '50-es évek egyházunkat fojtogató légköréből: egy nógrádi kis faluban, Kemencén a helyi párttitkár megtiltotta, hogy a húsvéti körmenetben a ministránsok beöltözve vegyenek részt. Bölcsvölgyi atya ezek után 40 darab új karinget készíttetett. A fiúk karjukra téve vitték a frissen vasalt ministráns ruhát a körmeneten.

1960-ban letartóztatták. A börtönben megkínózták. Cellája ablakában időnként megjelent egy kis veréb. Ez a csivitelő madár jelentette számára a külvilágot.

1966-ban került az Árpád-házi Szent Margit templomba. Évekig nem tarthatott hittanórát, mígnem Rozsály Menyhért plébános a tilalmat feloldotta. Így lehettem 1968-ban egyike az első tanítványainak.

Még sokan emlékezhetünk arra is, hogy Bölcsvölgyi Zoltán atya gyakorta tartott énekpróbát szentmisék előtt. Ilyenkor hangolta, lelkesítette a híveket, sőt osztályozta is énektudásukat. Nem egyszer meg kellett ismételni a próbát, hogy végül is megkaphassuk az ötös osztályzatot!

1974-ben néhány margitos fiatallal a Nagymarosi Ifjúsági Találkozón jártunk. Hazafelé utazva a vonaton az a vágy fogalmazódott meg bennünk: mi is szeretnénk énekkel-gitárral dicsérni az Urat!

Zoli bácsi anyagilag segítette a hangszerek vásárlását és megszervezte a zenei képzésünket is.

1975-től 12 éven át állhattam az ifjúsági énekkar élén, közben bejártuk szinte az egész országot a zenei evangelizálás céljából. Nagy öröömre szolgál, hogy ez a fontos küldetés ebben a templomban mind a mai napig él!

A Szentlélek szabadon munkálkodott benne. Sokakat lelkesített, bátorított. Mindig kész volt a megújulásra. Bár évekig megfigyelték, soha meg nem tántoríthatták Őt. Bátorságáról hadd álljon itt egy példa: 1975. június 12-én a száműzetésben élő váci püspököt, Pétery Józsefet látogattuk meg Hejce-Vilmányban. Úgy utaztunk a vonaton, hogy Ő egy másik kocsiban ült, mint mi, a 4-5 tanítvány, nehogy bajt hozzon ránk!

Emlékezetemben megmaradt egy másik nagy találkozás is. Egy ízben meglátogattuk Mécs Lászlót, a híres pap-költőt Pannonhalmán az idős papok otthonában. Őt a hatalom azzal az indoklással tartotta házi fogságban, hogy „művelt, vagyis veszélyes”.

Hosszú évek során Zoli bácsi, mint tanítványát a bizalmába fogadott. Sok mindent felfedett előttem egyházunk küzdelmes életéből. Így lettem lassanként én is Mindszenty bíboros úr tisztelője.

Házasságkötésünk és négy gyermekünk keresztelője is ebben a templomban történt, az Ő papi áldásával. Rákosszentmihályra költözve két gyümölcsöt is termett az Ő általa kapott lelki örökség: részese lehettem a Néri Szent Fülöp Katolikus Iskola alapításának és a Hercegprímás szobra felállításának.

Álljon itt befejezésül még egy rövid történet, mely Zoltán atya irgalmasságáról szól: amikor a '90-es évek elején egykori vallatója felkereste az atyát és a megtört ember bevallotta bűneit, Ő szívből megbocsátott Neki. Vállára hajolva zokogott egykori kínzója. Milyen széles kellett, hogy legyen ez a papi váll és milyen irgalmas volt ez a szív!

22 éve, 1996-ban egy téli vasárnap, ebéd után a templomba sietett át keresztelőt tartani. Váratlanul, az aluljáró felső lépcsőin érte Őt az isteni hívás. Megrendítő látványt nyújtott a temetése. Az összesereglett tömeg között paptársai vállukon vitték fehér koporsóját. Egyre gyengülő szíve 74 éven át dobogott.

Tanítványai, templomának hívei mind a mai napig áldják Istent, hogy ilyen pásztort adott a Magyar Egyháznak!

Kérjük imáit, közbenjárását családunkra, hazánkra, egyházunkra, melyeknek megmentésére egész életét szentelte!

Petrovics Sándor

Légy hű mindhalálig – Jelek kellenek

Az esztergomi várhegy a magyar államiság bölcsője. Királyok és érsekek lakóhelye. Családi szokásunk volt, hogy legalább évente felmentünk a Magyar Sionra. Ahogyan kezdett összeállni a múlt ismerete fejemben, döbbenet fedeztem fel Esztergom többszöri élet-halál harcát viharos történelme során. Hogy csak a múlt század közepének eseményeit említsem, az idegen szándékúak még a nevét is el akarták törölni.

A második világhézagást követve, az egy éve megválasztott Mindszenty József érsek 1946 júniusában, az Esztergomi Bazilikában pappá szentelte Bölcsvölgyi Zoltánt. A fiatal pap főpásztora vonalát követve rendíthetetlen módon hirdette az örömhírt. 1960-ban letartóztatják.

Börtönéből szabadulva megtagadták tőle a hitoktatást. 1968-ban ismerhettem meg az Árpád-házi Szent Margit templomban. Tanítványává fogadott, majd lassacskán feltárta előttem Mindszenty bíboros valóságos arcát. Így lettem idővel a szentéletű főpap tisztelője.

Térjünk vissza gondolatban az esztergomi várhegyre. Mindszenty József újratemetése 1991. május 4-én történt. Ettől kezdve minden év május első szombatján feleségemmel elzarándokolunk a főpap sírjához. 2007 tavaszán az esztergomi királyi vár teraszán fogalmazódott Krajsovszky Gábor és én köztem az a gondolat, hogy Mindszenty József el nem hamvadó tiszteletének jeléül egy köztéri szobrot emeljünk Budapesten. Az emlékmű két év kitartó munkája által elkészült.

Melegen sütött a májusi nap, lágy szellő simogatta meg a fák koronáját. Egy kisfiú szaladt a porlepte úton egy követ rugdosva maga előtt. A falu utcái hallgattak a tavaszi merengésben. A távolban megszólalt a déli harangszó. A kisfiú boldogan rohant végig a néptelen utcán. A harang lágy szava egyre vonzotta. Az utca végén állt egy kis templom, odaszaladt, kinyitotta a nehéz tölgyfaajtót. A templomban hűvös félhomály volt.

A rózsablakon beáramló nap különös fénnel világította meg a Mária-szobrot. A kisfiú lassan közeledett a szoborhoz. Mária arca ragyogott, mint a nap, de valami mérhetetlen fájdalom tükröződött rajta. A kisfiú szomorúan nézte, nem értette, miért olyan bánatos ez a gyönyörű édesanya. Tekintete a szobor faragott szívére tévedt, hét tört fedezett fel benne.

– Hát ezért vagy ilyen szomorú – gondolta.

Megfordult és egy széket pillantott meg maga mögött, odahúzta a szobor elé. Óvatosan felmászott rá, hogy elérje a szobrot.

– Majd én megszabadítalak a szenvedéstől – suttogta. Kinyújtotta a kezét és megragadta az első tört, nehezen engedett, de végül sikerült kihúznia. A többivel már könnyebben boldogult. Leszállt a székről és felnézett a szoborra.

– Egész életemben így szeretném kihúzni a fájdalom töreit a szívedből – mondta csillogó szemmel. Mária szelíden nézett rá, mintha el is mosolyodott volna. csodálatos fény ragyogta be a templomot.

– Mit csinálsz itt, fiacskám? – hasított bele a csendbe egy érces hang. A kisfiú hátranézett és meglátta a plébánost.

– Én csak a Szűzanyán próbáltam segíteni – rebegette és megmutatta a kezében lapuló töröket. A plébános megenyhült és megsimogatta a fejét.

– Ez szép dolog, de máshogy is segíthetsz a Szűzanyán. majd meglátod...

Sok-sok év telt el azóta, a kisfiú felnőtt, pap lett belőle. Megőrizte annak a különleges napnak az emlékét. Őrizgette a hét tört hosszú éveken át, és soha nem felejtette el az ígéretét.

Mária kedves mosolya mindig vele volt egész életében.

---

²⁸ Új Ember 1998. augusztus 2.

Az emlékezésben említett szobor, Kehidán

Krajsovsky Gábor
*Visszaemlékezés Bölcsvölgyi Zoltán atyára*²⁹

Bevezető

Az igaz vallásos hit az Isten kegyelme, amelyet mindenkinek felkínál. Az ember, ha egyszer döntött a jó mellett és ebben kitart még áldozatok árán is, erre való tekintettel az Isten egyre több segítő kegyelmet ad. A megszentelő kegyelem az üdvözülés egyik feltétele. Ha valaki irgalmas, az Isten még inkább az lesz vele. Az üdvösségért érdemes minden áldozatot meghozni!

Erdős Mátyás

100 éve született és 26 esztendeje – váratlanul, de nem készületlenül – hunyt el **Bölcsvölgyi Zoltán** atya, esztergomi egyházmegyes áldozópap, a budapesti Árpádházi Szent Margit templom egykori káplánja, majd plébánosa. Ez a működési helye a tizenharmadik volt, ahol papi pályafutásának utolsó harminc esztendejét töltötte. Egy papnak legfőbb hagyatéka egy plébánia, egyházközség életében az ott elmondott prédikációi és hittanórái. A korábbi évtizedekből – legjobb tudomásom szerint – igen kevés anyag maradt fenn, ha egyáltalán valami is fennmaradt. Az atya mindig bízta hallgatóságát, hogy jegyezzék le a hittanórákon, katekéziseken elhangzottakat. A tanításokat hallva és magamban feldolgozva belső indítást éreztem arra, hogy mindez megmaradjon az eljövendő generációknak is, lelkük épülésére, mint ahogyan mi is ebből épültünk és élünk egy ugyancsak nem könnyű, istenellenes korszakban. Így kerültek rögzítésre a korábbi kötetekben közreadott anyagok, amelyek csupán egy töredékét képezik az egy évtized (1986-1996) alatt elhangzott és megörökített homíliáknak, egyéb megnyilatkozásoknak.³⁰

²⁹ Bölcsvölgyi Zoltán – Krajsovsky Gábor: Akik igazságra tanítottak sokakat, tündökölnék örökkön-örökké, miként a csillagok (Dán 12,3) I-X.
https://mek.oszk.hu/14700/14792/pdf/14792_1.pdf
14-16., 56-57., 99-100., 183-184., 219-223., 256-257. old.

³⁰ Bölcsvölgyi Zoltán – Krajsovsky Gábor: Akik igazságra tanítottak sokakat, tündökölnék örökkön-örökké, miként a csillagok (Dán 12,3) 1-3. kötet
<https://mek.oszk.hu/14700/14792/pdf/>

A Kinyilatkoztatás Szenthagyomány részét kezdetektől fogva az Egyház élő tanításából lehet meríteni. Ennek a hagyománynak egyik fő forrása „*az Egyház rendes tanító tevékenységének mindenkor objektív lecsapódása két irányban; egyrészt az egyházi tanítás, tehát elsősorban a katekézis (katekizmusok és prédikáció), másrészt a hívőknek e rendes tanításhoz igazodó és kifejeződő hite (például hívők hitírásai, amelyek egyházi jóváhagyással jelennek meg, vagy Egyházon belüli vallási mozgalmak).*”³¹ **Bölcsvölgyi atya prédikációival, közösségteremtő erejével kitörölhetetlenül beírta magát a budapesti Árpádházi Szent Margit templom és Egyházközség történetébe.** Ezért megnyilatkozásainak hű megőrzése és terjesztése elsősorban azoknak a feladata, akiknek lelkében az ő magvetése, őszinte, nyílt és megalkuvás-mentes hite, személyes példája nyomán alakult ki *hiteles* Istenkép.

Non multos, sed multa – ne a sokat, inkább a mélyet. Bölcsvölgyi atya többször idézte ezt a mondatot, amely hittanóráinak és szentbeszédeinek is egyik vezérgondolata volt. „Azt a téglát, ami te magad nem tettél a templomnak vagy az iskolának a falába, azt utána soha senki oda nem teszi.” Ezt a gondolatot pedig Mindszenty József mondotta többször is Mészáros Tibornak, utolsó személyi titkárának. Mészáros Tibor visszaemlékezései is nagyon őszinték, nagyon szókimondóak; olyanok, amilyen megnyilatkozásokra minden tekintetben idehaza is egyre nagyobb szükség van!³² Bölcsvölgyi atya szókimondása, őszinte, világos beszéde is a léleknek egy-egy építőeleme. A homíliákban többször esik szó a közelmúlt és a jelen egyházi élet súlyos gondjairól, valamint azokról, akiknek „véréből sarjad a kereszténység magva” – ma. A Magyar Katolikus Egyház utóbbi fél évszázados történetének ismerete magyar katolikus ember számára elemi kíváncsi.

Mivel Bölcsvölgyi atya is némiképpen osztozott szentelő főpásztorának, Mindszenty József bíborosnak a sorsában, ezért több helyen párhuzamot lehet vonni a kettejükkel végbement események között, így a beszédekhez kapcsolódóan a kiadványokban Mindszenty bíborostól vett idézetek is szerepelnek. Ezek a megnyilatkozások feltárják a kommunizmus (és a vele egy töről fakadó liberalizmus) hazug, kegyetlen, Isten- és emberellenes, erkölcstelen mivoltát, amelytől az egész magyar Egyház is évtizedeken keresztül szenvedett.

³¹ Schütz Antal: Dogmatika I/43. <http://www.ppek.hu/k1000.htm>

³² Mészáros Tibor, Akit övéi be nem fogadtak. Mindszenty bíboros titkárának visszaemlékezései. Pro Domo, Pécs, 1997. <http://www.ppek.hu/k177.htm>
Mészáros Tibor: A száműzött bíboros szolgálatában. Mindszenty József titkárának napi jegyzetei (1972-1975). Lämpás Kiadó, Abaliget, 2000. <http://www.ppek.hu/k248.htm>

Erről Mindszenty bíboros maga is ír emlékiratainak bevezető részében: *“Azért tanúskodom, hogy a világ újra tudomásul vegye, mit cselekszik a bolsevista rendszer az alája rendelt emberi életekkel. A magyar Egyház fejének keresztjét emelem fel a világ előtt: emlékeztetni akarom magyar népem roppant szenvedéseire.”*

A kommunista rendszer Mindszenty hercegprímástól még a halála után is félt. A vértanúk minden diktatúra “legveszélyesebb” ellenfelei! Bölcsvölgyi atya még a legnehezebb időkben is a bátor, igaz szókimondás embere volt (amiért meg is kapta a börtönbüntetését). Ezért is vonzotta magához nagy számban a gyermekeket; papi élete folyamán hozzávetőlegesen 15 ezer tanítványa volt! És mindezt olyan rendszerben érte el, amelynek legelső célja a vallás, az istenhit teljes szétzúzása volt, sokszor persze álságos formában, becsapva a külvilágot: *„Ragadozó farkasok járnak körül a világon, vagy annak egyik részén. Sajnos, az Úr Jézus példabeszéde szerint farkasok járogatnak a bárányiruhában. Vagy elveszik az irhát a báránytól, vagy a bárány is odakölcsönzi a farkasoknak a saját bőrét, hogy megtéveszthessék a világot. Az Üdvözítő óvott azoktól a hamis prófétáktól, akik szelíd bárányok ruhájában jönnek hozzánk, holott belül ragadozó farkasok. A kísértés órája az, ha a farkasok kosztüümöt cserélnek: ők, akik tegnap ették, rágták a gonosz bárányt, ma pedig a maguk jóságát bizonyítgatják a felhúzott irhával. Nem kell nekünk a farkas ruhája, de a bárányé se, ha farkasok járogatnak benne.”* (Mindszenty József megnyilatkozása) A rengeteg romboló hatás ellenére az ő magvetésének százszoros a termése. A korábbi és jelen kiadványnak is legfőbb célja az, hogy ezek a maradandó és egyetemes értékek nemzedékeknek adjanak életre szóló eligazítást. Zoltán atya tiszteletreméltó élete példaképeinek, Mindszenty Józsefnek, Apor Vilmosnak – akik mindketten utolsó leheletükig a meggyötört, keresztre feszített Krisztus hűséges követői voltak – az életéhez volt hasonló; nem voltak soha hajlandók odaadni a *császárnak* azt, ami az *Istené!*

Egyre kevesebb azoknak a száma, akik még személyes emlékeket őriznek Bölcsvölgyi atya papi működésének első évtizedeiről. Az emlékeket a még élő tanúk személyes élményeivel tovább lehetne bővíteni! 44 éves korkülönbségünk ellenére haláláig tartó barátság szövődött közöttünk. Nagy öröm és megtiszteltetés számomra, hogy az isteni kegyelem lehetővé tette azt, hogy őt megismerjem. Beszédei, elmélkedései és életpéldája szolgálják ennek az Istentől eltávolodott világnak a megtérítését. Ennek a kettős évfordulónak az évében kérjük a Szentlélekisten segítő kegyelmét, hogy minél többet és többen tudjunk meríteni Zoltán atya gazdag lelki hagyatékából!

Személyes emlékeim Bölcsvölgyi Zoltán atyáról

A nyolcvanas évek legelején ismertem meg a budapesti Árpádházi Szent Margit templomban *Bölcsvölgyi Zoltán* atyát egyik vasárnap, a 9 órai diákmisén. Jézus szeretetéről tanított lebilincselő homíliájában, amelyet a legkisebbektől korhatár nélkül mindenki igencsak szívesen hallgatott. Ezt mutatta a diákmiséken rendszeresen résztvevő másfél-, kétezer ember jelenléte is. A főváros szinte minden részéről, sőt, még távolabbról is szinte tódultak ebbe a templomba, hogy Bölcsvölgyi atya prédikációit, tanítását hallgassák. A diákmiséken túl, a hónap első vasárnapjain tartott ifjúsági szentmiséken is rengeteg ember vett részt.

A vasárnap 9 órai diákmiséken elhangzott, Zoltán atya saját szerkesztésű hívek könyörgései –, amelyeket többnyire gyermekek és szülők olvastak fel – szorosan kapcsolódtak az adott szentmisén elhangzott szentbeszédhez, azoknak mintegy kiegészítései voltak. Ezen megnyilatkozások is azt bizonyítják, hogy a bolsevizmus sötét éveiben is lehetett tisztán, az evangélium szellemében hirdetni az Isten országát. „A kommunizmus velejében rossz. Minél régebben és nagyobb mértékben keresztény egy ország, amelybe a kommunizmus be tud szivárogni, annál kegyetlenebbül fogják ott az istentelen emberek gyűlöletüket kitombolni.” (XII. Pius pápa) A mai, egyre erkölcstelenebb, hazugabb és megalkuvó közszellemben elengedhetetlen a hiteles, szókimondó tájékoztatás! Éppen ezért van szükség Zoltán atya lelki örökségének továbbadására azok felé, akik fogékonyak az evangélium igazságainak befogadására. Bölcsvölgyi atya neve országos fogalommá vált. Krisztusi emberré érésüket sokan köszönhetik az atya igaz papi egyéniségének és lelki vezetői munkájának.

Mi vonzotta ennyire az embereket, hogyan tudta Zoltán atya szinte sokszor csak egy szempillantás alatt „az ujjá köré csavarni” a híveket? Elsősorban közvetlenségével, és őszinte, nyílt szókimondásával. Papi működésének nagy része kegyetlen történelmi korszakra esett: Magyarországot egy nyíltan Isten-ellenes rendszer tartotta uralma alatt, legfőképp a Katolikus Egyházat. Ebben a légkörben – a nyolcvanas évek látszat-enyhülése ellenére is – nem kis bátorság kellett ahhoz, hogy a legnagyobb nyilvánosság előtt is felemelje szavát a magyar ifjúság legmélyebb lelki megrontása, a kötelező ateista nevelés ellen; azután ahhoz, hogy Mindszenty József bíborost, szentelő főpásztorát a 20. század legnagyobb példaképeként állítsa tanítványai, hallgatósága elé egy olyan légkörben, amikor Mindszenty József személyét sajnos még hivatalos egyházi részről is – teljesen alaptalanul és jogtalanul – súlyosan elmarasztalták. Azután

még – legfelsőbb egyházi tiltás (!) ellenére is – bátran levetítette Franco Zefirelli világsikerű filmjeit Jézus életéről, az Ószövetségről, az Apostolok cselekedeteiről. Ezt a bátorságot hamar és sokan felismerték, és ezért a hívek különös tisztelettel és megbecsüléssel voltak személye iránt. **Érezték, velük van, mellettük áll a leggonoszabb diktatúra idején is!** A hitvallók sorsát ő sem kerülhette el: az 1960-as évek elején ellenségeitől „kiérdemelte” a börtönt a legsúlyosabb rágalmak, valamint pszichikai-fizikai erőszakkal „fogalmazott” vádpontok alapján. Erről Tertullian szavai juthatnak eszünkbe: „Bizonyos vádlók vádja nekünk dicsőségünk.” Zoltán atya – Krisztusért, a magyar ifjúságért – ezt is vállalta. És szava, személye ettől lett igazán hiteles!

Személye, szavai az első perctől mély benyomást tettek rám. Miután egy kicsit jobban megismertem őt, megtapasztaltam nagy nyitottságát és rendkívüli emberismeretét és emberszeretetét. Az első néhány diákmise után többször személyesen is elbeszélgettünk. Ekkor már a Nagyböjt kezdődött – akárcsak most, 41 esztendő elmúltával – és Húsvétot követően a templomi elsőáldozási szentmise időpontja is kitűzésre került. Én addig rendszeres hitoktatásban még nem részesültem, így különösen nagy örömmel jöttem a kedd esti ifjúsági hittanórákra is. A gimnázium első évét végeztem akkor, állami gimnáziumban. Zoli bácsi mindjárt adott is egy könyvet, amiből tanulhattam hittant – *Elsőáldozók hittankönyve* volt a címe. Én nagyon szerettem volna elsőáldozó lenni még abban az évben, de azt is tudtam, hogy ennek feltétele a legalább egy esztendőn keresztül történő rendszeres hittanóra járás és hittantanulás. Zoli bácsinál ez nem jelentett problémát. Nem kellett egy évet „késnem”; ő maga, szombat délutánonként külön foglalkozott velem. Ez az időszak meghatározó volt életemben, főként hitbeli, vallási kérdések tekintetében. Akkor én rengeteget kérdeztem tőle és ő sokszor csak egy-egy rövid mondattal, de egy életre helyre tudott tenni problémákat. Első szentgyónásomat is nála végeztem. A növekedést Isten adja, de Ő embereket használ fel a szántáshoz és a vetéshez. Azt, hogy én egy személyes ismeretségből kifolyólag ebbe a templomba és őhozzá kerültem, életem egyik legnagyobb kegyelmének tekintem.

Az első szentáldozást követően továbbra is ugyanúgy folytattuk személyes beszélgetéseinket, amelyekben sok olyan kérdés is szóba került, amelyről – az akkori magyarországi helyzetből kifolyólag – nyilvánosan nem lehetett beszélni. Sok személyes emléket mondta el Mindszenty bíborosról, az ő nagyságáról, hazát, kereszténységet mentő hősie magatartásáról. Mindszenty bíboros Zoli bácsin keresztül megismerve vált példaképemmé. Azután beszélt az 1960-as évek börtönben megélt időszakáról is, az eseményeket sokszor a legapróbb

részletességig feltárva. Én döbbenet hallgattam ezeket a beszámolókat, és azokból rengeteg emberismeretet, hősies keresztény kitartást, és az Isten-ellenesség lélek-, és sokszor testet is megölő kegyetlenségét ismerhettem meg. Mindezeket természetesen a legnagyobb bizalommal adta át és én ezeket ugyanilyen bizalommal kezeltem. Éreztem, hogy mérhetetlen lelki kincsek birtokába kerültem!

Két év sem telt el, amikor egyszer Zoli bácsi – szentmisén való áldoztatásomkor – mélyen a szemembe nézve azt mondta: „legközelebb ministrálsz”! Ez volt felém az ő meghívása. Akkortól pedig – eleinte még kissé félszegen – a szentmiséin már ministránsaként vehettem részt. Ez rendkívül szép feladat volt számunkra, akik ministráltunk. Emlékszem, az egyik diákmisén, 1986-ban 64 ministránssal vonult ki Zoli bácsi az oltárhoz! Ez valóban „rekordnak” számított!

Ő volt az, aki segített nekem abban is, hogy másodikos gimnazista koromban átiratkozhasam a budapesti Piarista Gimnáziumba, ahol nem várt könnyű élet, de ha újra döntenem kellene, ma sem döntenék másképpen! Azután – már egyetemista koromban – jött egy váratlan esemény, Zoli bácsi súlyos betegsége 1985-ben. Akkor is találkoztunk, bent a kórházban – az Isten végtelen irgalmában és a Szűzanya kegyelemkiosztó segítségével erősen bízva – és néhány hónap elteltével ismét ott folytathatta apostoli munkáját, ahol kényszerűségből abba kellett hagynia.

A későbbiekben rajta keresztül ismerhettem meg az esztergomi egyházmegye egyik legnagyszerűbb (és legidősebb) papját, Erdős Mátyás atyát, aki a negyvenes években Zoli bácsi lelki igazgatója és dogmatikatanára volt az esztergomi szemináriumban. Vele is 18 évig tartó – nagy korkülönbségünk ellenére is – baráti kapcsolatba kerültem.³³ Ez mind-mind Zoli bácsi kezdeményezéséből indult ki!

Ugyancsak a nyolcvanas évek közepén Zoltán atya egyszer szentmise után behívott a szobájába és magnetofon felvételtől lejátszotta nekem Mindszenty bíboros 1972-ben Bambergben elmondott híres beszédjét. Ez az akkori

³³ Erdős Mátyás – Krajsovsky Gábor: Erdős Mátyás atya elmélkedései, beszédei, előadásai 1. <https://mek.oszk.hu/14700/14780/>
Erdős Mátyás – Krajsovsky Gábor: Erdős Mátyás atya elmélkedései, beszédei, előadásai 2. <https://mek.oszk.hu/14700/14781/>
Krajsovsky Gábor – Slíz Judit: Visszaemlékezések Erdős Mátyás atyáról. <https://mek.oszk.hu/19100/19198/>

helyzetben ugyancsak a legnagyobb titoktartás mellett történhetett – de számomra annál nagyobb erőt és lelkesedést adott; szinte katakombaszerűnek éreztem ezt az alkalmat.

1987 tavaszán, a budapesti Árpádházi Szent Margit templomban az egyik ifjúsági hittanórán ismét szokatlan esemény történt: Bölcsvölgyi atya lehozta a kápolnába Mindszenty József: *Emlékirataim* című könyvét és néhány gondolatot felolvasott belőle! Lehet, hogy többen nem is érzékelték ennek súlyát és lehetséges veszélyeit! De ez – esetleges egyéb állításokkal szemben – nem volt vakmerőség! Az ilyen bátor lépések vezettek engem ahhoz az elhatározáshoz, hogyha egyszer egy alkalmasabb korszakban lehetőségem kínálkozik Mindszenty bíboros életművét részletesen megismerni, akkor az általam megismerteket igyekszem a lehető legszélesebb körben közkinccsá tenni. Az egyetemi éveim alatt némán és szomorúan kellett végighallgatnom az akkor mindenki számára kötelező „Magyarország története” című kötelező marxista tantárgy keretén belül Mindszenty bíboros teljes dezavválását.³⁴ Csak Tertullián szavai adtak vigasztalást: „Bizonyos vádlók vádja nekünk dicsőségünk.”

Azután, az 1989-es változásokat követően, amit addig a „kamrában és rejtekben” (Mt 6,6) mondott el, abból nagyon sok mindent már a „háztetőkről” (Mt 10,27) hirdetett. A kilencvenes évek közepe felé is többször felkerestem őt, és láttam rajta, hogy nagyon igényli a jó beszélgetést, legtöbbször humoros, érdekes témákról. Nagyon értékes, tartalmas, jó hangulatú órákat töltöttünk együtt ebben az időszakban is.

1991. május 4-én³⁵ megtörtént Mindszenty bíboros esztergomi újratemetése. Erre a páratlan ünnepségre akkori plébánosunkkal, Bölcsvölgyi Zoltán atyával együtt utazott a templomi közösség. Az odavezető út során az atya saját szerkesztésű, Mindszenty bíboros életútját összefoglaló írását olvasta fel. Ebből csak egy gondolatot idézek, példaként a megbocsátás hősies fokára: „Mindszenty bíboros senkit sem gyűlölt, senkire sem haragudott. Azt vallotta, ahogy kellett ember, aki Krisztust elárulja, úgy az ő életéhez is hozzátartoztak a pribékek. Csak halála után derült ki emlék- és személyes irataiból, hogy kínzóért, s a tőle elfordultakért is rendszeresen imádkozott.”

³⁴ A Marxizmus-Leninizmus Intézetek (az MSZMP kihelyezett szervei) minden egyetemen léteztek.

³⁵ Külön érdekességnek tartom, hogy éppen Mindszenty bíboros földi maradványainak Esztergomba érkezése napján, május 3-án töltöttem be 25. életévemet – ebben is Mindszenty bíboros különös pártfogását éreztem.

A házasságkötésem előtti jegyes-oktatás alkalmával, 1994-ben többek között ezeket mondta: „Minek a felbonthatatlanság a házasságban – kérdezik sokan. *Mert anélkül az ember nem ad mindent bele.* Bolond lenne! Ez az a gondolat, amivel a fiatalok nagyon nehezen barátkoznak meg. Krisztus ezt a szeretetet mutatta be. Mi is az Egyház, kikből áll? Ehhez meg kell nézni az Egyházat Krisztustól kezdve az első száz éven át és utána – az alapokhoz kell visszamenni. Milyen alaptanítást adott, mit akart Krisztus. A *hiteles* keresztények mutatták be ezt. Nem azok, akik mondták csak, hogy azok (keresztények). Sok meghamisított dolog volt. Az Egyház: nem csak a papok, nem csak az egyháziak. És ez a hiteles krisztusi tanítás *töretlen*; az egyháziak nem azok, de az Egyház az igen! Ha *tisztességes nevelése* van valakinek, arra az Isten – a jól megalapozott természetesre – tud természetfelettit építeni! Az összefogás legyen köztetek; ha ez van, akkor a mindent összefogó Isten felé is odafordulva legyen!”

Ezt a „tisztességes nevelést” adta Zoli bácsi az őt megismerőknek, mindazoknak, akikkel a 13 működési helyén kapcsolatba került. A személyes emlékeken keresztül sikerült egy kicsit újra felidézni az ő – bátran mondhatjuk – karizmatikus egyéniségét, és így adjunk hálát érte az Istennek, hogy ő megadatott nekünk. A hívők reménységével bízunk abban, hogy a Jóisten színe előtt már közbenjár mindnyájunkért; az atya szavai a léleknek egy-egy építőeleme voltak. Amint ő mindig is hirdette, szüntelenül meg kell újítanunk életünket Krisztusban. Rendíthetetlen hite, lelki komolysága élessze fel a megújulásra való kemény küzdelem őszinte vállalását, különösen azokban, akik hallgathatták őt, akik tanítványai lehettek, akik krisztusivá érésüket kiemelkedő módon Bölcsvölgyi Zoltán atya igaz papi egyéniségének és lelki vezetői munkájának köszönhetik.

Bölcsvölgyi atya papi működésének nagy része kegyetlen történelmi korszakra esett: Magyarországot egy nyíltan Isten-ellenes rendszer tartotta uralma alatt, legfőképp a Katolikus Egyházat. Ebben a légkörben – a nyolcvanas évek látszat-enyhülése ellenére is – nem kis bátorság kellett ahhoz, hogy a legnagyobb nyilvánosság előtt is felemelje szavát a magyar ifjúság legmélyebb lelki megrontása, a kötelező ateista nevelés ellen.

Krajsovszky Gábor

Zoltán atya gondolatainak megőrzése és továbbadása nemcsak önmagában érték, hanem nagy dokumentuma annak, hogy a bolsevizmus sötét éveiben is lehetett tisztán, az evangélium szellemében hirdetni Isten országát.

Pálos Antal S.J.

Jézus apostolokat küldött: de a tizenkettő nem tud elmenni az egész világra. Ennek a munkának mi vagyunk és *most* az örökösei. Tágabb közegben kell továbbadni Krisztust. És *most* kell továbbadni, nem száz évvel ezelőtt és nem száz év múlva, mert akkor már nem leszünk. Nem hallgathatunk, akárhogyan is fogadja a világ.

Bölcsvölgyi Zoltán

Hitismeret-szerzésben nincs megállás – ez volt annak idején a templomi hitoktatásra felhívó plakát kulcsmondata, amelyet Bölcsvölgyi atya szerkesztett meg.

Bölcsvölgyi Zoltán áldozópap, hitszónok, ifjúsági lelkipásztor *hittanóráiból* készült válogatás első két része kezdőknek íródott, a harmadik és negyedik rész anyaga pedig ószövetségi történetekből készült összeállítás, amely négy tanév anyagát fedi le. A budapesti Árpádházi Szent Margit Templomban megtartott hittanórák a diák-, illetve ifjúsági szentmiséken elhangzott homíliákkal, továbbá az egyéb szentmiséken elmondott szentbeszédekkel és a saját összeállítású

egyetemes könyörgésekkel együttesen képezik az akkori templomi katekézisek teljes anyagát. A vasárnap reggeli 9 órai diákmiséken – gyermekek és szülők együttesen – minden esetben megtöltötték a templomot. A ministránsok létszáma is igen nagy volt (személyes emlékeim alapján a ministráns 'rekord' létszám 64 volt, az 1986-os év egyik diákmiséjén).

A kezdő hittancsoportoknak szóló fejezetek a katolikus keresztény vallás alapjaival ismertetik meg az elsőáldozásra készülő korosztályt. Bölcsvölgyi atya saját maga által összeállított hittananyagai igen lényegre törően, közérthetően és nagyon ember-közelien mutatják be az Isten szerető jóságát és igazságosságát. A két tanév anyagát kérdés-felelet formájában a legalapvetőbb hittani ismeretek összefoglalása zárja.

Az ószövetségi történetek egymást követő két részében az első Ábrahám meghívásától Dávid haláláig, illetve Salamon bölcs ítéletéig mutatja be az Ószövetség néhány kiemelten fontos eseményét. A második rész Salamonnak a jeruzsálemi templomot felépítő tevékenységétől kezdődően egészen Kúrosz szabadságot hozó rendelkezéséig elemzi a történeteket. A két anyagrész ebben az esetben rövid, összefoglaló feladatsorral végződik.

A nyolcvanas években, amikor ezek az értékes egyedi összeállítások készültek, az akkori magyarországi rendszer Isten- és vallásellenes mivoltából következően a hittananyagok sokszorosítása (annál is inkább, mivel ezek nem hivatalos összeállítások voltak) legfeljebb tűrt tevékenységnek számított. Az anyagokat annak idején **Szóke M. Ilona** (IBMV)³⁶ angolkisasszony villanyírógéppel gépelte le, egy-egy alkalommal több tőpéldányt is készítve – a többi lapot indigós másolati példányként adták kézbe a hittant tanulóknak. Ezek az írárok a hittananyagokat közlő válogatásban változatlan formában kerültek közreadásra.

„Az emberek sok hazugságot elhisznek, ha abba egy kis igazságot is kevernek” – mondta egy alkalommal lényeglátóan Zoltán atya, szűkebb körben, az 1980-as évek közepén. Amikor pedig az akkori magyarországi rendszer fenntartói az 1960-as években teljesen alaptalanul és jogtalanul Bölcsvölgyi atyát koncepciós perben szabadságvesztésre ítélték, a kihallgatások alkalmával sokszor kérdezték tőle a következőt: maga sokszor emlegeti a gyakorlati ateizmust. Mit jelent ez? Azt, hogy *valaki úgy él, mintha nem volna Isten* – volt Zoltán atya válasza.

A mai korban is – önhibájukból adódóan, vagy önhibájukon kívül – sokan élnek úgy, mintha nem volna Isten. Szolgálja ez az összeállítás is a katolikus

³⁶ Angolkisasszonyok Szerzetesrend: *Institutum Beatae Mariae Virginis* (IBMV) – Boldogságos Szűz Mária Intézete

keresztény hit megerősödését, egyre szélesebb körű terjedését, a földi- és örök boldogság elérését.

„Akik igazságra tanítottak sokakat, tündökölnek örökkön-örökké, miként a csillagok” (Dán 12,3.)

Megemlékezés Bölcsvölgyi Zoltán atyáról halálának 10. évfordulóján

(1922. február 6 – 1996. január 28.)

60

Első találkozásom Bölcsvölgyi Zoltán atyával

1981 januárjának utolsó napjaiban hallottam először beszélni Bölcsvölgyi atyát a budapesti Árpádházi Szent Margit templomban a 9 órai vasárnapi diákmise előtt. A mi hű barátunk, Jézus – ez volt az egyik ének, amelyet a szentmise előtt elpróbált a kiskórussal és a szentmisére érkezőkkel. Szüntelenül Jézus szeretetéről beszélt gyermekeknek, felnőtteknek, szülőknek. Az azóta eltelt 15 esztendő alatt páratlan lelki örökséget hagyott ottani tanítványaira, a templomi közösségre, ahol haláláig működött.

Megalkuvást nem ismerő alapelvek

„A hazugságok és a mellébeszélések áradatában, a közömbösség, a tudatlanság, a tudálékosság, a hazugság világában nekünk helyt kell állni az Evangélium tisztasága és igazsága mellett” – hallhattuk egyik templomi beszédében. Ez a meg nem alkuvás vezette őt egész életében. Szava egyenes és metsző volt. Közel 50 esztendőes papi tevékenysége alatt 13 helyen működött. Így akarta őt idegileg kikészíteni a kommunista államhatalom – ahol egy kicsit meggyökeredzett, onnan valamilyen koholt vád alapján mindig eltávolították.

Életútjára 40 éves papi jubileumi miséjén (1986. június 10.) így emlékezett:

„9 óra, elindul az autó Mindszenty Józseffel, hogy felszenteljen 17 papot és elmondja csodálatos beszédjét az esztergomi Bazilikában – kezdte megemlékezését Bölcsvölgyi atya. Illés prófétának menekülnie kellett – nekem 12-szer kellett állami parancsra otthagyni a helyemet. »Sokan törlik sáros csizmájukat reverendátokba, de a reverenda volt és marad a legedzettebb emberi ruha« – idézett Mindszenty bíboros szentelési beszédjéből. A reverenda megedződött! A 40 esztendő alatt sok rosszindulatú ember törölte bele sáros csizmáját reverendánkba. »Pünkösdek ünnepén, Jézus Szíve hónapjában, amikor kezdetét veszi az egyházüldözés, akkor kezdjük meg mi a papszentelés előtti lelkigyakorlatunkat« – ezzel kezdte lelki igazgatónk, Erdős Mátyás atya a lelkigyakorlatot. A történelemben eddig még soha nem látott mértékben támadják az Egyházat. Mérhetetlen támadás indult el akkor az Egyház ellen. A jó szándékot nem veszíthetjük el. Akkor, 1946-ban június 10. (a szentelés napja) Pünkösdhétfőre esett. Az Egyház sebezhető, mint ahogy Krisztus is sebezhető volt: átszegezték kezét, lábát, átverték oldalát. Az Egyház megbotlik, mint ahogy Krisztus is megbotlott. De újra felkel, mint ahogyan Krisztus is felkelt. *Szembenállás van: a sátánnal állok szemben! Ha egy lépést teszek hátra, a sátán egyet tehet előre.* Soha ne lépjek egyet se hátra, hogy ez által a sátán léphessen előre. Ez az én életelvem! A pap mindenkié. Engem mindig az éltetett, ha gyerekek között lehettem és taníthattam. Azt, hogy ki milyen mértékben válik a Szentlélek eszközévé, azt sem ő szabja meg, hanem a Szentlélek (a személyes érdemek alapján). Talán ezt is a Szentlélek súgta, hogy elmondjam.”

A hívek könyörgését pedig (akkor, 1986-ban!) ezekkel a szavakkal zárta: „Add meg Urunk *a szentelő főpásztor közbenjárására*, hogy hűségesek maradjunk az Egyházhoz, a pápához és így eljussunk az üdvösségre. Ámen.”

Történelmi idők tanúja

Zoltán atya a magyarországi negyven esztendőös kommunista egyházüldözés közvetlen tanúja volt. Erre – különös bátorsággal – sokszor hivatkozott prédikációiban, templomi hittanóráin is (ami koránt sem volt veszélytelen – az 1960-as években meg is kapta érte a megtorlást a kommunista hatalomtól: két és

fél év börtönbüntetés, koholt vádak és testi-pszichikai erőszakkal kikényszerített „vallomás” alapján, kommunista orosz módszerrel). Szentelő főpásztoráról, Mindszenty Józsefről a legnagyobb tisztelettel beszélt, abban az időszakban is, amikor ezt a nevet csak gyalázkodások kíséretében „illett” kiejteni; „Nekem nagy példaképem szentelő főpásztorom, Mindszenty József, aki csodálatos hősiességgel védte minden porcikájával a magyar Egyházat és a magyar kereszténységet. Letartóztatása után már nem találkozhattam vele, ezüstmisémre (1971) küldött egy fényképet magáról, amely ma is ott függ a szobámnak a falán. Ti nagyon sok mindent nem tudtok, mert hazudnak nektek, letagadnak mindent, példaképeinket sem ismeritek. A lelki kapcsolat bennem az odaadó tisztelet és hála. Lelkipásztori szelleme számomra drága hagyaték.”

1956-ról idézve személyes emlékeit, 1989-ben így emlékezett az akkori, hős magyar ifjúságra: „Mert ezek azok a fiatalok, akik akkor hősök tudtak lenni egyik napról a másikra. Hiszen aki Budapesten élt akkor – engem pont akkor engedtek be Budapestre, addig a lábamat se tehettem be - végignéztem, hogy hogyan izzik át ez az ifjúság belső lelkületben és tetterőben egy közös cél érdekében!”

Szabadságvesztés – 1960-1963

Bölcsvölgyi atya bátor hitvalló életéért nem maradt el a megtorlás az államhatalom részéről. Az atya így emlékezik erre a különösen nehéz időszakra: „1960-ban jött a lenyakazás – Szent Cecília éjszakáján, november 22-én éjjel csengettek a lakásunkon. Édesanyám szeme láttára történt az egész – azon az éjszakán 42 papot fogtak le. Aki feljelentett, az egy pap volt, aki utána elkezdett inni és aztán ebbe bele is halt. *Amikor minket letartóztattak, akkor megtudtuk, hogy milyen érzés volt az, amikor Jézust Nagycsütörtök éjszakáján elfogták.* Mi a hitünkért vállaltuk a szenvedést és felajánlottuk.

A börtönben megéreztük azt, hogy az Isten mennyire a tenyerén hordoz bennünket! A rabszállító autóval borzalmas volt az utazás Pesttől Márianosztraig! A börtönben naponta volt szentmise (titokban). Latinul tudtuk a misét. Felváltva naponta más és más pap misézett. Aznap az nem ebédelt – ez az örök nem érdekelte, az nem volt előírva, hogy ebédelni kötelező. Addig ő fel alá járt, a zsoltárt is mondta (annak idején Erdős Mátyás atya memoriterként sokat megtanított nekünk ezekből latinul), mi meg csörömpöltünk az evőeszközzel, hogy az örök ne hogy meghallják azt, aki halkan misézik. Fent a

cellában pedig megáldoztunk. Papokra még az ebédnél is lestek, egyébként másokra olyankor nem figyeltek annyira.

Mazsolát kalácsban lehetett beküldeni, kenyeret pedig cukros papírba csomagolva, mintha édesség lenne. Később erre az örök rájöttek és azután mindig megtörték a kalácsot (hosszában) és ha mazsolát találtak benne, akkor azt elvették. A mazsolát később cukros papírba téve és a cukros zacskót levarrva lehetett csak bejuttatni. Ebből kis üvegben erjesztettük a bort. Vízet tettünk rá, pár nap múlva lefejtettük és készen volt a bor. A kenyér pedig édességgé jött be – mindig szoltunk társainknak: ne egyétek meg, mert ezzel misézünk majd. Így mazsolát is tudtak beküldeni, meg ostyát is, összetörve. A börtönőrök ezzel tulajdonképpen megvallották az Eucharishtiában való hitüket, mert egy kenyérdarabot nem üldöztek volna! Mindenekelőtt ezt keresték papoknál. A börtönben mi voltunk a Vatikán, a papok részlege. Én a parancsnok szobáját takarítottam, a szekrény tetejét is. »Ott nem kell, azt nem látja senki« – mondta egyszer a szoba lakója. »Én nem azért takarítok. Akiért én teszem, az látja!« A választ nem értették. Amikor elmentek onnan a papok más részlegbe és köztörvényesek kerültek oda, akkor azt mondták az örök: most látjuk csak, hogy kik voltak maguk! A börtönben nem volt szemüvegem, elvették (féltek az üvegtől, mert azzal vágni lehet) – szóttuk a perzsaszőnyeget és egyszer eltévesztettem a perzsaszőnyeg mintáját – ekkor kaptam egy pofont. Egyébként a börtönben már nem kaptunk verést...³⁷

Márianosztrán 17 ember ment el éjféli misére, az ablakból le tudtam számolni; amikor pedig megszólalt a harangszó az éjféli misére, akkor a jó Werner atya elkezdte énekelni a »Mennyből az angyal«-t. Erre bejöttek, felvittek a parancsnokságra és megbüntettek minket: 3 napos sötétzárka. De megérte!!

A börtöncellába egyszer bejött egy rab – az embernek a börtönben jó szimata lesz – és elkezdte sorolni a bűneit (beépített zárkabesúgó lehetett). Én nem szoltam egy szót sem. Hátha besúgó, vagy ha nem, akkor egy vallatásnál kiverik belőle az általam mondottakat. A kihallgatások alkalmával sokszor kérdezték tőlem: maga sokszor emlegeti a gyakorlati ateizmust. Mit jelent ez? *Azt, hogy valaki úgy él, mintha nem volna Isten.* A börtönben soha nem adtak húst. Ellenben Nagypénteken elénk tették a friss, finom, porhanyós húst. Ezt mi papok nem ettük meg; rajtunk kívül sok, magas rangú katonatiszt is megtagadta a hús evését – nem engedték, hogy ennyire a lelkünkbe gázoljanak!

³⁷ Bölcsvölgyi atya négyszemközt beszélgetésben, nagyon bizalmasan elmondta nekem, hogy a vizsgálati fogság alatt a kommunista verőlegények a veséjüket verték gumibottal.

Provokációért, illetve lázításért megbüntettek minket. Amikor megkaptuk az amnesztiát (1963 márciusában), megmondtuk: mi ezt nem kértük, *mi nem vagyunk vétkesek!*”

Szabadulásomkor egy család felkeresett a Budapesti Bazilikában, meggyóntak, megáldoztak az első szabad misémén.

Az Árpádházi Szent Margit templom plébánosa

1988-ban, a kommunista rendszer nyilvános bukását megelőző évben Bölcsvölgyi atyát kinevezték az Árpádházi Szent Margit templom plébánosává. Első éjféli miséjén többek között ezeket mondotta: „Elég volt ez a 40 esztendő, hogy félrevezessenek benneteket – *engem nem tudtak félrevezetni* – pedig benne éltem a harcnak a dandárjában. Meg akartak félemlíteni, amennyire embert meg tudnak félemlíteni. Az 1950-es években Szentendrénél a Dunába akartak fojtani a papi hivatásom miatt, azért, mert meg mertem vallani azt, ami az igazság. Senkinek sincs joga hazugságot terjeszteni!”

A megbocsátás hősies foka

Bölcsvölgyi atya a megbocsátást is hősies fokban gyakorolta. Erre szép példát találunk egyik itt elhangzott templomi beszédjében: „»Atyám, bocsáss meg nekik – mondta az Úr kereszten függve, amikor köpködtek feléje –, mert nem tudják, mit cselekszenek.« Valóban, a gyűlölet vakká teszi az embert és nem lát tisztán, nem tudja, mit cselekszik. Talán nem árulok el titkot, amikor elmondom, hogy életemnek egyik legmegrázóbb pillanata volt – nem nagyon régen, senkinek se mondtam el, még a testvéreimnek sem – valaki felhívott este telefonon és megkérdezte, hogy eljöhetne-e hozzám és hogy mikor. Azt mondja, én nem fogom őt megismerni, ő azonban megismer engem. Mondtam: kérem, jó lesz este 9 után? Megegyeztünk és este 1/4 10-kor becsengetett valaki és azt mondta – nem akarom a nevét mondani, bár nem hittem el akkor sem, hogy úgy hívják – őrnagy, nyugalmazott őrnagy vagyok, s előtte a nevét is megmonda. *Bizonyára emlékszik arra, amikor letartóztatásának az éjszakáján belerúgtam abba a rozoga székre, amelyre meztelenül ráültettük – annyira, hogy a szék teljesen szétment és még én magam is beleremegtem.* Most én azért jöttem el –

mivel az egyik nevemet megmondtam, ő bemutatkozott, hogy hívják; de én tudtam, hogy ezeknek nyolc-tíz nevük is van – mivel megmondtam az egyik nevemet, talán fel tudna deríteni és akkor nekem nagyon szomorú sorsom lenne. *Meg tud-e bocsátani?* S akkor erre az Apor Vilmos jelenetre gondoltam – különben se tartottam számon, csak mint eseményeket a dolgokat, de mint haragnak, vagy neheztelésnek, pláne bosszúnak a tárgyát sose forgattam magamban. És megöleltem, s elkezdett könnyezni. Azt mondja: *csak* ezért jöttem. Hát egy picit még elbeszélgettünk és úgy váltunk el, mint jó testvérek. Ezzel tulajdonképpen nem magamat akarom most igazolni, vagy nagyobbítani – Isten látja a lelkemet – hanem inkább azt, hogy milyen döbbenetes tud lenni, amikor valaki föltételezi a másikról, hogy bosszút tud állni, ha akar valakin, mert hiszen ma, nagyon jól tudjátok, a bosszúállásnak a fergeteges időszakát éljük.”³⁸

Lelki öröksége

Bölcsvölgyi atya prédikációival, közösségteremtő erejével kitörölhetetlenül beírta magát a budapesti Árpádházi Szent Margit templom és Egyházközség történetébe. Ezért megnyilatkozásainak hű megőrzése és terjesztése elsősorban azoknak a feladata, akiknek lelkében az ő magvetése, őszinte, nyílt és megalkuvás-mentes hite, személyes példája nyomán alakult ki *hiteles* Istenkép.

Befejezésül Sík Sándor kiadatlan versét idézve – amely Bölcsvölgyi atya ajkáról temetések alkalmával nagyon sokszor elhangzott –, a hívők reménységével bízunk abban, hogy Zoltán atya már a boldog örökkévalóságban közbenjár mindnyájunkért, különösen a mai kiszikkadt lelkű magyar ifjúság gyökeres lelki megújulásáért.

„Ne sirassatok engem. Ha szerettek, csendes örömmel nézzetek utánam. Én egy órával előre mentem és várlak a lakóhely ajtajában, amely örökre egyesít velem. Várákozzatok! Boldog, ki csendességben várja az Isten idejét. Viszontlátásra. Ámen.”

³⁸ Az 1990. február 18-án az Árpádházi Szent Margit templomban elhangzott homíliából

Az Esztergomi Érseki Papnevelő-Intézet tantárgyai évfolyamonkénti
bontásban⁴⁰

Cursus I.

Biblicum

Philosophia

Homiletica

Cursus IV.

Dogmatica

Historica

Paedagogia

Cursus II.

Theologia fundamentalis

Biblicum

Philosophia

Homiletica

Cursus V.

Pastoralis

Dogmatica

Liturgica

Cathechetica

Cursus III.

Theologia moralis

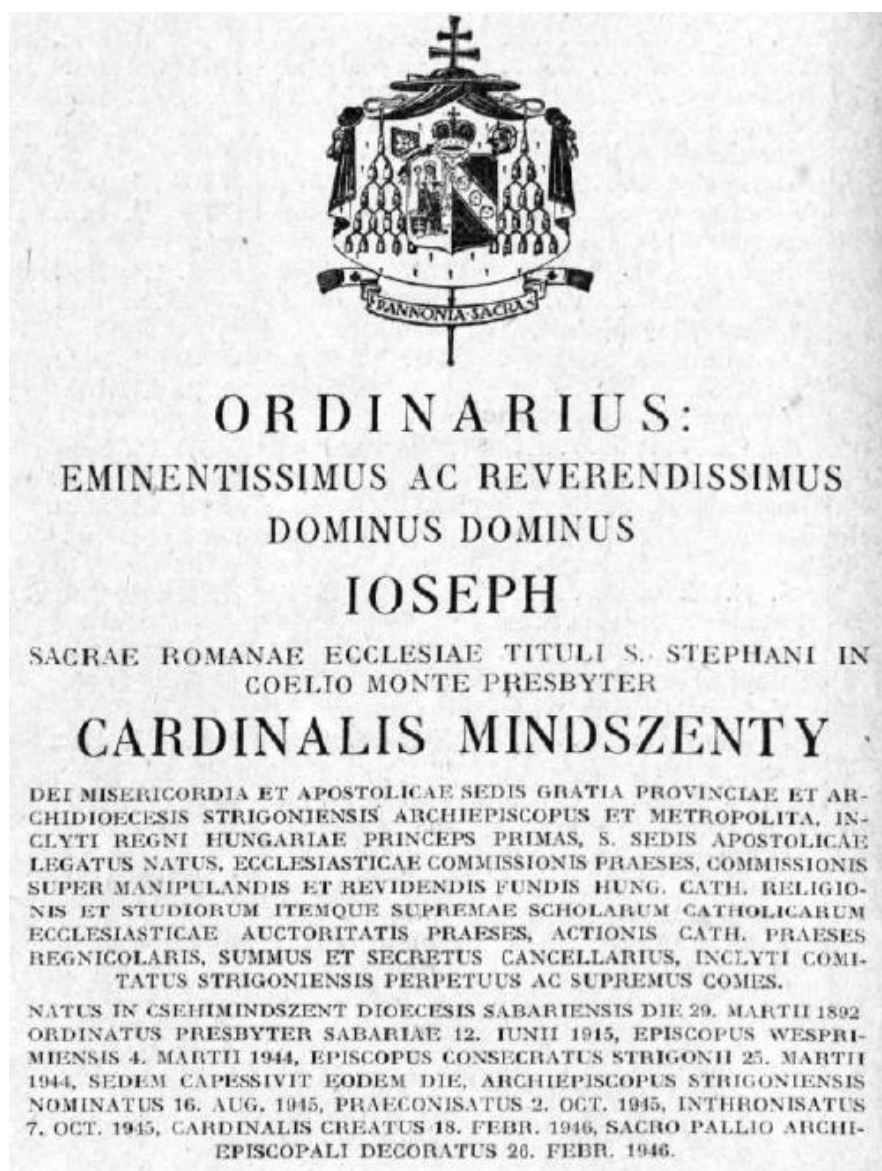
Historica

Patrologia

³⁹ A Bölcsvölgyi Zoltán atyával kapcsolatos, alább közölt levéltári dokumentumok (Esztergomi Prímási Levéltár, Protocollum számmal megadva) előkészítéséért és rendelkezésre bocsátásáért Dr. Hegedűs Andrásnak, az Esztergomi Prímási Levéltár igazgatójának mondok hálás köszönetet.

⁴⁰ Az adott tantárgyakból (összesen 12) csak kollokviumi vizsgák voltak, szigorlatok nem.
Forrás: Archivum Primatiale Strigoniensis – Esztergomi Prímási Levéltár

Mindszenty Ioseph, nat. in Csehimindszent (com. Vas) 1892. Mart. 29. ; ord. 1915. Iun. 12. ; coop. in Felsőpaty; 1917. prof. d. rel. in Zalaegerszeg; 1919. administrator in Zalaegerszeg; 1921. parochus ibidem et vic. for. distr. Zalaegerszeg, 1924. Abbas tit.; 1927. commiss. epp. in Zala pro erigendis novis parochiis; 1937. Suae Sanct. praelatus dom.; 1944. episcopus Wesprimiensis; 1945. archieppus Strigoniensis; 1946. Cardinalis creatus

Az 1947-es Esztergomi Sematizmus Mindszenty József bíboros, prímás, esztergomi érsekre vonatkozó oldalai⁴¹

⁴¹ Schematismus Venerabilis Cleri Archidioecesis Strigoniensis pro anno Domini 1947. 250, 20. <http://www.bibliotheca.hu/schematismus/index.html>

**IN LYCAEO ARCHIEPPALI STRIGONIEN.
STUDIUM THEOLOGICUM.**

Pro-Director:

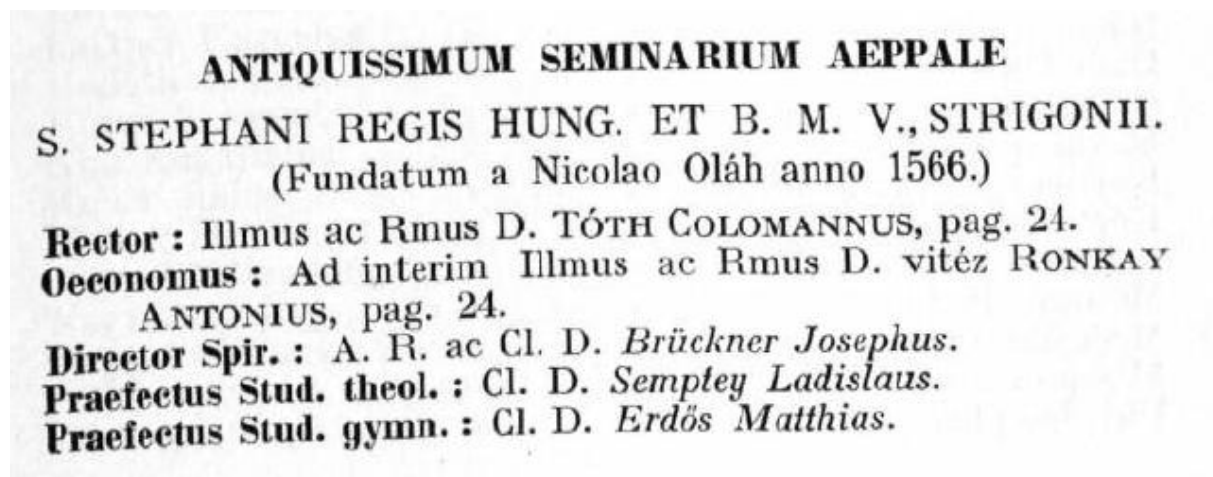
Illmus ac Rmus D. TÓTH COLOMANNUS, pag. 24.

Professores :

- A. R. ac Cl. D. *Brückner Josephus*, Consiliarius Aepp., Professor Theol. Pastoralis et Paedagogiae, Director Spiritualis theol., Censor Adioec., SS. Theol. Doctor.
- D. *Béres Stephanus*, Professor Cantus Eccl., Ritus et Cerem., una Praebendatus E. M. S., Promotor iustitiae, Censor Adioecesanus.
- Cl. D. *Lippay Ludovicus*, Theol. Dogmaticae Specialis Prof., Examiner prosynodalis, Membrum Commiss. examin. prof. doctr. relig. pro scholis med., Redactor ephemeridis «Magyar Sion», Membrum Academiae S. Stephani, Censor Adioec., Vicepraeses Commissionis pro Universitate Cath. Strig.

- Aestiva, Consiliarius Act. Cath., AA. LL., et Phil., necnon SS. Theol. Doctor colleg.
- Cl. D. *Városi Stephanus*, Professor Theol. Moralis et Homileticae, Examiner Prosynodalis, Defensor vinculi, Censor Adioec., Director Unionis Altaris Strigonien., Membrum Academiae S. Stephani, SS. Theol. Doctor.
- Cl. D. *Semptey Ladislaus*, Prof. Hist. Eccl., Juris Eccl. et Patrologiae, Inspector schol. cath. Adioec., Defensor vinculi, Stud. Praefectus theol., SS. Theol. Doctor.
- Cl. D. *Erdős Matthias*, Prof. Philosophiae et linguae latinae, Praefectus gymn., Advocatus pauperum, AA. LL. et Phil., necnon SS. Theol. Doctor.
- Cl. D. *Boér Nicolaus*, Prof. Theol. Dogmaticae fundamentalis, Bibliothecae semin. custos, SS. Theol. Doctor.

A teológiai tárgyak és az Ósrégi Szeminárium tanárai, előljárói 1941⁴²

Theologi in annum II.	
Andódi Andreas	Molnár Stephanus
Bölcsvölgyi Zoltanus	Morvai Edmundus
Burián Ladislaus	Nagy Antonius
Elek Ludovicus	Nagy Ladislaus
Farkas Eugenius	Szabó Zoltanus
Hobot Joannes	Szilvási Stephanus
Kiss Adalbertus	Takács Josephus
Klucska Josephus	Timár Emericus
Koller Julius	Tóth Julius
Lormusz Ludovicus	Várhegyi Stephanus
Móder Michael	Universim : 21.

II. éves esztergomi teológus hallgatók névsora 1943⁴³

Bölcsvölgyi Zoltán (*Zoltanus Bölcsvölgyi*) évfolyama

⁴² Schematismus Venerabilis Cleri Archidioecesis Strigoniensis pro anno Domini 1941. 196-197. <http://www.bibliotheca.hu/schematismus/index.html>

⁴³ Schematismus Venerabilis Cleri Archidioecesis Strigoniensis pro anno Domini 1943. 199. <http://www.bibliotheca.hu/schematismus/index.html>

A szeminárium növendékeinek jellemzése – Bölcsvölgyi Zoltánra vonatkozó
részek⁴⁴

*Nomen alumni; locus et tempus nativitatis:*⁴⁵

Bölcsvölgyi Zoltanus

Kehida (c. Zala)⁴⁶

6. febr. 1922.

*Indoles naturalis: sanguinicus*⁴⁷

*Pietas: cholericus*⁴⁸

*Observatio:*⁴⁹

Hoc anno multum profecit; characterem et mentem ernescie excolere studet, habet facultatem alios quoque ducendi et severam correptionem fraternam exercet. Est clericus zelosus, gravis, exemplaris. Fuit bidellus scholae.

Ebben az évben sokat fejlődött; jellemét és eszét igyekszik komolyan művelni, tehetsége van, hogy másokat is vezessen és őszinte testvéri figyelmeztetést gyakoroljon. Buzgó, komoly, példamutató klerikus. Az iskola bidellusa (felszolgálója) volt.⁵⁰

---

⁴⁴ A latin szövegrészekből történt fordítások ellenőrzéséért és pontosításáért Dr. Adriányi Gábor bonni egyháztörténész professzornak mondok köszönetet.

⁴⁵ Növendék neve; születés helye és ideje

⁴⁶ Comitatus Zala – Zala vármegye

⁴⁷ Természet jellege: szangvinikus

⁴⁸ Jámborság: kolerikus

⁴⁹ Észrevétel, megfigyelés

⁵⁰ 5646/1942. július 13. 175/942, 1941–42. *Cursus I.* 1942. június 25., Dr. Brückner József szemináriumi rektor, Dr. Boér Miklós tanulmányi felügyelő

Vitam spirituale agit. Multum legit opera scientifica et spiritualia. Correptionem fraternam libenter excercet, at non satis caute et amicabiliter. Ideo non est dilectus inter socios.⁵¹ Per totum tempus aderat. Fuit ductor anni II.

Lelki életet él. Sokat olvas tudományos és spirituális művet. Szívesen gyakorol testvéri feddést, de nem elég óvatosan és barátságosan. Ezért társai nem szeretik. Egész idő alatt jelen volt (vagyis nem távozott a házból). A II. évesek ductora (vezetője) volt.⁵²

---

⁵¹ Az eredeti szöveg külalaki olvasata szerint inkább <socios>, a jelentésből levezetve viszont <studios>.

⁵² 1842/1945. augusztus 20. 61/945, 1944–45. *Cursus IV*. 1945. július 23., Dr. Brückner József szemináriumi rektor, Dr. Boér Miklós tanulmányi felügyelő

17.sz. 1946

Főmagasságú és Főtisztelendő Bíboros Hercegprímás, Érsek Úr!

Kegyelmes Uram és Főpásztorom!

72

Mély tisztelettel felterjesztem a szeminárium V. éves növendékeinek kérvényét, melyben Szeretett Főpásztorunktól az alszerpapság, illetőleg szerpapság rendjének felvételét kéri. (Bölcsvölgyi Zoltán, Kiss Béla, Móder Mihály, Nagy László, Szabó Zoltán és Várhegyi Istvánnak a szerpapságot, Szilvási Istvánnak pedig az alszerpapságot és szerpapságot kéri). Nevezetteknél eddig semmiféle kánoni akadály nincs, a teológia tanári-, illetőleg előjárói kara a mai napon tartott scrutiniumon valamennyit alkalmasnak találta a rendek felvételére. Szilvási István, mint azt annak idején Kegyelmes Főpásztorunknak jelentettük, betegségére (idegkimerülés) való hivatkozással nem adott be szentelési kérvényt az őszi alszerpap szentelésnél. Most megerősödve kéri az elmaradt rend, valamint a szerpapság felvételét. A lelkigyakorlatok és a tanulmányok szempontjából talán a legalkalmasabb volna, ha a kisebb rendeket felvevő másodévesekkel egy napon felkaphatná az alszerpapságot, és három napra rá osztálytársaival együtt, a szükséges interstitium alól való felmentés után, a szerpapságot.

Főmagasságú és Főtisztelendő Bíboros Hercegprímás, Érsek úr atyai jóindulatát kérve, maradok

a legmélyebb tisztelettel engedelmes fia:

Esztergom, 1946. február 13-án

D. Brückner József

pápai kamarás, szemináriumi rektor.

Mellékelve 7 kérvény.

1753/1946. iv. 1. Főmagasságú és Főtisztelendő Bíboros, Hercegprímás Úr!

Eminenciás Uram!

Múlt évi november hó 26-án 3757 sz.a., továbbá f. hó 17-én 1035 és 1350 sz.a. kelt rendelkezéseinek végrehajtásaként az alábbi szenteléseket végeztem el az esztergomi főszékesegyházban:

A./ F. hó 23-án feladtam a tonsurát Árva József, Berkes György, Danczi Lajos, Major Sándor, Németh József, Rédei József, Szabó István, Szentgyörgyvölgyi Zoltán és Széles József esztergomi növendékeknek.

B./ F. hó 24-én az Ostiarius és Lectoratus rendjét adtam fel: 1./ az előző napon tonsuráltaknak, és 2./ a következő szaléziánusoknak: Balgha Pál, Dobis Ervin, Fias István, Peisch Ferenc, Csupor Zoltán, Nyers János, Skultéty Demjén.

Ugyanekkor alszerpappá szenteltem Szilvási István esztergomi növendéket.

C./ F. hó 25-én az Exorcistatus és Alcolythatus rendjét adtam fel: 1./ a 23-án tonsurált esztergomi növendékeknek és 2./ a következő szaléziánusoknak: Csupor Zoltán, Nyers János, Skultéty Demjén, Falka József, Soós István.

D./ F. hó 31-én szerpappá szenteltem a következő esztergomi növendékeket: Bölcsvölgyi Zoltán, Kiss Béla, Móder Mihály, Nagy László, Szabó Zoltán, Szilvássy István és Várhegyi István.

Kezeit csókolva és mélységes hódolatomat jelentve vagyok Eminenciádnak

Esztergom, 1946. március hó 31-én.

legalázatosabb szolgája

Meszlényi Zoltán

segédpüspök

Főmagasságú és Főtisztelendő

M i n d s z e n t y J ó z s e f bíboros, hercegprímás, érsek úrnak

Esztergom

Főmagasságú Bíboros Hercegprímás Úr!

Mély tisztelettel alulírott V. éves hittudomány-hallgató, az esztergomi érseki szeminárium növendéke, ebben az általam írt és aláírt kérvényben azzal az alázatos kérelemmel járulok Főmagasságod elé, hogy engem a szerpapság rendjének felvételére bocsátani kegyeskedjék.

Őszintén és az igazsághoz híven kijelentem, hogy teljesen szabadon és önként kérem a felszentelést.

Szent Bíborát csókolva vagyok Eminenciád

legkisebb fia:

Esztergom, 1946. február 8.

Bölcsvölgyi Zoltán

4681. sz. Érki.: 1947. VII. 17.

Bölcsvölgyi Zoltán szentendrei és

Szilvási István bp-i Szűz Mária Szíve-i

káplán

5229. sz. Érki.: 1947. VIII. 7.

Szilvási István

75

Dicsértessék az Úr Jézus Krisztus.

Kérvény

Eminenciás úr, nagy kéréssel fordulunk Öminenciájához, hogy hallgassa meg kérésünket.

Indok

Alulírottak fordulunk ezen kérésünkkel Öminenciájához, hogy Bölcsvölgyi Zoltán főtisztelendőt, mint Szent Tamás népének lelkipásztorát hagyja meg nekünk, ne vegye el tőlünk Öminenciája, mert akkor megint eltántorodnának a Szent Tamási kis templom hívei, amit nem szeretnénk, mert örültünk, hogy kaptunk egy igazi lelkipásztort, aki egybegyűjtötte, hogy ne széledjen szét, mint pásztor nélküli nyáj. Azért fordulunk ezen nagy kéréssel Öminenciájához, hogy hallgassa meg nagy kérésünket, és adja vissza nekünk főtisztelendő lelkipásztorunkat az idáig elhagyatott Szenttamási népének, hogy minél többen szolgálhassanak a Mennyei Szent Atyának.

Alázatos tisztelettel

Szenttamás népe és az alulírottak (142 aláírás)

Bölcsvölgyi Zoltánt kéri vissza a szentendreiek.

Helytartó urunk!

Mi szentendrei hívek nagy fájdalommal és kéréssel fordulunk ide. Novemberben történt Bölcsvölgyi tisztelendő úr elhelyezése. Ezután mi szívfájdalommal érezzük az ő elvesztését, és bele sem tudunk ebbe nyugodni. Tudjuk, hogy a mi vallásunk a szenvedés és lemondás vallása, ebből kellene ehhez a szomorúsághoz is erőt merítenünk, csak az a baj, hogy nem csak felnőttekről van szó, hanem sok-sok apró gyermekről is, akinek ezt még nem lehet megmagyarázni. Ők csak azt érzik, hogy lelkiatyjukat, akit ők oly nagyon szerettek, és aki az egész életével csak az ő lelki javukat szolgálta, és ha szükség volt, az utolsó falatját is megosztotta velük, elveszítették. Bár az elhelyezés óta már 5 hónap eltelt, ők még mindig visszaváráják, azért imádkoznak, hogy újra köztük legyen. Mi, szent emberek most arra szeretnénk megkérni Főtisztelendő atyáinkat, hogy hallgassa meg e sok apróság és a mi kérésünket, és tegye lehetővé, hogy Bölcsvölgyi tisztelendő úr újra visszatérhessen közénk, átvehesse a lelkek vezetését itten, és a sok izgalom és bánat megszűnjék.

Bölcsvölgyi tisztelendő úr nem csak szavakkal neveli az ifjúságot, hanem az ő tiszta, nemes életével példaképül is szolgál nekik. Szónoki tehetsége pedig nagyot és öreget szinte kivétel nélkül vonzza a templomba. Ha az öregek olyan gyenge egészségi állapotban vannak, hogy nem tudnak templomot látogatni, felkeresi őket, és otthon erősíti hitükben. Eső, hó vagy bármi más őt soha abban meg nem akadályozza, hogy ott ne legyen, ahol arra szükség van. És amit még azelőtt nem értünk meg, olyan körmeneteket és zarándoklatokat rendez, amelyet még elképzelni sem tudtunk eddig. Az nem számít neki, hogy pár egyéniséggel elérje azt, hogy ebben a munkájában az összes hívek is követik őt.

Mi azzal, hogy őt visszakérjük, nem neki akarunk jó szolgálatot tenni, mert ő, ha egy sátozott utat le valahol, ott is megtalálják a hívek, és körülveszik, s szeretettel követik őt.

Nekünk, szentendreieknek kivétel nélkül – öreg, avagy gyermek –, nekünk van nagy szükségünk rá, mert mióta elvitték, mi szerencsétleneknek érezzük magunknak. Ez a szeretet még a más vallásúaknak is megvan vele szemben.

Ne tessék tolakodásnak vagy erőszakoskodásnak venni azt a nagy kérésünket, hogy tessék a kanonok urat valami magasabb pozícióba kiemelni, és helyére plébánosnak Bölcsvölgyi tisztelendő urat helyezni, hogy ne kelljen ezután mindig attól rettegni, hogy újra elveszítjük.

Ő mindig azt mondta gyermekeinknek és nekünk, hogy nem unlak benneteket hívni az Isten házába, így mi sem fogjuk unni őt visszakérni soha.

Kérésünket a Helytartó Atyánk jóindulatába és szeretetébe ajánlva maradunk mély tiszteletünk kijelentése mellett a szentendrei hívek.

698. sz. Érki.: 1954. március 10.

Bölcsvölgyi Zoltán varsányi és
Szabó István kemencei káplánok
cseréje

Nagyméltóságú és Főtisztelendő Püspök,

Apostoli Adminisztrátor Úr!

78

A Vikárius Generális úr magánlevélben közölte Bölcsvölgyi Zoltán varsányi káplánnal, hogy Kemencére fogja őt áthelyezni a Főhatóság. Ezzel kapcsolatban kegyeskedjék megengedni, hogy véleményemet tisztelettel kifejthessem és kérésemet előterjeszthessem.

Ismerem jól Bölcsvölgyi Zoltán egyéniségét és most talán időszerű jó tulajdonságaira is hivatkoznom. Sok és szép munkát végzett Varsányban, főleg az ifjúság lelki-gondozása terén, és ez az évközi, nem várt dispozió, tudom, nagy törest idézne elő nála. Kemencén pedig éppen nem érezné jól magát. Ha el kell mennie Varsányból, számára megnyugtatóbb lenne, és természetesebb is lenne saját maga és a hívek előtt is, hogyha a rendes őszi áthelyezéseknél kerülne sor Varsányból való távozására. Igaz, hogy Varsányban nem kapta meg a hitoktatási engedélyt, de a tapasztalat azt mutatja, hogy a hitoktatási engedélyt csak hónapok múlva adják meg a kérés benyújtása után, úgyhogy ebben a tanévben valószínűleg már Kemencén sem kapná meg azt. De nem taníthatna Szabó István sem Varsányban ugyanezen okoknál fogva, aki pedig most Kemencén tanít. Így esetleg a tanév végéig Kemencén sem lenne hitoktatás. Egyébként a Nógrád megyei állami egyházügyi Főelőadó egy alkalommal közölte velem, hogy Bölcsvölgyi Zoltán a megye területén nem fog kapni ebben a tanévben hitoktatási engedélyt. Márpedig tudtommal Kemence is ugyanazon a hitoktatási osztályhoz tartozik. Ezen kívül Bölcsvölgyi Zoltán a kerület négy helyén is

vállalta a nagybőjti triduum tartását, így gyors távozása a kerületben ilyen szempontból is zavart okozna.

Mindezeket egybevéve kérem Kegyelmes Püspök urat, hogy Bölcsvölgyi Zoltánt most még Varsányban hagyni kegyeskedjék.

Vagyok Nagyméltóságú Püspök úrnak készséges híve, legmélyebb tisztelettel.

Szécsény, 1954. március 3.

Horváth Gyula

esperes plébános

Az Esztergomi Érseki Főhatóságtól

715/1954. szám

Pest megyei Tanács V.B. Oktatási Osztálya

Budapest V.

Városház u. 5-7.

80

Értesítem, hogy Bölcsvölgyi Zoltán-t neveztem ki káplánnak Kemencére Szabó István helyébe.

Kérem nevezett részére a hitoktatási megbízatást a kemencei és térsai általános iskolákban való tanításra mielőbb megadni, hogy a hitoktatás zavartalanul folytatódhassék.

Esztergom, 1954. március hó 11.

Dr. Hamvas Endre s.k.

csanádi püspök, esztergomi apostoli adminisztrátor

Az Esztergomi Érseki Főhatóságtól

715/1954. szám

Tisztelendő Káplán Úr!

Március 15—i hatállyal áthelyezem Kemencére káplánnak. A hitoktatási megbízatás ügyében megtettem a szükséges lépéseket.

Új működési helyén bölcsességgel párosult buzgóságot várok Tisztelendőségedtől.

Magamat imáiba ajánlottan vagyok áldásommal

Esztergom, 1954. március 11.

Tisztelendő

Bölcsvölgyi Zoltán káplán úrnak

Varsány, Nógrád m.

Dr. Hamvas Endre s. k.

csanádi püspök,

esztergomi apostoli adminisztrátor

Alulírott, Nógrádsipeki Róm. Kath. hívek a legmélyebb tisztelettel, s a legnagyobb őszinteséggel, a következő kérelemmel fordulunk a Püspöki Hivatalhoz.

A legnagyobb fájdalommal vettük tudomásul, hogy Bölcsvölgyi Zoltán Tisztelendő Urat hirtelen és váratlan intézkedéssel, nem tudjuk mi okból elhelyezték tőlünk.

Tulajdonképpen Bölcsvölgyi tisztelendő úr a Szalai plébános úrnak nagy segítségére volt; hivatkozva a Plébános úr gyengeségére és betegségeire azt mondhatjuk, hogy jobbadán Ő járt ki hozzánk Nógrádsipekre, mely Varsánytól 5 km-re van.

Ezek előtt községünk nagyon el volt maradva vallás terén, de mióta Ő köztünk van, habár iskolában nem taníthatott, kifejtett olyan munkát, mely a legeltántorodottabb embert is visszatérítette az Egyházhoz. Amióta köztünk van, megkétszereződött a hívek elsőpénteki, s évi Szentáldozása, továbbá az ifjúság, s fiatalság körében kifejtett munkája valósággal csodálatos, hiszen valamennyi Szentmisén a gyermekek sokasága vette körül, s mindezekért a fáradságot nem ismerő munkájáért és tevékenységéért a legnagyobb szeretettel, de a tőlünk való elhelyezésre nézve, a legnagyobb fájdalommal tekintünk reá vissza.

Mivel ez a hirtelen és váratlan, nem tudjuk mi okból történő elhelyezése a legnagyobb izgatottságot, s legnagyobb felháborodást idézte elő a hívek körében, a legmélyebb, s legalázatosabb tisztelettel, s kérelemmel kérjük a Püspöki Hivatalt, tegyék lehetővé, hogy Bölcsvölgyi Zoltán tisztelendő úr vissza legyen helyezve községünkbe, illetve plébániánkra, ahol munkája, továbbá vallásunk, s Egyházunk érdekében kifejtett tevékenysége teljesen nélkülözhetetlen.

Ha nem kapjuk vissza Öt, ez a legnagyobb békétlenséget és felháborodást, továbbá sokaknak az Egyháztól való eltántorodását fogja előidézni, miért is, ezekre a dolgokra nézve kérjük a Püspöki Hivatal határozatát és válaszát kérésünkre nézve.

Azon reménnyel, hogy kérésünket teljesítik, vagyunk a legalázatosabb tisztelettel: A Nógrádsipeki Róm. Kath. hívek.

Nógrádsipek, 1954. III. 22.

aláírások a túlsó oldalon (80 aláírás)

Az Esztergomi Érseki Főhatóságtól

3533/1955. szám

Tokod, Bölcsvölgyi Zoltán káplán kinevezése

Nagyontisztelenő Esperes, Tanácsos-Plébános Úr!

Értesítem Nagyontisztelendőségedet, hogy január 1—i hatállyal Póczik Oszkárt Dorogra helyeztem át káplánnak. Helyére Bölcsvölgyi Zoltánt küldtem Tokodra ugyancsak kápláni minőségben. Hitoktatói engedély kieszközlése iránt egyidejűen intézkedést tettem.

Imáiba ajánlottan vagyok

Esztergom, 1955. december hó 12.

Nagyontisztelendő

Dr. Gianits József úrnak

esperes, tanácsos-plébános

Tokod

Dr. Hamvas Endre s. k.

csanádi püspök,

esztergomi apostoli adminisztrátor

Az Esztergomi Érseki Főhatóságtól

3533/1955. szám

Tokod, Bölcsvölgyi Zoltán káplán kinevezése

Tisztelendő Káplán Úr!

Január 1—i hatállyal áthelyezem Tisztelendőségedet Tokodra káplánnak.

Új állomáshelyén kifejtendő működésére a jó isten bőséges áldását kérem.

Imáiba ajánlottan vagyok

Esztergom, 1955. december hó 12.

Tisztelendő

Bölcsvölgyi Zoltán úrnak

káplán

Ásványráró, Győr-Sopron m.

Dr. Hamvas Endre s. k.

csanádi püspök,

esztergomi apostoli adminisztrátor

Kegyelmes Uram!

A kézhez vett diszpozíció a köszönet és hála szavait diktáltatja velem. Benne sorsom és egészségi állapotom javításának szándékát fedeztem fel. Imával és engedelmességgel viszonzom Kegyelmes Főpásztorom atyai jóindulatát. Annál is inkább, mivel tudom, hogy egy-egy ilyen elhelyezés mennyi utánjárást igényel, másrészt pedig a másik disponáltban mennyi esetleges fájdalmas érzést korbácsol fel.

Amikor azonban hálám érzését kötelességképpen tolmácsolom, sajnos egy „Deus ex machina” közbelépést is be kell jelentenem.

Éppen diszpozícióm érkezése napján voltam Budapesten a Korányi Közkórházban, az előírt negyedévi felülvizsgálaton. Az elektromos szívvizsgálat eredménye lesújtó volt. Kezelő orvosom, miután elmondottam neki, hogy a nyáron előírt életformát semmiképpen se tudtam betartani, kijelentette, hogy nem hajlandó tovább kezelni, mivel „engedetlen beteggel” nem tud mit kezdeni. Az orvosok a nyári kórházi kezelés után ugyanis tökéletes pihenést ajánlottak, legalább fél évig. Ámbár kéthetenként kaptam Novurit vízhajtó injekciót, szívem gyenge működése miatt mégis annyi víz rakódik le állandóan bennem, aminek eltávolításához ebben a munkairamban nincs lehetőség.

Orvosom javaslata alapján ismét kórházba kell mennem, legalább 4-5 heti alaposabb kivizsgálásra, utána pedig néhány hónapos teljes pihenés mellett, sűrűbben adagolt Novurit injekcióval történő, víztelenítő kúrának kell magamat alávetnem. Ebben az időtartamban természetesen komoly munkára képtelen vagyok, különösen iskolai hitoktatásra. Ezt a nyári audiencián jelentettem is Kegyelmes Uramnak, s kértem, hogy olyan helyet biztosítsanak számomra, ahol egyelőre tanítanom nem kell, mivel szívemet erősen igénybe veszi.

Javaslatok alapján úgy határoztam, hogy saját egészségem és életem védelme érdekében legalább három hónapi betegszabadságot kérek, és január elején

felvételemet kérem a Széher úti kórházba. Ezt annál is inkább meg kell tennem, mert szakorvosok véleménye szerint, alapos kezelés nélkül szívem egy-két év múlva használhatatlanná válhat. Ez pedig se nekem, se Egyházamnak nem válik javára.

Mély tisztelettel kérem Kegyelmes Püspök Urat, eme helyzetem és kérésem méltányos elbírálására és teljesítésére.

Egyebeket Irodaigazgató Úrnak írtam meg.

Ásványráró, 1955. XII. 15.

Fiúi tisztelettel:
Bölcsvölgyi Zoltán

AZ ESZTERGOMI ÉRSEKI FŐHATÓSÁGTÓL

3637/1955. szám

Tisztelendő Káplán Úr!

1955. december 15-én kelt kérésének megfelelően hozzájárulok három havi betegszabadságához. Ezt az időt fordítsa orvosi utasítás szigorú betartása mellett egészségének helyreállítására. A kivizsgálás eredményéről és az előírt gyógykezelésről értesítést várok.

Remélem, hogy visszaszerzi egészségét és hamarosan ismét munkába állhat.

Imáiba ajánlottan vagyok

Esztergom, 1955. december hó 29.

Tisztelendő

Bölcsvölgyi Zoltán úrnak

káplán

Ásványráró

Dr. Hamvas Endre s.k.

csanádi püspök,

esztergomi apostoli adminisztrátor

1943/1946. sz.

Levél az angol követhez az oroszországi foglyok ügyében

Érkezett: 1946. április 10.

Mélyentisztelt Elnökség!

Az Oroszországban és Romániában a legborzalmasabb viszonyok közt élő, kb. 800.000 magyar hadi- és egyéb fogoly ügyében teljes bizalommal arra kérem Mélyentisztelt Elnökséget, méltóztassék nemzetközi vöröskeresztes bizottság kiutazását elhatározni, ennek engedélyét megszerezni, és szemrevételezni az ottani helyzetet.

Ez a vöröskeresztes utazás megtörtént az első világháború oroszországi hadifoglyaival kapcsolatban is.

Most annál szükségesebb, mivel a bánásmód, ellátás most nehezebb, másrészt katonakor előtt is vannak itt fiatalok, sőt nők, fiatal leányok is.

Ennek a bizottságnak a látogatása némileg javít a szerencsétlen foglyok helyzetén, másrészt a kiszabadulásukat is egyengeti.

Tudom, hogy rendkívüli akadályok tornyosulnak a kiutazás, helyesebben a beutazás elé. Ám minden erőfeszítést megérdemel ez, a Vöröskereszthez annyira méltó vállalkozás.

Fogadja a Mélyentisztelt Elnökség őszinte tiszteletem nyilvánítását.

Esztergom, 1946. április hó 11.

bíboros, hercegprímás,

esztergomi érsek.

Nemzetközi Vöröskereszt Mélyentisztelt Elnökségének Budapest.

A múlt héten Méltóságos Urammal történt beszélgetés alkalmával nyert biztatás alapján – mielőtt erre személyes alkalom adódnék – tájékoztatom Méltóságodat a dorogi helyzetről, hogy annak megoldását annak minden részletében való feltárása után minél előnyösebben lehessen a lelkek java szempontjából végbevenni.

1. Dorogon a hatalom politikailag és bányailag is egy nagyon kisebbségben lévő, de hangban és lelkiismeretlen merészségben annál kihívóbb magatartású társaság kezében van. A vezetőtényezők normális viszonyok között legalábbis fogházban ülnének, most pedig a szabadság nevében diktálnak, letartóztatnak és elbocsátanak. A bányaigazgató és mérnökök mellett „üzemi megbízottak” garázdálkodnak, az egész munkásság – s annak főképp józan és becsületes többsége – szomorú kiszolgáltatottságban van új vezetői előtt, s még jó, ha kenyerét egyelőre biztosítani tudja. Még „igazoltatás” nem volt, de máris állásfosztások és egyéb kellemetlenségek vannak. Szólni nem mer senki, mert internálótábor a sorsa, vagy még rosszabb lehet. Soha ekkora lelki rabszolgaság és undorító gyávaság nem ülte meg a tömegek lelkét, mint most. Gyűlés gyűlést ér, a hang mindig egyszólamú: leszámolás mindenkivel, aki nem akar beilleszkedni az általuk képviselt új világba. Credisták, Legényegyletisták, Kioeisták is vagy lapulnak, vagy bedőlnek, kis hányadát egyelőre még magunk mellett érezve. Tudom, hogy a tömegek jó része még valójában a régi, de jó arcot kell vágnia az eseményekhez. Ők máris szovjetrendszert képzelnek, holott a magyar sors még elintézetlen. Én, aki 9 év alatt mégis csak sok szép és lelkileg, kultúrát illetőleg dicséretes megmozdulást láthattam, s azokban segítőtársakat is nyertem, megdöbbenve állok az események rohanása előtt, mert látom, hogy nemcsak nem orvoslódnak a múltban tényleg meglévő, s most nagyon felnagyított hibák, hanem sokkal siralmasabb állapotok küszöbén állunk. Pedig azt mondják, hogy ami itt van, az még oázis Salgótarjánhoz és Tatabányához képest!

2. A pap itt a jövőben – már most is – kizárólag a templomba szorul. A Munkásotthonban máris elemi képzettségű legények tartanak „erkölcsi” előadásokat 16-25 éves leányoknak-fiúknak egyaránt és egyszerre. A pap munkája „ködösítés, butítás”, a vallás méreg, az egyház ostobaság – hát aki éppenséggel akar, ám hitet is, de rendes és józan ember, ezeken már túl van! A régi egyesületi tagok nem mernek összejönni, mert félnek a „megtorlástól”. A pap ne politizáljon! Ez úgy értendő, hogy előttük minden politika, ami a vallást a közélet és a nyilvános élet számára is hirdeti. A templomajtón túl már ne legyen a papnak hatóereje!

A papot majd ezután ők fogják „kijelölni”, ki hová alkalmas, mondják ők. Nekem is óvatosan tudtomra adták – Keszthelyi igazgató úr által – hogy „eltanácsolnak”, mert Schmidthez közöm volt, és egyszer szerintük azt prédikáltam, hogy 80 P-ből meg lehet élni! Utóbbi bár szemenszedett valótlanság, de propagandaanyag. Értesülésem szerint voltak Miklósinál, s megkérdezték, nem volna-e kedve Dorogra jönni, ha én elmegyek!? Fizetést akartak megszabni, hogy menjek szabadságra, stb.... kiszólások hangzottak el szűkebb berkeikben, s ezt Keszthelyi által közölték.

Jelenleg a helyzet az: kölcsönösen megértettük egymással, hogy június előtt nem mehetek szabadságra, továbbá, hogy papot az Egyházi Hatóság küld, s azt is, hogy fizetésrendezést /csak az új pap kinevezésénél/ lehet eszközölni, de egyetértésben az Egyházi Hatósággal, minthogy a szerződést nem ez vagy az a lelkész köti, hanem a Főhatóság. Közöltem továbbá, hogy én augusztus előtt aligha mehetek bárhová is, és maguk is belátták – mondja Keszthelyi – hogy a pap nem bocsátható el cselédmódra. Ők egyébként nem akarnak nekem kellemetlenkedni – mondják – csak a régi rendszert akarják felszámolni.

3. Ezek és ezzel összefüggésben lévő sok-sok apróság, ami a munkát számomra csak nehezítené, és főképp a lelkek ügyét hátráltatná – bár híveim nagyobbik része nem osztja álláspontjukat – azzal a kéréssel tájékoztatom Méltóságos Uramat, hogy kegyeskedjék jövőmre nézve nekem alkalmas megoldást keresni. Méltóztatik ismerni, lelkileg innen – úgy érzem – elszakadtam, vagy legalábbis

elszakadóban vagyok. Itt diktatúra van, s ez megbénít mindent és mindenkit! Ezért gondoltam Perbetére, vagy talán más is adódik az elkövetkező hetek, 1-2 hónap alatt. Eltemetni mégsem szeretném magam, mert ez egyenlő volna a csendes öngyilkossággal. De munkám után nem is szeretnék kiesni a munkaütem további lehetőségéből. Korom és tapasztalatom, összegyűjtött sok-sok beszédem talán még tehet hasznosat Egyházam szolgálatában. Ha nekem való csere volna lehetséges, valamelyes kulturális helyen /Ipólyság vagy efféle/, megoldható volna saját üdvös ténykedésünk szempontjából is.

Dorogra az én szerény véleményem szerint meglelt korú, tapasztalt egyéniség kellene. Így is szokatlan légkörbe jut, de mégis számolni kell vele, míg ha fiatalabb korú ember jönne, félretolják, sőt még az érzelmileg máris átidomuló tantestületben is nehéz szerepe lenne.

Szomorú, de úgy van, mint a múltban is sokszor láttuk, a tanítóság igen könnyű fajsúlyú! – kevés kivétellel. Aki meg megbízható volna, nem meri hangját hallatni.

Maga az orosz parancsnok azt mondta Dorogról: ilyen egymásra gyalázkodó és árulkodó népet nem látott még sehol, pedig több helyen volt már városparancsnok. Váradi rendőrkapitánynak is ez a véleménye: az egész országban „vezet” Dorog az egyéni önkényeskedés terén. A főtettesek nem is voltak itt a múltban, most szakadtak ide valahonnan, s így könnyű eszközei a diktatórikus megnyilatkozásoknak. A lényeg itt az: mindenki eltávolítandó, akinek a múltban irányító szerepe van, minthogy véleményük szerint ezek egyike sem alkalmas a velük való együttműködésre. Épp most hallom, hogy tegnap Bukor Gyulát vitték el „munkára” este, s a vége szörnyű megverés volt! Tegnap Szentkeresztre vittem híveimet zarándoklatra, s azok is félelmes dolgokat beszéltek útközben a már történekekről és a fenyegetésekről, melyek egyszerű családokkal szemben is történnek.

Mindezek ellenére is én hiszem, hogy ezek a forrponi állapotok csak időlegesek. Ők érzik, hogy gyengék pártilag, s most erőszakkal akarják a hiányt

pótolni. Sőt hiszem, hogy híveim igen nagy többsége miatt én itt dolgozhatnék is bántódás nélkül és közmegnyugvásra. Ezért halogatom az időt, s gondoltam: ha június előtt nem megyek szabadságra, majd 1-2 hónap még így is eltölthető – qui habet tempus, habet vitam (aki időt nyer, életet nyer – KG) –, ez események is lohadóban lesznek, s talán ez a hangoskodó vezetőség is a múlté lesz.

Látva mégis az eddigi lényeges munkaterületekről /Munkásotthon, iskolagondnokság, tanítói kinevezések, műkedvelő gárda, egyesületek/ való kizorítottságot, látva továbbá, hogy híveim is roppant fékkal tartatnak vissza eddigi szabad egyházas megnyilatkozásaiktól, talán jobb, ha kitekerek az útból, s egy előítélet nélküli, itt még ismeretlen, tapasztalt, korosabb /legalább is 40 év körüli/ pap folytathatja a munkát a fenti értelemben leszűkített lehetőségek között. A templommal nagyobb gondja nem lesz, hisz azt mégis sikerült elérnem, hogy a templomtorony és beszakadt részek máris épülnek, nem marad más hátra, csak a vakolás és meszelés, illetve festés. Ez már közadakozásból is elérhető, ha más mód nem adódnék. De lényeges, hogy nem oly sürgős ez utóbbi munka már. Így elérjük, hogy a megrongált templomok közül a dorogbányai egyike lesz a legkorábban rendbehozottaknak.

Mindezek után kérve kérem Méltóságos Uramat, kegyeskedjék ügyemmel régi jóindulatával foglalkozni, s ha valami megoldás kínálkoznék, reám gondolni. Csere vagy tényleges üresedés lehetséges talán egy-két hónap alatt. Mindenesetre dolgozni szeretnék, erőm s kedvem töretlen, egészségem is van – hála Istennek – s hiszem, Főhatóságom részéről a megértés és bölcs tanács sem fog hiányozni /Szob, Nyergesújfalu, vagy Perbete-féle állomás, ha egyáltalán szóba jöhet „Felvidék”/.

Még egyszer előterjesztve kérésemet, vagyok alázatos tisztelettel Méltóságos Uramnak legkisebb szolgája és híve:

Dorog, 1945. május 5.

Dr. Hóka Imre

A BIBLIÁRÓL

1. Hányadik napon teremtette Isten az embert?

A hatodik napon.

2. Ki ölte meg Ábelt?

Káin.

3. Kik voltak Noé fiai?

Szem, Kám, Jáfet.

4. A vízözön alkalmával hány napig esett az eső?

Negyven napig.

5. Melyik hegyen állt meg Noé bárkája a vízözön után?

Az Ararát hegyen.

6. Milyen állatokat engedett ki Noé a bárkából?

Először egy hollót, majd három alkalommal egy-egy galambot.

7. Minek a jele a szivárvány?

Annak, hogy Isten nem pusztítja el többet vízzel a földet.

8. Hol zavarta össze Isten az egész föld nyelvét?

Bábelben.

9. Ki volt az, aki az Ószövetségben kenyeret és bort áldozott Istennek?

Melkizedek.

10. Ki az a személy, akivel a választott nép története indul?

Ábrahám.

11. Ki volt Ábrahám felesége?

Sára.

12. Hogy hívták Ábrahámot és feleségét korábban?

Ábrám, Sáriai.

13. Kitől született Ábrahámnak Izmael?

Hágártól.

14. Melyik városból menekült Lót feleségével és két lányával?

Szodomából.

15. Melyik két várost pusztította el Isten, miután Lót feleségével és két lányával elmenekült?

Szodomát és Gomorrát.

16. Ki volt Izsák két fia?

Ézsau és Jákob.

17. Ki volt Izsák felesége?

Rebeka.

18. A József történetében hány álomfejtés szerepel? Melyek ezek?

Öt álomfejtés. József két álma: kénék, Nap, hold, csillagok.

Az egyiptomi király főpohárnoka: szőlőtőkék.

Az egyiptomi király fő-sütőmestere: süteményes kosarak.

A fáraó álma: tehenek, búzakaraszok.

19. Ki az, aki József életét védte, amikor meg akarták ölni Józsefet testvérei?

Ruben.

20. Hogy hívták az egyiptomi fáraó főemberét, aki megvásárolta Józsefet?

Potifár.

21. Ki az, akit József testvérei szeme láttára megbilincseltek Egyiptomban?

Simeon.

22. Jákob melyik fia maradt Kánaánban, mialatt a többi testvér Egyiptomba ment gabonáért?

Benjámin.

23. Kinek a zsákjában találták meg József poharát?

Benjaminében.

24. József melyik területet ígerte testvéreinek és Jákobnak?

Gósent.

25. Kik voltak Jákob fiai?

Ruben, Simeon, Lévi, Júda, Isszachár, Zebulon, Gád, Neftali, Dán, Áser, József, Benjamin.

26. Közülük melyiknek a nemzetségéből származott a Megváltó?

Júda nemzetségéből.

27. Minek az előképe Noé bárkája?

Az Egyházé.

28. Hány ezüstért adták el Józsefet?

20 ezüstért.

29. Minek az előképe ez?

Annak, hogy Jézust 30 ezüstért adták el.

30. A Biblia említ egy pogány prófétát is. Ki ez?

Bálám.

31. Kik voltak Jákob feleségei?

Ráchel és Lia.

32. Kik voltak József fiai?

Manassze és Efraim.

33. Mi volt Jákob végakarata?

Az, hogy ne Egyiptomban temessék el őt.

34. Sorold fel az egyiptomi tíz csapást!

A víz vérré változik.

A békák.

A szúnyogok.

A böglyök.

A dögvész.

A fekély.

A jégeső.

A sáskajárás.

A sötétség.

Az elsőszülöttek halála.

35. Ki fakasztott vizet a sziklából?

Mózes.

36. Miért következett be a tíz csapás?

Azért, mert az egyiptomi fáraó nem akarta elengedni a választott népet Egyiptomból.

37. Kinek nyilatkoztatta ki Isten a tízparancsolatot?

Mózesnek.

38. Melyik hegyen történt ez?

A Sinai hegyen.

39. A tízparancsolatban melyik az a két-két parancsolat, amelyik tartalmilag összefügg egymással?

A 6. és a 9, illetve a 7. és a 10.

40. Miért törte össze Mózes a két kőtáblát, amikor lejött a hegyről, ahol az Úr szólt hozzá?

Azért, mert Izrael fiai aranyborjút imádtak.

41. Milyen állatokat ehettek a zsidók?

Hasított patájú, kérődző állatokat.

42. Az ószövetségben mi volt az akadálya annak, hogy valaki pap lehessen?

A betegség.

43. Miért készítettek Izrael fiai köntösük csücskeire bojtokat?

Azért, hogy emlékezzenek Isten parancsaira.

44. Ki volt az, aki meg akartaátkoztatni Bálámmal Izrael népét?

Balak.

45. Melyik földet ígérte Isten a választott népnek, miután kivezette őket Egyiptomból?

Kánaánt.

46. Minek az előképe volt a manna?

Krisztus átváltoztatott testének, az Oltáriszentségnek.

47. Melyik városból indult el ábrahám?

Harán.

48. Milyen földön halt meg Mózes?

Moáb földjén.

49. Miért hozták létre a menedékvárosokat?

Azért, hogy aki akaratlanul ölt embert, ide menekülhessen a vérbosszú elől.

50. Melyik bírán keresztül szabadította ki Isten Izraelt Midián kezéből?

Gedeon bírán keresztül.

51. Kik voltak féltékenyek Gedeonra, amiért Midián ellen vonult?

Efraim törzse.

52. Milyen származású volt Sámson felesége?

Filiszteus.

53. Ki adta a filiszteusok kezére Sámson?

Delila.

54. Hány évig uralkodott Sámson Izrael felett?

Húsz évig.

55. Miben rejtett Sámson ereje?

A hajában.

56. Kinek a fia volt Dávid?

Izáj fia volt.

57. Ki kente fel királlyá Sault?

Sámuel.

58. Ki volt Saul után a király?

Dávid.

59. Melyik harcost győzte le Dávid?

Góliátot.

60. Milyen nemzetiségű volt a harcos, akit legyőzött Dávid?

Filiszteus.

61. Ki volt Dávid felesége?

Michal.

62. Hol temették el Sámuelet?

Rámában.

63. Ki volt Dávid elsőszülött fia Hebronban?

Amnon.

64. Hogy hívták azt az asszonyt, aki Dávid bűnre kívánt?

Betsabe.

65. Ki volt az asszony férje?

Uriás.

66. Milyen nemzetiségű volt ez a férfi?

Hetita.

67. Kik ölték meg őt?

Az ammoniták.

68. Melyik próféta leplezte le Dávid bűnét?

Nátán próféta.

69. Ki volt Dávid második gyermeke?

Salamon.

70. Ki volt Dávid után a király?

Salamon.

71. Ki volt Ácháb király felesége?

Izebel.

72. Milyen rágalom alapján ölték meg Nábotot?

Káromolta az Istent és a királyt.

73. Melyik próféta figyelmeztette Ácháb királyt a bűnére?

Illés próféta.

74. Ki volt Illés próféta utódja?

Elizeus próféta.

75. Hová igyekezett Elizeus, amikor kicsúfolták őt?

Bételbe.

76. Melyik volt Elizeus első csodája?

A vizet egészségessé tette.

77. Mit tett Elizeus azokkal a fiúkkal, akik kicsúfolták őt?

Megátkozta őket.

78. Az Ószövetségben szerepel egy liszt és olajszaporítás. Melyik próféta vitte ezt véghez?

Elizeus.

79. Illés milyen papokkal versenyzett azon, hogy kinek az áldozata gyullad meg előbb az oltáron?

Baál papokkal.

80. Melyik király kaszaboltatta le Baál híveit?

Jehu király.

81. Melyik város falai omlottak össze?

Jerikó falai.

82. Kik voltak Ábrahám fiai?

Izsák és Izmael.

83. Kik voltak Izsák fiai?

Ézsau és Jákob.

84. Kinek a fia volt Absalom?

Dávidé.

85. Kinek a fia volt Dávid?

Izájé.

86. Mi Salamon király mellékneve?

Bölcs.

87. Melyik királynő tette próbára Salamon bölcsességét?

Sába királynője.

88. Hol dőlt rá torony az emberekre?
Silóban.
89. Ki volt Uzija?
Júda királya.
90. Hány éves volt Uzija, amikor királlyá tették?
Tizenhat éves.
91. Kik volta József fiai?
Manassze és Efraim.
92. Az Ószövetségben mely királyok nevében szerepel két „x”?
Xerxész, Artaxerxész.
93. Ki küzdött az Ószövetségben a vegyes házasság ellen?
Ezdrás.
94. Mit tett a választott nép Ezdrás felszólítására?
Elküldték az idegen asszonyokat és gyermekeket.
95. Mit jelent a próféta szó?
Isten szavának közvetítője. Valakinek a nevében beszélni.
96. Kik voltak Dávid fiai?
Salamon és Absalom.
97. Kinek a lánya volt Támár?
Absalom lánya.
98. Ki volt Salamon fia?
Roboám.
99. Ki készített aranyborjút Egyiptomban?
Jeroboám.
100. Egyiptomnak melyik részén uralkodott ő?
Az északi részén.

101. Hogyan nevezték Észak Egyiptomot?
Izrael.
102. Mi volt Észak Egyiptom fővárosa?
Szamária.
103. Hogyan nevezték Dél Egyiptomot?
Júda.
104. Mi volt Dél Egyiptom fővárosa?
Jeruzsálem.
105. Ki volt a király Illés próféta idejében?
Ácháb és Omri.
106. Mit jelent az a szó, hogy „emmánuel”?
Velünk az Isten.
107. Melyik próféta jövendölt arról, hogy Jézust így fogják nevezni?
Izajás próféta.
108. Melyik próféta jövendölt arról, hogy a Messiás Betlehemben fog születni?
Mikeás.
109. Hol született Dávid?
Betlehemben.
110. Melyik próféta szólt a választott néphez a babiloni fogság idején?
Ezekiel és Dániel próféta.
111. Milyen családból származott Ezekiel?
Papi családból.
112. Melyik prófétát küldte Isten Ninivébe?
Jónás prófétát.

113. Miért nevezik az egyik bibliafordítást Hetvenes fordításnak?
(Septuaginta)
Azért, mert hetven írástudó fordította.
114. Hol éltek az esszénusok?
Chirbet Qumranban.
115. Honnan származik a szaddúceus név?
Szádok főpap nevéből.
116. Hány évig épült a jeruzsálemi templom?
Negyvenhat évig épült.
117. Kinek a lánya volt Sára, akit életében már hét férfihez is feleségül adtak?
Ráguel lánya volt.
118. Hány könyve van a Makkabeusoknak?
Két könyve.
119. Milyen család volt a Makkabeus család?
Papi család.
120. Ki volt az, aki először mutatott be áldozatot elesett katonákért?
Makkabeus Júdás.
121. Melyik főpap gyűjtötte össze a népet Júda földjén az idegen benyomulók ellen?
Simon főpap.
122. Melyik családból származott az a hét fiú, akiket azért öltek meg, mert nem akartak enni a zsidótörvény által tiltott sertéshúsból?
A Makkabeus családból.

123. Az Ószövetségben melyik történetből következtethetünk a tisztítóhely létezésére?
Makkabeus Júdás áldozata az elesett katonákért.
124. Kis sújtott Isten fekélyekkel azért, hogy próbára tegye hűségét?
Jóbot.
125. Hány zsoltár van a Szentírásban?
Százötven zsoltár.
126. Mi volt annak a feltétele, hogy meggyógyuljanak a választott nép közül azok, akiket megmart a kígyó?
Az, hogy feltekintsenek a fán levő rézkígyóra.
127. Az egyiptomi tíz csapád után melyik tengeren kelt át a választott nép?
A Vörös tengeren (Sás-tenger).
128. Ki választotta ketté a tengert a választott nép átkelésekor?
Mózes.
129. Mi volt az Ószövetségben a keresztség előképe?
A tengeren való átkelés.
130. Mi az a Vulgáta?
Az a bibliafordítás, amelyet minden egyház használ.
131. Mi a négy fő erény?
Bölcsesség, igazságosság, mértékletesség, lelki erősség.
132. Sorold fel a három főangyalt!
Mihály, Rafael, Gábiel.
133. Mit jelent az, hogy Mihály?
Mi-ka-el: Ki olyan, mint az Isten.

134. Mit jelent az, hogy Gabriel?
Isten küldötte.
135. Kik voltak a nagy próféták?
Izajás, Jeremiás, Báruk, Ezeiel, Dániel, Illés, Mikeás, Elizeus.
136. Melyik várost nevezték Sion leányának?
Jeruzsálemet.
137. Melyik próféta jövendölt az új Jeruzsálemről?
Izajás próféta.
138. Miért tiltották az Ősegyházban a vér evését?
Azért, hogy a zsidókból megtért keresztények meg ne botránkozzanak a pogányokból megtért keresztényeken.
139. Jézus mondta: „Bizony mondom nektek, nem múlik el ez a nemzedék, míg ezek be nem következnek.” Milyen nemzedékről beszél itt Jézus?
A keresztény nemzedékről.
140. Ki a gonosz lélek?
A bukott angyalok.
141. Akart-e Jónás Ninivébe menni?
Nem akart.
142. Isten hogyan juttatta el Jónást Ninivébe?
Cethal gyomrában.
143. Melyik próféta vetették ciszternába?
Jeremiás prófétát.
144. Jeremiás idejében kik uralkodtak Babilonban?
A kaldeusok.

145. Ki hasonlította az egyiptomi királyt Libanon cédrusához?
Ezekiel próféta.
146. Melyik város királya volt Nebukadnezár?
Bábelé.
147. Ki fejtette meg Nebukadnezár király első álmát?
Dániel próféta.
148. Mi volt Nebukadnezár király két álma és mit jelentettek az álmok?
Szobor-arany, ezüst, bronz, agyaggal kevert vas.
Egy nagy kő összetörve.
A király az arany fő, a többi egy-egy birodalmat jelképez.
Az egyikben megoszlás lesz és vegyes házasságok.
A nagy kő az Isten hatalmát jelenti, amellyel mindezeket elpusztítja.
Magas, erős, égig érő fa. A szent őr kivágatja, de gyökerének törzsökét meghagyta, így múlik el hét időszak.
A fa maga a király, aki elveszíti a hatalmát hét időszakra, addig, amíg belátja, hogy egyedül a fölséges Isten uralkodik az emberi királyság felett.
149. Milyen tanulságot von le a király az álmok beteljesedéséből?
Aki kevély, azt Isten meg tudja alázni.
150. Ki volt az a méd király, aki leigázta a kaldeusokat?
Dárius.
151. Hová akart menekülni Jónás ahelyett, hogy Ninivébe ment volna?
Tarsusba.
152. Mennyi ideig volt Jónás a hal gyomrában?
Három nap és három éjjel.

153. Jézus melyik beszédjében szerepel Salamon?
„Nézzétek a mezei virágokat, mint növekednek. Mondom nektek: még Salamon sem volt minden dicsőségében úgy felöltözve, mint egy ezek közül.
154. Sorold fel a négy evangélistát!
Máté, Márk, Lukács, János.
155. Ki a szerzője a Jelenések könyvének?
Szent János evangélista.
156. Mit jelent az evangélium szó?
Örömhír.
157. Mi Isten legfőbb tulajdonsága?
A tökéletesség (amelyben beletartozik a szeretet).
158. Mit jelent az, hogy keresztény?
Krisztianoi – Krisztuskövető.
159. Mi az Egyház?
Krisztus titokzatos teste, a Krisztushívők közössége.
160. Mikorra íródtak meg az Evangéliumok?
Az első század végére.
161. Általában kik végeztek ki embereket megkövezéssel és kik keresztre feszítéssel?
A zsidók, illetve a rómaiak.
162. Mit jelent az a szó, hogy ecclesia?
Gyülekezet.
163. Mit nevezünk megváltásnak?
Jézus Krisztus szenvedését, halálát és feltámadását.

164. Hány könyvből áll az Újszövetségi Szentírás?
Huszonhét könyvből.
165. Mi volt a bábéli nyelvzavarodás ellenképe az Újszövetségben?
A pünkösdi nyelvek adománya.
166. Mit jelent Jézus nevében a Krisztus szó?
Felkent.
167. Jézus születésének idejében ki volt a király?
Heródes.
168. Milyen ajándékokat vittek a napkeleti bölcsek a kis Jézusnak?
Aranyat, tömjént és mirhát.
169. Melyik próféta jövendölt a betlehemi gyermekmészárlásról?
Jeremiás próféta.
170. Hova menekült a Szentcsalád a betlehemi gyermekmészárlás elől?
Egyiptomba.
171. Hova tért vissza a Szentcsalád Egyiptomból a betlehemi gyermekmészárlás után?
Názáretbe.
172. Melyik próféta jövendölt Keresztelő Szent Jánosról?
Izajás próféta.
173. Mivel kísértette meg Jézust a sátán a pusztában?
Kő-kenyér, templompárkány, a világ.
174. Mivel hátrította el Jézus a pusztában a kísértéseket?
Nem csak kenyérrel él az ember.
Uradat, Istenedet ne kísértsd.
Uradat Istenedet imádd.

175. Kik követték először Jézust?
Simon, Péter, András, Jakab, János.
176. Milyen alkalommal tanította Jézus az embereknek a nyolc boldogságot? Melyek ezek?
A hegyi beszédben.
Boldogok a lélekben szegények, mert övék a mennyek országa.
Boldogok, akik szomorúak, mert megvigasztalják őket.
Boldogok a szegények, szelídek, mert övék lesz a föld.
Boldogok, akik éheznek és szomjazzák az igazságot, mert majd eltelnek vele.
Boldogok az irgalmasok, mert majd nekik is irgalmaznak.
Boldogok a tiszta szívűek, mert meglátják az Istent.
Boldogok a békességben élők, mert Isten fiainak hívják majd őket.
Boldogok, akik üldözést szenvednek az igazságért, mert övék a mennyek országa.
177. Mit tett Jézus az Ószövetségi törvényekkel?
Teljessé tette azokat.
178. A Miatyánk hány változata szerepel a Szentírásban?
Kettő.
179. Melyik út vezet az örök dicső életre?
A keskeny út.
180. Kitől származik a mondás: „Uram, nem vagyok méltó, hogy hajlékomba jöjj.”
A kafaraumi századostól.

181. Ki volt a tizenkét apostol, akiket Jézus először kiválasztott?
Simon Péter, András, Jakab, János, Fülöp, Bertalan, Tamás, Máté, Jakab, Tádé, Simon, Júdas.
182. Mi volt az előképe annak, hogy Jézus három nap és három éjjel a föld szívében lesz?
Jónás próféta három nap és három éjjel volt a hal gyomrában.
183. Jézus kiket nevez rokonainak?
Mindazokat, akik teljesítik a mennyei Atya akaratát.
184. Mit hasonlított Jézus kovászhoz?
A mennyek országát.
185. Ki ölte meg Keresztelő Szent Jánost?
Heródiás.
186. Hány kenyérszaporítás szerepel az Evangéliumban?
Kettő.
187. Kik látták az apostolok közül Jézus színeváltozását?
Péter, Jakab, János.
188. Jézus tanítása szerint felbontható-e a házasság?
Nem.
189. Mely szavakkal fejezte ezt ki?
Amit az Isten egybekötött, ember szét ne válassza.
190. Melyik próféta jövendölt arról, hogy a Messiás számárháton fog bevonulni Jeruzsálembe?
Zakariás próféta.
191. Mikor ünnepeljük Jézus jeruzsálemi bevonulását a liturgiában?
Virágvasárnap.

192. Mit jelent a liturgia szó?
Leiton ergon – közös cselekedet.
193. Melyik két parancsolaton alapszik az egész isteni törvény?
Szeresd Uradat, Istenedet. Szeresd embertársadat.
194. Milyen mélyebb értelme volt Jézus szavainak, amikor azt mondotta, hogy a lerombolt templomot három nap alatt felépíti?
A feltámadásra utalt.
195. Ki árulta el Jézust?
Júdás apostol.
196. Kit választottak meg helyette?
Mátyás apostolt.
197. Hol verejtékezett vért Jézus?
A Getszemáni majorban.
198. Kit kényszerítettek arra, hogy vigye Jézus keresztyét?
Cirenei Simont.
199. Mi volt Jézushét utolsó szava a kereszten?
1. Atyám! Bocsáss meg nekik, mert nem tudják, mit cselekszenek.
2. Bizony mondom neked /a jobb latornak/: ma velem leszel a paradicsomban.
3. Asszony, íme, a te fiad, és János, íme a te anyád.
4. Én Istenem, én Istenem, miért hagytál el engemet?
5. Szomjúhozom.
6. Elvégeztetett.
7. Atyám, kezedbe ajánlom lelkemet.
200. A Szentírás szerint kik értesültek először Jézus feltámadásáról?
Az asszonyok: Mária, Jézus édesanyja és Mária Magdolna.

201. Jézus kilenc óra tájban lehelte ki a lelkét. Mai idő szerint ez hány óra?
Délután három óra.
202. Hány napig böjtölt Jézus a pusztában?
Negyven napig.
203. Jézus a magvetőről szóló példabeszédjében milyen talajokat említ?
Útszél, köves talaj, bogáncsos talaj, jó föld.
204. A Szentírás szerint Jézus hány halottat támasztott fel? Kiket?
Jairus leányát, a naimi ifjút és Lázárt.
205. Jézus egyszer megátkozott valamit. Mi volt ez és miért tette ezt vele Jézus?
Fügefá. Azért, mert nem hozott termést.
206. Kinek a házában kente meg a bűnös asszony Jézus lábát olajjal?
Simon farizeus házában.
207. Kiket vitt magával Jézus a Getszemáni kertbe?
Pétert, Jakabot és Jánost.
208. Melyik főpaphoz vitték Jézust, miután elárultatott?
Kaifáshoz.
209. Ki volt az a helytartó, aki elé Jézust állították?
Poncius Pilátus.
210. Hol jövendőlte meg Jézus, Péter megtagadását?
Az utolsó vacsora termében.
211. Kit bocsátottak szabadon, miután Jézust halálra ítélték?
Barabást.
212. Hol feszítették keresztre Jézust?
A Golgotán, a Koponyák hegyén.

213. Ki adta hírül Máriának, hogy fia fog születni?
Gábiel főangyal.
214. Az üdvözlégy, Mária imádság kezdő szavai kitől származnak?
Gábrieltől.
215. Kik voltak Keresztelő Szent János szülei?
Zakariás és Szent Erzsébet.
216. Miért némult meg Zakariás, amíg meg nem született fia?
Azért, mert kételkedett Isten szavában.
217. Jézus születésének idejében, melyik császár adott ki rendeletet,
hogy írják össze az egész földkerekséget?
Augustus császár.
218. Az összeírás alkalmával honnan hová ment el Szent József
Máriával?
Názáretből Betlehembe
219. Hol született Jézus?
Betlehemben.
220. Ki áldotta karjába véve a kis Jézust?
Simeon.
221. Volt ott egy prófétaasszony is, ki?
Anna, Fánuel lánya.
222. Kinek a törzséből való volt?
Aser törzséből.
223. Hány éves volt Jézus, amikor először tanított a templomban?
12 éves.
224. Melyik próféta könyvéből olvasott Jézus a názáreti zsinagógában?
Izajás próféta könyvéből.

225. Kik voltak Lázár testvérei?
Mária és Márta.
226. Melyikről mondta Jézus, hogy a jobbik részt választotta?
Máriáról.
227. Hányszor sírt Jézus felnőttként életében?
Kétszer. Mikor Jeruzsálemről jövendölt. Lázár feltámasztása előtt.
228. A tékozló fiú története előtt két egyéb elveszett dologról esik szó.
Mik ezek?
Az elveszett bárány és az elveszett drachma.
229. Melyik városban élt Zakeus, a vámos?
Jerikóban.
230. Mivel tette jóvá Péter a háromszoros tagadását?
Azzal, hogy háromszor megvallotta Jézusnak, hogy szereti őt.
231. Ki temette el Jézust?
Arimateai József.
232. Ki volt az, aki Jézust csak éjszaka, titokban, mert felkeresni?
Nikodémus.
233. Kiknek jelent meg először Jézus halála után?
Az emmauszi tanítványoknak.
234. Miről ismerték fel az emmauszi tanítványok Jézust?
A kenyértörésről.
235. Hol emelkedett az égbe Jézus az apostolok szeme láttára?
Az Olajfák hegyén.
236. Mi volt Jézus első csodája, és hol tette ezt?
A kánai menyegzőn a vizet borrá változtatta.

237. Hol találunk példát arra, hogy Szűz Mária /a földön/ Jézushoz közbenjáró volt?
A kánai menyegzőn. Ő szólt Jézusnak, hogy nincs bor.
238. Hol kért inni Jézus a szamariai asszonytól?
Jákob kútjánál.
239. Miért kezdett el süllyedni a vízen Péter, amikor Jézus magához hívta?
Azért, mert bizalmatlan volt.
240. Ki mondta magáról: „Én vagyok a világ világossága”?
Jézus.
241. Mikor mosta meg Jézus a tanítványok lábát?
Az utolsó vacsorán, nagycsütörtökön.
242. Mi folyt ki Jézus oldalából, amikor a katona átdöfte lándzsájával?
Vér és víz.
243. Hány szent sebet ejtettek Jézus testén?
Ötöt.
244. Miből származik a pünkösd szó?
Pentekosztéz, azaz a Jézus halála utáni ötvenedik nap.
245. Melyik napon támadt fel Jézus?
Vasárnap hajnalban.
246. Ki volt az a főpap, aki védte az apostolokat, amikor a főtanács elé állították őket?
Gamaliel.
247. Ki volt az Egyház első vértanúja?
István diakónus.

248. Hogyan ölték meg őt?
Megkövezték.
249. Ki magyarázta az Írást az etióp főkincstárnoknak?
Fülöp diakónus.
250. Melyik úton találkoztak össze?
A Gázába vezető úton.
251. Melyik szentírási könyvet olvasta az etióp király főembere?
Izajás próféta könyvét.
252. Melyik úton tért meg Saul?
A Damaszkuszba vezető úton.
253. Melyik király záratta börtönbe Pétert?
Heródes király.
254. Hol tartotta Pál athéni beszédjét?
Az Areopáguszon.
255. Mire hivatkozott Pál, amikor meg akarták ostromozni?
A római polgárjogra.
256. Hány levelet írt Szent Pál?
14 levelet.
257. Ezek közül melyek szólnak konkrét személyhez?
Tituszhoz, Timóteushoz, és a Filemonhoz írt levelei.
258. Melyik a legkiválóbb adomány?
A szeretet.
259. Miből fakad a megigazulás?
A hitből.
260. Mi kell ahhoz, hogy a hit élő legyen?
Tettekben is váltsuk valóra azt.

261. Kik tartoznak a szenvedő Egyházhoz?
A tisztítóhelyen szenvedő hívek.
262. Kinek ünnepli az Egyház a földi születésnapját?
Jézus Krisztus, Szűz Mária, Keresztelő Szent János.
263. Sorold fel a szentségeket!
Kereszttség, bérmlás, szentgyónás, oltáriszentség, betegek kenete, egyházi rend, házasság.
264. Fogalmazd meg röviden, mi az, hogy szentség?
Isten szeretetének csatornája, eszköz, amellyel Isten üdvözíteni akar minket.
265. Melyik az a szentség, amelyet nem pap szolgáltat ki?
A házasság.
266. Ezt kik szolgáltatják ki?
A házasulandók egymásnak.
267. Mi a bűcsú?
A bűnbocsánat után fennmaradt ideig tartó büntetések elengedése.
268. Miért van joga az Egyháznak bűcsút engedélyezni?
A krisztustól kapott oldó és kötő hatalom következtében.
269. Ki hirdette ki dogmaként Mária Mennybemenetelét és mikor?
XII. Pius, 1950-ben.
270. Hány állomásból /stációból/ áll a keresztút? Melyek ezek?
1. Jézust halálra ítélik.
  2. Jézus vállára veszi a keresztet.
  3. Jézus először roskad le a kereszt alatt.
  4. Jézus édesanyjával találkozik.

5. Cirénei Simon átveszi a keresztet.
6. Veronika letörli kendőjével Jézus verítékét.
7. Jézus másodszor roskad le a keresztt alatt.
8. Jézus szól a síró asszonyokhoz.
9. Jézus harmadszor esik el a keresztt alatt.
10. Jézust megfosztják ruháitól.
11. Jézust keresztre szegezik.
12. Jézus meghal a kereszten.
13. Jézust leveszik a keresztről.
14. Jézust a sírba helyezik.

271. Ezek közül melyek vannak benne a Szentírásban? A többit honnan ismerjük?

1, 2, 5, 6, 10, 11, 12, 13, 14. A többit szenthagyományokból ismerjük.

272. Miért „kell” imádkoznunk Istenhez?

Azért, mert Isten tervében az is szerepel, hogy mi imádkozzunk,
Hozzá – kalkulál az imánkkal.

273. Miért tette a kis Mózes édesanyja kosárba?

Azért, mert a fáraó ki akarta irtani a fiúgyermekeket.

274. Melyik próféta jövendölt a hetven éves babiloni fogság idejében?

Dániel próféta és Ezekiel próféta.

275. Mit jelent a Biblia szó?

Könyvek.

276. Mit jelent Rafael főangyal neve?

Isten orvosa.

277. Mire figyelmet a harangszó?
Az Úrangyala elimádkozására.
278. Kik voltak Szűz Mária szülei?
Szent Joakim és Szent Anna.
279. Honnan ismerjük Szűz Mária szüleit?
Hagyományból.
280. Mit jelent a Jézus Krisztus név?
Mégváltó felkent.

SZENTMISÉRŐL I.

1. Honnan származik a mise szó?

A latin miséből, Ite, missa est – Menjetek, elbocsátás van.

2. Az Ószövetségben valaki kenyeret és bort áldozott Istennek /a szentmise előképe/. Ki volt az?

Melkizedek.

3. Minek kell lenni minden oltárasztalon, hogy misézhesünk rajta?

Ereklye /tisztelettárgy/.

4. Ki teszi oda azt és mikor?

A püspök a templomszentelés alkalmával.

5. Miért önt a pap egy csepp vizet a borba?

Amikor Jézus oldalát megnyitották, vér és víz folyt ki belőle.

6. Hol énekeltek először Jézusnak hozsannát?

A jeruzsálemi bevonulása alkalmából.

7. Melyik szentmisén imádkozunk két miatyánkot?

Gyász /obitus/ misén, amelyen lucernárium /fényünnepség/ is van.

8. Kinek a jövődöléséből származik a „Szent vagy”?

Izajás.

9. Ki mondta először? „Uram, nem vagyok méltó, hogy hajlékomba jöjj”?

A kafarnaumi százados.

10. Melyik két személyről emlékezik meg a miséző pap minden szentmisében?

Pápa, egyházmegye püspöke.

11. Miért rajzolunk magunkra /homlokunkra, ajkunkra és szívünkre/ három kis keresztet, mielőtt a pap felolvassa az Evangéliumot? Mit jelentenek ezek?

Felfogom, terjesztem, szívembe vésem.

12. Áment felelünk, mikor a pap az Úr testét nyújtja az áldozónak. Mit vallunk meg ezzel a szóval?

Krisztus valóságos jelenléte iránti hitünket. Ez annyit jelent: hiszem, elfogadom, úgy van.

13. Ki és mikor szentelte fel a budapesti Lehel téri Árpádházi Szent Margit templomot?

Serédi Jusztinián hercegprímás, 1933. október 16-án.

14. Kinek az ereklyéi vannak a főoltáron?

Zoerard András és Benedek vértanú ereklyéi.

15. Mit jelképez a szentmisén a pap kézmosása?

A megtisztulást.

16. Mit kell tennünk minden szentmisével, hogy valakinek, vagy valakiknek lelki javára váljék?

Felajánlani.

SZENTMISÉRŐL II.

1. Mely szentmiséken imádkozzuk /énekeljük/ a Dicsőséget?

Az Úr és a szentek ünnepein, ezen kívül minden vasárnapon, ádvent és nagyböjt kivételével.

2. Hol fogalmazták meg a Hiszekegyet, amelyet a szentmisén imádkozunk?

Nicea – Konstantinápolyi Zsinat, 325.

3. Általában milyen tanítások ellen fogalmazták meg a Hiszekegy gondolatait?

Eretnek tanítások ellen.

4. Mit jelent az eucharisztia szó?

Hálaadás.

5. Mivel fejeződik be az eucharisztikus imádság?

A Szentháromságot dicsőítő záró imával.

6. Mi a különbség Jézus keresztáldozata és a szentmise között?

A keresztáldozat valóságos vérontás volt, a szentmise áldozatában nincs vérontás.

7. Melyek az áldozat liturgiájának részei?

Felajánlás, átváltoztatás, szétosztás /szentáldozás/.

8. Melyik szentmisén imádkozzuk az Üdvözlégy Máriát is?

Gyászmisén, amelyen van lucernárium /fényünnepség/ is.

9. Milyen rendkívüli alkalmakat kapcsolunk egybe szentmisével?

Esküvő /nászmise/, papszentelés, püspökszentelés.

10. Mikortól kell a főoltárnál a nép nyelvén misézni?

A II. Vatikáni Zsinat óta. /1962-1965/

11. Mit jelképez a szenteltvíz?

A tisztaságot, a keresztségre emlékeztet.

12. Miből készül az áldozati kenyér /szent ostya/ és miből a bor?

Búzaliszt, víz. Szőlő.

13. Hogyan tudnád más szóval kifejezni a szentmisében történő átváltozást?

Átlényegülés.

14. Milyen alkalmakkor engedelmeskedett Jézusnak a kenyér?

A két kenyérszaporításkor megsokasodott, az utolsó vacsorán átváltozott.

15. Kit jelképez a húsvéti gyertya?

Jézus Krisztust.

16. Mire figyelmeztet az oltárasztalnál égő három (csak kettő kötelező) gyertya?

A Szentháromság jelenlétére.

ÜNNEPEKRŐL

1. Mely ünneppel zárul az utolsó évközi hét?
Krisztus Király ünnepével.
2. Hány vasárnapja van adventnek?
Négy vasárnapja.
3. Honnan származik az advent szó?
Adventus Dómini – az Úr eljövetele.
4. Mit ünneplünk Vízkereszt ünnepén?
Urunk megjelenését- a betlehemi csillag megmutatta az utat Jézus jászla felé.
5. Minek a kezdete Hamvazószerda?
A Nagyböjt kezdete.
6. Mit ünneplünk Virágvasárnapkor? Mit szentelünk ekkor?
Jézus jeruzsálemi bevonulását. Barkát szentelünk.
7. Meddig tart a húsvéti időszak?
Szentháromság vasárnapjáig.
8. Miért hívják „Húsvétnak” Jézus feltámadásának ünnepét?
Mert húshagyó kedd után ekkor vettek magukhoz először húst a régi keresztények.
9. Minek az ünnepe az Úrnapja?
Jézus testének és vérének az ünnepe.
10. Tulajdonképpen mikor ünnepeljük még ezt?
Minden szentmisén.
11. Mit ünneplünk Gyertyaszentelő Boldogasszonykor? /február 2./
Jézus felajánlása a templomban negyven napos korában.

12. Mit ünnepelünk Gyümölcsoltó Boldogasszonykor? /március 25./

Az Úr megtestesülésének hírül adását.

13. Mikor ünnepeljük Szűz Mária mennybemenetelét? Hogyan nevezzük ezt az ünnepet?

Augusztus 15. Nagyboldogasszony.

14. Mikor ünnepeljük Szűz Mária születését? Hogyan nevezzük ezt az ünnepet?

Szeptember 8. Kisboldogasszony.

15. November 1-én kiknek az ünnepe van?

Mindenszentek ünnepe.

16. Mikor ünnepeljük azt az eseményt, amikor Szűz Mária meglátogatta Erzsébetet?

Július 2. Sarlós Boldogasszony.

17. Honnan származik ennek az ünnepnek a neve?

Erre az időre esik a gabona betakarítás, és régen sarlóval arattak.

18. Melyik az egyházi évben az úgynevezett parancsolt ünnepek /a vasárnapon kívül/?

Augusztus 15. Nagyboldogasszony. Szűz Mária mennybevétel.

November 1. Mindenszentek ünnepe.

December 25. Karácsony, Jézus születésének az ünnepe.

Január 1. Szűz Máriának, Isten anyjának az ünnepe.

Január 6. Vízkereszt ünnepe.

19. Melyik hónap Jézus vérének hónapja?

Július.

20. Melyek a Szűzanya hónapjai?

Május, október.

21. Mikor ad az Egyház szentségi áldást?

Egyes litániák alkalmával, Úrnapi-, Feltámadási körmenetkor.

22. A keresztények miért a vasárnapot szentelik meg?

Azért, mert Krisztus vasárnap hajnalban támadt fel.

1. Ki írta a „Vallomások” /Confessiones/ című művet?
Szent Ágoston.
2. Ki írta „Az Isten országáról” /De civitate Dei/ című művet?
Szent Ágoston.
3. Milyen ígéretet tesznek a római katolikus papok?
Engedelmességi ígéretet a püspököknek és mindenkori utódainak.
4. Milyen fogadalmat tesznek a szerzetesek?
Tisztaság, szegénység, engedelmesség.
5. Melyik Bibliafordítást készítette Szent Jeromos?
A Vulgátát.
6. Ki avatta Benedek apátot Európa védőszentjévé?
VI. Pál pápa.
7. Hogyan köszönnek egymásnak a trappisták? Mit jelent a köszöntésük?
Memento mori – emlékezz a halálra.
8. Melyik szerzetesrend tagja volt Árpádházi Szent Margit?
A Domonkos rendé.
9. Milyen fajta imádságok vannak?
Kérő, hálaadó, engesztelő és dicsőítő imádságok.
10. Ki avatta szentté Árpádházi Margitot?
XII. Pius pápa.
11. Kinek a leánya volt Árpádházi Szent Margit?
IV. Béláé.

12. Ki Európa védőszentje?

Szent Benedek apát.

13. Kik Európa társ-védőszentjei?

Szent Cirill és Metód.

14. Ki tette azzá őket?

VI. Pál pápa.

15. Melyik barlangba ment lakni Szent Benedek?

A subiakoi barlangba.

16. Szent Benedek hol alapította az első kolostort?

Monte Cassinoban.

17. Sorold fel a tíz egyházmegyét, amelyet Szent István alapított!

Bihar, Csanád, Eger, Esztergom, Győr, Gyulafehérvár, Kalocsa,
Pécs, Vác, Veszprém.

18. Ezek közül melyeket emelte főegyházmegyei szintre?

Esztergom, Kalocsa.

19. Mikor volt a nagy keleti egyház-szakadás?

1054-ben.

20. Hány keresztes háború volt?

Hat.

21. Ki alapította az Irgalmas Nővérek rendjét?

Páli Szent Vince.

22. Ki alapította a Piarista rendet?

Kalazanczi Szent József.

23. Mi a családi neve Szent Johannának?

Jeanne d'Arc.

24. Mikor tévedhetetlen az Egyház?

Amikor a pápa az egész Egyházat kötelezően tanítja hit és erkölcs tanában. A pápa ex cathedra kijelentései.

25. Mi az egyháztörténelem?

Üdvösségtörténet.

26. Mit jelent az oratórium szó?

Imafülke.

27. Ki tette Rómában államvallássá a kereszténységet?

Nagy Konstantin – 313 Milánói- rendelet.

28. Mikor lépett fel Mohamed?

Krisztus után 622-ben.

29. Hogyan hívták keresztelése előtt Szent Istvánt pogány nevén?

Vajk.

30. Melyik az a pápa, aki 33 napig volt pápa?

I. János Pál.

31. Kinek a fia volt Szent Ágoston?

Szent Mónika fia.

32. Kit nevezünk katekumennek?

A keresztségre készült.

33. Mi a klauzúra?

A világtól való elválasztás.

„Ha valaki utánam akar jönni, tagadja meg magát, vegye fel keresztjét és kövessen engem.” /Mt, 16,24./

http://www.eucharisztikuskongresszus.hu/hit_372.html

KERESZTÚTI ÁJTATOSSÁG

131

Az Úr Jézus jeruzsálemi keresztútjának nevezetesebb pontjain emlékjeleket, templomokat, kápolnákat emeltek mindjárt az első századokban. Ezek a szent jelek figyelmeztették a híveket, hogy emlékezzenek az Üdvözítő szenvedésére.

Ennek az igazi, jeruzsálemi keresztútnak a másaként templomainkban keresztút állomás-képeket helyezünk el (rendesen 14 vagy 15 állomás-képet), amelyek az Üdvözítő szenvedéseinek egy-egy mozzanatát juttatják eszünkbe. Így, ha a Szentföldre nem is zarándokolhatunk, az Úr Jézus szülőhazájába nem utazhatunk, de idehaza, templomainkban is járhatunk keresztutat. Ha imádságos lélekkel végiglátogatjuk a templomokban elhelyezett keresztút-állomás képeket, rágondolunk az Úr Jézus szenvedésére és kereszthalálára, megerősödhetünk hitünkben, és Isten iránti szeretetünkben. Ezt az Úr Jézus szenvedésére emlékező ájtatosságot nagyböjti időben a templomokban közösen végezzük, de mindenki végezheti egyénileg is.

A keresztút végzéséhez kapcsolódó búcsúról az alábbiakban olvashatunk:

http://www.ppek.hu/konyvek/Dios_Istvan_Szigeti_Kereny_A_bucsuk_ima_konyve_1.pdf 32. oldal (az egyéni végzéshez lásd: 4. pont)

Előkészületi ima

Megváltó Úr Jézus, engedd, hogy nyomodba lépjünk. Gondolatban keresztet veszünk a vállunkra és Jeruzsálemben érezzük magunkat. Megrendülten követünk és kérdezzük: megérthetjük-e valaha szereteted nagyságát? Értünk vetted válladra a keresztet. Ezért veled együtt szeretnénk átélni szenvedésedet. Töltsd be a szívünket részvéttel és ébressz bánatot a lelkünkben. Életed árán mostad le bűneinket a lelkünkről. Segíts minket, hogy szenvedésedre emlékezve elhagyjuk bűneinket. Adj nekünk erős akaratot, hogy visszatérjünk tehozzád. Úr Jézus, gyullaszd irántad való igaz szeretetre a szívünket.

132

I/ Jézust halálra ítélik

Odaálltál, Úr Jézus, gyáva bírád elé. Visszaléphetnél bármely pillanatban. De vállalod helyettünk a gyalázatot. Tudod, hogy igazságtalanul ítélnék el. Szereteted oly nagy, hogy nem riadsz vissza semmilyen szenvedéstől.

Mi is vállaljuk, amit elterveztél rólunk: vidám és szomorú napokat, örömet és bánatot. Nem lehet az rossz, amit te készítesz számunkra. Ha kicsúfolnak hitünkért, s ránk fognak minden rosszat, ha kigúnyolnak bennünket, csak azért, mert téged szeretünk – mindezt elvállaljuk bátran, de hivalkodás nélkül. Te nem vársz tőlünk nagyszavú hősiességet. Nehezebbet vársz: csendes, igazi hűséget. Adj hozzá erőt.

II/ Jézus vállára veszi a keresztet

Elkészült a keresztfá. Ez az ember ajándéka Istennek. Te ezt előre tudtad, Úr Jézus? Igen. És mégsem fordultál el tőlünk utálattal? Szívünk

azt kiáltja: nem akarunk keresztet ácsolni számodra. Sem a mieinknek, sem másoknak, az idegeneknek sem.

Engedd meg, Úr Jézus, hogy megrendülten olyannak lássuk magunkat, amilyenek valójában vagyunk. Durvaságokkal, rágalmakkal, szívtelen önzéssel ne akarjunk másoknak keresztet ácsolni. Mi is hóhéraid közé lépnénk, ha egymás életét nehezítenénk.

III/ Jézus először esik el a kereszttel

Magadon mutatod, Úr Jézus, milyen nyílt és őszinte vagy. Bevallottad apostolaidnak: a lélek ugyan kész, de a test erőtlen. Elestél a kereszt terhe alatt, hogy mi a Te erődből felkelhessünk. Mi Tetőled sokkal esendőbbek vagyunk. Te bűnt nem ismertél, mi bűnt bűnre halmozunk.

Add, hogy mindig bízzunk a Te segítségében: Akármilyen mély mocsárba süllyesztettek is bennünket a bűnök, a Te erőddel mindig újra felkelhetünk. Te, aki azért lettél gyenge ember, hogy felkínáld nekünk isteni segítségedet, véd mélyen a szívünkbe, hogy Tehozzád mindig visszatérhetünk, mert Atyád az irgalom Istene.

IV/ Jézus Szent Anyjával találkozik

A legjobb ember és a legjobb anya találkoznak. Hol? A kivégzési menetben. Mi is azért járjuk életünk útját, hogy találkozzunk Veled. Hogyan? Úgy, hogy vállunkra vesszük a magunk keresztjét.

Kérünk, jöjj velünk szembe az élet keresztútján: amikor elveszett minden reményünk, a kísértések pergőtüzében, ha már senkink sincs, és életünk legnehezebb órájában. Ekkor is legyen meg mennyei Atyád akarata, de engedd éreznünk, hogy Te segítesz keresztet hordozni, és Édesanyád

törölje homlokunkról a verejtéket. Ilyen hármásban még édes is lehet a kereszt.

V/ Cirenei Simon segít Jézusnak

Érdemes megállni és elcsodálkozni: Jézus keresztjét viszi a vállán egy ember. Ó, katonák, ti mindannyian, akiket durvának tart a világ, áldjon meg az Isten titeket: azért, hogy Jézusunknak segítséget kerítettetek.

134

Úr Jézus, a Te segítségeddel ébredjünk rá arra, hogy kereszthordozásodban mi is részt kérhetünk magunknak. Micsoda szégyen volna, ha minket, keresztényeket mindig úgy kellene rákényszeríteni egymás keresztjének a hordozására. A Neked ácsolt keresztből részt kérünk. A keresztből, mely alatt embertársaink nyögnek, mi is részt kérünk. Az áldozatból is, mely nélkül nincs üdvösség. Add, hogy részesüljünk keresztedből.

VI/ Veronika kendőt nyújt Jézusnak

A világban millió a könnyes szem, sokszor patakokban folyik a vér. Mind Veronika után kiált. Egy Veronika nem győzi. Az Úr Jézus mondja apostolainak: „Bármit tesztek embertársaitoknak, nekem teszitek.”

Jóságos Üdvözítőnk, add, hogy megértsük végre: bárki könnyeit töröljük, Neked tesszük. Ha test-lelki sebeket kötözünk, Neked tesszük. ha a szakadék széléről testvérünket visszarántjuk, Neked tesszük. Ha hazugság helyett az igazságot hirdetjük, Neked tesszük. Ha Te minden szenvedővel azonosítottad Magadat, legyen nekünk is mindenki szent, fontos és testvér, aki szenved.

VII/ Jézus másodszor esik el a kereszttel

Pál apostol mondta: „Én nem dicsekszem mással, mint Jézus Krisztus keresztyével.” Mi sem tekintjük magunkat kisebbnek másoktól azért, mert hiszünk, mert vallásosak vagyunk. Mi sem szégyelljük, hogy a kereszt jelét hordozzuk. Mi krisztusiak vagyunk!

Úr Jézus, mert földre estél kereszted súlya alatt, engedd homlokunkon, ajkunkon, szívünkben kereszted jelét hordoznunk. Bűnbánatban, jóra való buzgóságban: engedd kereszted jelét hordoznunk. S ha majd a földi életből távozzunk, még sírdombunkon is, engedd kereszted jelét hordoznunk.

135

VIII/ Jézus szól a síró asszonyokhoz

Az Úr Jézus a keresztet átöleli, együtt szenved anyjával, Simon és Veronika szolgálatát elfogadja. Mennyire meglepő, hogy a résztvevő könnyeket visszautasítja. Jó, hogy ez a visszautasítás mellbe ver bennünket. Különben még arra vetemednénk, hogy köszönetet mondatnánk istennel magunknak, amiért szóba álltunk Vele.

Úr Jézus, szánj meg minket, ha mi szánunk kínjaid között. Ha végre megszólal bennük a lelkiismeret, ne utasíts vissza minket. Ha majd visszanezünk elhibázott életünkre, ne utasíts vissza minket. Ha egy bűnbánó sóhajnál többre nem telik tőlünk, ne utasíts vissza minket.

IX/ Jézus harmadszor esik el a kereszttel

Hiába keressük, nincs beleírva a Szentírásba az Úr Jézus három elesése. Mert nem is papíron esett el, hanem az életúton. És Veronikát is hiába keressük a Szentírásban. A Veronikákra ott van szükség, ahol

azt hiszik az emberek, hogy messze van tőlük az Isten. És mi van azokkal, akiknek nem jut a Veronikákból? Azok mireánk várnak. Mégpedig nagyon!

Az élet elesettjeit – engedd, hogy felemeljük. A kétségbe esetteket – engedd, hogy felemeljük. Akik elzüllöttek, akikről már mindenki lemondott, akik megundorodtak saját szennyüktől – engedd, hogy felemeljük.

X/ Jézust megfosztják ruháitól

Melyik a fájóbb szégyen Számodra, Úr Jézus: az, hogy lemeztelenítettek, vagy, hogy milliók levetették magukról a vallásosságot? Le sem kellett tépni róluk. Mondd, Te szégyelled őket, vagy ők szégyellik, hogy valaha is Hozzád tartoztak?

Mi Hozzád tartozunk. Add, hogy lelkületed ne csak külső ruha legyen rajtunk. Evangéliumod minden mondata járja át lelkünket. Határt nem ismerő jóságod járja át bensőnket. Áldozatos szereteted járja át szívünket.

XI/ Jézust keresztre feszítik

Nem elégedtek meg azzal, hogy vállát nyújtsa az Úr Jézus a kereszttel alá. Rászegezték. Egészen egyé kellett fornia a kereszttel. Van-e bátorságunk hozzákötni életünket a Keresztre-feszítettnek? Tudatosan egybeölelni magunkat a Keresztre-szegezettel?

Minden reményünket a Te keresztedhez szögezzük, Úr Jézus. Életünket, holnapunkat, gondolatainkat, akarásunkat, vágyainkat és törekvéseinket

– a Te keresztedhez szögezzük. Ki szakíthat el minket Tőled? Ezt egyedül mi magunk tehetjük csak meg. De Te ne engedd, Urunk!

XII/ Jézus meghal a kereszten

Áll a kereszt, rajta az áldozat. Érdemes volt-e az Úr Jézusnak megszületnie? Pál apostol azt mondja: „Tekintsünk boldog örömmel a mi Urunk, Jézus Krisztus keresztjére! Benne van üdvösségünk, életünk és feltámadásunk.”

137

Úr Jézus, Teelőtted csak egy tragédia létezik: Júdásé. Az árulóra azt mondtad: Jobb lett volna meg sem születnie. Érdemesnek tartottad kifosztottnak lenni, keresztre szegezve meghalni. Add, hogy mi is értelmét lássuk életünknek, amikor megvallunk, ha Érted szenvedünk, amikor haldoklunk, ha az utolsót is Érted leheljük.

XIII/ Jézust leveszik a keresztről

A tömeg hátat fordított, szétoszlott. Halott embertől nincs már mit várni. Ennek a halottnak volt még mit ajándékoznia. Mire kilehelte lelkét, akkorra anyát adott nekünk. Jánosban minket is a Szűzanyának ajándékozott, akinek most ölébe helyezzük holttestét.

Kereszten értünk meghalt Úr Jézus, életben maradásodért nem imádkozott a kereszt tövében a Szűzanya. Jól tudta, hogy ilyen imának Isten tervében nincs helye. De helye van Isten tervében az értünk mondott imádságoknak. Asszonyunk, Szűz Mária, Istennek Szent Anyja, imádkozzál érettünk most és halálunk óráján.

XIV/ Jézust a sírba teszik

Minden sír olyan, mint a tátongó hatalmas torok: elnyel és elemészt. Az Úr Jézus éppen azért jött, hogy a sír ne lehessen végállomása az emberi létnek. A Krisztusban hívő embernek a koporsója azt kiáltja: várom a feltámadást és az eljövendő örök életet!

Juttasd nekünk, feltámadt Úr Jézus azt a reménységet, mely által minden nagyböjtünkre és nagypéntekünkre feltámadást várjunk, halálunkra is feltámadást várjunk; s miközben annyi mindent hiába várunk, az örök életben biztosan reméljük, mert Te fizetted le érte a vételárat és Te adtál róla bizonyosságot húsvétodon.

Befejező ima

Feltámadt Úr Jézus, engedd, hogy nyomodba lépjünk. Üres sírod a halál vereségére utal. Sírodban az angyal oktatta az asszonyokat. Szívünk, lelkünk mélyén is a Te üzeneted sugallata vigasztaljon és erősítsen minket. Ne neheztelj ránk, amiért nagyon ostobán viselkedtünk a feltámadás reménységével szemben. Ámen.

ISTEN HÉT KÚTJA

Isten misztériuma

Isten áthatolhatatlan titok, misztérium – mondja a Szentírás /Kol 2,2/. A misztérium szó görög eredetű – lezárni, a szájat, a szemeket lezárni. Csak úgy sejtethet meg a misztériumot, ha hallgatsz és elgondolkodsz, szád és szemeidet lezárod. A szemek ugyanis csak az érzékelhetőt láthatják. A misztérium lelki valóság, amit szemeiddel nem láthatsz, füleiddel nem hallhatsz, kezeiddel nem tapinthatsz. De hát létezik-e valóban ez a láthatatlan valóság? Valóban létezik-e Isten?

139

Maga az életed a legnagyobb misztérium, hogy-hogy élsz? Ki hívott életre? És néhány évtized múlva miért tűnsz el a világból? Mi értelme van tetteidnek, ha végül is mindent megsemmisít a halál? Úgy élsz, mintha nem léteznék a halál. Csakhogy akkor nem létezik igazság e világon a rosszal szemben? Nem létezik bíró? Megtehetsz mindent, amit csak akarsz? Nincs senki sem fölötted? A náladnál gyengébbek mind kiszolgáltatottjai kényed-kedvednek? Létezel, de hogyan és minek? Meghalsz. De hová leszel?

Isten „megközelíthetetlen világosságban lakik” /1 Tim 6,16/. Senki sem látta és nem is láthatja, és lelkiismeretében mégis észlelheti Istent az ember, legbensőbb ismeretünk van a jóról és rosszról, követelményekről és a bűnről, kötelességekről és felelősségről, értékről és igényről, igazmondásról és hazugságról. Érezzük függőségünket. Az egész teremtettség függ valamitől, vagy valakitől. Kell tehát léteznie egy Függetlennek, a Teremtőnek, aki megszabta a határokat és életet adott mindenkinek. Ez a végtelen, független, abszolút, kifürkészhetetlen az *Isten*.

Korunk embere tiltakozik e kifürkészhetetlen rejtély ellen. Meg akarja a rejtélyt oldani, hogy uralma alá hajthassa. Az Isten-rejtélyt is. Csakhogy Isten nem holmi megoldható rejtvény. Minél mélyebben hatolunk Isten ismeretébe, annál mélyebben fedezzük fel a végtelenségét. Ő a kifürkészhetetlen. Misztérium marad, mert Ő a Végtelen. Sőt maga a teremtés is kifürkészhetetlen misztérium marad számunkra; ismerjük a természet törvényeit, de fogalmunk sincs arról, miért olyanok, amilyenek. Lassacskán felismertük az anyag, a fény, az élet legkisebb részecskéit, de pont ott tűnik ki kifürkészhetetlenségük, mi az élet? –

mi a fény? –mi az anyag? A fény részecske is, de egyben hullám is. Valójában micsoda?

A világban egy másik misztériummal is találkozunk és ez a gonoszság titka /2 Tessz 2,7/. A hatalmas felfalja a gyengét, az erős határozza meg a jogot. A gyilkos erőszaknál még megbotránkoztatóbb a hazugság. Ez ugyanis a lelket öli meg, nemcsak a testet. A világon a legiszonyatosabb lényegében a hazugság uralma, ami pedig a legfontosabb az életben, arról tudni sem akarnak az emberek, ezek pedig a halál, az értelem, a kötelesség, a bűn, a lelkiismeret és Isten ítélete, maga Isten és az örökkévalóság. Úgy élnek, mintha nem is léteznék Isten és a döntés. Az igazsággal szembeszegülten elvakultan élnek. Az Isten iránti, lelkiismeretük mélyéből feltörő szózatot elnyomják, istentelenül élnek. A világ fölé így egy mélységes homály, egy csaknem áthatolhatatlan sötétség borul. Ez elködösíti az élet igazságait, megzavarja a szíveket, bizonytalanná teszi az utat, az eszelősség számít valóságnak és mindent behálóz a kísértés. Az emberek élete a hiábavalóságok orgiájává züllött. Isten elködösítése pedig oly sűrűvé vált, hogy még a jó szándékúak sem találják meg olykor a helyén való választ. Jeges sötétség ül a világ felett. Isten lenne oka a borzalmaknak? Vagy talán nem is érdeklik?

A sötétben Jézus Krisztus volt valóban a világosság. Ő „az emberek világossága” /Jn 11,4/. Ő mutatta meg nekem Istent s az életet, mert csak Ő ismeri Istent. Az egyetlen, aki színről-színre ismeri. „Istent soha nem látta senki. Az egyszülött Isten, aki az Atya kebelén nyugszik. Ő nyilatkoztatta ki.” /Jn 1,18./

Életemnek valóban Ő lett a Megváltója. Vakságomból az eddig körülvelt áthatolhatatlan sötétségből Ő szabadított ki. Mérhetetlen jótéteménye, hogy láthatok. *Köszönöm Jézus!*

Hogy miért hittem Neki? Miféle bizonyítékokkal szolgált? Ő a Világosság. Ha pedig látok, nincs semmi bizonyítékra szükségem, hogy Ő a Világosság. Ezt a világosságot lelkem mélyébe ajándékozta nekem, úgyhogy nincs többé kétségem. „Az igazi világosság, mely minden embert megvilágosít, a világba jött.” /Jn 1,9./ Olyan ez a világosság, mint Isten jelenléte, mint a kinyilatkoztatás, amit bűn nélkül vissza nem utasíthatunk. Isten Lelke nyilatkoztatja ki Isten mélységes valóságát a keresőnek. „Nekünk azonban Lelke által kinyilatkoztatta Isten, mert a Lélek mindent átlát, még Isten mélységeit is.”

– /1 Kor 2,10./ mondja Pál. Ezt a világosságot nevezi „kinyilatkoztatásnak” Jézus. „Aki pedig szeret engem, kinyilatkoztatom magamat neki.” /Jn 14,21./ Ez az „Igazság Lelke” /Jn 15,26./ mindenkit megajándékoz, aki Őt befogadja.

Miért nem fogadta be a világ Krisztus világosságát? Isten misztériuma, ma miért mélyebben elködösített, mint Krisztus korában? A világosság a világba jött, de az emberek jobban szerették a sötétséget, mint a világosságot, mert gonoszak voltak tetteik. Mindaz, aki gonoszat tesz, gyűlöli a világosságot és nem megy a világosságra, hogy nyilvánosságra ne jussanak tettei.” /Jn 3,19./ A tökéletes válasz. „Tulajdonába jött, de övéi nem fogadták be.” /Jn 1,11./ Ezzel szemben a gonoszság titka csak az Ő megjelenésével vált teljesen láthatóvá, és ők megölték a Világosságot. Nem bírták elviselni a világosságot. Ma sem lenne másként. Krisztus titka abban áll, hogy Ő a Világosság. Hatalma van ahhoz, hogy megvilágosítja a szíveket, hogy ne kételkedhessünk többé a világosságban. Vak szívünk gyógyítója Jézus. Kinyitja a vakok szemét, hogy lássanak. Kérd világosságát és hitedet. És Ő meghallgat téged. *Hála Néked Jézus!*

ISTEN HÉT KÚTJA

Minden vallás magva a közös ima

A világ valamennyi vallása ma a hit világméretű válságának okait kutatja. Honnan ered? A katolikus egyház is megújulási programot készített legutóbbi zsinatán. De hogy sikerülhet ez a megújulás? Világszerte csodálatot keltett az oroszországi hit életerejé; honnan ered ott ez a vallási életerő? Valóban erőteljes megújulás csak akkor sikerülhet, ha újra felfedezzük hitünk magvát. Ezt a magot ma ugyanis dogmák, parancsok, törvények, rítusok és ceremóniák bonyolult szövedéke hálózza be. Mit is akart voltaképp Jézus? Miért tódult hozzá tömegesen a nép, mikor prédikált?

A nép azért tódult hozzá, hogy „meghallgassa és betegségeiből gyógyulást nyerjen” /Lk 5,15/. Jézust pedig részvét fogta el a tömeg láttán, mert olyanok voltak, mint a pásztor nélküli juhok, elcsigázottak és kimerültek; /Mt 9,36./ és hirdette nekik országa örömhírét s meggyógyított minden betegséget és minden bajt /Mt 9,35/. Ez volt a mag, óriási, végérvényű reménységet mutatott Jézus a népnek, csakhamar kiteljesül a mennyek országa. Gyógyított. A mennyek országának kézzelfogható kezdete abban állt, hogy meggyógyított a nép között

minden betegséget /Mt 4,23/. Meggyógyította a némát, s az beszélni kezdett /Mt 12,22/. Annyit gyógyított, hogy mindenki odatódult, akinek valami baja volt /Mk 3,10/. Erő áradt ki belőle és mindenkit meggyógyított /Lk 6,19/. Olyanokat is, akiket eddig senki nem tudott meggyógyítani /Lk 8,43/. A nép nagy tömegekben tódult hozzá /Lk 5,15/. Hoztak magukkal sántákat, bénákat, vakokat, némákat, meg sok más beteget is lába elé raktak. Meggyógyította valamennyit /Mt 15,30/. Elvittek hozzá különböző fájdalmas betegségben és bajban szenvedő mindenféle beteget és meggyógyította őket. Nagy népsereg követte /Mt 4,24/. Hatalmat adott tanítványainak is, hogy gyógyítsanak /Mt 10,1./ és megparancsolta nekik: „Menjetek és hirdessétek, közel van a mennyek országa. Gyógyítsatok betegeket, támasszatok föl halottakat, tisztítsatok meg a leprásokat, űzzetek ki ördögöket. Ingyen kaptátok, ingyen is adjátok.” /Mt 10,7-8./

És valóban, itt van már a földön a mennyek országa, ha van, akitől minden bajunkban teljes bizalommal kérhetünk, és aki valóban orvosolja, meghallgatja. „Mindaz, aki kér, kap.” /Mt 7,8./ „Bármit kértek bizalommal imádságotokban, megkapjátok.” /Mt 21,22./ „Higgyétek, hogy megkapjátok!” /Mk 11,24./ Ez az örömhír magva!

Ki az tehát, akit megkérhetek, hogy testileg és lelkileg meggyógyítson? Az életet, csak Isten gyógyíthatja meg, hiszen Ő adta. Ezért apellált Jézus gyógyítása előtt a nép hitére. „Hiszitek, hogy tudok valamit tenni veletek?” /Mt 9,28./ És aki Istentől remélte gyógyulását, azt meg is gyógyította Jézus. „Legyen hitetek szerint.” /Mt 9,29./ Ahol erős a hit, a legbámulatosabb gyógyulások történnek meg. „Asszony, nagy a te hited, legyen úgy, amint kívánod.” /Mt 15,20./ „Hited meggyógyított.” /Mt 9,22./ Ahol ellenben hiányzik a hit, ott Jézus nem gyógyít; Jézus csodálkozott hitetlenségükön. Nem is tudott ott csodát tenni /Mk 6,5/.

Miféle hitet várt el és követelt meg Jézus a néptől? A Megváltóba vetett hitet! Hitet abban, ki Isten nevében és a maga erejéből meggyógyíthat minket. – Az a sok hamis és csalfa „világmegváltó” gyógyítás helyett páncélosokat, béke helyett zűrzavart, mennyek országa helyett szerencsétlenséget hoz. Jézus azt akarja, hogy rátaláljunk, mert ő az igazi Megváltó, az elveszettek megmentője, az elhagyottak felszabadítója. „Ez valóban a világ üdvözítője.” /Jn 4,42./

A vallás magva a kérés! A teremtmény alapvető tette a kérő ima. A vallás alapvető ereje abból a tapasztalatból áll, hogy meggyógyulunk, ha bizalommal Istenhez kiáltunk. Úgy kell kérnünk, ahogy a gyermekek teszik. Elvégre teremtmények és nem istenek vagyunk. A teremtmény önerejéből semmire nem képes. Szüksége van szüntelen egy felülről jövő erőre. És ezt az erőt kell kérnünk. Ehhez a kéréshez pedig a teremtményi alázat kell, „Önerőből nem tehetem! Ott van azonban felettem a Teremtőm! Tőle kell kérnem!”

Onnan ered a vallás világméretű válsága, hogy a fejlett ipari országok lakóinak nincs többé mit kérniük Istentől, hiszen megvan mindenük. Gazdagok, kirakataik teltek, mindent tudnak, mert annyi mindent tanultak iskoláikban, erőseknek érzik magukat, mert csaknem mindenre képesek. Látszólag nincs tehát Istenre szükségük sem a politikában, se a hivatásukban, se a családban, se a gyermeknevelésben. Ezért aztán, ha nem is tagadják, de mégis Isten nélkül élnek. Akinek pedig nincs mit kérnie Istentől, az nem is érez semmit segítő erejéből. Ezért árasztja el a fejlett ipari országokat vízözönként a kétely. Oroszországban másképp van ez. A szükség ott /van/ a szívekben. És ott imádkoznak csak igazán.

Meg kell tanulnod, hogy újra kérleld Istent! Korunkban annyi oly fájdalmas betegség van, akárcsak Jézus korában volt. Több ma a lelki nyomorúság, amennyi akkoriban a testi volt. Ma itt a magány és a szorongás, a depresszió és az elkeseredés, a lelki elhidegülés és zűrzavar, az érzékvessztés, a sötétség és a gerinctelenség. Tanulj meg újra imádkozni! „Gyógyíts meg engem Jézus! Alakíts bizalommal telt új emberré!” „Köszönöm neked Jézus, hogy meggyógyítottál!” Ha naponta megéled gyógyító erejét, akkor majd hiszel benne, remélsz benne és szeretni fogod Őt!

A kenyértörés

A szentmise legősibb elnevezése, a kenyértörés /ApCsel 2,42; 20,7/. A kenyér megtörése volt legerőteljesebb kifejezője, a leghatározottabb jele annak, ami végbement. A megtört kenyér maga Jézus. Így jelezte ugyanis nekik az utolsó vacsorán. „Étkezés közben kenyeret vett kezébe, megáldotta, megtörte és ezekkel a szavakkal adta nekik: „Vegyétek, ez az én testem.” /Mk 14,22./ A héber értelmezés szerint Jézus ezzel azt mondotta: „Ez vagyok én”. Ahogy ezt a kenyeret megtöröm és odaadom, úgy törik meg életemet és adják oda az embereknek. Ennél a kenyértörésnél élük át a keresztények az Úr halálát. „Valahányszor ugyanis eszitek, s e kehelyből isztok, az Úr halálát hirdetitek, míg el nem jön.” /1 Kor 11,26./ Ezt az élményt akkor még jobban megerősítette a vörösborral telt kehely. Körbe adták és mindenki ivott belőle. Ez alatt kiürült a kehely, ahogyan majd a kereszten kiömlik Vére. „Azután fogta a kelyhet, hálát adott és nekik adta. Mindnyájan ittak belőle. Ő pedig így szólt: „Ez az én vérem, az /új/ szövetségé, amelyet sokakért kiontok.” /Mk 14,23./

Mi értelme ennek a kenyértörésnek? János evangélista adja meg erre a választ. „Ekkor adta övéinek, akiket szeretett és a világban hagyott szeretetének legnagyobb jelét.” /Jn 13,1./ A tanítványok azonban ezt még akkor nem értették meg. – Te sem érted ezt teljesen, különben sokkal mélyebben hinnél Jézusban és számításba vennéd szeretetét. Jézus ezért személy szerint hozzád is intézi kérdését: „Megértettétek, mit tettem veletek?” /Jn 13,12./ Ha majd szíved mélyéig megérted, csak akkor leszel képes elhinni, hogy Jézus valóban szeret téged. Tulajdon életénél is jobban! Miattad szállt le a mennyből. /Jn 6,33./ Miattad hagyta el mennyei dicsőségét és öltött szolgai alakot. /Fil 1,7./ Téged keres, hogy közösségbe léphessen veled. Keres, mert elvesztél, az Atyaistennel vesztetted el kapcsolatodat. „Az emberfia azért jött, hogy megkeresse, amit elveszett.” /Mt 18,11./ S ez a közössége az emberekkel életébe került. Viszont így találtak hozzá az emberek, Benne ismerték fel Isten szeretetét. Hittek Benne.

Az Isten és ember közötti közösséget Isten szeretetének mérhetetlen mélysége tette lehetővé. Mert az ember a végsőig önmaga istene akart lenni. „Olyanok

⁵³ 1980/4.71/2

lesztek, mint az Isten”. /Gen 3,5./ Éppen ezért szorítaná ki Istent életéből, mintha nem is léteznék. Nap-nap után árulja el Istent. Élete Isten kigúnyolása. Jézusnál vált láthatóvá, hogyan gondolkodik Istenről az ember. Jézus felkészült arra, hogy te is elárulod, üldözöd, kigúnyolod. Nos, a te életed vajon nem Isten kigúnyolása? Vagy inkább istenimádat? Jézus élete feláldozásáig szeret téged. „Nagyobb szeretet senkinek sincs annál, mint aki életét adja barátaiért” /Jn 15,13./, feláldozta magát, hogy lehetővé váljék a veled való közössége. „Krisztus áldozati adományként ajánlotta föl magát értünk Istennek.” /Ef 5,2./ *Higgy szeretetében!*

Krisztusnak ez az életáldozata válik eleven jelenvalósággá a „Kenyértörésben”. Mint a keresztre feszített, Ő maga jelenik meg. A végsőig való szeretetének jelenléte ez. Miként lehet Jézus a keresztre feszítettként jelen? Mert Ő az, aki összefog mindent, ami mennyben és földön van /Ef 1,10/, istenit, emberit, múltat és jövőt. „Íme, én veletek vagyok mindennap a világ végéig.” /Mt 28,20./ Ezért mondotta Jézus az utolsó vacsorán, „Ezt tegyétek az én emlékezetemre.” /1 Kor 11,26./ Azt akarta, hogy szeretetével mindegyikünkért a végsőig elmehessen. Végsőig menő szeretetét a mennyországban is megérezzük, és állandóan jelen lesz. Érted-e a „megtisztító Vér” jelképét? Az Írások képei a szív nyelvéből erednek. A szeretet nyelvéből. „Ő szeretett minket, vérével megváltott bűneinktől.” /Jel 1.5./ Pontosabban nem vére, hanem végsőig menő szeretet mentett és váltott meg minket. Végsőig menő szeretetének mégis Vére a legerősebb jele. „Krisztusnak drága vére” /1 Pét 1,19./ váltott meg minket. Aki egygyé lett Jézussal, elnyeri életét és dicsősége fényét. Ezért szól így az ígélet: „Boldog, aki megmossa ruháját a Bárány vérében!” /Jel 22,14./ Vérével érintkezésed tisztít meg téged. Elgondolkoztál-e már ezen?

Miután ma szokásos mindent kétségbe vonni, sokan Jézus tudatos önfeláldozásában is kételkednek. Nyilvánvaló viszont, hogy Jézus az utolsó vacsorán teljes öntudattal adta oda áldozatul életét. Próféta cselekményt vitt végbe és próféta jelet alkalmazott, ahogy ezt a kenyeret itt megtöröm, úgy török meg életemet, és ahogy kiürül ez a kehely, úgy ömlik ki vérem. Ezért mondja, „értetek adok (...) értetek ontok.” /Lk 22,19-20/. Ez az „értetek” tanúsítja Jézus áldozatos önátadását. Jézus a tulajdonképpen „Húsvéti bárány” /1 Kor 5,7/, aki megváltja népét. Erről a húsvéti vacsoráról mondta Jézus, hogy Isten örök országában teljeseedik be. /Lk 22,15./ Hasonló lesz egy nagy lakomához,

melyben Istennel és egymással a legbensőbb közösséget éljük meg; az öröm, a megváltottság feletti ujjongás és a Jézus iránti hála véget nem érő napja lesz. Az Ő végsőig menő szeretet tette lehetővé Istennek ezt a közösségét a bűnösökkel. Híszel szeretetében?

ISTEN HÉT KÚTJA

Az egyház öt parancsolata

Egy régi vicc szerint Arisztid gratulál Taszilónak, hogy nyert tízezer pengőt a lutrin. Tasziló szerénykedve megjegyzi: igaz, hogy nem tízezret, hanem húszat, igaz, hogy nem a lutrin, hanem a lóversenyen, igaz, hogy nem nyertem, hanem elveszítettem, de azért jól esik a gratuláció.

Majdnem hasonlót mondhatunk, ha az egyház öt parancsolatáról szólunk. Igaz, hogy csak az európai hittankönyvek emlegetnek ötöt, Ázsiában, Észak-Amerikában hatról beszélnek. Igaz, hogy egyedül az új egyházi törvénykönyvben 1700-nál is több van, igaz, hogy nem is egyforma súllyal köteleznek, de azért nem baj, ha ötről beszélünk.

Arról van szó, hogy a legfontosabbnak vélt tennivalókat, amelyeket a híveknek öntevékenyen kell teljesíteniük, összefoglalták ezekben a rövid formulákban. „A Keresztény élet” című hittankönyv a következő ötöt sorolja föl:

1. Vasárnap és ünnepnap végy részt a szentmisén.
2. A pénteki bűnbánati napokat és a parancsolt böjtöket tartsd meg.
3. Évente gyónjál és legalább a húsvéti időben áldozzál.
4. Házasságodat az egyház törvényei szerint kösd meg és gyermekeidet katolikus módon neveld.
5. Az egyházat anyagi hozzájárulásoddal is támogasd.

Az egyház parancsolatainak tartjuk ezeket, pedig nem mindegyik az, hiszen van közöttük olyan is, amelyet isteni parancs ír elő, épp ezért az egyház sem igen változtathat rajtuk.

Amikor itt azt mondjuk „egyház”, kivételesen érthetjük ezt klerikális módon, hiszen általában a papokra szoktak gondolni, mikor egyházat emlegetnek, vagy esetleg a püspökre, pápára. Pedig az egyház abszolút többségét a hívek alkotják. A hierarchia létének értelmét is ők adják. Helyesen tehát akkor gondolkodunk,

ha egyházon elsősorban és mindenekelőtt a híveket értjük. Az öt parancsolat esetében azonban kivételt tehetünk. Ezeket a törvényeket a hivatalos egyházi vezetőség hozza, nem a hívek szavazzák meg.

Jóllehet az egyházi vezetőség határozza meg ezeket a törvényeket, mégse tekintsük olyasminak ezeket, amelyeket akarattunkon kívül ránk erőltetnek. Egyrészt azért, mert nem hozzák meg ezeket a törvényeket a hívek igényeinek figyelembe vétele nélkül. /Ezért módosították pl. a kötelező ünnepek listáját, vagy a pénteki bűnbánat módját./ Másrészt ezeknek a törvényeknek megtartása közösségi élmény lehet. Csupán az a tudat, hogy a világon még rajtam kívül sok millió ember keresi Isten tetszését, ahogy ezeket a közösségi szabályokat megfogalmazzák, már ez is komoly és megalapozott öntudatot adhat.

1. Első helyen a vasárnap megszentelése szerepel. Az új egyházi törvénykönyv 1247. kánonja két dolgot ír elő ennek érdekében:

„Vasárnap és kötelező ünnepeken vegyünk részt szentmisén. Ezen kívül tartózkodjunk az olyan elfoglaltságtól, amelyek ellenkeznek az Istennek járó tisztelettel, az ünnep örömeivel és megakadályozzák a testi-lelki pihenést. Az utóbbi, a munkaszünet, isteni törvény. A szentmisén való részvételt az egyház írta elő.

Mi az értelme a munkaszünetnek? Az ószövetségi Szentírásban nem egy utalást találhatunk arra, hogy ez a munkaszünet annak jele volt, hogy ráhagyatkoznak Isten fenntartó jóságára. Vagyis megengedik maguknak azt a „luxust”, hogy egy álló napon keresztül semmi hasznosat nem tesznek, mégsem fogja el őket a pánik megélhetésük miatt. Jézus is utalt arra, amikor a mezők liliomairól beszélt és ezt parancsolta: Keressétek előbb Isten országát és annak igazságát, a többit megkapjátok hozzá. A szabadidő ezen kívül lehetőséget ad a modern embernek, hogy családjával együtt legyen, és ez idő alatt ne anyagilag hasznot hozó tevékenységgel szolgálja a család javát.

A keresztények azért tették vasárnapra az Úr napját, mert a teremtés első napja, Jézus feltámadásának napja, és a Szentlélek eljövetelének napja.

A szentmisén való részvétel hármass találkozás Jézussal, aki jelen van a közösségben, igéjében és az Eucharishtiában. Mindháromra szól a vasárnapi meghívás. A mise tehát nem a felajánlással kezdődik, még csak nem is azzal, hogy meghúzzák a kis csengőt és megszólal az orgona, hanem azzal, hogy Isten háza népe összegyűlik Isten házában. Még ha valamiért nem is áldozunk, akkor

is meghívást kaptunk az áldozati részre is, tehát a misén való részvétel csak akkor teljes, ha mindvégig és kezdettől jelen vagyunk.

Magyarországon kötelező szentmisén részt venni minden vasárnap, ezen kívül karácsony első napján, vízkeresztkor, újévkor és Nagyboldogasszony napján. A többi, régebben ünnepnek számító nap vagy átkerült a következő vasárnapra, vagy tanácsolt ünnep lett.

2. Az egyház második parancsolata a péntek megtartásáról és böjtökről, nagy változásokon ment keresztül. A magyar püspöki kar határozata értelmében a pénteket úgy kell megtartani, hogy mindenki maga választja meg annak módját, hogyan fejezi ki e napon bűnbánatát. (Ima, jótett, böjt, hústól való megtartóztatás, vagy másképp.) Felmentés ez alól nincs és 7 éves kortól életünk végéig kötelező. Nagyböjt péntekjein ezt a bűnbánatot úgy kell kifejezni, hogy nem eszünk húsfélét. Böjti nap kettő van az évben: Hamvazószerda és Nagypéntek. Ezeken a napokon a hústól való megtartóztatáson kívül úgy kell böjtölni, hogy csak egyszer eszünk a rendes mértékünk szerint, és ezen kívül még kétszer valamit vehetünk magunkhoz.

3. Az évi gyónás és a húsvéti áldozás a minimumot határozza meg. Ha valaki még ezt is elhagyja, annak feltehetőleg megszakadt a kapcsolata Istennel. Gyónni akkor kötelező, ha biztos halálos bűnünk van. Mivel súlyos bűnnel áldozni nem szabad, a legtöbb ember a húsvéti áldozáshoz köti évi egyetlen gyónását. Az évi gyónáshoz különös engedmények kötődnek. Például egyes kiközösítések alól ez alkalommal teljes feloldozást kaphatunk. Az áldozás az örök élet záloga. Ennek révén szoktatjuk magunkat Jézus jelenlétéhez. Évente egy ilyen gyakorlat valóban csak elengedhetetlen minimumot jelent. A húsvéti áldozás kötelezettségének Hamvazószerdától Szentháromság vasárnapjáig lehet eleget tenni.

4. A házasságra vonatkozó törvények közül a legfontosabbak ezek:

Kötelező szentségi házasságban élni; csak a katolikus pap és két tanú előtt megkötött házasságot tekinti az egyház érvényesnek. Ha az egyik fél más vallású, tudomásul kell venni házastársa vallási kötelelességeit és ezt tiszteletben is kell tartania. E kötelelességek közé tartozik a gyermekek katolikus nevelése is.

Az egyház valójában nem a válást tiltja, hanem a második házasságkötést, amíg az előző házastárs életben van. A különélés súlyos ok esetén megengedhető.

5. Az egyház anyagi támogatása sokféleképpen történhet. Egyházi adó, párbér, perselypénz, önkéntes adományok. Ha elfogadjuk, hogy az egyház emberek közössége, akkor vállalnunk kell a közösség közös gondjaival járó kötelezettségeket is.

Sokhelyütt úgy fogják fel az öt parancsolatot, mint az egyházhoz való tartozás látható jeleit. Nem szabad elfelednünk, hogy az egyház küldetése nem kizárólag azokhoz szól, akik ezt mind megtartják, valamint azt sem, hogy a parancsok megtartása nem ment fel az evangélium mélyebb megismerésétől.

ISTEN HÉT KÚTJA⁵⁴

Isten ítélete

A szentgyónás bírósági tárgyalás formájában megy végbe. „Akinek megbocsájtjátok bűneit, bocsánatot nyer, akinek pedig megtartjátok, az bűnben marad.” /Jn 20,23./ A gyónáskor maga Jézus van jelen, mint mindenki bírása /ApCsel 10,12/. „Elébe gyűlnek az összes nemzetek. Ő pedig elválasztja őket egymástól, mint ahogy a pásztor elválasztja juhokat a kosoktól.” /Mt 25,32./ Színe előtt kell döntenie minden embernek. Ő az Isten országa. Aki mellette dönt, bebocsájtást nyer a mennyországba, aki elutasítja, elvetik. Az ítélet pedig már itt a földön megkezdődik. Mert Krisztus a világba Világosság /Jn 2,10/. Aki szereti a világosságot és hisz igazságosságában, máris átesett az ítéleten. „Aki igéiket hallgatja és hisz annak, aki engem küldött, örök élete van, és nem kerül ítéletre, hanem már átment a halálból az életbe /Jn 5,24/. Aki már most Krisztusé, átesett az ítéleten. Mikor tehát hiszel Jézusban és megvallod bűneidet és amikor, a pap Krisztus nevében feloldoz, tudnod kell, hogy átestél Isten ítéletén. Isten ítéletében és igazságszolgáltatásában viszont sokan nem hisznek már. Az egyházon belül némelyek oly zavarosan lelkendeznek Isten irgalmáról, mintha egyáltalán nem is léteznék igazságszolgáltatás és ítélet. Valami lanyha hullám vonul át a népek felett, nem kell a bűnöket komolyan venni, nincs mit

---

⁵⁴ 1980/5-75/

félnünk Isten ítéletétől. Csakhogy Isten törvényei érvényben vannak és létezik igazságszolgáltatás. „Ne gondoljátok, hogy azért jöttem, hogy megszüntessem a törvényt, vagy a prófétákat. Nem azért jöttem, hogy megszüntessem, hanem hogy tökéletessé tegyem. Bizony mondom néktek, míg ég és a föld fönnáll, egy *i* betű, vagy egy vesszőcske sem marad el a törvényből, hanem beteljesedik az egész.” /Mt 5,18./

Isten törvényei hasonlóak az élet természettörvényeihez, senki ki nem játszhatja azokat, aki ellenük vét, kárát látja. Isten törvényei lényegének kifejezői s ezért, miként Ő örökérvényűek. Ő pedig az igazság, a szeretet, az együttlét. Éppen ezért nem létezhet semmiféle felmentés Isten törvényei alól. Isten igazságossága abban áll, hogy törvényei mindenkire egyaránt érvényesek. Minden bűnnek következménye van, minden jócselekedet az örökkévalóságra hat ki. „Kinek-kinek tettei szerint megfizet.” /Péld 24,12./

„Az emberfia ugyanis el fog jönni angyalaival Atyja dicsőségében és akkor megfizet mindenkinek tetteihez mérten.” /Mt 16,27/ Létezik tehát az isteni igazságszolgáltatás és isteni ítélet. Isten persze, hogy nem engedi a gyilkos diadalát áldozata felett. Az emberek többsége itt e földön a megtiprottak, kiszipolyozottak, jogfosztottak, megkínzottak közé tartozik. Megélik Isten igazságszolgáltatását. Kínzóik gúnyröheje egy napon elnémul, kiszipolyozóikat utoléri Isten ítélete, áldozataik szeme láttára. Az isteni igazságszolgáltatás egy napon nyilvánvalóvá lesz. Nincs szükséged önbíráskodásra. Isten szerez érvényt az igazságnak! Megillet jogvédelme.

Csakhogy mindig neked volt igazad? Nem sértetted, károsítottad meg, taszítottad kétségbeesésbe embertársadat, nem öltél-e gyermeket az anyatestben? Mindenkit utolér az igazság órája. Amit elfeledtél, agyonhallgattál, élénken él azok emlékezetében, akikkel szemben jogtalanságot követtél el. És Isten sem felejt. Amikor Isten elé lépünk, feltárja tetteink gyümölcseit és következményeit. Az lesz az igazság nagy órája, mikor viszontlátjuk majd, akiket megsértettünk, félrevezettünk, romlásba taszítottunk. Csontjainkig hatoló tűzként éget majd, ha felismerjük a bűnöket, miket elkövettünk, miként folytatódtak ezek a bűnök nemzedékeken át. Megéljük mindannyian az apokalipszis valóságát, mert mind hozzájárultunk a káoszhoz, a nyomorúsághoz és a romláshoz, ami a bűnből ered és megnyilvánult az emberiség történetében. Amikor tudatára ébredhetünk majd, hogy létezik a „bűn, az igazság és az ítélet”. /Jn 16,8./

De hol marad Isten irgalma? Irgalma sem nem lottójáték, sem nem önkény. Nem az a helyzet, hogy az egyiknek Irgalmaz, a másikat meg elítéli. Mindenkivel szemben igazságos. És éppen ez mutatja, hogy köztünk, emberek között egy sincs valóban igaz. Nem megy sokra, aki tisztességével hivalkodik, mert bizony ő is sok jogtalanságot követett el. „A törvény tettei által ugyanis senki meg nem igazul előtte.” /Róm 3,20./ „Nincs igaz egy sem.” /Róm 3,10./ Bizony nem vagyunk igazak. Ezért jött Jézus a bűnösökhöz. Élete árán egyesíti magát velük. Aki befogadja Őt életébe, a beléje vetett hit által, azé az örök élet, ő a megtisztult, a megváltott. Nem egyéni igaz volta, hanem Krisztus irgalma által, Ki életét adta értünk.

Ez az Isten irgalma. Mindenki számára! Aki Jézushoz tartozik, felvételt nyert Isten végleges irgalmába.

A világtörténelem az utolsó ítéleten elhangzó nagy gyónás kezdete. Sokaknál már megkezdődött a Nagy Gyónás. Mert Jézus az Őt befogadóknak a mindeneket megvilágosító Világosság, s mindeneket felmelegítő Szeretet. Az utolsó ítéleten válik nyilvánvalóvá, hogy a világ a bűn fogságában volt. „Ti vétkeitek és bűneitek miatt holtak voltatok.” /Ef 2,1./ Jézus keresztülszegezett karjaiban szilárdan tartotta ezt az elveszett világot. – Eredj, s gyónj meg! Akkor te is átjutottál már most a halálból az életbe.

ISTEN HÉT KUTJA

Apokaliptikus időket élünk?

Valóban létezik a bűn? Krisztus keresztye leplezte le a gonoszt. Az Isten Fiát keresztre feszítő világ ugyanis a rossz uralma alatt áll. Krisztus sorsának kellett felnyitnia a szemeinket, micsoda harc tombol a világban. Harc Istennel és Isten ellen. Jézus nyilatkoztatta ki. Leleplezte Isten misztériumát és a gonoszságét. Lelke fedi fel, a sötétségnek miféle hatalmai működnek. Rádöbbsenti a világot, hogy létezik a bűn, az igazság és az ítélet. /Jn 16,8./

152

Jézus kifejezetten az eljövendő apokaliptikus időkről beszélt. „Vigyázzatok, senki félre ne vezessen titeket. Sokan jönnek majd az én nevemben, s azt mondják, én vagyok a Krisztus. Akkor nemzet nemzet ellen és ország ország ellen támad. Éhínség dögvész és földrengés lesz itt is ott is. Aztán majd megsanyargatnak titeket, miattam gyűlölni fog minden nemzet. Sokan el is tántorodnak hitüktől. Számos hamis próféta támad. A gonoszság elhatalmasodásával sok szívben kihűl a szeretet, de aki állhatatos marad, az üdvözülni fog. Isten országának örömhírét pedig hirdetik majd az egész világon bizonyosságul minden nemzetnek. Csak akkor jön el a vég.” /Mt 24,4-14./ A Szentírásban sok hely tesz említést az apokaliptikus jelenről és jövőről – a Jelenések Könyve csak erről. Ezért is nevezik apokalipszisnek /görögül apokalyptein = leleplezni, felfedni/.

Mi értelmük ezeknek az apokaliptikus kijelentéseknek? Céljuk nem a kíváncsiságunk kielégítése, hanem a jelenre mutat rá. A Szentírás apokaliptikus kijelentései a bűn hatalmát leplezik le, felfedi a bűn pusztító következményeit és felnyitják a szemeket a megtéréshez.

Jézus rámutat a gonoszság terveire, hogy védekezzünk. Leleplezi a sötét hatalmakat és erőket, hogy áttekinthessük. Krisztus apokaliptikus kijelentései bár a jövőről szólnak, mégis a jelenre mutatnak. Jézus bemutatja a rossz gyümölcsseit, amikről megismerhetjük a romlott fát. „Gyümölcsseikről ismeritek meg.” Így különbséget tehetünk a jó és a rossz szellemek, a jó és rossz, az igazság és a hazugság között. A világ ugyanis hamis mércével mér. Jézus apokaliptikus szavai megannyi sürgető felszólítás a megtérésre. „Ne hasonuljatok a világhoz” higgyetek az evangéliumban. Szűk kapunk lépjete be. Tágas a kapu és széles az út, mely a pusztulásba visz; bizony sokan mennek be rajta.” /Róm 12,12, Mk 1,15, Mt 7,13./ Jézus apokaliptikus szavai egyben

reményt keltőek. A szorongatás nem tart örökké, közel az Úr! Legyetek állhatatosak! Higgyetek föltámadásának erejében! /Fil 3./

Korunknak több oka van, hogy behatóan foglalkozzék Krisztus apokaliptikus beszédeivel és tetteivel. Soha nem voltak annyira időszerűek, mint ma. Sok minden vált mára kézzelfoghatóvá, amik elképzelhetetlenek tűntek azelőtt. És mégis éppen ma kezdik Krisztus apokaliptikus kijelentéseinek tagadását. Hallani sem akarnak a bűn hatalmáról, a bűnök következményeiről. Jézusnak e kijelentéseinél- hangoztatják – kora gyermekeire vonatkozó időhöz kötött elképzelések lebegtek szemei előtt. Csakhogy akkor miért van isteni kinyilatkoztatásunk, ha ma mindent jobban tudunk a kinyilatkoztató Istennél?

A tulajdonképpeni ok, hogy miért hatástalanítják, vagy adnak új értelmezést az apokaliptikus kijelentéseknek, sokkal mélyebben fekszik. A modern ember Istentől független akar lenni, nem akarja, hogy Ő vezesse, legyőzze, és uralmát el kelljen ismernie. Ezért tagadnak ma mindent, aki gátolná az „ember felszabadítását”. A rossz az a túske, mely Istenre emlékeztet és oka, amiért ne igazoljak Istenhez. A modern ember Istentől szabad és független akar lenni, ezért tagadja a radikális rosszat, mondván, „Az ember jó és ezért joga van mindennemű szabadságra.”

A radikális rossz tagadása ugyancsak előrehaladott. A tagadhatatlan rossz létből mindössze csak a kudarc lehetősége lett, kétségbe vonják a démonok létezését, az utolsó ítéletet képletes beszédként értelmezik, a fenyegető szavakat kisikkasztják az evangéliumból, mivel állításuk szerint az csak jó hírt tartalmazhat. Krisztusnak a jövőre vonatkozó prófétái szavait így megcsonkítják, kétségbe vonják vagy tagadják. Ennek a tagadásnak a következményei már ma jelentkeznek. A poklot és a radikális rosszat, ha mindössze egy bekövetkező lehetőségre redukáljuk, olyan lesz, mintha egy, a fejünkre netán leeshető tetőfedő cserépről beszélnénk. Márpedig ki ne menne ki emiatt az utcára? Aki ennyire kétségbe vonja a radikális rosszat, könnyen elvakulttá válhat a rosszal szemben. Ha nincs többé se jó, se rossz, feleslegessé válik a rossztól való megváltás. A keresztről szóló prédikáció akkor a pokoltól való félelem kora kísérteties maradványának számít. Ha az ember minden további nélkül jó, minek akkor a Krisztuskövetés, Isten parancsai, az áldozat és az önmegtagadás? Mire való a túlvilág, ha a boldogság a parancsolatok korlátai nélkül már e világon elérhető? Ahol nem ismerik el többé a radikális rosszat, eltűnik a szent; ahol nem különböztethető meg többé gyökeresen a jó és a rossz, ott feleslegessé válik a vallás és az Egyház. Az egyházból szociális, vagy politikai vállalat lesz. Az

Evangelium jó, de egyben figyelmeztető hír is. Legyetek éberek. Aki végsőkéig kitart, megmenekül!

ISTEN HÉT KUTJA⁵⁵

Apokaliptikus jelek lennének?

Jézus beszélt a jövő szorongattatásairól, hogy meg ne ijedjünk, ha bekövetkeznek. A bátor határozott kereszténységhez tartozik, hogy a helyzettel tisztában legyünk. A hit elnyomásának és üldözésének korát éljük. Aki tud erről a harcról, éber lesz és könnyebben tart ki, mert tisztában van a harc jelentőségével. Bizonyos ismertetőjelekből kitűnik, hogy tetőpontja felé érkezik az Isten elleni harc.

154

1. Az istentelenség elharapódzása. Mindig is volt istentelenség /Mt 24.12/.

Korunkban viszont keleten a materialista ateizmus államideológiává, nyugaton életstílussá vált. A társadalom úgynevezett szekularizálódása politikai program keleten és nyugaton. Semmiségekkel, mámorral, érzékiséggel tömik az embereket. Kábítószerként hat az anyagi javak túlkínálata, mikkel eltántorítanak a valóságból és illúziók eredményei. Az embert lenyűgözi a semmi, elfeledi Istent, a lelki magatartást, lélektelen, istentelen, értelmetlen, érzéktelen, elkábított lesz.

2. Az ember önistenítése. „Olyanok lesztek, mint az Isten.”

A kigyónak ez a mondása a világméretű marxizmus programja lett, kikiáltotta az ember isten-voltát és a vallást ópiumnak nyilvánította. E korszak szellemi vezetői, Nietzsche, Sartre, Max, Feuerbach; az embert önistenítők nem tűrnek senkit maguk felett. Az ember önmaga istene, a vallások ennek csak tükröződései, hogy mik is lehetünk, és mi vagyunk ennek az öndicsőítésnek alapigéi. Az ember számít eszerint a legfelsőbb lénynek, autonóm, senkinek sincs alávetve, alapjában véve jó. Ismeretkincse, technikai hatalma kimeríthetetlen. Isten helyébe az öndicsőítő ember lépett. Az előtt Isten volt a középpont, mely körül az ember forgott, ma az ember, a vallás pedig magánügy. Ez az Istenhez hasonló ember lázadása.

---

⁵⁵ 1980/5.75/2

3. Az isteninek üldözése, elnyomása megsemmisítése. A kommunizmus nem ateisztikus, hanem anti-teisztikus, nem Isten-telen, hanem Isten-ellenes. Terve az isteninek kiirtása. Szívügye a hívők üldözése. Ez az elnyomás nyugaton teljesen hangtalanul megy végbe, de hatékonyabb, mint keleten. Tudatosan, vagy öntudatlanul ma a család szétrombolására, a csend, az elmélkedés, a természet, az egyszerű élet, a magába szállás, az Istenfélelem, a lelkiismereti erő, az alázat, a szüzesség elpusztítására törekszenek. Isten és minden hozzá hasonló elleni harc ez.
4. A „hazugság atyja” messzemenően uralja az életet. Ez a hazugság elsősorban az igazság kiforgatásából áll. Ezért lett normális ma, ami perverz /latinul pervetere = kiforgatni/ és az illetlen a természetes. A művészetben unalmassá vált az igaz szépség, a tisztességes illetlen művészetnek számít. A politika területén bevetté vált az elferdítés. Még a nyelvben is átértelmezik a szavakat, megváltoztatják jelentőségüket. A hazugság az igazság elferdítése, ahol az igazság örültségnek, téveszmének, értelmetlenségnek tűnik, a látszat pedig értelmesnek. A pokol lényege örültségében rejlik, képtelenségében, hogy felismerje az igazságot. Ez a pokol már most veszi kezdetét, elvakult örült életében önámításában, az igazság elfelejtésében, az állandósult kábultságban, elködösítésben, eltévelyedéseiben.
5. A „kezdetből fogva embergyilkos” ma nagyon is jól látható. Soha nem beszéltek annyit a humanitásról, az emberbaráti érzelmekről, mint ma, de soha nem darabolták fel az ember gyermekét az anyatestében oly bestiálisan. /Európában minden másodikat./ Soha nem lakmároztak oly szégyentelenül a gazdagok, miközben milliók halnak éhen kapuik előtt. Soha nem állítottak elő és halmoztak fel annyi, a föld elpusztítására alkalmas fegyvert, mint ma. Soha eddig nem szolgáltaták ki oly magára hagyottan természetet az elsivatagosodásnak és a szennyeződésnek. Földünket kizsákmányolt, kimerült planétává teszik, nem gondolnak az eljövendő nemzedékekre, hogy a gyilkos örület lesz a gyermekek öröksége.
6. Az ember degradálása. Az „állat” ma alapozza meg uralmát. Lelkileg összetört lényekké alakítja az embereket. A szomszédos Ausztriában

minden hetedik ember oly beteg lelkileg, hogy pszichiátriai kezelést igényel. Csakhogy az orvosok nem tudnak rajtuk segíteni. A lelki összeroppanásnak tulajdonképpen oka ugyanis már gyermekkor óta a szeretet radikális hiánya. A létfontosságú szeretet akut hiánya lelkileg gyökértelen embereket hoz létre, akik nem ismerik többé Istent, aki a Szeretet. Hiányzik belőlük az értelem, az érték, az alap, tartás, a honnan-hová ismerete. Ehelyett a szorongás, a kényszer, a mohóság, a kétségbeesés, a magány, az agresszió tölti ki belsejüket. Apatikusak, örömtelenek, békétlenek. A komfort áldozataivá tették őket és semmiségekkel táplálták. Mesterségesen elbutították, lelkileg kirabolták, kábítószerrel felizgatták és az állathoz tették hasonlóvá őket. Isten irgalmazz nekik!

7. A pusztulás utálatossága a szentélyben. A Szentírás szerint az Isten ellenes harc csúcsa az Antikrisztus. Ez az Antikrisztus a keresztények soraiból kerül ki, mert a belülről jövő kísértő hatékonyabb minden külső ellenségénél. Tagadja az Isten Fiát, Krisztus Istenségét és a személyes Atyát. /1 Jn 2,22./ „Legyetek állhatatosak a hitben”– mondja az Írás /1 Kor 16,13./ „Aki mindvégig állhatatosan kitart, megmenekül.”

ISTEN HÉT KUTJA

Föltámadásának hatalma

A valósággal csak úgy birkózhatunk meg, ha tisztába jövünk azzal, milyen is az, sőt még a felismert bűnök sem olyan rosszak. Míg ellenben ha tagadjuk azokat, akkor veszi kezdetét a baj. Az egyházban, valamint a világban a legrosszabb az igazság elől való meghátrálás. Nem akarják meglátni, nem veszik észre a rosszat, mert attól félnek, hogy az igazság elbátortalanítja, megbénítja, kétségbeesésbe, depresszióba kergeti a szíveket. Jelen helyzetünkben annak, aki látja az igazságot, vállalnia kell a harcot! Ez az, ami nem akaródzik. Ezért inkább tagadják az igazságot, nem akarják észrevenni a lelkek összeroppanását, nem látják a lelki szökőárt. Elködösítik, szépítgetik. Hazudnak. Így készítik elő a „hazugság atyjának” uralmát.

„Emberfia, te az ellenszegülő ház közepette lakol, kiknek van szemük, hogy lássanak, de nem látnak, és fülük van, hogy halljanak, de nem hallanak, mert ellenszegülő ház ez! Számkivetésbe és fogságba mennek.” /Ez 12,1-11./

Korunk valósága, ha hit nélkül nézzük, valóban elviselhetetlen. Mert oly haladó kor ez, mely a maga bűneibe hal bele. Az ember megszokta, hogy Isten nélkül éljen, lemondjon a túlvilágról és tagadja a rosszat. Így aztán esztelenül elvakultak a lényegessel, a lelkekkel, az örökkel szemben. A lélekben kezdte hatását a mérge s ma már valamennyi életterületre eljutott. Bűneikbe hálnak bele a népek. De még saját haláláról sem vesz tudomást az ember. Elfojtja. A magam számára is elviselhetetlen volt, hogy az egyházban és a világban mindezt látnom kellett.

A nagy fordulat akkor következett be nálam, midőn megtudtam, mit művelt Krisztus Föltámadásának hatalma Oroszországban. Egy ortodox pap azzal kezdte, hogy nem hazudott többé együtt a többivel, hanem kimondta az igazat. Fiatalok sereglettek, hogy hallhassák beszédét. Nem a politika ellen szólt, hanem az igazságot, Istent és a Föltámadást hirdette. Az igazság és hitbeli meggyőződése megvallásához a bátorságot sokéves gyűjtőtábor-beli fogságából merítette. Igazsága lángra lobbantotta a szíveket; írókét, tudósokét, gondolkodókét, atomfizikusokét, kutatókét. Az igazság hulláma söpört végig Oroszországon. „Ne hazudozzatok többé velük!”, kiáltotta Szolzsenyicin honfitársainak.

Az igazság mindenhatóságát ő is ennek a hősl elkü Dimitrij Dutko papnak iskolájában tanulta meg. Az igazság maga az Isten. Az igazság hatalma a Mindenható! Számomra ez volt a megrázó, hogy az igazság egyetlen embere erősebbnek bizonyult minden üldözésnél. Zaklatásnál és titkosszolgálatnál, erősebb a teljes erőszakszervezetnél, az atombombáknál, a minden idők és országok leghatalmasabb hadseregénél. Oroszországban az igazság mozgalmá ma már feltartóztathatatlan! Fiatalok ezrei gyűlnek össze, hogy beszéljenek az igazságról s növekszik a hitvallók és vértanúk száma. Az igazság e hősein keresztül világosodott meg előttem, mit is jelent, hogy Jézus föltámadt, a bukás nem jelenti a véget, mögötte észre kell vennünk a Föltámadást!

Korunkban hatalmas erővel vette kezdetét Krisztus kora! Föltámadásának hatalma soha nem állott oly közel, mint ma. Egy haldokló korszakban éleszti a föltámadás az embereket. Elsőszülöttei ők annak a nagy Föltámadásnak, amivel

majd megajándékozza az egész világot. A vasfüggöny mögött és világszerte mutatkozik meg ma az Evangélium ereje. Indiában kalkuttai Teréz anya mutatja be a Föltámadás hatalmát, néhány éven belül emberek ezreire talált, kikkel közösen bizonyíthatja a haldoklóknak a végsőig Krisztus szeretetét. Amerikában a Pünkösdmozgalom újra fölfedezte a Lélek erejét; gyógyulásoknak, az örömnak, az Úr magasztalásának és a hit erejének új áradata indul ki onnan. A német nyelvterületen hitvalló keresztények az evangéliumi életre szánták rá magukat. Lemondtak az evangélium divatos boncolgatásáról és átértelmezéséről és ebben élnek meg és tapasztalják meg erejét! Olaszországban sok vidéken elterjedt a Focolare (a szó magyarul tűzhelyet jelent) mozgalom, hisznek az Evangélium igazságában és a szerint élnek. És ezáltal tapasztalják meg a Föltámadás örömét és erejét.

A Föltámadás győzedelmes hatalmában végül is csak akkor hihetsz, ha magad életében éled meg ezt a Föltámadást. ÉlJ Jézussal! Érintsd meg, kérd Tőle gyógyulásod. Maradj Vele kapcsolatban és meg ne hátrálj többé. Akkor majd téged is megajándékoz Föltámadásának hatalmával. A hit máris részesedés Föltámadásából. Az erős hit bizonyítja elsősorban azt, hogy átmentél a bűn halálából a maradandó életbe. „Titeket, akik bűneitek miatt holtak voltatok, vele együtt életre keltett!” /Kol 2,12./ A hit misztérium /1 Tim.3,9./, titok. A hit misztikus felismerés, hasonló az örök „színről-színre” Istenlátáshoz /1 Kor 13,12./ A hit máris részesedés Jézus életéből és Föltámadásából. Jézus mondta: „Aki hisz, annak örök élete van.” /Jn 6,47./ Ezért oly erőteljes a hit, „Ha hisztek, semmi sem lesz számotokra lehetetlen.” /Mt 17,20./ Ahol világít a hit, ott kezdődnek a Föltámadás csodái. „Ne félj, csak higgy!” /Mk 5,36./ „Ne tekints hátra, az alámerülőre, csak nézz előre!” /Lk 9,62./ „Ne a maga bűneibe pusztuló világra figyelj, Jézusra nézz.” „Ne félj! Halott voltam, de most örökkön-örökké élek.” /Jel 1.17./ Már most meg kell tapasztalnod Föltámadásának hatalmát!

Homíliák

A vasárnap délelőtti 9 órai szentmisék a Diákmisék voltak, amelyeken sokszor egy gombostűt nem lehetett leejteni, annyi felnőtt és gyermek vett részt. Az ezeken elhangzott homíliák tartalma sok esetben különösen a gyermekeknek szólt, többször párbeszédes formában.

159

1986. július 9.

6.00 és 7.00

A szenvedés ereje; ha az ember nem látja az élete (végső) célját (Isten = életcél; sok embernek a hasa az istene), akkor számára értéktelen az élet. A megholtaknak a szentmisével tudjuk a legnagyobbat adni: „Könyörüljete rajtam legalább ti, barátaim, mert az Úr keze érint engem.” (Jób 19,21). A korintusiak mi vagyunk: ugyanúgy szól nekünk Szent Pál szava, mint akkor a korintusiaknak. A próféta nem nekünk mondta, de amit mondott, az nekünk szól! Sok embernek nem kell az európai kereszténység, mivel az európai keresztény sokfelé tekintget, ezért nem példa, mert eltér az Evangéliumtól.

Mennyi mindent keresnek az emberek, mennyi mindent! De rossz helyen keresik a boldogságot, ezért nem is találják rá. Sokan, nők közül mennyire el tudják csúfítani magukat – tönkreteszik a természetes szépségüket (már akkor is, 1986-ban – KG). És mindez a belsőből fakad – ilyen a lelkük is. Sokan vannak, akikben belső megosztás jön létre – nincs béke a lelkükben, mert nem jó helyen keresik. Ezért a belső megosztás miatt van a világban is a rengeteg békétlenség. Addig nem lesz béke a földön, amíg az emberek lelkében béke nem lesz. A bűn teszi ezt a belső megosztottságot.

Legtöbb ember munkahelye: pokol. Itt állandó idegfeszültségben élnek, ezért van az a sok cukros ember. majd ezt hazaviszik, és otthon ömlik ki minden a családban és a családi békétlenséget pedig ki-ki beviszi a munkahelyére.

Grandus passus extra viam – nagy léptekkel, de kívül az úton. A keskeny úton, ha kell, egyedül is meg tudjak maradni.

1986. július 10.

18.30

Vagy azt tesszük, ami az Evangéliumban írva van, vagy az egész nem kell senkinek. Szüntelenül növekedjünk lélekben – egyre jobban válasszuk Istent, munkáljuk, finomítsuk a lelkünket. Jézus senkit sem akar láncon behúzni a mennybe. Az apostolok szétfutottak, csak János állt a kereszt alatt. Fel is út, le is

út, nem erőszak. Az apostolok eleinte búslakodtak, majd tüzes lelkülettel, rendíthetetlenül hirdették Istent. A tüzes lángnyelvek ezt jelképezik, jelentik, ennek a jele Pünkösöd (50. nap Jézus feltámadása után), az Egyház születésnapja.

Egyikünk élete sincs bebiztosítva, bármelyik pillanatban elhívhat az Úr. A Bibliát emberi kifejezésekkel, földi hasonlatokkal írták – ha nem így írták volna, nem értenénk meg. ha pedig a mai természettudományos világkép szerint írták volna, kételkednénk, hogy régen és nem ma íródott. Ha ennyi titok van ebben a földi világban, a fizikai létrendben, mennyi titok lehet a metafizikaiban (*meta ta physica* – túl a fizikán); nincs analógia (összehasonlítás). Ha azt mondom, hogy ez a húsvéti gyertya olyan, mint a másik, akkor azt a másikat el tudjuk képzelni. A természetfeletti dolgokban ez nincs így.

A pápa, ha ellátogat valahova, ha kell, pár ezer ember miatt is bemegy ellenségei közé, csak hogy lássák, akik nem ellenségei, hogy tud bárány maradni a farkasok között – így a leghitelesebb az Evangélium hirdetése. Tisztázódnak az álláspontok – ezért is hasznos a pápa látogatása. A Szentmise: Eucharisztia (hálaadás), Krisztus vérontás nélküli (vér)áldozata, kenyértörés, hitünk szíve. Asztalközösség, kiengesztelésünk áldozata (III. kánon).

1986. szeptember 6. 18.30

Mária, Égi Édesanyánk, Tehozzád kiáltunk. A kánai menyegzőn Te vetted észre, hogy elfogyott a bor. Te jártál közben Fiadnál, hogy megmentsd a násznépet a szégyentől, a bajtól és a kellemetlen következményektől. Ma is sok családból hiányzik a bor, vagyis a természetfeletti élet kisugárzó ereje. Sok családban Szent Fiad befogadása nélkül élnek, kizárják a természetfelettit. Ezekért is könyörgünk Hozzád, hiszen Te most is meghallgatod Szent Fiadnak esdeklését.

Kisap korunkban azt tanultuk a hitoktatásról, hogy *officium gravissimum*, vagyis a legnehezebb elkötelezettség. Annyi gyereket lát az ember, százszámra az utcán, ahogy innen hazamegy. Az utcán ténferegnek, csavarognak – ezek a gyermekek magasabb feladatra is hivatottak, mint ez. A szentleckében Szent Pál leveléből olvastunk, Filemonhoz írt leveléből. Filemon már keresztény, de a szolgája, a kis Onezimus még nem. Ezért így ír róla: akit én nemzettem és hozzád elküldtem. Ez nem azt jelenti, hogy Szent Pál az édesapja volt Onezimusnak, hanem azt, hogy ő keresztelte meg, vagyis a lelki életre szülte újjá. Majd így küldte őt vissza Filemonhoz, hogy most már beilleszkedjék nála, de nem, mint rabszolga, hanem mint felszabadult, a bűn rabszolgaságából felszabadult ember. A hitoktatásnak is ez lenne a feladata: kiszakítani a gyermeket az istentelen környezetből, majd bevonni őt az Isten csodálatos világába és így adni aztán vissza a családnak. A gyermekeknek is van apostoli feladatuk! Mindezt nem (csak) emberi bölcsességgel, hanem ahogyan

olvassuk, isteni bölcsességgel. legyünk lelkileg mi is atyák, anyák, nagymamák és nagyapák. Még az is, akinek nincsen iskoláskorú gyermeke. Így segítsük a hitoktatót, a lekipásztorokat. legyetek ti is az erős, imádkozó háttér, a mi Magyar Hazánkban, ahol a fiatalok félelmetes mélység felé zuhannak! Amíg a Bibliát legendának, mítosznak minősítik, addig minden szavuk csak rombolás. Amíg az iskolában csak így tanítanak a Szentírásról, de a Szentírás alapjait kihúzzák és legendaként, nem pedig történelemként tanítják, addig hiába tanulnak meg a gyerekek akárhány bibliai történetet, akármit írhatnak a Bibliáról, az mind rombolás lesz a gyermekek lelkében!

Kérjük Urunkat, hogy mindig tudjunk áldozatokat vállalni a gyermekek üdvösségeért. Kérjük a Szentlelket, világosítsa meg a szülők és a gyermekek lelkét, hogy merjenek teljes szívvel csatlakozni Hozzád! Kérjük a Szentlelket, őrizze meg a gyermekekben az Általa már megadott bölcsességet.

1986. szeptember 7. 9.00

A szülők mindenféle hitvány allűröket keresnek, csak hogy ne kelljen a gyermekeket hittanra beíratni. Sportoljon, tanuljon nyelveket, ússzon (amik persze önmagukban hasznosak). Egyszer mindenkinek számot kell adnia erről az életéről! Szülők, egyszer hallani fogjátok a kérdést.

Bölcsességet adjon az Isten nekünk. A pók a hálóját kezdte szőni. A szél sodorta a pókot, amíg fennakadt egy bokorban. Ott egyetlen fonalat, egyetlen szálát kezdett szőni, majd megszötte az egész hálót. Ekkorra azonban elfelejtette, hogy miért készítette azt a felfelé vezető, fentről jövő szálát. Meggondolatlanul egyszer csak elvágta, és az egész munkája tönkrement. Sokan elvágják a lelküket a természetfelettől, az Istentől. Az élet értelme számukra: értelmetlenség. Hiába tanulnak meg bármit az iskolában, ha az Isten szeretetéről nem tanulnak, az egészszel semmire se mennek.

Folytatjuk a hittant, elkezdjük folytatni a gyermekek vallásos nevelését.

Jézus munkatársa vagyok.

Saját életünk a legfőbb hitoktatásunk.

Hitoktatás: megtanítom, mit kell hinni.

Vallásos nevelés: megvallom és megmutatom, hogyan ölt bennem – szavaimban és tetteimben – testet a hitem.

A tanítás csak elhangzik, de a példa vonz.

Addig egyedül hagyjuk a Varga atyát, odamegyek a koszorúhoz.⁵⁶ Az ősszülők laposan vétkeztek, besötétedett minden. A bűn sötétséggel jár, mi ne szeressük a sötétséget. A bűn mi volt, hazugság, lopás? Mi? Engedetlenség. Ez a négy gyertya négy személyt jelent. Nem azt jelenti, hogy négy vasárnap következik. Ezt gyertya nélkül is tudod! Szombaton tudod, hogy utána vasárnap következik. Az első gyertya a megígért Megváltót jelenti! Vétkeztek az ősszülők (Ádám – földből való, Éva – első édesanya), mindent elveszítettek, de egy reménysugarat nem: továbbra is gyermekei maradtak az Atyának. Ha egy gyerek elhagyja a szüleit, attól még ugyanúgy a gyermeke marad a szüleinek. Ádám és Éva tehát nem mese, ahogyan azt az iskolában tanítják. A fiatal pedagógusok nagy része már nem is tanult hittant – honnan tudná? Ők csak a brosúrát kapják, ahonnan tanulhatnak. Jó választ adott a gyerek – látjátok, nem volt előre megbeszélve, mint a Vitray-műsorban!

Szeretetharangot kaptak a gyerekek – de nem úgy kell elővenni, hogy megyek az utcán és lóbálom. Aztán megkérdezi valaki: mire készülsz, kisfiam? Karácsonyra. Hát akkor hogyan kell ezt elővenni? Úgy, hogy este előveszed és rajzolsz rá. Aki ma hanyagságból késett szentmiséről, az ne hogy rajzoljon rá. De ne színlelésből, látszatra, hanem szeretetből rajzoljunk rá virágot. Tulipánt, zöld szárral.

Itt tartok egy papírt a kezemben – a főegyházmegyei kormányzó írta alá. Azt gondolod, biztosan megint pénzt kérnek – igazad van!

A körlevél hangulata adventi, de a gyakorlati célja *ez* (a pénzgyűjtés). Tulajdonképpen megzavarja a gondolatsort. A koszorú kör alakú. Ez azt jelenti, hogy az ősszülők a bűnnel lezárták a lelküket, bezárultak, nem láttak semmit. A négy gyertya a négy *kiutat* jelenti! Négy kitörési lehetőség a bűnből való lezártaságból. begyűrűzik a bűn.

Már a plébániánál is van aranykapu. Nem télapó, télanyó, hanem Szent Miklós: így tessék megtanítani a gyermekekkel! Karácsony - rossz szó, nem sokat mond. Jézus születésének az ünnepe.

Manapság inkább az aratószerszámokból kovácsolnak fegyvereket (sarlóból, ekevasból), pedig az Isten szeretetével az ellenkezőjét kellene tenni. Itt is látszik,

---

⁵⁶ A vasárnap 9 órai diákmiséken rendszerint Varga Béla atya volt a celebráns, Bölcsvölgyi Zoltán atya pedig karingben, stólában vett részt a szentmisén (ő nem koncelebrált), vezette az énekeket és a homiliákat is mindig ő mondta ilyenkor.

hogy mennyire nem valósítottuk meg a Biblia tanításait. Egyiket felveszik, másikat otthagyják – egyik üdvözl, másik elkárhozik, nincs kivétel. Nagyon súlyos szavak! Sok minden nem világos, a homályban botorkálunk. De kell akarni a kiutat keresni. Az Isten vár. Az Evangéliumban is Jézus a két vakot nem azonnal gyógyította meg; hazament, a két vak utána ment. Jézus várta őket, időt engedett számukra. Azután azt kérdezte: hiszitek-e, hogy meggyógyítalak benneteket? Ez a lényeg, menjünk Istenhez, Ő vár.

1986. december 6. 18.30 Advent 2. vasárnapja

163

Jövendölés a megváltóról: Iz 9,17; 7,11-14; 35, 1-7; 11,1-5; 22. Zsoltár.

Advent: naponta tárd ki lelkedet az Úr előtt! Íme, ez a szép zsoltár milyen sok gondolatot adhat minden gyermeknek az adventi készületre, hogy Karácsony valóban Jézus legyen számunkra! Újra, újjá – Nikodémus.

A könyörgésben olvassuk: híveid élete megújuljon. Ez az Advent. Az egyházi év ne sablonos legyen. Hogyan lettem több ezzel az Adventtel? Majd a gyakorlati életem megmutatja. Legyen időnk az ünnepre való készületre, ne kösse le más, evilági elfoglaltság a lelki készülődést. A világ ezt annyira nem érti meg.

Szent Miklós püspök ünnepét mára tette az Egyház. Myra püspöke volt, egy keleti pátriárkához hasonlított. Egyik volt tanítványomat (aki befutott rajzoló) kértem meg, nem készítené-e el Szent Miklós képét; addig le sem feküdt, míg el nem készítette. Holnap magnó is fog szólni (remélem nem sülök fel vele, mint tavaly), a képet is látni fogjuk. Mi az Advent? Jézus azon az éjszakán elbeszélgetett Nikodémussal türelmes volt vele. Nem újra születni, hanem ennél egy sokkal nagyobb dologról van szó: újjászületni!

Szent Miklós püspök mindenkinek Téged adott, áldozatos lelkű volt. Mi is tudjunk mindig áldozatokat hozni, a rászorulókon segíteni, mindenkiben Téged látni.

Jézus türelmes, a szórólapát a kezében van. Az Egyházban fokozatosan alakul ki a búza, ez egy folyamat az időben. Teremjétek a bűnbánat méltó gyümölcseit – sok gyümölcse van a bűnbánatnak, szükségtelen volna most felsorolni őket. Egyet azonban említsünk: aki nem születik újjá vízből és Szentlélekből, az nem üdvözl. Szüntelen újjászületés, teljesebb keresztény élet. A fejsze csapni fog.

Idős ember jött, maghalt a felesége, zokogott. Mi értelme van ezután az életnek? Miért nem haltunk meg együtt, amikor 30-40-50 évet együtt leéltünk! Ilyenkor a legnehezebb, tudom én azt nagyon jól, arra gondolni, hogy az Isten szeret minket. Egyes tanácsokat könnyű adni, de a kérdés elől mégsem lehetett kibújni. Mit lehet ilyenkor válaszolni? Minden ember élete óriási érték

az Isten előtt. Sok beteg azt mondja, minek is élek, mert úgy ki vagyok szolgáltatva, nem azt teszem, amit én szeretnék, hanem azt, amit mások akarnak. Ilyenkor, amikor egyedül van az ember, a jószágos Isten felemeli azt, aki bizalommal közeledik Hozzá.

A szentatya 50 ezer kilométert utazott, prédikál itt, prédikál ott, papokat szentel, rengeteg beszédet mond. Éppen az egyik szigeten történt, ahol úgy üdvözlük a vendégeket, hogy egy pohár innivalót adnak neki. Ezzel teszik ők próbára. Én nem tudom, hogy mi lehetett abban a pohárban, de a szentatya egyszerre felhajtotta, biztosan nem a legjobb íze volt. De ő megitta, nem tudom, hogy mit érzett utána. Biztosan nem jó bor volt benne. Olyan régen ittam már bort, hogy nem is tudom, melyik a jó, ti biztosan tudnátok jobbat mondani. Egri Bikavér, vagy Badacsonyi kéknyelű (levelű) – talán most nagy butaságot mondtam a szeszek világából. Aztán máshol az orrukát érintik össze, tehát a pápa alkalmazkodik a sokféle helyi népszokáshoz.

Beharangoztak. A férfi megroppant a feleség elvesztése után. Keresztelő Szent János keresztelt. Ne látszatra, sablonosan, mint a farizeusok! A pelyva olthatatlan tűzre kerül.

1986. december 7. 9.00 Advent 2. vasárnapja

Doctorok, vagy rabbik, mesterek. Ez a koszorú valóban szép, mert még nem hullik. Ez a gyertya valakit jelent. Egyenesen áll, nem hajlik se erre, se arra – szál egyenesen! Ez az jelenti, hogy kitartani Isten mellett. De kit jelent ez a gyertya? Ha meggyújtotok, felelek rá. Ha megkötitek a szalagot, megtudjátok, akkor megmondom nektek. Lám, a gyertya ég, még kicsi a lángja, de egyre nagyobb, felfelé tör, hátul is látják. Izajás prófétát jelenti, aki sokat jövendölt a megváltóról.

Sajnos iskolában, sok helyen azt mondják, miért vagy vallásos. Gúny tárgyává teszik a vallást, a karácsonyt. Az emberek megfelejtkeztek az Isten üzenetéről, nem sokat törődnek vele. A mi dolgunk sokkal jobb, mert nem kell várni a Megváltót, lelkünkbe ölelhetjük, találkozhatunk Vele. A mai kor talán ennyiből jobb. De az emberek ma sem látnak tisztán, megfelejtkeznek, elfordulnak Istentől, üzenetétől. Ma is figyelmeztet minket a gyertya: ne engedd, hogy bebeszéljenek mindenfélét az Istenről. A gyertya egyenes is – mi is ilyenek legyünk. És világít, fényt sugároz – széjjel, mindenkire, körbe. Egyenes és világít. Mi nem adunk kezet az ördögnek, a gonosznak. Voltak, akik azt hitték, hogy mégsem lesz úgy, ahogyan Isten megmondta, hogy büntetés vár a gonoszra, a bűnt nem lehet büntetlenül elkövetni. Azt mondta a sátán: az Isten csak azért tiltja, mert akkor egyébként ti is olyanok lennétek, mint Ő és ezt Ő nem akarja. Ez nem igaz, a sátán hazudott (mint mindig).

Sajnos a világ valamennyi közösségében felvetődik ma egy igen súlyos probléma, mind a világi közösségekben, mind az Egyházban: lazulnak a kötelek. Egyre több a formális keresztény ember, akim közömbösen él. A legvisszatasztálhatóbb embertípus a közömbös, akivel nem lehet beszélni, mert nem érdekli. Egy ateistával (magát ateistának tartóval) jobban lehet beszélgetni. Egy süllyedő hajón is mindent menteni próbálnak, amit egyáltalán még lehet menteni. Egy repülőgép lezuhanása után fekete dobozt keresik, amelynek alapján reprodukálható a hiba forrása, amelyen minden elmúlt esemény pontosan rögzítve van. Ezt a fekete dobozt keressük mi is, a köteleknek az eredetét. Sajnos sok az elvtelen keresztény – nekünk szilárd, határozott elveket kell képviselnünk. nem szabad se jobbra, se balra ingadoznunk, mert az egyenes út az, amin haladni kell. Nem szabad hajladozó nádszállá lennünk! És ebben az a valaki a példaképünk, akiről holnap is fogok beszélni: Keresztelő Szent János. Ő nem volt hajladozó nádszál, olyan erős hite volt, úgy állt, mint egy cédrus, vagy egy szilfa. Amikor a Vajdahunyad utcában hitoktattam – természetesen ez '56 után volt, addig be se engedtek Pestre – és a gyerekeknek a rajzokat, képecskéket osztottuk ki. Az ördögöt is kiosztottuk. Amikor mentem hazafelé, sok gyerekkel találkoztam azok közül, akik az Üllői úton laktak; egyszer csak szalad velem szembe egy kisgyerek és mondja: elvesztettem az ördögömet! Nem baj, az életben kapsz még eleget – válaszoltam neki. Keresztelő Szent János nem ingadozott, egyenes tudott maradni.

Lazulnak az eresztékek. Sok ember nem gyakorolja a vallását. Kérjük, imádkozzék értünk Keresztelő Szent János, hogy a hitünk olyan erős legyen, olyan izmos, mint a szilfa. Az Egyházon belül a lazuló eresztékek azok, akik nem gyakorolják a vallásukat, azt nézik csak, hogy az üzlet menjen, a család is megvan valahogy, az mindegy, hogy hogyan. Ezek mondják azt, hogy én megvagyok Isten nélkül nagyon jól – hát ezek nagyon ostobák és primitívek!

Azt mondták, hogy azért ilyen (mély, rekedtes) a hangom, mert kamaszodom. Hát fogadjátok el ezt a hangot! Erre a Hiszekegyet is ráimádkozhatjuk. Hirdetés: közösen vesszük a virágot karácsonyra, azt senki ne hozzon, fenyőfát meg pláne ne!

Szűkül a kör. Van, aki (egy bizonyos család) csak veszi a fenyőfát, az ajándékot, de hozzájuk hasonló káromkodósokat nem találni. Az első gyertya már leégett majdnem, karácsonyra le is fog égni, mert már nem is lesz akkora szükség rá. Miért nem? Ha az ígéret beteljesült, akkor szükség van még az ígéretre? Nem! A

második gyertya Izajás prófétát jelenti, a harmadik pedig – csak akkor beszélek, ha meggyújtotok. Én Keresztelő Szent János vagyok. Vajon ő a saját bölcsességét hirdette, okos volt és azért tudott okosat mondani, vagy Valaki vezette őt? A Szentlélek vezette őt. Izajás régen élt, az ő gyertyája kisebb, mint Keresztelő Szent Jánosé. Ő Jézus kortársa volt, hat hónappal volt idősebb Jézusnál. Mikor a Jordánhoz mentek, Jézus kérte Keresztelő Szent Jánost, hogy merítse alá őt a folyóba. Keresztelő Szent János azt mondta: én merítselek alá Téged? Hiszen Neked kellene engem alámeríteni. De Jézus azért akarta így (mivel bűne nem volt), hogy majd később ne forduljon elő a következő: „Amikor én elkezdek majd tanítani – mondja Jézus – és akkor ne vágják azt a szemembe, hogy <Te akarsz minket tanítani, aki még János keresztségénél sem voltál ott (ami a bűnbánat keresztsége, nem törli el az áteredő bűnt)? Keresztelő Szent János a börtönből küldte Jézushoz tanítványait, azzal, hogy „kérdézzétek meg, hogy Ő-e a messiás?” A börtön – ott mégiscsak másképp érez az ember. Azt a feleletet kapta János: vakok látnak, sánták járnak. Mivel János jól ismerte a prófétákat, ebből ő már biztosan (azaz biztosra) ki tudta következtetni azt, hogy Jézus a megígért Messiás, mivel csodákat tett.

Itt van ez a kör, benne a másik, harmadik – egyre szűkül a kör, közeledik az ígért Megváltó. Azért ment János a pusztába tanítani, mert ott sokan még nem hallottak Istenről. A gyertya fellángolt, nem csak világít, hanem egyenes és beszél is! Keresztelő János tehát azt mondja: én nem csak világítok, hanem beszélek is.

1986. december 14. 18.30 Advent 3. vasárnapja

Vizsgáljuk meg lelkünket, legyünk lelkesek. Fokozottan, felfokozottan legyünk a buzgóságban, szeretetben, fokozottabban készüljünk ezekben. Az Ezüst-, Aranyvasárnap számunkra így nem csecse-becse, csilingelés, üres, haszontalan szaladgálás lesz.

Most itt vagyok a koszorúnál, mivel itt is van mikrofon. Ez a koszorú kör alakú – mi, papok, nem akarjuk sablonosan magyarázni. Régen olyan sablonosan magyarázták: négy gyertya, négy vasárnap. A koszorú kör alakjának is megvan a maga értelme. Az ember a bűn elkövetése után teljesen bezárult, mint a pogány görög mesékben, akik a hordóba belekerültek, azok forogtak-forogtak, de saját erejükből az idők végezetéig ki nem tudnak törni, örökké így tartana a sorsuk.

Az embereknek várakozniuk kellett. Ennek a koszorúnak sokkalta nagyobb a jelentősége, mint azt mi gondolnánk. De ha valaki várakozik, az ember olyan, hogy egy idő után megunja a várakozást, elfelejtkezik az ígéretről. Ezért Isten küldött olyan embereket, akik emlékeztetik, felrázzák a várakozókat – ők a

próféták. Ilyen volt Izajás is, akit a második gyertya jelent. Isten mutatott kiutat, Isten győzött; Isten mindig győz! Egyedül Isten a Mindenható, a sátán nem mindenható. Őn ott tartja az ölében a kisgyereket, gondolom, a sajátja. Ha egyszer ez a kisgyerek azt mondaná, hogy „nem vagy az anyukám”, attól ő még ugyanúgy a gyermeke maradna. Istennel is így van: Ő Atya, nem tud nem Atya lenni. És a bűnbeesés után is tudtak azért örülni az emberek – én nem tudom elképzelni, hogy Éva, amikor gyermeket szült, mint édesanya ne örült volna. Nem volt érzelemmentes a világuk. Ez itt a harmadik gyertya, Keresztelő Szent János. Csodálatos ember, a börtönből érdeklődik tanítványain keresztül a Messiásról.

A börtön lelkileg összetöri az embert. Az Isten külön kegyelme az, ha valaki kibírja azt, amit ott neki ki kell bírnia. Volt olyan pap a börtönben, aki ott csuklott össze, idegösszeroppanást kapott!

És Jézus nem azt feleli Jánosnak, hogy: „Hát nem emlékszel, te is ott voltál a Jordánál (akkor János félrevonult imádkozni, a belső hangot csak ő hallotta, a körülállók nem), Messiásnak vallottál engem, nem emlékszel?” Nem, Jézus nem így beszélt. Ő azt mondta: vakok látnak, bénák járnak; tehát üzent Jánosnak. És mivel János jól ismerte a profétákat, ezért Jézus is rájuk hivatkozik.

A kígyó ivadéka, a sátán állandóan a sarkában lesz a fejét eltaposónak – tehát a sátán uralma a világ végéig fog tartani, de csak a világ végéig. Ez megy ma is. Mi ne azzal törődjünk, hogy mit mondanak rólunk. Jánosnak is elég volt a proféták jövődöleése, nekünk is elég az, amit Jézus mond: más nem, csak az kell. Az Ezüstvasárnap is és az Aranyvasárnap is csak akkor kap igazi értelmet, ha nem ez lesz a cél, mert az Isten előtt ezek mind halálra vannak ítélve *ilyen formában*. A lelki dolgokért szüntelenül harcolni kell. Az Egyház ma is azt mondja nekünk: ne féljete!

Kisap korunkban volt *Liber usualis*, használati könyv, ebből énekeltünk. Ezen a héten én is elénekeltém ennek a csodálatos éneknek minden versszakát, az egész ének, amelynek ez az utolsó versszaka. Jézus többet nem mond János tanítványai előtt. Miután elmennek, csak azután mondja: „Miért mentetek a pusztába? Ingó-bingó nádszálat látni?”

1986. december 20. 18.30 Advent 4. vasárnapja

Elmélkedjünk most az Evangéliumról. Mária tudott a titokról, de ő hallgatott. Szent József, ez a derék ember pedig kétségben, Mária meg hallgat. A világ egy egészen másfajta karácsonyra készül. vannak sokan, akik *valamilyen* karácsonyra készülnek. Mindenről szó van, csak Jézusról nem. Kiürülnek a pénztárcák, de a lelkek is. Idősek élnek, akik ki sem mozdulhatnak. Valaki idén ünnepli egyedül a karácsonyt: Emmánuel, azaz Isten bennünk lakása, velünk az

Isten. Rettenetes, hogy a sátán ezekben a karácsony előtti időkben mennyire a szakadék szélére tudja sodorni a keresztényeket, a papokat is. Mária és József is a szakadék szélén vannak. Sok ember a bűn szakadékának a szélén áll. Isten megengedi, hogy oda is eljusson az ember. De mi ne adjunk teret és kezet a sátánnak, ne hagyjuk szóhoz jutni a sátánt. Aranyvasárnap – a pénz, minden a pénzre megy. Sajnos még keresztény családokban sem kerül elő a Szentírás a Szentestén! Ahogy tud, úgy kapaszkodik a lelkipásztor a lehetőségek után; gépeltet a Szentírásból, mert nem mindenhol van Biblia, sajnos.

Régebben, a püspökkari konferencia után már fél órával Rákosi tudta, hogy ott mi hangzott el – még a püspökök között is volt beépített ember; mennyire dolgozik a sátán még az Egyházon belül is. A sátán ilyenkor nagyon támad, ünnepek előtt. A lelkipásztornak leleményesnek kell lenni. Jézus, ne engedd, hogy ne tudjunk a karácsonyra gondolni, hiszen ezért lettél emberré. A karácsonyi ajándék a szeretetünk kicsi jele, amely emlékeztet Jézus nagy szeretetére. Az utolsó órák ezek, mert már csak órák választanak el az ünneptől.

1986. december 21. 9.00

Advent 4. vasárnapja

1/ Mennyei Atyánk! A keresztények nagy része (is) tülekedéssel és vásárlási zajjal valamilyen karácsonyra készül. Szent Fiad születéséről alig esik szó. Kiürülnek a pénztárcák, de ugyanúgy a lelkek is. Add, hogy mi is a Szűzanya módján készülődjünk. Legyen szívünkben őszinte szeretet és térjen be hozzánk a boldogságot adó Megváltó.

2/ A régi betlehemiek szívtelensége ma sem szűnt meg. Heródes kegyetlensége talán nagyobb, mint akkor volt. Az emberek nagy része csak pénzben méri az élet értékét. Adj nekünk Jézus tiszta jószágot és hozz életünkbe megbocsátást és békét, hogy a keresztény családok Veled együtt ünnepeljék születésed ünnepét.

3/ Sok családban meglesz minden csillogás, csak Te hiányzol. A gyerekek Rólad nem hallanak. Ne engedd Jézus, hogy így legyen a mi családjainkban. Te légy a legnagyobb ajándékunk. ha pedig lesz módunk rá, hívjuk fel mások figyelmét is Rád, hiszen nélküled az ajándékok is örömtelenné válnak.

4/ A testi szenvedés a lelket is meggyötri. Akik az idén töltik először egyedül a karácsonyt. A kis Jézus megszületett, örvendjünk; ezt tudják örömteljesen énekelni ők is.

Most már mind a négy gyertya ég, a koszorú bezárult, vége. Az első három gyertya: az első a megígért Megváltó, a második és a harmadik személy Izajás és Keresztelő Szent János. A próféták jövendöltek valakiről, aki a megváltó édesanyja lesz, aki engedelmeskedik Istennek. Máriáról van szó, őt jelenti az utolsó, negyedik gyertya. Nem kaptak szállást – ma már minden gyerek inkább kórházban születik. Szent József kitakarította a jászlat, a betlehemi barlangot;

oda mentek egy jó ember tanácsára. Mi sokszor mennyit zúgolódunk egy kis kényelmetlenségért. Mária szegény volt, de boldog.

1986. december 21. 18.30 Advent 4. vasárnapja

Mária és Szent József kilátástalan helyzetbe kerültek, a szakadék szélére. De egyedül az Isten tud lenyúlni az emberért, ezért el is engedheti addig a határig. Rengeteg a kilátástalan helyzet az emberi életben is, emberileg lehetetlen helyzetek, Isten azonban soha nem hagy el. A nagy hittanosok saját kérésükre a jövő héten még találkoznak velem és Jézussal is.⁵⁷ Ne formális legyen ez a készüllet, mert abból elég már! Aranyvasárnap (mert csörög a pénz, azért arany) a kereskedők a hasznuk után lesnek. Az emberek szaladgálnak össze-vissza, de nem vásárolnak, mert minden drága. A karácsony a hitnek és a szegénységnek az ünnepe. A hit: Mária hitt Istennek, József nem bocsátotta el, mert akkor elárulja, hogy Máriának – emberi szemmel – törvénytelen a gyereke. Emberileg tehát kilátástalan a helyzet, Máriát agyonkövezték volna. A szegénység ünnepe: Jézus szegény körülmények között született. Az emberek pedig csak kapni szeretnének karácsonykor, de adni semmit. A kötelező ajándékcseré. Sok érdekes írást kapok, olvasom is őket. Mindenről van szó karácsonykor, csak Jézusról nem.

Karácsonyi történet⁵⁸ – Jézus bekerül a nagyvárosba, ahol „karácsonyra” készülnek. Mindenki rohan, csomagokkal, a neonfények reklámjai alatt. Jézus először odamegy egy rendőrhöz és megkérdezi: mi van itt? Erre a rendőr ezt feleli: honnan való vagy te? Betlehemből. Hát nagyon tájékozatlanok lehetnek ott, hogy még ezt sem tudják. Egy francia rendőr ezt feleli. Istenem, rendőrök ... De majdnem biztos, hogy egy rendőr sem felelne mást. Aztán továbbmegy egy iskolába – a gyerekek fenyőünnepet ünnepelnek, zsibongás. Jézus pedig megáll az ajtóban, nézi őket. Egy anya észreveszi Jézust. Rögtön odamegy az

⁵⁷ A keddi esti (19-21 óra) ifjúsági hittanórákon a félév utolsó foglalkozásán mindig szentmise is volt a kápolnában, ahol értelemszerűen szentáldozáshoz is lehetett járulni; a hittanórára érkezők közül, aki ezen a szentmisén szentáldozáshoz járult, az az érkezéskor egy ostyakenyeret áttett a paténába, hogy csak annyi kerüljön átváltoztatásra, amennyi az áldozók száma.

⁵⁸ <Hát én nem tudom, talán Ti jobban tudjátok, milyen a szép Karácsony, én azonban így tudom elképzelni. Én azt hiszem, hogy Krisztusnak ez az elgondolása ma, mert ha ma megjelenne, egészen biztos, hogy nagyon egyszerű kis gúnyában jelenne meg; úgy, ahogyan a nagy francia író leírja abban a csodálatos elbeszélésében: Krisztus újra lejön, de amikor bemegy az iskolába a karácson'fa ünnepségre, akkor az igazgató kikergeti, mert itt ilyen jöttmentnek *nincs helye*; amikor végigmegy az utcán és megkérdezi a rendőrt, hogy miért ez a sok csomag, s amikor a rendőr ránéz: hát ki vagy te, honnan jöttél? Betlehemből. Hát az meg hol van? Azt se tudják, hogy ki az a Jézus Krisztus.> In: https://mek.oszk.hu/14700/14792/pdf/14792_1.pdf 25. old.

igazgatónak jelenteni: nézze, ki ez? Jézus a keleti, de egyszerű ruhájában áll itt. Mit keres maga itt, miért jött ide? Azért, mert szeretem a gyerekeket. És felszólítják, hogy távozzon innét. Azután Jézus kimegy a városon kívülre és ott egy fehérre meszelt falusi háznál megáll. Kijön valaki, megkérdezi tőle: miért állsz itt kinn? Biztosan fázol, gyere beljebb. Jézus bemegy és látja, hogy az asztalnál egy édesapa ül, Szentírás előttük, gyerekek körülöttük és egy pap magyarázza nekik. Ül le közénk; megkínálják őt, befogadják Jézust. A másik helyen meg karácsony Jézus nélkül.

Mária vajon hogyan készült az első karácsonyra? Milyen boldog lehetett, amikor magához ölelhette a kis Jézust, aki ugyanolyan volt, mint a többi kisgyerek. Mária nem a tudás miatt, hanem a hit miatt volt gazdag. Erzsébet sem azt mondta neki, hogy boldog vagy, mert tudtad, mert mindent tudsz, hanem boldog vagy, mert hittél. Tamásnak is ezt mondja Jézus: nem azok a boldogok, akik tudnak és látnak, hanem azok, akik hisznek. Mi a szentáldozásban nem magunkhoz öleljük Jézust, hanem ami ennél sokkal nagyobb: magunkhoz vesszük. Mária alig tudott valamit, de annál nagyobb volt a hite.

1987. március 7. 18.30 Nagyböjt 1. vasárnapja

Bűnbánatot kell tartania az Egyháznak, vagyis mindnyájunknak. Ha az ember a lelkével érzékeli ezt az Evangéliumot, szippantani tud belőle, mint a friss levegőből, virágillatból. Sokan milyen gúnyosan szólnak erről a szentírási részből és az egész Bibliáról. Azonos szintre hozzák a keleti mítoszokkal és azt mondják: szép, szép, csak egy baja van, az, hogy nem igaz. Hát ez *nem igaz*! Az nem igaz, hogy nem igaz, vagyis a Biblia igaz. A teremtés könyve sugalmazásra íródott, vagyis sok száz, ezer évvel az események után íródott. Tehát már nem volt élő szemtanúja az eseményeknek, az író pedig akkor még nem élt, amikor azok történtek. A sátán nagyon ravaszul kezdi az ember rosszra hajló lelkét csábítani. Először túllő a célon: az isten azt mondta, hogy ne egyetek a kert fáiról. Az asszony ekkor még határozottan visszavág: csak egy fáról nem ehetünk, erről az egyről nem szabad, az Isten parancsba adta. Erre a sátán tovább csábít: hazudik, ígér, de semmit sem ad. Ugyanígy csábítja ma is az embereket. A sátán sokat ígér, de adni semmit se tud. A sátán pokolra jutott, onnét nem tud kijönni, mert a pokol lezárt dolog, akárcsak a mennyország. Észreveszi az ember, hogy óriásit vétkezett, rettenetes helyzetbe sodorta magát. Éva (ez nem embernév, első édesanyját jelent, Ádám pedig földből valót) adott ebből férjének is.

Családban a szülőkkel hogyan viselkedtek a gyermekek, nem volt hangoskodás, civakodás, veszekedés, amely a békét megbontotta? A szülők nem mondtak túl sok olyat, amivel a gyermekeket piszkálták? Böjt – mindenbe belekóstolok? Vagy egy ki nem ejtett szó is lehet önmegtartóztatás. A sátán a bűnt mindig szép csomagolásban tünteti fel az elkövetés előtt – utána pedig magára hagyja az embert. Az ember mezítelensége – szép magyar szó erre: azt jelenti, nem tudok semmivel védekezni, lemeztelenedtem. Az ember nem „a jót és a gonoszt is” tudta meg, hanem azt, hogy bűnbe esett. A történetet azért így írták meg, hogy ők is, mi is megértsük. Kenyérrel való kísértés: minden kenyér, anyagi értelemben. Többet birtokolj, mint amire szükséged van (a világ más részein pedig ezrek halnak éhen). A sátán is jól ismeri a bibliát, mert ez valóban benne van a Bibliában: Jeruzsálem, a szent város. betlehemi templom – miért nem ide vitte? Mert itt nem volt templom, csak zsinagóga, templom az csak Jeruzsálemben volt. Vesd le magad! Mindenki rád figyel, te vagy a csodálatos, csodáltasd magad, legyen látványos sikered. Harmadik: van-e olyan hegy a világon, amelyről minden város látszik? Nincs! Ebből is látni, hogy a sátán lélekben kísértette meg Jézust, aki a 40 napos testi böjtöléssel szentesítette a mim testi böjtölésünket. Minket is lélekben kísért a sátán, vagy rossz társakon keresztül. Akármilyen szép vagy, szép a szemed, a hajad, a füled, egyszer porrá válik. De csak a testünk mert a lelkünk halhatatlan. Ahogyan a tavalyi barkát elégették, átszítálták, és hamu lett belőle, úgy a mi testünkből is por lesz. A szentlecke két mondanivalója; egyik: a bűn egy ember által lépett a világba és egy ember által tétetik jóvá. A másik: ahol elhatalmasodik a bűn, ott túlrad a kegyelem. Mi viszont tudjuk Istentől, hogy megváltót küldött, így reményteljesen fordulhatunk Felé.

Meghalsz, ha letéped – ez nem azt jelenti, hogy mérgezett volt, azért hal meg, ez butaság. Ha egy elefánt elpusztul, az is porrá lesz, te is porrá leszel, mégis: a te lelked tovább él.

Mi nem pálmaágot lengetünk, mert nincs annyi pálma – jönnek a gyermekek, barkaágot lengetnek. Isten nagy tettei (magnalia Dei) és szerencsés bűn (felix culpa), ahogyan nagyszombaton énekli az Egyház. Használjunk ki minden lehetőséget, amelyet az Egyház felkínál. Krisztus visszautasította a kísértéseket. Az első: a kenyér. A hatalom, vagyis a fegyverek birtokosai, a harci felek. A második: a látványosság. Tégy szenzációs, látványos, világgraszoló nagy tetteket, mindenki lássa, hogy te különb vagy, neked ez is megy! A harmadik: a világ

birtoklása, a hatalomvágy. A sátán ismeri a Bibliát. De hazudik, mivel a kísértéskor ezt mondja: mindezt neked adom. Nem az övé, hanem Istené a világ.

Volt egy kiállítás, amely rossz az Egyház szempontjából, egyházellenes. Olyan képeket gyűjtöttek össze, amelyek az egyháztörténelem negatív oldalát ábrázolják. Szégyelli is ezeket az Egyház. Például: a császár vigyázzba áll és tartja a két markát, hogy a pápa arról fellépjen a hintóra. Ma már a pápa minden felesleges dísz ledobott magáról, amely őt a többi püspöktől megkülönböztetné. Nincs már tiarája (koronája) – VI. Pál eladta a koronáját. Ezeket a hibákat a sátán kamatozottn az Egyház ellen fordítja és ellene felhasználja. Azokat az érveket azonban, amelyeket felhoznak az Egyház ellen, már nem lehet szembeállítani vele, mert a II. Vatikáni Zsinat után az Egyház annyira messze került ezektől. Amivel le akarják járatni Krisztus Egyházát, azokat a hibákat már nem találják meg benne így. Mi vagyunk, illetve nekünk kellene válnunk a szolgálati papsággá, ti pedig a királyi papság vagytok. Az isten nem ver, a bűnöst sem veri – régen nekünk ezt hányszor mondták: az Isten haragszik, az Isten ver. Nem haragszik és nem ver – Istennek nem kell még külön is büntetnie a bűnöst, mivel a bűn saját magában hordozza a büntetést is.

Szentlecke – túlrad a kegyelem. Bírvágy az első: annál több kell, minél több van. De Jézus nem nyilatkozott, nem fedte fel magát, mivel nem akarta magát kiszolgáltatni a sátánnak. Pásztorbotot sem tart a pápa, helyette a feszületet tartja és a többi paptársától az különbözteti meg, hogy nem fekete, hanem fehér reverendát hord, visel.

Nem kell félnünk – a bűnöket mindig felülmúlja a kegyelem!⁵⁹ Amikor nagypénteken letérdelünk a feszület előtt, éljük át ezeket – önfegyelmezés, elmélyedés, előbbre lépés. Ez jó összefoglalás egészen a nagyböjt elején.

Jézus, amikor az Atyát emberközelbe hozta, nem egy félelmetes Istent mutatott be. Istentől nem kell félni – az Ószövetségben még a nevét sem merték kiejteni, pláne nem Jehovának szólították; más szavakat kerestek, például az Úr. De előbbi is legfeljebb csak az Isten név helyett használhatták. Amikor pedig az apostolok kérdezték Jézust, kérték: taníts meg minket imádkozni. És az apostolok bizonyára meglepődtek, amikor Jézus Atyának nevezte az Istent: Mi Atyánk!

Isten nem azt mondta, hogy az ember az emberen uralkodjék, hanem a Földön. A sátán a harci feleket ugyanúgy sugalmazza, mint ahogyan Jézust is megkísértette. Azzal hencegnek, hogy hány embert pusztítottak el az ellenfél

⁵⁹ Mivel Istennek az *irgalom* az első ténye a teremtményekkel szemben és ez a teremtmények értékeinek Isten általi megállapításából fakad, továbbá Isten minden lényt a való értéke szerint méltányol és kezel - és mivel éppen ezt hívjuk isteni igazságosságnak, ezért (főtétel - *propositio maior*, altétel - *propositio minor* és (vég)következtetés/*conclusio* alapján - ezek egy tétel bizonyításának logikai elemei) **az irgalom** – ez a konklúzió – **Isten igazságosságán alapul**. In: http://www.ppek.hu/konyvek/Schutz_Antal_Dogmatika_1.pdf 338. old.

közül – hogy ez igaz, vagy nem, az náluk nem érdekes. A sátán tehát mindig szép csomagolásban adja a bűnt. Ne illegessük magunkat a bűn felé. A pápa hetente végez szentgyónást – ne féljünk a szentgyónástól!

1987. március 14.   18.30   Nagyböjt 2. vasárnapja

Ma van a Rózsafüzér Társulat indulása. A Szűzanya bizonyára megáldja ezt a szép vállalkozást. Hagyd el a földedet – ez nem valamiféle lakáscserére vonatkozik itt, az most nem ide tartozik. Hagyd el a rosszabbik énedet, olyan tulajdonságodat, amely már avitt, elhasznált és nem tudod beépíteni az örök üdvösségeden való munkálkodásodba. Elhagyni minden elavultat – a böjti időszak kezdetére most éppen jó ez a gondolat. Elhagyni mindent, ami elhasználódott – ez a megtérés!

Miért ment fel Jézus a hegyre? Miért ezt a három apostolt vitte fel? Miért mutatta meg megdicsőült formáját? Régen, amikor még mi tanultuk, úgy magyarázták, azért, hogy amikor majd az apostolok Jézus szenvedését látják, erőt merítsenek ebből a jelenésből. De ez nagyon is leegyszerűsített magyarázat. Jézus ugyanis, emberileg szólva felsült ezzel a tervvel, mivel a szenvedése – tehát megkorbácsolása, kereszthordozása – ideje alatt mindegyik apostol szerte futott, a kereszttel egyedül János állt. Ma inkább úgy értelmezzük: Jézus megmutatta, hogy mi az ember végső célja. Az Atya egy pillanatra megszabadította ettől az emberi testtől, lerántotta róla ezt az emberi mivoltot, felfedte Jézust. És miért kellett köveken kapaszkodni felfelé – többet csúsztak vissza, mint amennyit felfelé kapaszkodtak; úgy kellett a göröngyös úton egy-egy fába, bokorba kapaszkodva feljutniuk. Ott nem voltak beton szerpentin utak, vagy jól kitaposott budai ösvények. Azért volt ez ott így, hogy ezzel nyilvánvalóvá váljék az, hogy mi sem könnyen érjük el végső célunkat. Nekünk is kapaszkodnunk kell felfelé, sokszor hasra vágódunk, de újra felkelünk.

Ezt csak a három apostol látta, de ez csak egyetlen egyszer fordul elő a Bibliában; Máté nem, mint szemtanú írja le. Sokan nem látják a végső célt, ezért kiállnak a sorból. Mi feszüljünk neki ennek és ne tágítsunk semmi áron sem Krisztus mellől, és így lépkedjünk az örök élet felé vezető úton. Legyünk egyre megtértebbek.

Jézus, Te útmutatónk vagy új magasságok felé, Te megmutattad, mi vár ránk halálunk után. Jézus, igazi életünk Te vagy.

Akik kitűzték a kokárdát, a kis nemzeti színű szalagot, jól tették – de adtam-e hálát azért, hogy magyar-keresztény, illetve keresztény-magyar lehetek? Aki magyar, de nem keresztény – én nem vagyok a bírāja, Isten ítéli meg. Ha Szent István király nem fogta volna össze a magyar népet, teljesen szétszóródtunk volna. A kereszténység döntően szerepet játszott abban, hogy mi nemzeté fejlődhessünk. Ha ott van a nemzetiszínű szalag, de emellett semmi okos nem jutott eszembe, nem köszöntem meg, hogy keresztény magyar lehetek – őszintén bánjuk meg.

Az éremnek két oldala van. Egy példa: van egy lány, aki hittanra jár. Elhiszem, hogy ön édesanya, én nem vagyok az, mégis jobban értek ehhez, jobban látom. Itt van egy húszforintos – nem az enyém, nem a Péteré, kölcsön van, Az Ilonka kisasszonyé. Egy lány elkíséri a hitetlen fiút, aki nem jön be meghallgatni a magyarázatot, kint megvárja a padon a lányt. A lány eljön hittanra – ez az egyik (jó) oldala. De a fiú és nem a hittan a lényeg. Azért jön el szívesen, mert a fiú elkíséri őt, azért, mert a templomba egy fiúval jöhet. Aztán már nem is biztos, hogy eljönnek hittanra, inkább elmennek sétálni, vagy egy moziba. A szülő pedig azt hiszi, hogy minden rendben van. A lány lemarad a hittanról. Ez viszont az érem másik oldala. Ugyanúgy volt: a múlt vasárnap hamvazás volt – ez az érem (a 20 Ft-os) Dózsa-képes oldala. Az örök élet, ahova Jézus hív, ez a 20 Ft-os oldala. De mi a 20 Ft-nál nagyobb ajándékot kapunk Istentől. Maga megmutatta (színeváltozás), hogy ez vár ránk. Halála után az ember átmegy az örök életbe. Ha valaki csak 30 évet élt, vagy egy napot, vagy 10 évet, amelyet a Jóisten szeretetében töltött el – Isten megjutalmazza érte. Vagy például egy rakéta becsapódás megöl sok embert – érdemes volt ezeknek megszületni? Azt mondják erre sokan, hogy Isten nem engedte volna meg ezt, ha volna. Isten sokszorosan kárpótolja őket örök boldogsággal. A pusztában megsokasodott a kenyér, tehát engedelmeskedett Jézusnak. nekünk is engedelmeskedik, de nem csak akkor, ha megesszük, vagy ne adja Isten, eldobjuk. Beszélgessünk a hitünkről. Sajnos alig akad pedagógus, aki azokat a gyerekeket megvédje a többi osztálytársa előtt, akik vallásosak.

Amikor a hegyen megdicsőültél, csupán három apostolt vittél magaddal, a többi kilenc azt sem tudta, hogy mi történt. Testi szemeinkkel mi sem látunk, de mégis

hisszük, hogy Te itt vagy velünk. Megáldod küzdelmeinket, hitünket. Add, hogy mindig kövessünk Téged akkor is, ha néha nagyon nehéz.

Ifjainkra, meg a felnőttekre Isten feladatot bíz. Saját hitünket kell, hogy átadjuk másoknak, nem hívő testvéreinknek. Add, hogy úgy éljünk hitünkben, hogy a kapott boldogságok kisugározódjanak, ráragyogjanak másokra, mint a nap, ma még hitetlen testvéreinkre. Sajnáljuk őket, akik nem tartoznak ide. Add, hogy mi igen komolyan foglalkozzunk a hittannal, sohase magoljunk be semmit, tegyünk fel kérdéseket bártan a hittanórán és minden lássék meg életünkről és egymás között is szívesen beszéljessünk hitünkről.

A hegyen történt megdicsőülésed arra jel, hogy életünk végén mi történik majd velünk. Küzdelmek árán is tartsunk ki, nem mindig sikerül ez, ami ma nehéz.

Mária-év van – ez az ökumenizmus ellen hat. A Szűzanya nem tehet arról, hogy annyi a makrancos, keménynyakú regáti (protestáns). Fáradtan jönni hittanra – ez az érdem. Itt kezdődik a keresztyénség: valahol el kell kezdeni!

Arra jó vagyok, hogy ott díszeljek a Népfrontban, de arra már kevés, hogy erkölcsnevelő munkát végezzek. Ott mondjam el? Kiröhögnek a hátam mögött! Franco Zefirelli film: a papnak hivatásból küzdenie kell a sátán ellen. Kérjük Urunkat, hogy Krisztusban nyissa meg számunkra a kegyelem forrását. Mindenható Atyánk! Add, hogy bűneink miatt soha el ne apadjon éltető kegyelmed bennünk, Aki élsz és uralkodol mindörökké. Ámen.

1987. március 22. 9.00 Nagyböjt 3. vasárnapja

Most egy pillanatra hunyjuk be a szemünket. Az iskolában, ha hallottam olyan beszédet, amelyik a Jóisten ellen szólt, megvédtem-e, mertem-e mondani, hogy igenis van Isten? Otthon imádkoztam-e lefekvés előtt, vagy csak az ágyban elhadartam valamit? Ez egy nagyon szép történet, az Evangélium. Mindennek megvan az oka, hogy Jézus miért így mondta el. A szamariai asszony azért lepődött úgy meg, mert a zsidók haragudtak a szamariaiakra. Adj innom. Nem akarta, nem tudta megérteni azt az asszony, amit Jézus mondani akart. Ne kelljen ide járnom meríteni – ő csak arra a vízre gondolt, amelyiket ki lehet önteni.

Hát most figyeljetelek szépen ide. Biztos ismeritek azt a mondást: öntsünk tiszta vizet a pohárba. Nem tudom, tudjátok-e, hogy mit jelent: ha valaki mindent össze-vissza beszél, és a másik nem érti meg, hogy ez mit akar mondani. Ülünk le, beszéljük meg, miről is van szó. Tudjátok, a tiszta víz nagy kincs. Éppen tegnap este a TV-ben, nem tudom, ki látta, éppen egy villanásra mutattak egy képet: Afrikában sok gyerek betegedett meg, mert szennyezett vizet ittak. A szemük betegedett meg, azt kezelték, mert az emberek az őserdők nagy részét

kiirtották, ezért eső nem esik, az a kevés összegyülemlett víz megromlik, szennyeződik, és ettől meg lehet betegedni.

Jézus, mikor fáradtan a kúthoz érkezett, a samariai asszonytól vizet kért, hogy felüdüljön. A mai olvasmányban a nép szomjazott s Mózes a Jóistent kérte, segítsen rajta, mert különben megkövezik, mert ide vezette őket egy ilyen víztelen helyre. Mózes vizet fakasztott a sziklából, botjával ráütött a sziklára, de mivel nem hitt eléggé (ezzel hibázott), kétszer ütött a sziklára. Megbüntette őt ezért Isten azzal, hogy nem ő vezette be az Ígéret földjére a népet. Én ezzel a pálcával ráütök a húsvéti gyertyára, s mondjuk, ennek az oldalából víz fakadna, a gyertyából itt, oldalt elkezdene folyni a víz. De a Jóisten nem tesz ilyen csodákat, és ilyet nem is kérünk Tőle. Ő ad nekünk vizet, de ahhoz az embernek kutat kell ásnia, és akkor ott a friss víz. Ezért tegyen is az ember valamit. De Jézus nem ilyen vizet kínált a samariai asszonynak. Élő vizet kínált, amely a lelkünket élteni. Van itt a kezemben egy három oldalas gépelt írás, amiből a nagyobbaknak már olvastam. Szörnyű dolgok vannak leírva, hogy a gyerekek milyen csoportokba, bandákba verődnek és miknek hódolnak. Pedagógus írta ezt. Egyik tanítványa közel száz horrorfilmet (borzalomkeltő film) látott. Van olyan szekta, sajnos itt is, a sátánimádó szekta, ahol a sátánt és annak műveit imádják. Heavy Metal együttes: gyilkolj! Hát ti szülők, tudjátok ti, hogy hova járnak a gyerekeitek? Tudjátok, hogy mivel tömik ki a lelküket? Én, mint egy hülyegyerek állok a Marx téri plakátok előtt. Missio – miket írnak ezekre! A gyerekek többet tudnak, mint ti, vagy én. A 10-12 éves gyerekek olyasmikről tudnak, amikről Ti meg én nem tudunk. Eszetekbe jutott az, hogy élő vizet öntsetek a poharukba? Az élő víz, tudjátok, hol van nekünk? Ott, az oltáron! A csodálatos kenyérszaporításnál Krisztus a testet táplálta, a szentáldozásban a lelkünket. Mindkét alkalomnál engedelmeskedett a kenyér Jézusnak. Sok minden az, ami a világban van – de Jézus itt él köztünk. A szülők és a keresztszülők kereszteléskor megfogadták, hogy a gyerek lelki életével törődnek. A gyerekeitek helye ezért a templomban, a szentmisén és a hittanteremben van!

1987. március 28. 18.30 Nagyböjt 4. vasárnapja

A mai világban a legtöbb ember sajnos lelkileg vak. A világban levő összes probléma arra vezethető vissza, hogy az emberek nem törődnek az Isten akaratával. Tisztán kell látnunk. Manapság annyit hangsúlyozzák: a realitások talaján.⁶⁰ Van gyermek, sokan vannak, akik csak hazugságot és semmi igazat

⁶⁰ A Kádár-rendszerben egyházi felsővezetői, főként esztergomi érseki megnyilatkozások – természetesen csak 1976-tól, a Mindszenty József bíboros halála utáni időkben – tartalmazták nagyon sokszor ezt a két szót. Lefordítva ez annyit jelentett, hogy a püspökök nem ellenkeztek, nem tiltakoztak a pártállam kötelező ateista nevelése (pontosabban lelki

nem hallanak, hallottak az Istenről: Isten nélküli és Isten-ellenes nevelés folyik!⁶¹ Kődösítenek, elferdítenek. Hétfőig van egy kiállítás a Kongresszusi Központban, a pápáról is van néhány kép. Látszik, hogy minden probléma gyökere az, hogy az emberek elfordultak az Istentől. Ez az istentelen világ. Sajnos sok ember, még a hívőknek egy része sem lát tisztán – ne hagyjuk magunkat megtéveszteni! A gyermekek lelkét megtévesztik! A vak gyógyítása üdvösségtörténeti jelentőségű. Csak Jézustól kapunk tisztánlátást.

1987. március 29.   9.00   Nagyböjt 4. vasárnapja

177

Okos szóval, kiigazítással sokat tudunk segíteni. Mertünk-e szólni hitünk védelmében? A múltkori Evangélium arról szólt, hogy a hitünket nem csak magunknak kaptuk. Mertük-e bátran védeni a hitünket, amikor annyi ócskaságot duruzsolnak a fülükbe. Siloe = küldött. érdekes, mintha előre tudták volna, hogy itt gyógyulás lesz. Néhányan röhögve vitték oda Jézushoz. Utána meg a farizeusok mégsem akartak hinni – micsoda sötét világ! Inkább letagadták, amit láttak, csakhogy az igazságot ne kelljen elfogadni. Amikor meg leintik a vakot, azt mondják: te akarsz tanítani minket? Mit ugrálnak? Ők kérdezősködtek; hát nem ők kérdezték? A vak felelt rá.

Tanultuk a főbűnöket – a gyilkosság nagyobb bűn, mégsem ide soroljuk. A főbűnök azért főbűnök, mert ezekből sokféle bűn ágazik szerte. Egy gyermek mesélte: irigységből addig piszkálták a történelmet jól tudó osztálytársukat, aki egy ideig tűrte is, mígnem valaki úgy elgáncsolta hazafelé menet, hogy eltörte a lábát. Az irigység mire vezet! Saviói Szent Domonkos Don Bosco Szent János tanítványa volt. Aki nem látna tisztán, nézze meg az említett kiállítást. Jézusnak nem kellett volna a sár – nem a sár gyógyította meg a vakot. Ezek (a farizeusok) még azt is munkának vették, hogy Jézus sarat készített. Mondhatta volna azt is: hulljon le a hályog, ettől a pillanattól kezdve láss. Nem így tette. Itt, a szentmisében is hittel látjuk Jézust – ott sem látták szemmel istenségét.

1987. március 29.   17.00   Rózsafüzér Társulat megalakulása

---

rombolása) ellen, a „realitások talaján” érezve (és képzelve) magukat, gyakorlatilag (kivéve elméleti, filozófiai téren) elismerték az ateista-kommunista pártállam (ahogyan Bölcsvölgyi atya szűk körben mindig fogalmazott: terrorállam) nem létező létjogosultságát, annak „bőséges és áldásos gyümölcseit”. Lásd ehhez még: Krajsovsky Gábor — Mindszenty bíboros lelki számkivetettsége. Egyházi megnyilatkozások Mindszenty bíboros és szellemisége ellen: <http://www.vasiszemle.hu/2015/05/krajsovsky.htm>

⁶¹ Magyarországon ebben az időben a magyar ifjúság, a magyar gyerekek 2%-a járt katolikus hittanra!

Szeretettel köszöntök mindenkit, az erdélyi testvéreket is – sajnos ők nem énekelhetik a Boldogasszony Anyánk éneket és a Himnuszt sem. Voltam én Csíksomlyón és ott a kántor énekelt énekeket. A pokol hatalma rettenetes erővel szállt rá a Ti országotokra! A szentanya ezt az évet Mária-évnak hirdette meg. Ennek tiszteletére indul a Rózsafüzér Társaság a mi templomunkban is. Sokan szidják a pápát, hogy miért hirdetett Mária-évet. A protestánsok – tisztelet a kivételnek – vallásosan nem tisztelik, illetve nem kellőképpen tisztelik a Szűzanyát. A görög katolikusok és mi egymással versengünk a Szűzanya tiszteletében. A románok, az oroszok pedig, akik eldugták házukban az ikonokat, a Mária-ikonokat, azokat féltve és félve tisztelik. Döbbenetes kiállítás – az ember lelki szeméről lehullik a hályog és rádöbben arra, hogy a Szűzanya-tisztelet nélkül embertelenné válik a világ. A világ zuhan egy rettenetes lelki és erkölcsi szakadékba. Boldogasszony Anyánk és a Himnusz az erdélyi magyar testvéreink tiszteletére hangzik el, sajnos, tehetetlenek vagyunk!

Érvényes a Rózsafüzér-imádság úgy is, ha valakinél ott van a zsebben, retikülben, de a közlekedési járműveken nem kell mutogatni. Az ujjunkon elimádkozva is érvényes, de nem úgy, hogy közben az ablakon nézegetünk ki.

Személyesen, személyre szólóan kell jelentkezni, a tagság személyes, tehát nincs olyan, hogy Horváth család.

1987. április 1. 17.00 Egyházi házasságkötésről

Az egyházi házasságkötés előtt megkérdezzük, hogy volt-e elsőáldozó? Ha nem, miért nem. Mi a kapcsolata az Egyházzal? Semmi.⁶² Akkor miért akarnak egyházi esküvőt? Mert szép szertartás, van világítás, szőnyeg virágok – ez nálunk tudja, hányad rendű dolog? Ötvened rendű. Sajnos, sok esküvővel létre sem jön a házasság, mert megígérnek mindent, illetve kimondanak, de nem megígérik, így érvénytelen lesz. Odaáll a pap elé – miből áll az neki! Valamit ígérnek a párnak: ha egyházi esküvő lesz, akkor ezt vagy azt megkapják. Ez sokkal komolyabb dolog, nem csak a pénz számít. Mi sem most jöttünk le a térképről. Az anyakönyvvezető előtt valamit megígérnek, abból amit megtartanak, megtartanak, amit nem, azt nem. Az Egyház élő tagokból áll – a Krisztussal való kapcsolatot jelenti, a belső megtérést lélekben. Azt sem tudják, ki az a Krisztus. keresztelekéskor is kimondanak mindent, mégsem tartják ahhoz magukat, pedig tudják mi az: vallásosan nevelni, mert előtte oktatásban részesülnek (utána meg kiröhögik a papot: mennyit beszélt). Ezek, így akik színlelnek, azok hazudnak a keresztelekéskor is, esküvő alkalmával is. Az Egyház élő közösség, él, de nem a pénzből, a gazdagságból. Mi senkit nem akarunk

⁶² Ebben az esetben természetesen nem a jó szándékú *keresőkről* van szó, akik nyitottak az Egyház tanítására, akik akarnak hinni.

erőszakkal behúzni, mint hogyha a nyúl futna a kutya után; nem csak a pénzért esketünk. Az Egyházzal nem lehet játszani, mi ezt nagyon komolyan vesszük. Felpiszkálta a lelkét? Azt is akartam. Sokakat minden frinc-franc, diszkó, egyebek érdekelnek, de az, hogy van lelke, vallás – ez nem! Mindent megígérnek. A szülők hanyagsága a hittan elmaradása: hány ezer gyermeknek kellene hittanra járnia! Elsőáldozási előkészítés – a szentségek a pap feladata. Hiszekegy, megtestesülés, utolsó vacsora, szenvedés, halál, feltámadás (megváltás). Angyalok, templom nem kell. Szentmise, feltámadás, szentgyónás, Jézus élete, csodái, Evangéliumok, szeplőtelen fogantatás, szüzi fogadás.

Hívó és nem hívó házassága: a hívő fél egy ideig tűri, aztán kitör a botrány, ami gyermeknevelésnél is probléma. Vasárnap közös program a szentmise, vagy a másik inkább alszik helyette. Egy darabig a szerelem áthidalja, utána pedig már szégyell visszajönni a hittanra. Minek tegyék jobban, ha így is megélnék belőle?

1987. április 4. 18.30 Nagyböjt 5. vasárnapja

A szentatya olyan helyeken jár, ahol veszélyeknek van kitéve. Úgy küldelek titeket, mint bárányokat a farkasok közé. És tudjuk: ha harapásra kerül a sor, nem a bárányok, hanem a farkasok harapnak. A gyűlölet édig hatol – ne a pápával szemben fejtsék ki ezeket a szenvedélyeket, amelyek megvannak bennük. Szemben áll az emberi rosszindulat a pápával. Adja a Szentlélek a Szűzanya közbenjárására, hogy a pápa segítségükkel mindig hirdetni tudja ellenségeitől körülvéve is az Evangéliumot.

Az ünnepek ünnepe a húsvét. Fellobognak a ministránsok gyertyái és a húsvéti gyertya is, amely akkor már nagyobb lesz. Előkészület ez.

Püspökkari körlevél egy „szerzetesrendről” – nehogy azt higgyétek, hogy ez a szerzetesrend egy apácarend! Ne legyen semmiféle félrebeszélés! Ha a gyerekek ebből két szót megértenek, a nyakamat ideteszem, levághatjátok! Minek olvassam, hogy ki milyen öreg, azt úgylis tudjátok. Aki nem értette a körlevelet, annak szívesen elmagyarázom. Mindennek örülni kell.

1987. április 5. 9.00 Nagyböjt 5. vasárnapja

A közgyónás: én vétkem, én vétkem – de valóban megbánom? Ha eddig nem bántuk meg, legalább most bánjuk meg. Lázár feltámasztása: ha ott lettél volna, megakadályozhattad volna. De Krisztus nem akarta megakadályozni, holott meg tudta volna akadályozni. Lázás, amikor kijött, akkor már nem volt halott. Csak akkor lesz „Lázár, jöjj ki”, ha én is lépek. Csak akkor mehetek szentáldozni, ha megvan bennem: „Lázár, jöjj ki!” Nem fogom glédába állítani a gyermekeket,

hogy játszanak a barkával, hogy megunják. A megszentelt barkával nem szabad játszani. Nem pálma van, mivel nincs annyi pálma, hanem barka van.

A templomban levő világiak feladata olyanokkal megismertetni a hitet, ahova a pap, a lekipásztor nem tud eljutni. Ez félig lekipásztori munka. Világiak áldoztathatnak, lekipásztorok által előre megírt prédikációkat felolvashatnak, vagy megtanulhatják. Megjelenik majd egy ilyen könyv, amibe három beszédet én is írtam.

Hiszed ezt? Jézus kérdezni. De tőlünk is megkérdezi. Ha hazudnak, azt is el-hisszük? Ha okos a plébános, eldönti, hogy melyik lekipásztori munkára van szükség; ha okos a plébános. Egy-egy címet, ha kér valaki, elmegy segíteni, például lemosni az ablaküveget, elbeszélgetni egy kicsit. Olyan jól esik az – tudjátok ti?

Így többet értettetek a körlevélből, de úgy nem sokat értettetek volna. Értetted? Ezért kérdezem. Te is taníthatod a hitedet szép példával, te is megmutathatod, hogyan kell szépen viselkedni a templomban – azért neked mondom, mert te szépen viselkedsz. Ha most a főkormányzó⁶³ hallaná, akkor kicsit biccegetne a fejével, de nem haragudna meg. A ministránsok, az énekesek szép példát kell, hogy adjanak. Aki pedig este jön a szentmisére, az a fiatalokat is (gitáros mise) megláthatja.

A pokol kapui – vagyis a tévedés és a hazugság – nem vesznek erőt rajta. A pápát óvja meg a Szentlélek és érkezzen vissza székvárosába, Rómába.

1987. november 8. 9.00

Több telik tőlem – mégsem tettem. A végét nézd, vagy ahogyan a magyar mondja, végén csattan az ostor. Mivel az igazi bölcsességet Isten adja: „Hozzád vágyódik szívem, én Uram, Istenem!” Figyeljük meg a Szentleckét, amelyben Isten fejti ki a halálról a közölnivalóját. Figyelmeztetés ez. Idáig sorozatbeszédnek voltak, nem mindig a felolvasott Evangéliumról szóltak. Először arról beszéltem, hogy a Mennyei Atya szereti az embert, a Földet az ember kedvéért szépnek és jónak teremtette. A levegőburkot a Föld köré, amelyből az ember szippanthat, amely oxigén-dús, na de nem Budapesten, hanem egy erdőben, ahol még madárdal is van. A Jóistennel illenék többet foglalkozni, elbeszélgetni vele. Azt mondják, akit szeretünk, azzal szívesen beszélgetünk. Te itt, előttem, kislányka megszólalsz, hogy egy barátnőmmel elbeszélgetek, egy jó barátommal vagy barátnőmmel, akivel jól lehet játszani, aki nem rúg bele a játékaimba. Aki pedig nem ilyen, azt elkerüli az ember. A szeretetünknek fokozatai vannak: az édesanyámat szeretem, de egy dél-afrikai

⁶³ Akkor Fábián János, Lékai László halálát követően.

bennszülöttet nem így szeretek. Na, jó, de a barátnőmet látom – mondod te erre –, de az Istent nem látom, nem hallom. Imádkozni nehezebb. Amikor Jézus egyik kedves barátjának házába, Lázárhoz ment, bizonyára ott volt Lázár, nem ment el, nem vonult el Jézus látogatásakor, hogy szántsa a földjét. És valószínűleg felesége és gyerekei is lehettek, azok is mind ott voltak – és látjátok, a Biblia mégsem ír róla! De ír Máriáról és Mártáról. Márta valami finomat készített Jézusnak, Mária pedig odaült Jézus lába elé. Jézus az egyetlen Máriának beszél – egyedül hallgatta Mária és Jézus mégis beszélt! Mária kérdezett, Jézus pedig válaszolt. Na, nem a napi politikáról, vagy az áremelkedésekről, az nem érdekelte őt. Márta pedig: a betyárját neki! Alig állok a lábamon és mégis őt dicsőíti. Igen. Az első: Jézust hallgatni. Máriának előnyösebb helyzete volt, mert ő ott ült előtte. Kérdés-felelet formájában zajlott a beszélgetés. Azért imádkozni nehezebb, de nem sokkal nehezebb. Mit tehetünk azért, hogy imádkozásainkat megjavítsuk. Esetleg mondja a magáét, de oda sem figyel Jézusra, aki nem a betanult szövegekre, hanem ránk kíváncsi! Neked nincs mondanivalód? A zaj megöli az imádkozást. Ha csendben vagyunk és Jézusra figyelünk, eszünkbe juttatja azt, amit mondani akar nekünk. Jézus talán nem tudja, mi történt velünk? Ő tudja, de tőlünk akarja hallani. Kalkulál az imádságunkkal. Egy kisgyermek imádkozik, leveszi a sapkáját az erdő-széli kereszt mellett. Arra jön egy felnőtt, hetykén megszólítja: mit csinálsz te itt? Imádkozom. Kihez? Az Istenhez. Erre azt mondja ez: neked adom ezt a pénzt (kivesz a zsebéből egy pénzdarabot), ha megmondod, nekem azt, hogy hol van az Isten! Erre a kisfiú is a zsebébe nyúl, elővesz egy piros almát és megkérdezni a férfit: odaadom ezt a piros almát, ha megmondja azt, hogy *hol nincs* az Isten! Erre csak bámult a férfi, szóhoz sem tudott jutni. Kapcsolatban maradni Jézussal, Istennel. Jézus! Te elmentél apostolaid köréből, amikor imádkoztál. Mi is a csendben halljuk szavadat. Te, Jézus, Atyáddal szívesen beszélgettél, vagyis imádkoztál. Te ezt szívesen tetted – add, hogy mi is szívesen tegyük. Ha nekem gyerekeim, unokáim lennének, akkor nem tudtam volna egész délelőtt azzal foglalkozni, amivel foglalkoztam. Péter nős volt (mivel a Szentírásban szó van Péter anyósáról) – de kénytelenek voltak mindent elhagyni. Amerikai csizmában jártam a palócoknál – Kemencén én meszeltem, építettem az előteret. Szánkóztam a gyerekekkel. Jött a bajszos püspök, nem fogadta el a pálinkát, ami nagyon rossz jel volt. Balogh páter műgyűjtő volt, a fele műkincsével mentett meg engem (ami közül sok hamisítvány is volt).

1987. november 8. 17.00

Rózsafüzér titokcsere

Ó, Jézusom, bocsásd meg bűneinket, ments meg minket a pokol tüzétől és vidd a mennybe a lelkeket, különösen azokat, akik a legjobban rászorulnak

irgalmadra.⁶⁴ Mit jelent az, hogy akik a legjobban rászorulnak irgalmadra? Mindazok, akik a földön a legtávolabb vannak Istentől. Erre a Szűzanya is figyelmeztetett Fatimában. Ez serkent arra, hogy imádkozzunk értük. Talán nem is tudatos gonoszságból, hanem az emberi gyarlóságból, a sátán egyre erősebb támadásának hatására. Titkot nem árulok el ezzel: 1/ a sátán a hívő embereket Mária tisztelete ellen lázítja, le akarja járni a különféle sátáni praktikákkal. Ez óriási próbatétel a Mária-tisztelőknél. Azt mondják sokan: Máriát Krisztussal egy szintre hozzuk és Máriát mi imádjuk. Természetesen ebben egy szemernyi igazság sincs! De vannak olyan gyengehitűek, akik beveszik ezt a maszlagot. A jehovisták, meg azelőtt a protestánsok is tanították a hittanukban ezt. A sátán célba vette a Szűzanya iránti tiszteletünket. Ezért lép be nagy intenzitással Mária az életünkbe. Nekem nincs jogom olyanhoz szólni, amiről az Egyház nem nyilatkozott. Hogy a szentatya (II. János Pál) hisz vagy nem hisz – ő hiszi a jelenések valódiságát – még az sem dönti el az én hitemet. A pápa a częstochowai Jasna Gorai (Fényes Hegy) búcsújáró helyen imádkozott. 2/ A pápát támadja a sátán. A Szűzanya, akit olyan óriási módon támad a sátán, legyen édesanyjává, erős lelkű édesanyja az elesett embereknek. Aztán a pápa személyét is célba veszi a sátán. A <Ne féljete> című könyv írja, hogy annak a golyónak törvény szerint legalább egy olyan szervet kellett volna érintenie, amelynek sérülése halálhoz vezet. A pápát a Szűzanya és a Szentlélek különös módon védik. Addig viszont nem tud ártani neki a sátán. 3/ A sátán a papságot is célba veszi és a könnyű, könnyelmű gondolkodású emberek ellen támad. A papok életére törnek – a Családi lap nemrég megjelent száma írja, hogy egy plébánost először keresztre feszítettek (!) és utána megölték. Az a pap minden bizonnyal a Mennysországba jutott, tehát neki ebben az értelemben nem ártottak. Örülnek egyesek annak, hogy a papok szemben állnak egymással. A sátán ellen a Szűzanya véd. A fenyegetések világában élünk. A papokat szembeállítják egymással, irigylük azokat az ajándékokat, amelyeket ők a Jóistentől kaptak. De nekünk is szól Jézus szava: nekünk nem árthat senki. Szent Pál galatákhöz írt levelében már szerepel az, aki asszonytól született, a Szűzanya nagy szerepe itt már megpendül, Mária példaszerű és cselekvő jelenléte. Szűz Mária az Egyház előképe, mivel ő is ugyanúgy végigjárta a zarándokutat, amikor kimondta: legyen nekem a Te szavaid szerint. Ez az Újszövetség első „legyen”-je. Szűz Mária és Jézus elválaszthatatlan kapcsolatban vannak. Éppen ezért, mivel elválaszthatatlan, az örökkévalóságon át tart. Fiam – édesanyám: ezt a mennyországban is mondhatják egymásnak. Itt van a jelentősége annak, hogy mi Szűz Márián keresztül közeledhetünk Jézushoz – minden kegyelmet általa áraszt Jézus az Egyházban. Éppen ezért van Szűz Máriának óriási lehetősége arra, hogy a kegyelmeket kisdje. Mária az Egyház előképe. 431-ben az Efezusi Zsinat mondta ki: Szűz Mária 7 Isten édesanyja, vagyis Istenszülő, Theotokos

⁶⁴ *O mi Jesu, dimitte peccata nostra, libera nos ab igne inferni et assume animas in caelum, praesertim illas, que maxime indigent misericordia tua.*

(gör). Ez annyira megragadta a híveket, hogy utána a püspököket gyertyás-fáklyás körmenetben kísérték. Mi úgy folyamodhatunk hozzá, mint gyermekei.

15 Titok – ez egy körforgás, mint a Práter kereke. Szent áldását adja ránk Kisdédével Szűzanyánk. A mosatni hónap szándéka: a tisztítótűzben szenvedő lelkekért. November az ő hónapjuk – nagyon ránk szorúlnak, legyünk nagyon jók hozzájuk! Krisztus egyetlen tette sem öncélú. Az élet mindig az örök dicső életet jelenti, a halál pedig az örök halált, az Istentől való örökre elszakított örök életet.

1987. november 28. 18.30 Advent 1. vasárnapja

A 22. és a 24. Zsoltár szól erről: Advent = Úrjövet, jön az Úr. És ha jön, nekünk fogadnunk kell! A várakozás nem tétlenség. Minden szennytől, ami az elmúlt egyházi évben rátapadt a lelkünk re, attól most tisztuljunk meg, hiszen ez az egyházi év feladata. Jobbak lettünk-e? *Consolamini, consolamini populi meus, quia cito venit Salvator.* Vigasztalódj, vigasztalódj én népem, mert hamar jön a Megváltó. Amikor valaki belföldön, vagy idegenben van és rásötétedik, borzalmasan érzi magát. A világ egyre sötétedik! Amikor az Emmauszba vezető úton a tanítványok Jézusnak mondták, sötétedik. Ha pedig sötét ez a nap, a következő sem lesz világos. Ez a mondat az egyházi év befejezésére és kezdésére is jó. Befejeződik – sötétségben. A jövő mit hoz – nem tudjuk. A kezdés is sötétségben van, a bizonytalanság a sötétség: mi lesz velünk, mi fog történni; na, itt én most nem ilyen pizslicsáre dolgokra gondolok! Sötétedik minden – nem csak a lépcsőházak sötétednek, hanem az agyak is! Amikor a választott nép az elszenvedett események után kimenőt kap, hogy imádkozzék a pusztában, az egyiptomi fáraó azt mondja: de értem is imádkozzatok az Istenetekhez! Mai napra átvetítve ugyanez. És akkor patentet ad a fáraó – és azután mégis visszahívja. Ebben az mutatkozik meg, hogy az Isten kegyelme dolgozik. Ahol a legnagyobb az emberi gőg, ott dolgozik a leginkább az Isten. Az Isten szúr, de azért, hogy tisztítson. Ez egyébként az egyházi év feladata, a tisztítás. De már befejezem, mert húzzák a hetet!

1987. november 29. 9.00 Advent 1. vasárnapja

A szentáldozásban Jézus jó gondolatokat juttat az eszünkbe. Jöjjön el a Te országod. Advent – Jézus elébe siettem? Visszatekintek az egyházi évre – nagy idő, de ha nem is jut minden eszembe, bánjam meg a rosszakat. ha a Szentlélek tüze ég bennem, akkor nincs baj. *Rorate coeli desuper, et nubes pluant isutum.* Harmatozzatok, égi magasok és felhők esőzzétek az igazságot. Ne féljünk a latintól! Ébredj ember (mély álmodból) – ez a lelki ébredés.

Az ősbűn elkövetése után az Isten kiűzte őket (az első emberpárt) a paradicsomból. mert minden bűn mit von maga után? A büntetést! Az angyaloknak mi lett a büntetésük? Az örök kárhozat. Miért jutottak oda? Azért, mert ők sokkal többet tudtak és sokkal tisztábban láttak, mint az ember és mégis fellázadtak, habár látták, hogy az Isten nagyobb náluk. Mi volt az őszüleink bűne? Az engedetlenség. Te is engedetlen vagy, ha például a szüleidnek nem engedelmeskedsz, mert őket Isten rendelte a te számodra. Az angyalok bűne nagyobb volt, mint az emberé, mert az embert már a gonosz lélek csábította bűnre. Azt ígérte, olyanok lesztek, mint az Isten. Olyanok lettek? Nem! A sátán ki tud jönni a pokolból? Nem. De tud onnan ártani? Tud. és ártanak is, ahol csak tudnak! A paradicsom az, amit a piacon veszel? Nem, hanem a jóságnak és a szépségnek a helye, a boldogságnak a helye. Sűgd a fülembre a nevedet – más ne tudja, csak én. A tiedet nem kérdeztem, mert azt már tudom. Most olyan is feleljen, aki még nem felelt. Ki az a képen fent, Mária és Jézus. Az első gyertya kit jelképez? Szűz Máriát és Jézus Krisztust. Isten nem kísért bűnre, csak a sátán. A tüzes kard nem jelent meg, mint a képen, legfeljebb a lelkükben. Ilyen a Biblia, nem bután kell érteni, mint ahogyan azt sok felnőtt vagy gyerek teszi.

1987. december 5. 18.30 Advent 2. vasárnapja

Az első gyertya Máriát, a második pedig keresztelő Szent Jánost jelképezni, ahogyan azt majd holnap kifejtem. Múlik az idő, rohan. Bárcsak a mi lelki fejlődésünk is együtt haladna vele! Most még mélyebben vizsgáljuk meg lelkünket.

Zakariás – mivel kételkedett – megnémult. Táblára írta: János a neve. A Jeruzsálemi templomba mentek fel a papok (így Zakariás is) áldozatbemutatásra. Egy hétig ott volt a pap. Látomása volt, a lény ezt a lelkében közölte vele. A történetet bizonyára ismeritek, Izajás próféta jövődölése az Evangéliumban. Zakariás jól ismerte a Bibliát! Kört írt köré. Fellépett Keresztelő Szent János a pusztában. Miért nem ment ki a forgalmas út mellé, ahol jártak a kereskedők? Ennek is megvan az oka – azért, hogy az emberek, megtudván, menjenek a pusztába a Szentlélek szavára. Azért pusztaság, mert az ember lelke is kietlen pusztaság az isten nélkül – sivár és ijesztő. Az ember lelke üres isten nélkül – ma is! Testvéreim, a Biblia csodálatos dolog! Jézus próféta volt. De volt sok nagy próféta: Illés, Izajás, Jeremiás, Ezekiel, Dániel, Dávid – de ilyen még nem volt. A zöld rét az isten jelen, az isten jóságát jelentette. A víz a tisztaságot jelenti, a zöld a remény színe, a folyóvíz pedig a megújulás jelképe. Folyóvíz = újjászületés. Elszárad, elsorvad a lélek Isten nélkül. és akkor ide jövünk misére, az oltárhoz! Jézus eljött, hogy ezeket a kis vér-hús embereket megváltsa. Nem bánta meg az Isten, hogy embert teremtetett, nem utálta meg az embert. Sokan rohangálnak, tele a csomagjuk, de a lelkük üres. Pedig a lényeg a lélek! Ne az

anyagiak gyűjtögetésével, hanem a lelkünkkel törődjünk elsősorban, ez legyen a célja az Adventnek és az egész életünknek is. Sokan azt mondják, vegyünk meg mindent, mert jövőre drágább lesz; minden olyat is, ami talán nem is kell most. Gondolkodjunk el rajta – aki nem tud elgondolkodni ezen, az vessen magára!

Vállalta Jézus ezt a testet – értünk. Így mindez mások számára is élő vízforrás lesz. Kérjük, hogy minél több ember lelkében kezdődjék egy új élet, egy egészen új! A bűnösök térjenek meg, járjunk Jézus kedvében, ebben a hónapban különösen!

1987. december 6. 9.00 Advent 2. vasárnapja

A második gyertya már várja, hogy meggyújtsuk. De ő elárulja, hogy már égett, hiszen a tegnap esti és a reggeli miséken is égett már. De nem azért, ég, hogy csak nézzük. Valami tanítása van számunkra. Rövidebb, mert már égett, látszik is rajta. Mire tanít? Még nem kell meggyújtani. Az első gyertya egy ígéretet jelent számunkra, a megígért Megváltót. Kik kapták az ígéretet? Az összülők. Megváltó volt az ígérte, az isten nagyobbbat nem is adhatott volna. Már az első ember lelkében megjelent a bűn, Káin és Ábel lelkére is átszállt. Káinnak személyes bűne volt Ábel megölése. De azért nem mindenki lett gonosz. Ezután elszaporodtak az emberek a földön és sok lett a gonosz. Ekkor egy család menekült csak meg a vízözöntől, Noé, aki – Istenfélő vagy Istentagadó volt? Istenfélő. És gúnyolták őt azért, hogy bárkát épített? Igen. Törődött ő ezzel? Nem. Mi törődjünk-e azzal, ha gúnyolnak azért, mert szeretjük a Jóistent? Ne törődjünk vele – ha kérdezik, miért hiszel, akkor feled azt, hogy azért, mert örökké boldogan akarok élni! A megígért Megváltó azonban még nem jött. Az emberek elkezdtek türelmetlenkedni. Ha valamire, valakire sokat kell várni, akkor milyenek leszünk? Türelmetlenek. Miskolcra jön Karácsonykor a nagymama, az egész család kimegy a busz elé, várja a buszt. A gyermekek idegesek, mert hosszú a várakozás. Mikor jön már a nagymama? – kérdezik.

Valaki, aki emlékeztette az embereket, hogy a Megváltó Betlehemben fog születni, ahol Dávid is élt és szenvedni fog. Izajás – kit jelképez a második gyertya? A gyertya már idegeskedik, hogy miért nem gyújtják meg. Az összülők büntetése a halál. Mindenki meghal, jó is, gonosz is, ma is így van. De nem mindegy az, hogy hogyan hal meg. A jó is, gonosz is nem hal meg egészen – halhatatlan lelke van. A jóé üdvözülni (vagy legalább is nem kárhozik el), a gonoszé elkárhozik. Ki volt az a nép, amelyik az ígéretet hordozta? A zsidó-, a választott nép. Ma ez a nép már így nincsen, mint az ígéret hordozója (mert már eljött a Megváltó). De van zsinagógájuk, imaházuk (Dohány utcában Budapesten).

Kétszer lehet rózsaszínben misézni egy (egyházi) évben – Advent 3. vasárnapján és nagyböjt 4. vasárnapján (*gaudete* – öröm vasárnapja, illetve *laetare* – örvendezés vasárnapja). Bánjuk meg bűneinket, mert az Advent nem viháncolás, nem az, amit a világ produkál, hanem belső lelki átalakulás. Az Úr jön – itt a hangsúly! Az Úr. Evangéliumban: a Próféta, Jézusra vonatkozik. Keresztelő Szent János tanúságot tett Rólad, Jézus – add, hogy mi életünkkel tegyünk tanúságot Rólad. Még egy vasárnap az ünnepig, az 5. vasárnap mához két hétre már az ünnepen túl lesz. Mi az Advent? Isten őrizzen meg bennünket a rutintól, a sablonoktól, a megszokástól! Ilyenkor télen az ember előveszi a téli ruháit és elrakja az őszieket. Ekkor egy kicsit megtisztogatja őket az ember, rendbe szedi őket. Ez százszor, ezerszer inkább áll a lelkünkre. Olvassuk a Szentírást, de ne úgy, hogy valamit kiolvasunk és kész. Azt kell keresni, hogy nekem mit mond, az én életembe hogyan illeszkedik bele, mert e nélkül az egész nem sokat ér! Reflektálnom kell magamban rá. Ma mi van – vidékről is jönnek fel rengetegen, mindenki rohan a boltokba, kitódulnak az utcákra, ellepnek mindent, úgyhogy csak így cikk-cakkban tud menni az ember az utcán, hogy elérje célját. Zsibvásárt rendeznek; ez azt jelzi: a világ célt tévesztett! Célt tévesztett – Keresztelő Szent János a pusztába kiált – ez a pusztaság a mi lelkünk.

Ma délután eskettem – teljesen megtelt a templom, azt hittem már, hogy éjféle mise van, úgy éreztem magam, annyian voltak. A végén azt mondtam nekik: <Azt olvastam valahol, az ember élete akkor kezd sötétedni, ha elfordul a Fényforrástól, a Teremtő Istentől.> Jézus közösséget akar alakítani velem, de nem a parancs miatt. Kilincs van a lelkem ajtaján belül, Jézus kopogtat, mögötte az én belső világom van, a mi belső világunk. Jézus a szőlőtő, a szőlővessző pedig a tövön van; csak akkor terem, ha rajta van – ha rajta van, akkor terem. Nedvkeringésünk közös. Nekünk nem szabad lazítani az eresztékeken, mert az eresztékek nagyon, de nagyon lazulnak! Ezt a világ megteheti (pontosabban megteszi), de mi azonban nem. Keresztelő Szent János fellépett – a főpapok próbára akarták tenni: milyen joga van neked te mindezt? János megfelel: még a saruszíját sem oldhatom meg. Az elposványosodott, repedezett, kiaszott, pocsolyás lelkeknek beszél.

Mi a feladat? Mi megtaláljuk itt a feladatunkat, hivatásunkat: a végső Céla irányítani a figyelmet. A kezdőénekben a filippieknek írt levélből halljuk: az úr közeledik. Olyan jó a hitoktatás – ha én nem hitoktathatnék, már nem élnék. Amikor azt a sok gyerekszem látja az ember – olyan jól megérik a gyerekek, hogy mikor lehet jót nevetni. Együtt nevetünk nagyokat. A szülők, akik ott vannak, meg tudják mondani. Ott megéri mindenki: milyen jó együtt lenni a jó testvéreknek! És akkor kérdezitek (tőlem): hát veletek (itt, a szentmisén) nem így van? De igen, ha lelkesek vagytok. A lelkipásztornak a legjobb az, ha lelkesen bekapcsolódtok. Nem érdemes dühöngeni, az ember olyan hamar el

tudja veszteni az esztét. Telemegy gőzzel a fej, egyik pillanatról a másikra olyan állapotba kerül, és amikor utána gondolkodik, megbánja; ó, te számár, hát érdemes volt? Mit oldottál meg vele? Semmit. Én magam is hirtelen tudok dühös lenni. De utána: minek dühöngsz? Azért, hogy jöjjön még egy infarktus? Ne legyünk főpapok, írástudók, hanem legyünk egyszerű emberek. Mária a kis pólyába szülte Jézust és ugyanúgy szoptatta Őt, mint más édesanya a gyermekét.

Befejezem. Egy nagy teológus mondta: az Ószövetség és az Újszövetség elválaszthatatlan. Az Ószövetség Krisztusra mutat, az Újszövetség pedig beteljesíti az Ószövetséget és mindent egybefog. A próféták szava nekünk szól! Ránk vonatkozik! Ezek a prédikációk akkor érnek valamit számotokra, ha megpróbáltok elgondolkodni rajta. A hitoktatásba nem lehet belefáradni, ha az ember szívvel megy be közéjük!

1987. december 13. 9.00

Advent 3. vasárnapja

Látjátok, ott van a harmadik gyertya, várja azt, hogy megmondjuk, kit jelent ő. Keresztelő Jánost. A szalag is lobog, várja, hogy megkössük. Ő már rózsaszín, nem lila. A miséző atyán is rózsaszín miseruha van, nekem is van rózsaszín stólám, de ennél maradtam, mert az olyan széles.

Keresztelő János szülei kik voltak? Erzsébet és Zakariás. Az esszénusokhoz adták be Jánost nevelni – nagyszerű férfiú volt! Zakariás pap volt: ő mondta, hogy készítsétek az Úr útjait, egyengessétek ösvényeit. Ő sáskán és vadmézen élt, nem tortát evett, vagy rántott húst, ahogyan ti ma esetleg azt esztek. Az ő feladata volt: bemutatni Jézus Krisztust. Nekünk is ez a feladatunk! Fellepett egy ember – sehova se lépett fel, ez azt jelenti: megjelent. Hat hónappal volt idősebb Jézusnál.⁶⁵ Ez a keresztség milyen keresztség volt? Minden bűntől megtisztult, vagy volt egy, amitől nem? Az áteredő bűntől megtisztult? Nem, csak a személyes bűnöktől. De ezekkel mit kellett tenni? Megbánni! Ha ti megbánjátok bűneiteket, megtisztultok? Igen! Súlyos bűnt ti nem is tudtok elkövetni. A legtöbben meg vagytok keresztelve. Aki nincs megkeresztelkedve, az bánattal mit tud megbánni? Csak a személyes bűneit, ezeket viszont a bánat – ha azok nem súlyosak – törli. Az áteredő bűnt nem mi követtük el, így megbánni sem tudjuk. Isten nem büntet érte, de mégsem üdvözülhet az, aki így hal meg, természetes boldogság, nem mennyország a része, ha így hal meg. Teljes a boldogsága ezeknek is (például csecsemő), de ők nem tudják, hogy van mennyország, ezért nem is sóvárognak utána. Teljes a boldogságuk ezeknek is.⁶⁶

⁶⁵ Itt is kérdezte a gyerekeket, segített is: tíz alatt, de ötnél több – okosat mondj, te kis sárga (utalva a gyermek ruházatára, a nevét nem tudva).

⁶⁶ Lásd ehhez a kérdéshez: <https://mek.oszk.hu/14700/14780/14780.pdf>
<https://mek.oszk.hu/14700/14781/14781.pdf>

48, 67-68.
 87-88.

Isten a személyes bűnt megbocsátja. Hol keresztelkedett meg Jézus? Nem a Dunában, nem a Drávában, nem a Rajnában – örülnék, ha valaki meg tudná mondani. A Jordánban! Jól van: a fele királyságom a tiéd! Nekem még maradt még egy fél, amit mindjárt odaadok még valakinek, azt is odaadom. A szalag már türelmetlenül várja, hogy az ifjú megkösse. Neked adom az országom másik felét! Hontalan lettem – de remélem, helyette egy nagyobb országot (felfelé mutat) kapok. Ha a vessző kisarjad, akkor él; lelkünkben sarjad ki. Ahogy Mária átölelt Téged, úgy fogadjunk be mi is lelkünkbe, Jézus! Tartsunk mi is bűnbánatot. Szép vasárnapot kívánok! Két hét múlva már nem mondhatjuk, hogy készülünk a karácsonyra, mert akkor már itt lesz.

1987. december 19. 18.30 Advent 4. vasárnapja

Máriát, a példaképet kövessük a Jézus-várásban! Kezdjük a ma esti elmélkedésünket azzal, amivel az evangélium befejeződött, az angyali üdvözléssel. Szent Pál levelében ír a megtestesülésről, Jézusról, arról, hogy az égben van a helyünk.⁶⁷ A Jelenések könyvében hétszer van szó Máriáról – a kígyó folyton a nyomában leselkedik, az egész történelem során. De a protoevangélium (ös-örömhír) megígéri, a Megváltót, és azt is, hogy Mária bűn nélküli lesz. Az egyház dogmatikai alapot innen merít a hittételéhez, hogy szeplőtelenül fogantatott.⁶⁸ Isten minden embert, kivétel nélkül mindenkit, meghívott. A történelem ezért tele van hullámhegyekkel és hullámvölgyekkel – és ez a hullámvölgy bennünk zajlik! De minden a javunkra válik. Amikor Mária igennel felelt, abban a pillanatban megtestesült Jézus. Ez volt a történelem legnagyobb kijelentése. Máriának szabad akarata volt, nemmel is felelhetett volna. De Isten megadott neki egy nagy kegyelmet. Isten minket megszabadított az áteredő bűntől, Máriát pedig megóvta az áteredő bűntől, Krisztus keresztáldozatából elővételezte ezt. Másképpen megváltó a Szűzanya számára, mint nekünk. Mária mindent a (vallásos) hitével fogadott el. János 6 hónappal volt idősebb Jézusnál. Ezt Isten öröktől fogva így rendelte. Hogy mikor érkezett el az idők teljessége, miért éppen ekkor, azon a teológusok is vitatkoznak (éppen ezért számunkra ez most nem is olyan lényeges). Megszakadt a szeretetszál az ember lelke és Isten között az engedetlenség bűne által. mi a mi hivatásunk?

http://ppek.hu/szit-pdf/Elod_Istvan_Katolikus_dogmatika_facsimile.pdf 542-544. old.

185-189,

⁶⁷ *Quae sursum sunt quaerite, non quae super terram* – az odafönt valókat keressétek, ne a földieket. Kol 3,1-3. old.

⁶⁸ Szeplőtelen fogantatás (*immaculata conceptio*): Mária (Szent Anna méhében való) fogantatása pillanatától minden bűn nélkül való. Tehát ez a saját élete kezdetétől való büntelenségét jelzi. Nem a foganás, hanem a fogantatás szeplőtelen! Szűzi foganás (*conceptus virginalis*): Jézus férfi közreműködése nélkül fogant Mária méhében. A két fogalom nem keverendő össze! <https://mek.oszk.hu/14700/14780/14780.pdf> 20-21. old.

Teljességgel befogadni Krisztust, átadni magunkat Neki. Szent Pál dogmatikai levelei. Krisztust kívánom Karácsonyra, a Szentlelket kívánom Pünkösdre. Mária ráfelelte: íme, az Úr szolgálóleánya, legyen nékem a Te ígéd szerint. A mi feleletünk az életünk legyen! A „legyen”-t az életünkkel feleljük. A világ is készül, de nagyon együgyűen készül. A „karácson'fa” mellé odaállnak azok is, akik már nem hisznek, vagy talán sohasem hittek. Nekik ez már „túlhaladott”. és még talán mormogni sem tudják azokat az énekeket, amelyeket a gyermekek olyan lelkesen énekelnek. Soha ennyire nem volt rászorulva az emberiség a megváltás kegyelmeire. Akik nem énekelnek a (karácsony)fa mellett, azoknak nincs igazuk. Ez az utolsó lehetőség az Adventben a bűnbánatra, ez a szentmise.

1987. december 20. 9.00 Advent 4. vasárnapja

Ez a gyertya a hittanon is égett – alig várja, hogy meggyújtsuk. Azután (ez a gyertya) mondjon is nekünk valamit. A negyedik gyertya arról beszél, akiket az első három jelképezett. A hittanon elfűjtük mivel az Advent befejeződött), itt azonban még ég. Ígélet – Izajás (aki megjövendölte, hogy Jézus Dávid nemzetségéből, betlehemben fog születni), Keresztelő Szent János és Szűz Mária. A hitetlen világ is készül Karácsonyra. Mi nem Karácsonyra készülünk, hanem Jézus születésének az ünnepére. Lehet, hogy nekik nagyobb fenyőfájuk lesz, de ne törődjete vele. Lehet, hogy több ajándék lesz a fa alatt – ne törődjete vele. Mária nemhogy szegény volt, de nyomorúságos. Még egy putri sem volt nekik, a barlangot is kölcsön kapták. Az én szobám fűtött. A jó feleletekért jutalmul adok, ha van még rágógumim.

1988. február 20. 18.30 Nagyböjt 1. vasárnapja

Az Élet és Irodalomban karácsonykor írtak egy ilyet: már a vízcsapból is a Jézuska csöpög! Aki ezt írta, az egy kiugrott katolikus pap fia. Talán karácsonykor az apát dicsérjük? Pont azért kellene engesztelnie, helyrehoznia az apja vétkét. Ha lenne egy Bangha Béla, egy Nyisztor Zoltán, azok de megmondanák!

Szent Péter szavai: „*Fratres, vigilate!*” (Testvérek, virrasszatok!) Ébren legyetek és virrasszatok, mert a ti lelketek ellensége, mint ordító oroszlán jár köztünk. Ti álljatok ellen a hitben. Az ördög, mint ordító oroszlán jár körül, hogy kit nyeljen el. Az ember, ha úgy adódik, kitér, de olyakor nem tud kitérni előre. Ma ez az oroszlán mintha nem is ordítana, hanem mint egy csúszó-mászó közelíti meg az embereket. Jézus vadállatok között élt, de angyalok szolgáltak Neki. A sátán: az örök dicső élettől, az Egyháztól, Istentől eltávolító gonosz lelkek légioja. A sátán gyűjtőfogalom. Isten tudja, hogy hány angyal kárhozott el, a sátán az

elkárhozott angyalok összessége. De az elkárhozott angyaloknál több angyal maradt engedelmes, mégis annyi a bukott angyal – akik ugyan nem tudnak örülni, mert a poklot nem hagyhatják el, akárcsak azok az angyalok, akik viszont csak örülni tudnak, mert a mennyet nem hagyhatják el –, hogy egy-egy sátán jut minden emberre, de egy-egy őrzőangyal is. A sátán tehát rafináltan támad a lelkünk ellen. Mivel a sátán is szellem, tud ártani az embernek, mert az ember is szellemi lény és a szellem a szellemnek tud ártani. De tud jó kapcsolatot teremteni az Isten velünk a mennyből. Jézus vadállatok között élt, kísértő, ordító vadállatok között. A farizeusok, a főpapok azt lesték, hogy hogy melyik szaván tudnák rajtakapni Jézust. A vértanú Pongrácot párdúc ölte meg, átharapta a nyakszirtjét. Ráengedték a párducot, mert a császárt kísérő közönség valamelyik előkelősége bekiáltotta: a párducot! Az apját is az ölte meg. Pongrác édesanyja az édesapa véres földjéből egy kis szelencébe tett el, ezt tette a nyakába Pongrác. Azt mondták, hogy az a titkos talizmán védi. Pongrác ezt válaszolta: „Az nem titkos talizmán, hanem az atyám vérével átitatott föld.” Az apja nyomdokán járjon Pongrác, ez volt az Isten akarata. A párdúc hátulról rárontott az ifjúra, aki vértanúságot halt.

Az Egyház mindig vadállatok között élt és ma is vadállatok között él! Mi is, mint őseink, vadállatok között élünk. Sokszor – a vadállatok – megjósolták az Egyház utolsó napjait. Voltaire, a bestia (az egyik bestia) mondta: 50 év múlva már azt sem tudják, ki az a Krisztus. Ha én most megkérdezném, hogy ki az a Voltaire, nem sokan tudnátok rá felelni. Mi is vadállatok között élünk és Istennek szolgálunk. Nem véletlenül került be ez a Bibliába, oda semmi sem került be véletlenül. Térjete meg és tartsatok bűnbánatot. Aki nem fogadja be Krisztust, azt felfalják a vadállatok! Hamut hint az Egyház a fejünkre. Ez az egyetlen lehetőség, hogy a Húsvét misztériumát átéljük és megtisztuljunk, teljesen átalakuljunk. Kísértések tömege vesz körül bennünket. Az angyali kenyér (Panis angelis) itt, az oltáron jön létre és innen vesszük magunkhoz. Angyalok szolgáljanak nekünk, mi pedig az Istent szolgáljuk!

Közel van az Isten országa, higgyetek. Ember emlékezz, hogy porból vagy és porrá leszel – Memento, homo, quia pulvis es, et in pulverem reverteris. Vagy: térj meg és higgy az Evangéliumban (az Isten örömuzenetében) – Penitemini et credite evangelio. Ha valamelyik idő alkalmas arra, hogy befogadjuk Krisztust, akkor a Nagyböjt az. Az Evangélium a megfeszített Jézust emeli elénk, az Ő keresztfáján, amin a világ üdvössége függött. Krisztus feltámadt, itt él és többé nem hal meg. Ez a hitünk alapja. Ha valaki nem fogadja be Krisztust, a vadállatok felfalják! A pusztában vándorló választott nép, ha bűnbánó lélekkel a keresztbe tett fán levő rézkígyóra tekintett, az, akit ha kígyó meg is mart, nem halt meg, hanem meggyógyult. A nagyböjt: bűnbánat, bűnbánat, bűnbánat.

Gúnyos pamflet jelent meg a Nők Lapjában: úgy látszik, itt a Nők Lapja megtalálja az ilyen válogatott írókat a Mária-tisztelet ellen, annak rombolására. De ez legfeljebb csak a könnyű fajsúlyú keresztényekben rombol. Abban

rombolja a keresztények életét, akiben szétrombolható, a könnyű fajsúlyúakban. Medjugorje ellen ez ugyanolyan gúnyos pamflet, mind Lourdes vagy Fatima ellen, amire emlékezhetek Ti is. Krisztus a főpap előtt mondotta: miért engem kérdezel? Kérdezd azokat, akik engem hallottak. Jézus tanítja az Egyházban: tartsatok bűnbánatot. Mi a Nagyböjt? Hát ez! Ennél szebben nem kezdhethük el a Nagyböjtöt. Császárok, főpapok figyelték Jézust, hogy hol lehet a szaván fogni. A bűnbánati elmélkedésünk legyen most az, hogy ajánljuk fel a szentmisét saját családunkért és azokért a családokért, akik messze estek az Egyháztól, hogy Nagyböjtben észhez térjenek és visszaforduljanak. Az értékeket fel kell használni. Ez a feladata a Nagyböjtnek.

1988. február 21. 18.30 Nagyböjt 1. vasárnapja

Márton Áron nagy püspök volt. Egyszer egy valaki azt mondotta neki: vegye tudomásul, hogy én vagyok a vallásügyi titkár. Erre ő megfelelt: maga vegye tudomásul, hogy én vagyok az erdélyi püspök! Tehát nem engedett!

A Nagyböjt jó alkalom arra, hogy megtaláljuk a helyünket az Egyházban. Magunkba kell nézni: valóban Krisztus követője vagyok? Ha igen, akkor igaz lesz így a mondás: jó kezdet, fél siker. Nagy dologra készülünk, tehát a kezdetnek jónak kell lenni.

A három szentírási könyv logikai sorrendben éppen fordítva követi egymást. Jézus mondja az Evangéliumban: beteljesedett az idő. Péter leveléhez kanyarodjunk, ami beékelve szerepel az olvasmány és az Evangélium közé: Tartsatok bűnbánatot. Az Evangéliumnál már csak egy lépéssel tudunk feljebb menni és ez a szentlecke, ez a Himalája. Ha most örömünkben táncra perdülnénk, az nem volna bolond dolog, mert ez olyan óriási örömmel kell, hogy eltöltsön minket, amikor az ünnepek ünnepére, a Húsvétra készülünk. Szent Bonaventúra kiszaladt örömeiben az utcára: hát emberek, nem tudjátok? Ilyen nagyot és ennyire vigasztalót a történelemben még senki sem mondott – megváltott minden embert, az elsőtől az utolsóig, végtelen értékű keresztáldozatával. Erre a véres keresztre kell feltekinteni, útmutatónkra. Az Isten országát hogyan valósítsuk meg? A Nagyböjtben egyre többet kellene például a Bibliát forgatni, különösen az Evangéliumokat, az Apostolok cselekedeteit, de Szent Pál leveleibe is belefűrnünk magunkat. Lehetne felajánlani önmegtagadást, testi böjtöt is – nagyon ráfér az engesztelés a világra. De a legfontosabb talán az élő hit. Jó lenne, ha a mi nagyböjti egész magatartásunkat ez jellemezné! Legyen meg bennünk az élő, erős hit. És legyen bennünk összekapcsoló képesség, azaz így értelmezzük együtt a logika szerint a három szentírási részt. El kell, hogy mélyüljünk az isteni igazságokban, bele kell, hogy fűdjük magunkat. Lefűrnünk mélyre, a tiszta forrásig, ahonnan felcsobban az a

tanítás, a kristálytisza víz, amelyből merítenünk kell. Az Isten országa itt van köztünk: de itt van! És sajnos mégse vesszük észre!

A tegnapi napon, este próbáltam a gyerekeknek pedzeni a gondolatot, két mondatot: „vadállatok között élt, de angyalok szolgáltak neki”; „mint ordító oroszlán keresi, kit faljon fel.” Ez a vadállat a sátán. Oroszlánhoz is hasonlítja, hiszen az oroszlán is vadállat. De itt most maradjunk az állatnál, ne értsük ezt emberre, a sátán a vadállat. Szellemi vadállatokról van szó, ne emberre értsük, én nem azokra értem, habár sok olyan ember is van, akire a szomszédja azt mondja: te vadállat. Akármilyen is az ember, hagyjuk meg embernek, nem mondom rá, hogy vadállat. Jézust sem az oroszlánok, vagy a pusztában élő vadállatok háborgatták, hanem a sátán. A hit legyen a mottónk, a jelmondatunk erre a Nagyböjtre, csak ezzel győzünk. Eljött az Isten közénk, és ha az Isten jön, akkor csak jó hírt hoz. Isten öröme az Evangélium, a megváltás öröme. Ezért mi nem kufárokra hallgatunk, hanem egyedül Őrá, ahogyan imádkozzuk is: egyedül Te vagy a Szent, Te vagy az Úr. De ez ne csak egy imaszöveg legyen. Hittanra hozzák a nagymamák az unokákat és mondják: ő már sok imát tud. Ekkor – mert valami kell mondani – mit mondok? Nem az az elsődlegesen fontos, hogy sokat tudjunk az imaszövegekből, mert az Isten elsősorban nem erre kíváncsi, hanem Isten a szívünkre, ránk kíváncsi (természetesen azt mindig nagy örömmel kell fogadni, amilyen örömmel a nagymamák is mondják, hogy az unoka szépen tanulja az imádságokat és minden bizalommal szívből imádkozza is őket – KG). *Az ima bennünk, általunk válik imádkozássá!* Keresnünk kell Istent. Az ima Istenbe beburkolódzva – nekünk kell Istenbe burkolódnunk – válik imádsággá. Azon az úton kell keresni Istent, ahol biztosan megtaláljuk. A mi szektás testvéreink beszélhetnek, mi az Egyházra figyelünk. Mi nem vagyunk pesszimisták. A tiszta forrásból, a felcsobbanásból kell merítenünk és egy pohárral kortyolnunk belőle, hogy azt (azaz az Isten tanítását) magunkba szívva váljunk szentebbé! Egy sírfeliraton olvasható: az voltam, ami most ti vagytok és azok lesztek, ami most én vagyok. Egyszerű, érthető: a testünk porrá lesz, a lelkünk tovább él. Isten idejét várjuk, amikor a test meghallja a hangot és a lélekkel egyesül. A hamvazáshoz ilyen lélekkel sorakozzunk fel. Az Isten országa igazság és béke a szeretetben. Annak idején nem volt időm doktorálni, mert el voltunk foglalva az Egyház védelmével!

A pápa Ausztriába látogat (Trausdorf, Darázsfalva) – aki autóval megy, az még azt is meg fogja bánni, hogy átlépte a határt, mert nem tud eljutni a pápához. Az eisenstadti püspök kéri, hogy ne autóval jöjjenek, mert nem lesznek parkolóhelyek, mivel sok lesz az autóbusz.

Foglalkoztam-e a hittannal Nagyböjtben, imádkoztam-e rendesen? A Nagyböjt feladata ez. Ha nem így imádkoztam, az nem volt készület. Ha nem foglalkoztam a hittannal, az nulla, nem készület! Ha nem volt közös családi ima, az nem készület.

Ezt a körlevelet a püspökök neked is írták, meg az apukáknak, anyukáknak is. Katolikus iskolák, ahol szerzetes tanárok, papok és kedves-nővérek tanítottak – Magyarországon 8 ilyen van. Ők nem civil tanárok, mint az általános iskolában a tanáraitok. Hozzánk, katolikusokhoz fordulnak, mert az állam nem is nagyon ad (anyagi juttatást), de a mi feladatunk támogatni ezeket az iskolákat. Nem fordulhatnak más vallásúakhoz a katolikus iskolák ügyében. Ezek a tanárok nem csak az anyagot adják le, hanem mindent átítatnak a keresztény világnézettel (ez persze koránt sem jelentette azt, hogy a civil tanárok közül is ezt ne tudták volna megtenni, csak ők nem ilyen „szervezett keretek” között tehették, sőt, korábban szinte egyáltalán nem is túrték meg nekik – KG). Sajnos sok mindent kicsavarnak, agyonütnek, kiszíneznek, például a Galilei-esetet is elég alaposan kiszínezték. Régen a Piaristák iskolája a Duna parton volt, de azt az állam elvette, helyette adta azt, ami most van, azt viszont toldják-foldják, mert olyan állapotban van. Az egyházi iskolákban a tanároknak kötelességük megmagyarázni a könyveknek a szavait: mi itt és itt az Egyház álláspontja. Nekik mindent át kell itatni a keresztény világnézettel, az egész léggört. Van atmoszférája ezeknek az iskoláknak.

Az Evangéliumban Jézus átváltozott színeiben: az a teste dicsőséges testévé változott. Ez az én szeretett Fiam, őt hallgassátok. Az Eucharisztia: kenyérszaporítás és a színeváltozás készíti elő.

A színeváltozásnál és Jézus megkeresztelkedésénél pedig ez hangzik el: Ez az én szeretett Fiam, őt hallgassátok, illetve: Ez az én szeretett Fiam, benne telik kedvem.

Urunk Jézus! Te példát adtál arra, hogy milyen szeretettel kell munkálkodni itt a földön ahhoz, hogy Isten dicsőségét munkáljuk. Te vagy az igazság teljessége. Add, hogy Téged kövessünk. Ámen.

Bolberitz Pál mondotta az egyik rekollekción: Papok! Ki ne adjátok a kezetekből a hitoktatást! Sajnos sok világi hitoktatót ki kellett állítani, mert annyi butaságot és olyan rosszul tanította. Nálunk is végeztek négyen – amíg én

bírom a hitoktatást, ki nem adom a kezemből! Segítséget azonban elfogadok, van is sok segítóm.

Mindszenty József bíboros mondta még annak idején, hogy tanuljak angolul, akkor bevisz a Palotába. Engem éjjelenként faggatott és zaklatott az Ávó, hogy agitáljak a TSZ mellett. Én azt válaszoltam, hogy a parasztok jobban tudják, mi az érdekük, mint én. Választani csak legalább kettőből lehet: ne csak ateista nevelést, hanem vallásos nevelést is kaphasson. A mi spirituálisunk mondta: aki a papi zsolozsmában hadarva imádkozza a Dicsőséget (latinul imádkoztuk), azért fog szenvedni a purgatóriumban.

Eskü: Az Isten a maga nevére, magára esküszik. Ő maga, az ő szava a bizonyosság arra, hogy az az esemény úgy fog bekövetkezni, ahogyan azt Ő megmondotta. Ezért az eskü csak az Isten nevével létezik. A pogány istenekre tett eskü az nulla, semmi. Eskü: Isten a tanúm, hogy amit mondok, az úgy van.

Ezért az „isten bizony” felesleges esküdözés, nem szabad. Eskü a lelkiismeretre tehető, például egy nem hívő és egy katolikus házasságkötésénél. Az Isten szava szól a lelkiismereten át.

Bangha Béla 45 prédikációs kötete jelent meg. „beleszúrt” a tömegbe – volt egy ilyen mozdulata.

1988. március 5. 18.30 Nagyböjt 3. vasárnapja

A holnapi témánk: légy őszinte! Valóban készülök a Húsvétra, vagy ugyanott vagyok, mint három héttel ezelőtt. Nagyszombaton énekeljük: ó, szerencsés bűn (*o, felix culpa*), amely ekkora Megváltót kapott! Az egyik hittanon megtanultuk az Isten Tízparancsolatát – az egyik kislányt felszólítottam, énekelje el – én a hittanteremben azon a nagy létrán ülök, amit mindig itt használnak az Oltáriszentség kivételénél; a kislányt felállítottam a második fokra, és onnan énekelt. A Tízparancsolatot (mai olvasmány) egy Kodály dallamra tanultuk meg, a szövegét én, fűzfapoéta költöttem. De a Biblia szövegét is megtanuljuk. Ez a kislány egész hittanon úgy figyel, le sem veszi a szemét rólam – hogy bírja, nem tudom. Parancs – itt van ez a szó. Hitoktatási gyűlésen is elmondtam: én a gyerekektől meg szoktam kérdezni: gyerekek, ti szeretitek, ha parancsolgatnak nektek? Nem – hát én sem. Ha otthon édesanya azt mondja, hogy itt van néhány dolog összeírva, amit a boltból el kellene hozni, megkér téged. Így megteszed szívesen. A Tízparancsolat is ilyen. Mi az, hogy parancsolat? Arra mindenkinek magának kell rájönnie, hogy isten szeretetből óv minket. A zsoltár (az összekötő) engem igazol: üdítő, egyenes az Isten parancsa. Az emberek istenképe nagyon primitív, infantilis. A Tízparancsolat – azt hiszik, hogy az Isten a legutolsó bolygó mögött ül, és onnan figyeli az embereket, mint egy diktátor. Nem! A csillagászok, akik kutatják a világegyetemet, azt mondják,

hogy az égitesteknek az 1%-át ismerik. Ezt ők mondják. Ennyit ismernek ők – hát akkor mi? Sajnos sokaknak nagyon is gyerekes, infantilis az istenképük. Mindenkinek kell a hitoktatás, gyermek és felnőtt hitoktatás is kell. A hitoktató önmagát hitoktatja. Engem nem hitoktattak, én magamat kell hitoktassam. Az elemi iskolában, az 1-2. osztályban a kisasszony hitoktatott engem, utána pedig az igazgató úr. Amikor pedig kiment a tanár az osztályból, nekünk kellett mondani a Tízparancsolatot. Tudhat sokat a gyermek (tudjon is – KG), de attól még nem biztos, hogy tud jól imádkozni. Így valóban diktátor lenne az Isten.

Az utóbbi néhány évben megpróbáltam a gyermekekkel azt, hogy a Tízparancsolatot másképpen mutatom be. Felrajzoltattam a táblára egy hegyet és megkérdeztem: hogyan tudnátok felmenni rá? Az egyik húzott egy vonalat felfelé: Az nem, meghaltál máris (leestél). A másik lefelé húzott egy vonalat, hátha így lehet, talán jónak mondom. Hát felfelé és nem lefelé kell menni, mehetsz, máris elvesztél! Aztán a harmadik gyerek egy hosszú, kanyargós szerpentint rajzolt fel. Ez már jó – de mi van akkor, ha az apu egy kicsit gyorsabban vezet és a veszélyes kanyarban kicsúszik az autó? Vaskerítést, korlátot tesznek oda. A debreceni busz Ausztriában lezuhant tavaly – sokszor még az erős korlátot is áttöri, kiveri a jármű. Isten is így, korláttal védi lelki életünket. Ez a Tízparancsolat, és így már vonzóbbá tehetjük, de *csak így!*

Szentlélek temploma – ez az egész evangéliumi rész ezért az egy mondatért került ide be (a kereskedők kiűzése a templomból): testetek a Szentlélek temploma. Jézus megadja a magyarázatot. Pénteken a 6-7. osztályosokkal ont erről tanultunk, a test tiszteletéről. Sajnos van még olyan ostoba pedagógus, együgyű, nem gondolkodó, aki azt mondja: a Tízparancsolat idejét múlt. Azt mondtam a gyermekeknek: aki egyet is tud mutatni a tízből, amely idejét múlt, 100 forintot kap. Természetesen senki nem tudott, így nem fejték meg a 100 forintomat. Tudjunk készülni így, Nagyböjtben arra az ünnepre, amelyen a feltámadott Jézus ünnepi önmagát dicsőségben.

1988. március 6.   9.00   Nagyböjt 3. vasárnapja

Ima: Vallomások, vélemények, válaszok 212. old. jelleg helyett fontosság, illetve, hogy jobbnak mutasd magad. Komisz, sátáni világban élnek az erdélyi magyarok. Két hete témánk az volt: tégy jót. Ma: légy őszinte! Kiről mondjuk azt, hogy őszinte? Aki mindig úgy mondja el a történeteket, ahogyan az valójában megtörtént, nem másítja meg. Az igazat mondja mindig. Az őszinte gyereket a szülő nem bántja. Ha azt mondod: matematikából rossz jegyet kaptam, nem lesz baj. De ha elsumákolod, más valakivel aláíratod az ellenőrződet, az baj. Amikor egy gyermeknek nem lehet a szemébe nézni, mert *nincs szeme* – ez a sunyi gyerek. A nagyhatalmak vezetői a tárgyalásokon – hallottátok már ezt a kifejezést: süketek párbeszéde. Ez azt jelenti: egymás ellenségei, ellenfelei

leülnek és nem az igazat, hanem a saját magukét mondják (egy igazzal és száz hamissággal beveszik a hazugságot). Felteszik a szemellenzőt, mint amit a lónak adnak, és nem akarnak tudni semmi másról. Ki a mi példaképünk? Mindig ráfelelhetitek: Jézus Krisztus. Őröla még ellenségei is azt mondták: tudjuk, Mester, hogy igazmondó vagy (ez volt a mézesmadzag is egyben). Most kit kövessünk? A rádióban, a televízióban állandóan hazudnak. Egy eset a végére: valaki mondta, el se mentem a férjem temetésére, mert egy bűnös, hazug volt, meg sem érdemelte. Miért? Sokévi házasság után szólt a telefon, én is ott ültem, és a férj (ő vette fel a telefont) telefonálása ennyiből állt: igen, nem, nem, igen. Megkérdeztem, kivel beszélt. Ő azt mondta: Darázs Katival – ez fantáziánév most, de az eset igaz. Ezt a feleség is ismerte. Később megjelent két nő az ajtóban, valamiféle szakszervezeti ügyben, a feleség beengedte őket, hiszen ő sem tudott kimenni, mert beteg volt. Szakszervezeti titkár volt, nagy kommunista, nagy istentelen, talán mondanom sem kell. Ekkor ezek a nők mondták (elvtársnak szólítva őket): tíz napja, a Darázs Kati temetésén (történt valami). Hát a férjem 5 perce beszélt vele, holott 10 napja eltemették! Minden kiderült, a hazug embert hamarabb utolérni, mint a sánta kutyát! Kit kövessünk: Darázs Katit vagy Jézust? Jézust! Ha ma megkérdezik, mi a tanulság – nem a Darázs Kati, hanem az: *mondj igazat*.

Uram, Jézus! Azt kérjük, hogy mindig, ha nehéz is, ha fáj is néha, merjünk őszinték lenni!

Urunk Jézus Krisztus! Te vagy az igazság forrása, a sátán a hazugság atyja; add, hogy mindig Téged kövessünk. Ámen.

Az imádságot nem helyettetek, hanem veletek imádkozom, ti kíséritek lélekben.

1988. március 12. 18.30 Nagyböjt 4. vasárnapja

Bánjuk meg bűneinket, hogy tudjunk az Egyházzal együtt ünnepelni, hogy tudjunk mindig büntől szabadulva haladni az egyházi évben.

Szerdán értünk a nagyböjt feléhez, ilyenkor az őskeresztények egy kicsit megpihentek, lazítottak a böjti fegyelemmel, amit sokkal nehezebb volt akkor megtartani. Ezt jelzi, ezt az örömet a pap rózsaszín ruhája. Gaudete és laetare vasárnap: öröm és örvendezés vasárnapja, Adventben és Nagyböjtben. Éppen ezért az Egyház legnagyobb ünnepe volt és marad is a Húsvét – ha Krisztus nem támadt volna fel, csak szenved és meghal, hitünknek nem volna alapja. Ugyanúgy mutogatnák a sírját, mint Dávidét (az övé nem dicsőséges sír, mivel nem támadt fel), hogy itt porladt el. A babiloni fogság (70 év) alatt szégyenszemre kellett a választott népnek szíjon vonulnia, amíg meg nem támadták a perzsák a babiloniaiakat és meg nem adta Kürosz a patent

(szabadulást adó) levelet a zsidóknak. Babiloni fogság – mennyire a mi sorsunk ez! Pedig mi az Egyházban vagyunk. Hittanórán: Bevallom nektek, én ma gyóntam, úgyszólván teljesen tiszta lélekkel ülök előttetek, ha most meghalnék, hamar a mennyországba kerülnék, ha ti beimádkoznátok oda. Mi is a bűn babiloni fogságába vagyunk. Meg kell becsülni a kegyelmeket. Ne Virágvasárnap gyónjunk, a mi készülletünk ne akkor kezdődjék! A világban nem azon múlik a béke, hogy a szuperhatalmak milyen fegyverengedményeket írnak alá, hanem azon, hogy az emberek lelkében mennyire van bűnbánat. A könyörgés két szavának a megvalósulása adja meg a három részlegnek: a vezeklőknek, a katekumeneknek és a bűnbánatban megtisztultaknak az Istenhez való odafordulást. Szent Cecília amilyen örömmel örült annak, hogy férjét és öccsét meg tudta téríteni Krisztushoz. Aki bűnbánó lélekkel tekintett fel a pusztai kígyóra, megtisztult a bűneitől. Mi viszont nem csak nézzük bűnbánó lélekkel a keresztet, hanem teljes életátadással merítünk belőle. Megtértetek – ez múlt idős alak.

1988. március 19. 18.30 Nagyböjt 5. vasárnapja

Az Evangéliumban Jézushoz odaférkőzik a pogány tömeg. Vannak azonban, akik nem a tömegben, hanem úgy külön, egyénileg szeretnék Krisztussal találkozni. A tömegből egynéhányan vannak ilyenek. A tömeg nem alkalmas, mivel nem egyformán gondolkodnak, egyébként az is alkalmas lenne. Mi sem mindig a templomban találkozunk Jézussal. Akik most végzik az ima-nyolcadot, készülnek március 25-re, Gyümölcsoltó Boldogasszonyra, remélhetőleg ők is részt vesznek a szentmisén és járuljanak is szentáldozáshoz. Minden napszakban van vállalkozó, ők is otthon végzik az imaórát. Éjjel is, és valaki, aki egyedül van, térden állva végzi az imaórát – micsoda áldozat egy órán át térdelni!

Mindenki, aki az igazságot keresi, Krisztus keresi. A fiatalok is! Mindenki keresi az igazságot. Krisztus az Igazság, az igazság teljessége Ő. Nem ideológiák kellene nekik (a fiataloknak). Az ideológiák sokat ígértek. 40 évvel ezelőtt – én emlékszem rá – mennyi mindent ígért az ideológia. Felnőtt egy 40 éves nemzedék és az ideológiákat már kezdik kiköpni, mert az ideológiák megrághatatlanok, megemészthetetlenek és embertelenek! Embertelenek! Nekünk Jézus krisztus kell. VI. Pál pápa, amikor a Bombay-i Eucharisztikus Kongresszuson (India) vett részt, meglátogatott különféle embereket: betegeket, a szegény leprásokat, szegényeket; és amikor Rómába hazatért, ezt mondotta: itt tapasztaltam meg azt, hogy a világ Krisztust keresi. Az ideológia semmit nem old meg.

Érdekes, Krisztus nem azt mondta, amikor keresték őt, hogy „na, hát, gyertek ide, itt vagyok”, hanem ezt felelte: most érkezett el az én óráim. Krisztus életében most van az az idő, amikor elérkezett egy szerephez, most van életének

az a pontja, amikor beteljesíti a búzaszem szerepét: ha el nem hal, nem lesz belőle élet. Az Ószövetségben, amikor a választott nép lázongott az Isten ellen – „de jó volt akkor, amikor a húsos fazekak mellett ültünk; ugyan rabszolgamunkát végeztünk, de volt mit ennünk. Rézkígyó: aki bűnbánattal feltekintett rá, még ha meg is marta a kígyó, de meggyógyult.

„Most jött el az én órá” – most kezdődik Krisztus szenvedése, majd felfeszítik borzalmas kínok között, és amikor felfeszítetten függ, akkor mondja, arra az időre: „Ha felemelnek, mindeneket magamhoz vonzok.” A felfeszített Krisztus a keresztről mindenkit magához vonz, éppen akkor, mikor kitárja karjait. Ez az ő órája és a mi szabadulásunk.

Mostanában egyre gyakrabban hangzanak el ilyen úgynevezett kerekasztal-beszélgetések. Az ideológiákba már kellőképpen belekeveredtek és belevesztek. Ezt már ők maguk mondják. Minden kicsúszott a kezükből. Most már jók a papok, segítsenek, próbálják ezért ide, oda behúzni őket. *De én addig nem tudok, és nem fogok együttműködni, amíg a gyerekeket az iskolában ateizmusra tanítják!* Én addig nem tudok segíteni! Ezeken a kerekasztal-beszélgetéseken arról soha egyetlen szó sem esik, hogy nekünk van világnézetünk, mi Jézus Krisztusba vetjük a hitünket és egyedül Benne bízunk! Az Egyház nem szociális, vagy humanitárius szervezet (bár mindig az ember javára van).⁶⁹ Legyünk hívők! Ez az Ő órája és a mi szabadításunké is. Tisztánlátókká kell lennünk, mert csak így van jövője a fiatalágnak!

Könyörgés – ma egy kérges kezű munkásember ünnepe van, Szent Józsefé, aki összefogta a Szentcsaládot. Ő a kiscsaládok és a nagycsaládok védőszentje egyaránt. Add, hogy pártfogása alatt határozottan és bátran haladjunk a megismert igazság útján.

1988. március 20. 9.00 Nagyböjt 5. vasárnapja

Mindenki a saját szándékára ajánlja fel a szentmisét, talán azokért a gyermekekért, akik előbbre helyezték a TV műsort a szentmisénél. Toporzékol bennünk az engedetlenség.

Két hét választ el bennünket a Húsvétól. Jövő vasárnap a fiatalok a Passió egy részét éneklik itt, a 9 órás szentmisén, de nem végig, mert arra nincsen idő. Barkaszentelés lesz (nem mindenhol barkát szentelnek, van, ahol nincs is). Kereszten függő Jézus mindenhol van a templomokban, itt is. De mi most az igazi Jézusra gondoljunk. Jeruzsálembe, mivel az dombra épült, az emberek oda

⁶⁹ Mindszenty József: „Az egyház nem sikeresen menedzselt intézmény, nem is szociális segítőtársulat, bár mindig az ember javára van, hanem az Egyház – édesanyánk.”

<http://www.szozat.org/index.php/emlekezet/tartalommutato/11306-mindszenty-jozsef-new-york-anyak-napi-szentbeszed>

felmentek. Amikor ők a templomba mentek, nem azt mondták, hogy *el*megyünk, hanem hogy *fel*megyünk a templomba. Ez egy kicsit jelképes értelmű is: az oltár is magasabban van, mint ahol ti ültök. Jézus mindig magasabban van, mint mi. Amikor Jézust ellenségei – mert sok ellensége volt – el akarták fogni, tudjátok, miért tették? Azért, mert Jézust nagyon sokan követték, és ezeket a gögös farizeusokat pedig faképnél hagyták, de meg is érdemelték, mert ők csak a gazdagokat tanították, a szegényekkel nem törődtek. Jézust, amikor megfogták ellenségei, cibálták – Ő megtehetette volna azt, hogy akik rátörtek, azokat földre teríttesse, és azon nyomban meghaljanak. De nem ezt tette. Miért? Erre, ha figyeltétek, a könyörgésben megkapjuk a választ: értünk önként vállalta a halált. Tehát önként adta magát. Éppen ezért a szentgyónásban tisztítsuk meg lelkünket bűneinktől; olyan ez, mintha valaki egy becsomózott kötelet kibont, a csomónak nyoma sem létszik utána – ez a feloldozás a szentgyónásban. Itt látjátok a 14. stációt – Jézus életének nem ez az utolsó állomása, hanem a feltámadás. Mindezt hogyan tette? Ez a könyörgés másik fele: szeretetből! Feltámadás bizonyítékai – ostoba dolog azt mondani, hogy Krisztus testét a tanítványai lopták el.⁷⁰ 1. Az apostolok ki sem mertek menni a teremből, bezárkóztak, féltek a zsidóktól, ahogyan a Biblia írja. Péter és János futottak a sírhoz, amikor meghallották, hogy nincs ott Jézus. Jézus feltámadása egy nagy fény, utána nem volt ott a sírban, előtte pedig a szörnyű kínszenvedés. A rozsdás szögeket átvették a kezén, micsoda fájdalom, tetániás görcsökkel jár. Azt mondják, akik ilyen átéltek és életben maradtak, hogy ez rettenetes fájdalom - ezt orvosok is meg tudják mondani – és Jézus ezt is vállalta. Aki pedig most a televíziót nézi, most valami új sorozat indult, tudok róla, ámbár engem nem érdekel, azok azt árulják el ezzel, hogy őértük hiába szeretett és szenvedett Jézus. mennyit szenvedett értünk és mi sokszor olyan engedetlenek vagyunk, még egy kis lemondást sem tudunk Őérte (magunkért) vállalni. Jézus ekkorát vállalt. Az a film és a szentmise értéke: a film 1, a szentmise 1 millió! Amikor Jézus szenvedett, koronát tettek a

⁷⁰ **Keresztutakhoz kapcsolódó ellenvetések, illetve azok cáfolatai**

1. *Jézus a kereszten elájult, utána eltemették, feléledt és elhagyta a sírt* – Ellenségei (tehát nem apostolai) győződtek meg haláláról (lábszárcsontját nem kellett már megtörni, mivel meghalt, másrészt a katona átdöfte lándzsával az oldalát, tehát – ha még élt volna – akkor mindenképpen meg kellett halnia).

2. *Az apostolok eltévesztették a sírt és nem Jézus sírházhoz, hanem egy másik sírhoz mentek* – Jézus sírját nagyon őrizték, utána pedig hazug mesét mondtak a katonákkal. Tehát ellenségei pontosan tudták, hova temették Jézust. Az apostolok pedig látták a nagy őrizetet.

3. *Jézust ellopták a tanítványai* – az Evangélium írja, hogy az apostolok tanakodtak, mit jelent az, hogy feltámadni. Tehát azt se tudták, mi a feltámadás. Másrészt, egy saját maguk által kiagyalt hazugságért adják életüket tizenegyen, előtte pedig „semmi hasznuk” ebből a hazugságból?

4. *Ellenségei lopták el Jézust a sírból* – amint elkezdtek az apostolok a feltámadást hirdetni, ellenségeiknek nyomban fel kellett volna mutatni a testet (Jézus testét).

In: https://mek.oszk.hu/14700/14792/pdf/14792_1.pdf 218. old.

fejére, de nem úgy, hogy finoman ráhelyezték, hogy ne fájjon neki, hanem ráverték!

Uram Jézus! Szeretsz bennünket. Add, hogy mi is szerethessünk Téged!

Értünk szenvedtél, Jézus. Add, hogy mi is tudjunk egy kicsit szenvedni, hogy ezáltal kiérdemeljük bűneink bocsánatát.

1988. március 20. 18.30 Nagyböjt 5. vasárnapja

200

Amikor Jézust a keresztre vitték, megköttették előtte. Mária ott állt a keresztsz alatt, segíteni nem tudott, nem azért állt ott, hanem azért, hogy minket észhez térítsen, illetve Krisztushoz térítsen. Isten jóságát és megbocsátó szeretetét ismerjük fel és így vizsgáljuk meg lelkiismeretünket.

Jézusnak kendőt nyújt Veronika – a szenvedés, a segítség és a szenvedő Jézus hálája találkozik. Amikor ecetet nyújtottak neki, Jézus nem fogadta el. Mert Jézus ismerte a próféták jóvendöléseit és ő teljességgel akarta elvállalni értünk a szenvedést és ebből egy csepp sem engedett. Fenékig itta a kelyhet és mindezt tudta előre. Péter és a másik tanítvány ez János volt, de mivel ezt az Evangéliumot ő (János) írta, ezért nem írta ki a saját nevét. Ha a zöldellő fával így tesznek, mi lesz a sorsa a kiszáradt fának? Jézus a zöldellő fa, mi pedig a kiszáradt fa – sajnos! Itt látjuk a két keresztsz – az egyik, a bal latoré a kárhozat keresztsz; mindjárt itt látjuk a másikat, a jobb latorét – ez az üdvösség keresztsz. Rajtunk múlik, nekünk kell eldöntenünk, hogy a két keresztsz közül melyiket választjuk, a kettő közül nekünk kell választani. Per crucem ad lucem – a keresztsz által a Fénybe. A keresztszutat jártuk most végig, a vetítés alatt – de ezt ne vetítésnek, hanem elmélkedésnek vegyétek, ezért szünet van két kép között.

A keresztsz alatt Jánosra bízta Jézus Máriát – ekkor kaptuk meg a Szűzanyát. A forradalmak azért rontottak neki az Egyháznak mindig, mert az Egyház olyan nagy erkölcsi erőt képviselt. Nincs kivétel ez alól, így volt ez 1945-ben is. Ha hittankönyvet írnék, nem volna időm tanítani

1989. január 10. 19.00 Ifjúsági hittanóra

Egy ilyen, a pártállam által szigorúan tiltott tématerület hiteles és őszinte ismertetéséhez még ebben az időben is igen nagy bátorság kellett, ami Bölcsvölgyi atyában mindig is megvolt.⁷¹

⁷¹ Az ebben a részben szereplő személyekhez lásd még az alábbi forrásokat:
Magyar Katolikus Lexikon: <http://lexikon.katolikus.hu/>

Milyen kár, milyen kár, hogy ti nem ismeritek a magyar történelmet, a magyar történelem kiemelkedő nagy embereit! Én ismertem közülük jó néhányat. Prohászka Ottokárt nem, hiszen ő 1927-ben halt meg. De ismertem Marcell Mihályt, aki ifjúsági pedagógus volt. A Szemináriumban is az ő pedagógia könyvét tanultuk. Aztán ismertem Tóth Tihamért, hallgattam a rádióbeszédjeit. És még sok nevet sorolhatnék. Én nem, de ti egy olyan világban éltek, ami eléggé hátrány számotokra, mert olyan korban nőttek fel, amelyikben lejárattak mindent, ami egyházi: az Egyház buta, sötét, tudományellenes, elavult (ezt mondták). Most azonban nagy hirtelenséggel, sebbel-lobbal változnak az ítéletek. Ti pedig nem tudjátok: most hazudnak, vagy eddig hazudtak, túl sokat is. A Jurta Színház igazgatója jelentette ki – most, amikor Mindszenty Józsefről elkezdődtek az előadások – az első előadásnál, talán szó szerint tudom idézni: Mindszenty József a magyar történelem legnagyobb embere! Ezt előttetek (lehet, hogy) látszólag ostoba dolog kimondani. De én mindig tudtam és vallottam ezt – egyedül ő, meg persze mások is, akik csatlakoztak hozzájuk (és nyilván mindenki, aki az ő példáját igyekezett megvalósítani, mindaz, aki szenvedett a keresztény hite miatt), Ravasz László református püspök, azután Ordass Lajos evangélikus püspök. Később meghurcolták őket is. Amit évszázadokon át nem tudtak elérni az evangélikus, a református egyházban, azt ők megvalósították, amikor látták, hogy az egész magyar kereszténységet össze akarták roppantani. És Mindszenty József, amikor börtönbe került, életfogytiglani fegyházra ítélték. Olyan megpróbáltatásoknak vetették alá, amelyet emberfeletti erő sem bír el. Levetköztették meztelenre és a talpától a fejéig verték gumibottal. Utána pedig felvitték és alá akarták íratni azokat a vádakat, amelyeket nem követett el. Mikor pedig megtagadta az aláírást, akkor újra levítették és az előző megismétlődött. Egy egész éjszakán át, meztelenre vetköztetve, egy szobában körbe-körbe szaladgáltatták és verték gumibottal. Amikor pedig már nem bírta és elájult, egy vödör vízzel felöntötték és tovább folytatták. A vádak között szerepelt az is, hogy Habsburg Ottóval összeesküvést a magyar – akkor demokratikusnak mondott – rendszer ellen. Amikor 1947-ben Ottawában járt, meglátogatta Habsburg Ottót, az utolsó magyar király-jelöltet, aki lemondott erről a jelöltségről. Ez a Habsburg Ottó azóta Magyarországon járt és sok vezető emberrel, politikussal tárgyalt. A rádió, a televízió interjút készített vele. Így változik a történelem!

Azután még letartóztatták Badalik Bertalant, Pétery Józsefet is, akik Hejcsén büntetőtáborban (internálásban) töltöttek sok időt. Egyik se élte túl sokáig szabadulása után. Ahogyan mondták: hazudtunk éjjel, hazudtunk nappal, hazudtunk minden hullámhosszon, ahogyan azt a rádió 1956-ban bemondta. De sajnos gyávák is voltak. Grósz József, kalocsai érsek, akit hazaárulónak minősítettek (a kommunisták – KG) és kiszabadult, később elfogadta a

legmagasabb állami kitüntetést, a Magyarország érdemrendet. Ha hazaáruló voltam, akkor maradjak is az halálig (egyébként nem volt az, ellentétben azzal, ahogyan azt a kommunisták rákenték – KG). Vagy ha az egri érsek, Czapik Gyula helyében lettem volna? Akkor nem fogadtam volna el a tubákot Rákositól. Életembe került volna? Haljak meg, de az ellenségemtől nem fogadok el semmit! *Azok mondják bűnösnek őket, akik a legfantasztikusabb bűnöket követték el a magyar nép ellen! Ők tévedésnek mondják ugyan, de ezek nem tévedések, hanem hazaárulások!* Én ezeknek mind szem- és fültanúja, átélője voltam. Még a köztetek legidősebbek sem tudják, mi ez. Amikor 1950-ben a plébánián én is próbáltam megmenteni a szétoszlatott nővérek kicsi ingóságát, de ezt is be kellett fejezni, mert ennek is véget vetettek a rendőrségi zaklatások. **Ezek az Egyházzal, a keresztény szellemmel, hazával szemben borzalmas, jóvátehetetlen vétkek!** És Mindszenty József végrendeletében azt írja le: amíg Magyarországon szovjet csapatok tartózkodnak, addig ne hozzák haza az ő testét. Csak akkor, amikor azok elhagyták az országot. Most van valami mozgás. Ezek történelmi és nem politikai dolgok! Úgy ismerjük meg, ahogyan történtek. Itt ti magyar történelmet nem tanultatok *igazat* az iskolában és a régít is elferdítve. **Borzalmas vétkek ezek, szinte helyrehozhatatlanok!** Lehet itt felajánlás (Paskai László, 1988. augusztus 15.), de attól még nagyon kevés közömbös szülő hozza hittanra a gyermekét. De felnőtt egy olyan cinikus nemzedék; de a (jó) mag vetése azért kicsírázik, és talán százszorososan is. Van ilyen termés – de azonban, sajnos bizonyos problémák, például a fiatal korban fellépő szerelmi kalandok inkább a vallást húzzák negatív irányba.

A videón most olyan tanúságtevőt fogtok látni (1989. január 1. TV 15.15), akiből nagyon sok volt 40 évvel ezelőtt és azalatt is, csak kibontakozni nem engedték, mert a szerzetesrendeket szétoszlatlatták.

Ez a Slachta Margit rendi apáca. Slachta Margitot én személyesen ismertem Esztergomból. Mészáros János, valahai budapesti érseki helytartó vagyonát ők mentették meg, amikor az oroszok bejöttek. Elásták ide, oda, kertekbe. Amikor meghalt Mészáros István, akkor felbontották a második végrendeletét, én is jelen voltam akkor. Én eggyel alatta laktam (a Képzőben), ő a második emeleten. Az első végrendeletében ugyanis mindent, egy fonott szék kivételével az apácákra hagyott, de amikor Budapesten volt, a rokonok felkeresték és a halálos ágyánál rávették arra, hogy az egész vagyonát rájuk hagyja. Ennél a végrendeletnél volt Badalik az egyik tanú, akit az előbb már említettem. Ezt a vagyont azonban igazságtalanul ítélték a rokonoknak, mert ők semmit se tettek annak megmentésére. Azt mondták nekem: válogassak belőle, vigyek, ami kell. Én ebből semmit nem válogattam, meg se bántam. A rokonok pedig elvittek mindent egy hét múlva, csak az arcképet nem – érdekes! Az arckép nem kellett! A rokonok csak az ő fényképét hagyták a falon. Minden kell, csak a meghalt rokon fényképe nem. Hát ez is az élet, ilyen az élet.

Emődi László temetése – Györgydeák Márton kollégámtól kaptam, stencilben. Emődi László, akivel együtt ültem, a Regnum Marianum papi kollégium tagja volt, titokban működött ez a papi kollégium. A templomuk ott volt a Városligetben, amelyet, ha jól emlékszem, Shvoy Lajos építtetett, mint ottani plébános. Azt lerombolták, és a Sztálin szobrot tettek a helyére, amit aztán '56-ban ledöntöttek. Most pedig a helyén május 1-én, április 4-én az „előkelőségek” állnak. Majláth György Gusztáv erdélyi püspök, akit én is ismertem, utána egy Damjanich utcai székházat épített. A háborúban megkárosodott az a ház, vissza se kapták. Egy pincekápolnát '56-ban adtak vissza, ott, ahol most a Kostek atya lakik, illetve már nem lakik ott, Fehérváron van, papi otthonban, tehetetlen.

De aztán őt is, Emődi Lászlót is letartóztatták: Keglevich István, Rózsavölgyi László (aki Rédei Józseffel és Parádi Gyulával együtt, levéltári adatok alapján szintén titkos püspök volt), Emődi László, Tompa Nándor és én. Ötünket vitték el egyszerre, egy éjszakán! Ezt a Regnumot az ávósok irtották, figyelték.⁷² Aki feljelentett, az egy pap volt (Csiszér Ferenc – KG), aki utána elkezdett inni és bele is halt. Ő '56-ban fegyvert fogott, bevitték a rendőrségre és azzal a feltétellel engedték ki, hogy minél több papot lebuktat. Hát ez sikerült neki – egyszerre ötöt is. A kiengedés feltétele az volt: mindent megtesz, hogy lebuktasson papokat. Utána aztán nem bírta, elküldték vidékre. A mór megtette kötelességét – van egy ilyen magyar mondás. Később visszajött, a Bakáts térre került. Emődi 16 évet ült, kétszer vitték el. Amikor kiszabadultunk, mind az öten elmentünk hozzá és megmondtuk neki, hogy nem haragszunk rá. Meghalt azóta, Isten irgalmazott neki, reméljük. Én nem vagyok bíra, senkiről nem tudom.

A történelemből ti sokat nem tudtok, vagy csak alig. A mait hazugul adják, a régít is elferdítették: az Egyházat maradinak ítélték, a pozitív szerepét agyonhallgatták, semminek vélték. És hogy most Taizében voltak Magyarországról is fiatalok, az jele annak, hogy az ifjúságban óriási energiák rejlenek. Nem lehet meglapulni! Nem lehet a fal mellé állni, igen komolyan kell dolgoznunk. *Olyanokká kell lennünk, akik egy tisztább, keresztényebb, magyarabb életre vágnak.*

Scheffler János, vértanú püspök. A magyar kereszténység ezekből él. És milyen jó lenne, ha ezt Mindszenty József is elmondhatná, de sajnos nem lehet, mert ők már nem élnek köztünk, de közbenjárásukat szüntelenül tapasztaljuk. De kár, hogy nem hallhatjuk itt, nem láthatjuk itt – de ő, Mindszenty József ezeket leírta. Elmélkedni aki tud, tegye. Sok embert rehabilitáltak – Mindszenty Józsefet nem ... a Magyar Kurír lehozta: kirakatper volt. Egy francia könyvből idéztek a Vatikáni Rádióban. Gergely Jenő írta: koncepció per volt. Rákosi beszédet idézte.

⁷² Krajsovsky Gábor: Keglevich István kihallgatási jegyzőkönyve és önvallomása 1956-ról. Betekintő 2016/3. http://real.mtak.hu/146124/1/2016_3_krajsovsky.pdf

Emődi László fényképe, rajta az ő üzenetével. Bölcsvölgyi Zoltán atya ajándéka az ifjúsági hittanórán.

Mindszenty József bíboros szentbeszéde az amerikai követségen

Ez a szentbeszéd⁷³ – prófétai szavak – témájában különösen kapcsolódik a Bölcsvölgyi Zoltán atya által elmondott homíliák szellemiségéhez. Bölcsvölgyi atyának Mindszenty bíboros mindig is példaképe és nagyon tisztelt tanítómestere volt. Esztergomban sem véletlenül kapta meg – már a szentelését követően nem sokkal – a „kis-Mindszenty”, igen megtisztelő jelzőt.

November az elhunytak hónapja. November 6-án ünnepeljük az egyházmegyei ereklyék emléknapját, főként a mi egyházmegyéink templomaiban. A székesegyházakban ünnepélyes szentmisét mutatnak be az elhunyt püspökökért. A temetőkben virágokkal és koszorúkkal díszítik a sírokat. A családok szentmisét mondatnak elhunyt szeretteikért. A templomokban főleg esténként fordulnak meg sokan: a halottakért imádkoznak. Adj Uram, örök nyugalmat nekik.

Itt mind távol vagyunk a családtagjaink sírjától.⁷⁴ De a távolság nem feledteti el velünk az emléküket. Imádkozzuk értük gyakran a rózsafüzért, és ajánljuk fel mindennap családunk, baráti és ismeretségi körünk más-más elhunyt tagjáért a szentmiseáldozatot. Azokért is imádkoznunk kell, akiket valaha megbántottunk, vagy akik jót tettek velünk. A szeretet e cselekedetei révén a hitünk, a reményünk és a szeretetünk nőni fog. Ez jó, sőt a legjobb felkészülés saját halálunkra.

⁷³ In: Igéhirdetésem – Mindszenty József bíboros szentbeszédei az amerikai követségen 1957-1961. Szerkesztette, jegyzetelte és a bevezető tanulmányt írta Fejérdy András. Magyarországi Mindszenty Alapítvány Budapest, 2020. 213-214. 81. old. Pünkösöd utáni XXIV. (vízkereszt utáni V.) vasárnap. 1959. november 8. Mt 13,24-30. A beszéd ezen a helyen a lábjegyzeteknek csak egy részével együtt kerül idézésre.

⁷⁴ Mindszenty József amerikai követségen elmondott szentbeszédének hallgatói külföldi – elsősorban amerikai – diplomaták, akik otthonuktól távol teljesítenek szolgálatot.

A mai evangéliumi szakasz kapcsán tudnunk kell, hogy Isten és az Egyház jó maggal veti be lelkünk talaját. A mag az evangélium. Ugyanakkor az, hogy ki az ellenség, már nem ennyire egyértelmű. Szent Ágoston szerint azok, akik elszakadtak az Egyház által hirdetett evangéliumtól, de hisznek és az evangéliumnak megfelelően cselekszenek, nem járnak rossz úton.

„A vetés szárba szökött és kalászt hányt, de a konkoly is felütötte a fejét.” Bár a vetőföld szép látványt nyújt, a konkoly már ott van. A konkoly megjelenése kapcsán, a jó magot illetően van egy viszonylag vigasztaló tény is. nem a szolga vetette a konkolyt, aki nappal dolgozott, hanem az ellenség az éj leple alatt.

Manapság földjeink bővelkednek konkolyban. Jelen századunkban a magok forrása nem csak a templomi szószék, hanem a sajtó, a televízió, a rádió is. Magyarországon 23 olyan napilap és 20 hetilap van, amely ateista gondolatokat közvetít. A 6,5 millió katolikus hívő csak egy, mindössze négy oldalon megjelenő hetilapból⁷⁵ tájékozódhat, míg a békepapok mozgalmának újságja⁷⁶ hatoldalas, és legalább nyolc cikkben konkollyal veti be az emberek gondolatainak földjét.

A rádió és a televízió teljes mértékben a pártot szolgálja ki. A katolikusoknak se televízió-, se rádiócsatornájuk nincs. Az iskolák is az ateizmus szolgálatában állnak. Az iskolai programok közvetlenül megakadályozzák, hogy a gyermekeknek a templomokban hirdessék az igét. Még a lekipásztorok sem tudnak lélekben kellőképpen felkészülni a szentbeszédeikre, hiszen nincs elég könyvük, amelyből új gondolatokat és lelki táplálékot meríthetnének. A szószéket hivatalos vagy besúgásra kényszerített kémek veszik körül. Egy jó szentbeszédnek komoly következményei vannak.⁷⁷

E tendencia általános erkölcsi romláshoz vezet. Ezt még a kommunista párt sajtóorgánumai is elismerik. A válások, az abortuszok, az alkoholizmus, a lopások, stb. számának növekedésére számíthatunk. Kérjük az aratás Urát, hogy mentse meg a földjét, hogy a konkoly helyett a jó mag hozzon százszoros termést. A nagyhatalmú ember átengedte a földet az ellenségnek, amely lelkek millióit tudja elpusztítani. Itt csak az Úr segíthet, ha közbenjárunk nála.

⁷⁵ Az Új Ember hetilap

⁷⁶ A békepapi mozgalom 1956-ban a *Kereszt* című lap szentszéki indexre vételét követően *Katolikus Szó* címen megjelenő hetilapja.

⁷⁷ Itt természetesen a negatív következményekről, azaz a kommunista rezsím részéről történt megtorló intézkedésekről van szó.

A szentbeszédhez, illetve az akkori egyháztörténethez kapcsolódó egyéb dokumentumok

Adriányi Gábor: Paskai László prímási kinevezésének körülményei

II. János Pál pápa ez év március 6-án Paskai László kalocsai koadjutor, azaz kíséret-érseket esztergomi érseknek, Magyarország primásának nevezte ki. Ezzel a kinevezéssel betöltődött az az űr, amelyet Lékai László bíboros 1986. június 30-án bekövetkezett halálával a magyar egyházi hierarchiában hagyott maga után. Az a körülmény, hogy az utód kinevezése kereken nyolc hónapot vett igénybe, arra utal, hogy ez nem volt problémamentes. Kevésbé ismeretes, hogy Lékai bíboros utolsó éveiben súlyos szívbetegségben szenvedett — minthogy életének is egy szívroham vetett véget — de ez a tény nem maradt titokban a magyar állami hatóságok előtt. Ezek tehát már Lékai primás életében gondoltak utódra. Minden jel arra mutat, hogy az utódot Paskai László személyében vélték megtalálni és éppen ezért mindjárt a bíboros halála után működésbe is léptek. A Magyar Püspöki Kar titkárát, Cserháti József pécsi püspököt — aki sokáig az állam részéről utódnak volt kiszemelve, és aki korábban maga is szívesen elvállalta volna a prímási méltóságot, de aki most korára és betegségére való tekintettel arról egyszer es mindenkorra lemondott — megnyerték a gondolatnak: válasszák meg a magyar püspökök a Magyar Püspöki Konferencia elnökének Paskai Lászlót. Ez aztán július 8-án, a Lékai bíboros temetését követő rendkívüli püspökkari értekezleten meg is történt. Mint ismeretes, ennek a választásnak azonban szépséghibái is voltak.

A magyar püspökkari szabályzatok értelmében a Püspöki Konferencia elnöke a mindenkori magyar primás. Ha nincs primás, akkor ebben a méltóságban a mindenkori rangidős érsek következik. Ijjas József kalocsai érsek 85 éves korára és betegségére való tekintettel ezt a hivatalt nem vállalhatta el. Kádár László egri érsek sem, mert rákos megbetegedése már az utolsó stádiumba lépett és 3 hónappal később meg is halt. Ezután elnöknek Bánk József váci érsekpüspök következett volna. Cserháti püspök az említett értekezleten azonban nem várta meg ennek megérkezését, hanem korábban megnyitotta az értekezletet és Bánk érsek, volt egyházi jogi professzor könyveire való hivatkozással (azaz az abban található jogi formulákra – KG) a meglepett püspököknek Paskai Lászlót terjesztette elő választásra, amit azok meg is tettek. A püspökök természetesen tisztában voltak azzal, hogy Cserháti püspök előterjesztése az Állami Egyházügyi Hivatal beleegyezésével, ha nem éppen egyenes kívánságára történt. Amikor Bánk érsek késve megérkezett, akkor a tényen már nem tudott változtatni, csak annyit jegyzett meg hogy az ő írásai (a fent említett könyveiben – KG) éppen ennek a választásnak mondanak ellent.

Paskai László a Magyar Püspöki Konferencia elnökévé való megválasztása még nem prejudikálta természetesen prímási kinevezését, jóllehet a magyar állam es a püspökök nagy része is éppen ezért értett választásával egyet.

Az évszázados gyakorlat Magyarországon ugyanis az, hogy a magyar egyházi hierarchia élére mindig tapasztalt, kipróbált embert állítanak. Márpedig éppen a tapasztalat szólt Paskai érsek kinevezése ellen. Ő ugyanis, mint veszprémi püspök, majd, mint kalocsai koadjutor érsek sokak szemében az állami hatóságokkal és szervekkel szemben túlságosan engedékenynek tűnt.⁷⁸ Szemére vetették, hogy míg más püspökök tárgyalásaik közben nagyobb ellenállást,

⁷⁸ Dr. Paskai László teológiai tanár, Központi Szeminárium. Szeged, 1927. május 8. Fedőneve: „Tanár” 1972. június 3. A beszerzés alapja: hazafias. M-37075. ÁBTL 2.2.2. 232793.

keménységet mutattak és több engedményt értek el, addig ő nem tudott kézzelfogható eredményt felmutatni. Sokszor még saját papjai is panaszkodtak, hogy nem tudott segíteni rajtuk.

Jól tudta tehát Paskai László is, hogy primási kinevezése nem fog simán menni. Ezért szeptember közepén lesietett Rómába, ahol a pápa őt 19-én magánkihallgatáson is fogadta. Nyilvánvaló, hogy a pápa nem csak személyét kívánta közelebből megismerni, hanem egyházpolitikai, pasztorális és egyéb elgondolásait is. Úgy látszik, Paskainak nem sikerült a pápa és a római Kúria aggodalmait eloszlatni. Ugyanis október 9-én fogadta Kádár János párttitkár az éppen Budapesten tartózkodó Franz König bíborost, volt bécsi érseket és egy óras beszélgetése elsősorban a magyar primási hivatal betöltésének szolt. Ezzel egyidőben — október 5-e és 9-e között — Paskai László egy magyarországi zarándoklat címén újra Rómában tartózkodott. Itt ismét alkalma nyílt arra, hogy a Kúria embereivel találkozzék. Minden jel arra mutat, hogy a tárgyalások a primási hivatal és az időközben megüresedett, illetve közvetlen üresedés előtt álló püspökségek betöltésének kérdésében megfeneklettek. Az Egyházügyi Hivatal elnöke, Miklós Imre államtitkár ugyanis arra szánta el magát, hogy egy nagyobb delegációval maga utazzék Rómába. Mint később nyilatkozatában hangsúlyozta, december 8-a és 12-e között a Vatikánban a megüresedett és üresedésben levő püspökségek betöltéséről teljes nyíltsággal tárgyalt és ezekbe a tárgyalásokba Casaroli bíboros-államtitkáron kívül a jezsuita generálist, a Nemhívők Titkárságának elnökét, Etchegaray bíborost, a pápai különmegbízottat, Cheli érseket és a cisztercita szerzetesek római generális apátját, a magyar Zakar Polikárpot is belevonta. A pápa Miklós Imrét december 12-én magánkihallgatáson is fogadta. Időközben az esztergomi egyházmegye ideiglenes kormányzója, Fábián János káptalani helynök is járt Rómában és nézeteit, valamint a püspökök véleményét, illetve a kormány kívánságait a pápának is előadta. II. János Pál pápa Paskai érsektől úgy látszik bizonyos garanciákat követelt és bizonyos ígéretekért várt el, mert 1987. február elején Paskai ismét Rómában tartózkodott és 5-én újra magánkihallgatáson volt a pápánál. De II. János Pál pápa még ennyivel sem érte be, hanem a magyar kormánytól is bizonyos engedményeket követelt, amiknek rendezésére, illetve a felmerült problémák elsimítására maga Lázár György miniszterelnök ment Rómába. Egy lépés, amire 1927 óta, Klebersberg Kuno miniszter Serédi primás kinevezésével kapcsolatos római útja óta nem került sor! Február 19-én II. János Pál pápa a magyar miniszterelnököt magánkihallgatáson is fogadta, és ha a látszat nem csal, akkor sikerült neki a Szentszék aggodalmait eloszlatni. Ezek után már nem volt akadálya annak, hogy a pápa március 6-án Paskai Lászlót esztergomi érseknek, Magyarország primásának nevezze ki. Mivel a magyar primási méltóság nincs jogilag, csak a hagyomány által a bíborosi méltósággal összekötve, úgy a kinevezés körülményeiből arra lehet következtetni, hogy a pápa ezzel várni fog. És amennyiben az új primás nem felel meg várakozásának, úgy el fog ettől a rangemelésétől tekinteni. Ez legutóbb 1842-ben következett be, amikor XVI. Gergely pápa Kopácsy József primásnak janzenista elveire való hivatkozással a bíbort megtagadta.⁷⁹

„Még a legoptimistább becslés szerint is a püspöki kar 64%-a hálózati személy volt! (...) 1969 után mindenesetre az érsek minimum 80%-a ügynök volt” In: Tabajdi Gábor – Ungváry Krisztián: Elhallgatott múlt. A pártállam és a belügy. A politikai rendőrség működése Magyarországon 1956–1990. Corvina, 1996-os Intézet. Budapest, 2008. 288-289, 291-292.

2003. évi III. törvény: <Hálózati személy: az a személy, aki az e törvény hatálya alá tartozó iratokat keletkeztető szervezetek számára titokban, fedéssel és fedőnévvel jelentést adott, vagy ilyen jellegű beszervezési nyilatkozatot írt alá, vagy ilyen tevékenységért előnyben részesült.>
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0300003.tv>

⁷⁹ Adriányi Gábor: Paskai László primási kinevezésének körülményei. Életünk XIX. évf. 4. szám 1987. április 3. old.
 chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://epa.oszk.hu/04000/04031/00434/pdf/EPA04031_eletunk_

„Talán legfontosabb bizalmas közlése az volt, amikor elmondta, hogyan lett Paskai László Lékai bíboros prímás hirtelen halála (1986. június 30.) után a magyar Püspökkari Konferencia elnöke.

Ennek lényege az volt, hogy Lékai Esztergomi temetése (1986. július 8.) után, még az esztergomi bazilika sekrestyéjében bejelentette a Püspökkari Konferencia titkára, Cserhádi József pécsi püspök, hogy a konferencia új elnöke Paskai László kalocsai koadjutor érsek lesz és őt az egybegyűlt püspökök mindjárt egy rendkívüli gyűlésen meg is választják. A püspökök felháborodása már a sekrestyében nagy volt, de az utána következő rendkívüli értekezleten a még meg nem érkezett Bánk József, váci püspök-érsek jogi munkáira, a konferencia statutumára (szabályzatára – KG) hivatkozva Cserhádi elérte, hogy a jelenlevők többsége nem a rangban következő és soros érseket, Bánkot választotta meg, hanem Paskait. Cserhádi legnyomósabb érve az Egyházügyi Hivatal elnökének, Miklós Imrének kívánsága, mintegy parancsa volt; éppen ez háborította föl Szendi püspököt is. Mikor azután Bánk érsek az egybegyűlt konferenciára késve megérkezett, már kész tények fogadták. De megjegyezte, hogy jogi írásai *éppen az ellenkezőjét* bizonyítják, mint amivel Cserhádi érvelt.

Erről és a Szendi püspöktől közölt további részletekről természetesen hallgatnom kellett, és csak általánosságban akkor számoltam be róla, amikor II. János Pál pápa Paskait 1987. március 6-án esztergomi érsekké nevezte ki. Cikkemben (ami tele volt részletes információkkal, elég nagy visszhangot váltott ki, Paskai is találva érezte magát és panaszkodott is Kada Lajos nunciusnak) – „Paskai László kinevezésének körülményei” – elnökké választásának „szépséghibáján” kívül arra mutattam rá, hogy négy éves veszprémi és hat éves kalocsai koadjutori működése idején, más püspökkel ellentétben, soha semmit sem tett üldözött papjai érdekében és az állami szervekkel szemben szolgálkú engedelmisséggel viselkedett. Nem lehetett véletlen, hogy az állami hatóságok Lékai, számukra ismert betegsége okán, már jó időben utódjának kiválasztását fontolgatták.”⁸⁰

„Klaus Hemmerte aacheni püspök, akinek teológiai növendékeit Bonnban tanítottuk, meghívott arra a pontifikális nagymisére, amit (...) mint meghívott vendég, Paskai László németnyelvű szentbeszéddel mutatott be. Ekkor kértem Paskaitól találkozót. Ő az ünnpi ebéd után nyugalomát megszakítva egy egyórás beszélgetésre fogadott. Ennek lényege az volt, hogy elárulta, a Szentszék végső soron az esztergomi érseki székre három nevet javasolta kormánynak: őt (Paskait), Marosi Izidort és Zakar Polikárpot. (O. Cist.) Mivel a kormány szerzetest utódnak nem akart (Zakar Polikárp magát – és a kormány is őt – egyébként nem szerzetesként, hanem csanádi egyházmegyes papként tartotta számon), és Marosit sem preferálta, ezért azután őt (Paskait) választotta.”⁸¹

„Nem felel meg a valóságnak az, hogy a püspöki kinevezéseknél ebben az időben az előterjesztést mindig a Vatikán tette, és utána a magyar kormány ehhez vagy hozzájárult, vagy nem. Amikor ugyanis a Szentszék egy kinevezési javaslatot terjesztett a kormány elé esetleg három névvel, akkor ezt a lépést már hónapokkal előbb tárgyalások előzték meg és a szentszéki előterjesztés már egy olyan névsort tartalmazott, amivel a kormány már előzetesen,

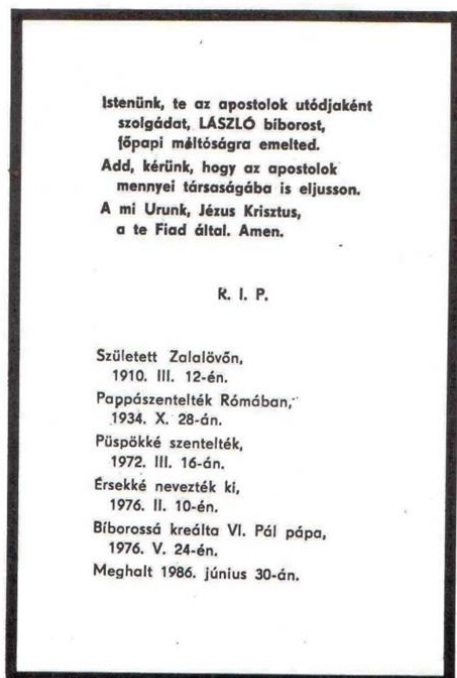

1987_04.pdf Lásd még erről a témakörrel: Gabriel Adriányi: Der ungarische katholische Episkopat im Würgegriff der kommunistischen Staatssicherheit. Die Kehrseite der vatikanischen Ostpolitik (1946-1989) 217-244. old. In: Ungarn-Jahrbuch — Zeitschrift für interdisziplinäre Hungarologie. Band 37 Jahrgang 2021. Verlag Friedrich Pustet • Regensburg 2022. <https://www.morawa.at/detail/ISBN-2244054898482/Lengyel-Zsolt-K./Ungarn-Jahrbuch-37-2021>

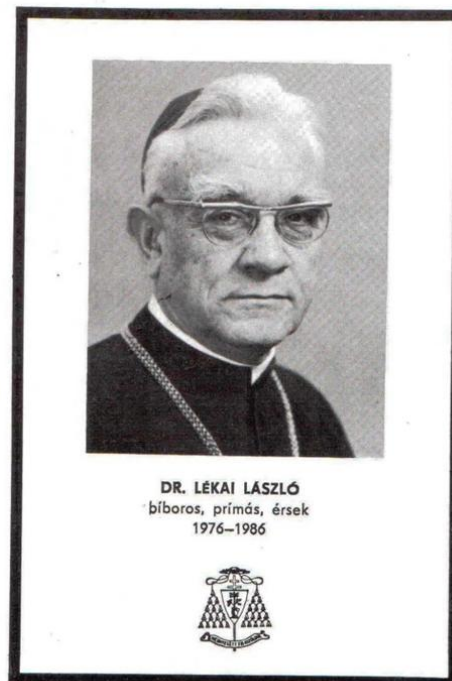
⁸⁰ Adriányi Gábor: Emlékeim Szendi József érsekről • Budapest, 2019. 6-7. old.

⁸¹ Adriányi Gábor: Emlékeim Szendi József érsekről • Budapest, 2019. 9. old.

eleve egyetértett. Különben Mester István, a római Püspöki Kongregáció hivatalnoka idézte nekem Miklós Imre hiteles mondását: <Ha a Szentszék azt akarja, hogy húsz személyt nevezzünk meg, mint akik szóba jöhetnek, mint püspökök, akkor húszat nevezünk meg. De a huszadik is a mi emberünk lesz!>⁸²

86.1787 KCSdE.

209

IN MEMORIAM

DR. LADISLAI LÉKAI

*Sacrae Romanae Ecclesiae Cardinalis,
Primatis Hungariae,
Metropolitae, Archiepiscopi Strigoniensis.*

Omnibus et singulis, qui ob excessum
Eius dolorem suum declaraverunt,
qui Eum ad sepulcrum comitati sunt,
qui Eum pia memoria
et oratione custodiunt.

EMLEKÜL

mindazoknak, akik szeretett Főpásztorunk

DR. LÉKAI LÁSZLÓ

a római Anyaszentegyház bíborosa,
Magyarország primása, Esztergom érseke,

fájdalmas elvesztése alkalmával
kifejezték együttérző részvétüket,
elkísérték utolsó útján nyughelyére.
imádságos szeretettel
és tisztelettel őrzik meg emlékét.

Lékai László bíboros-érsek elhunytára kiadott emlékezés, amelyet akkor csak püspökök kaptak (Erdős Mátyás ajándéka jelen kiadvány szerzőjének)

⁸² Adriányi Gábor: Emlékeim Szendi József érsekről • Budapest, 2019. 10. old.

Egyezkedési kísérletek

Mindszenty József H. J. Cicognani vatikáni bíboros államtitkárnak az amerikai követségről írt (és mindig visszaigazolt – tehát a Vatikán által *hivatalosan is tudomásul vett*) levelében a következőképpen ír 1964-ben a magyarországi új püspökök kinevezéséről:

„A püspökök hiánya volna sebeink legnagyobbika? Nem! Ez csak tünete annak, hogy az Egyház nem szabad. Bizonyára kisebb baj, mint a bolsevizmus idejövetele és fennállása.

A fő seb a hiányzó vallásszabadság. Mivel ez nem létezik, a tünetek kezelése csak felületi kezelés. Ezért elsősorban ennek a szabadságnak kell eljőnnie Magyarországra. Ha ez nem fog hamarabb eljőnni, a szám növelése nem vezet el a célhoz.

A (Vas)Függöny mögött a püspök nem azonos azzal, ami Nyugaton volt a múltban, és ami a jelenben. A püspök az első számú közellenség, akinek ruhája az új világ minden szennyét magára vonja.

Aki értékeli a lelkek üdvösségét, az még mindig börtönben van vagy amnesztiában részesült más akadályozottakkal, akiket tehetetlenségre ítélték. 1938-1948 dicsőségével együtt a történelem magyar papja is eltűnt.

Ha a püspökkari konferencia fejét közvetlenül a legmagasabb kegy nevezi ki, a kollaborátorok erősebbek lesznek és a kisebbség fehér holló lesz itt.

Ez előttem máig ismeretlen volt. Esztergom kormányzását nem így festette le nekem König bíboros, amilyen a valóságban.”⁸³

XVI. Benedek pápa és Adriányi Gábor a Vatikán keleti politikájáról

„Világos volt, hogy Casaroli politikája [Agostino Casaroli bíborost tekintették a Vatikán keleti politikája tervezőjének XXIII. János és VI. Pál alatt; 1979 és 1990 között Karol Wojtyła bíboros államtitkára volt], bármennyire is jó szándékú volt, alapvetően kudarcot vallott. II. János Pál új irányvonala saját élő tapasztalataiból, az ezekkel a hatalmakkal és erőkkal való kapcsolatából eredt. Természetesen akkoriban nem lehetett abban reménykedni, hogy ez a rendszer hamarosan összeomlik. De világos volt: ahelyett, hogy kompromisszumokkal próbálnánk ezt összeegyeztetni, határozottan szembe kell szállni vele. Ez volt II. János Pál alapvető felismerése, amelyet én is osztottam.”⁸⁴

⁸³ Mindszenty bíboros levele a (vatikáni) bíboros államtitkárhoz (H. J. Cicognanihoz) 1964. március 25. In: Somorjai Ádám OSB – Zinner Tibor: A Szabadság térről Washingtonon át a Vatikánba – és vissza. Mindszenty József bíboros, prímás, esztergomi érsek követségi levelezése az Apostoli Szentszékkal 1956-1971. Veritas Történetkutató Intézet – Magyar Napló • Budapest, 2016. 198-200. old.

⁸⁴ Benedikt XVI. Letzte Gespräche. Ed. Peter Seewald. Dromer Verlag 2016. 198.

„Es war klar, dass die Politik von Casaroli [Kardinal Agostino Casaroli galt als Architekt der vatikanischen Ostpolitik unter Johannes XXIII. und Paul VI.; er war unter Karol Wojtyła von 1979 bis 1990 Kardinalstaatssekretär], so gut sie auch gemeint war, im Grunde gescheitert war. Die neue Linie von Johannes Paul II. kam aus seiner eigenen, lebendigen Erfahrung, aus dem Kontakt mit diesen Mächten und Kräften. Natürlich konnte man damals nicht hoffen, dass dieses Regime bald zusammenbricht. Aber klar war, dass man, anstatt zu versuchen, es mit Kompromissen versöhnlich zu stimmen, ihm stark gegenüberstehenden muss. Das war die Grundeinsicht von Johannes Paul II., die ich geteilt habe.”

„Nem az teszi az egyháznak a jó szolgálatot, aki annak történetét elhallgatja, hanem aki annak valóságát őszintén feltárja.”⁸⁵ „Végkövetkeztetés: Ezek a tények a Vatikánnak egy olyan nem őszinte – mondjuk ki nyíltan hazug – keleti politikájáról tesznek tanúbizonyságot, amilyenre a pápai diplomácia egész történetében nincs példa.”⁸⁶

Püspökkari körlevelek a magyarországi kommunizmus kerek évfordulóira és egyéb püspöki megnyilatkozások

Az alábbi dokumentumrészletek a magyarországi kommunista rezsim utolsó 15 évében született egyházi megnyilatkozások termékei.⁸⁷ Ezekben ugyancsak a párt irányvonala és utasítása szerinti tartalmak olvashatók: néhány mondat kivételével akár egy MSZMP KB ülésen elhangzott jegyzőkönyv részei is lehetnének. Ahogyan az egyik körlevélről szóló, alább idézett jogos kritikában Mihályi Gilbert írta, a körlevélben „a párt se dicsérhette volna magát jobban.”

1975. március 11-én a Magyar Katolikus Püspöki Kar körlevelet adott ki a „felszabadulás” 30. évfordulójára. Ebben így fogalmaztak: „Visszatekintve a felszabadulással bekövetkezett nagy társadalmi változásokra, meglepődéssel tölt el bennünket, hogy az egyház vezetőinek és híveinek nagy többsége egyre inkább átlátta a régi államrend súlyos hibáit, társadalmi igazságtalanságait és bizalommal tekint a jövő felé. Hazánkban a három évtized alatt döntően és nagyrészt megvalósultak a »mai ember vágyai«... Az egyház a néppel együtt megtalálta új helyét a szocialista társadalomban, és a néppel együtt vállal teljes sorsközösséget a jövőben.”⁸⁸

1985. április 12-i keltezéssel pedig a következő megnyilatkozás született:

„Kedves Testvérek! Magyar népünk hazánk felszabadulásának negyvenedik évfordulóját ünnepli. (...) negyven esztendővel ezelőtt indult el hazánkban az új szocialista, politikai, gazdasági rend, amelynek alapvető célkitűzése volt az igazságosabb és emberibb élet megteremtése. 1945. április 4-e visszafordíthatatlan történelmi valósággá lett, amellyel hazánk a társadalmi haladás útjára lépett. (...) Az elért eredmények bőséges, jó gyümölcseit mindnyájan tapasztaljuk: a közéletben, a gazdasági életben, az iparosításban, az egészségügyi területen, a közművelődésben, a szociális ellátottság területén, a béke védelmében. (...) magyar népünknek és vezetőinek bölcsességét mutatja, hogy az akadályokat eredményesen legyőzve, társadalmi életünk harmonikusan fejlődött és nemzetközi szinten is megbecsülésnek örvend. (...) Örömmel látjuk azt is, hogy az állam és az egyház között kialakult kapcsolatot nemzetközi vonatkozásban is nagyra értékelik. Visszatekintésünkben ki kell emelnünk, hogy 1964-ben a Magyar Népköztársaság és a Vatikán közt létrejött az első részleges megállapodás, amely a további kibontakozás stabil alapját képezte. (...) feladatunk

⁸⁵ Adriányi Gábor: A Vatikán keleti politikája és Magyarország 1939–1978. – A Mindszenty-ügy. Kairosz Kiadó, Budapest, 2004. 8.

⁸⁶ Adriányi Gábor: A Vatikán keleti politikája és Magyarország (1939 — 1978) – A Mindszenty-ügy. Kairosz Kiadó, Budapest, 2004. 213.

⁸⁷ Krajsovsky Gábor: Mindszenty bíboros lelki számkivetettsége – Egyházi megnyilatkozások Mindszenty bíboros és szellemisége ellen. Ebben: Kinek a hibájáért bűnhődünk? In: Vasi Szemle 2015/05 <http://www.vasiszemle.hu/2015/05/krajsovsky.htm>

⁸⁸ Balogh Margit – Gergely Jenő: Egyházak az újkori Magyarországon 1790–1992. Kronológia. História, MTA Történettudományi Intézete, Budapest, 1993. História Könyvtár Kronológiák, adattárak 1. (sz.n./75. Körl.) <http://archivum.asztrik.hu/?q=oldal/1975-%E2%80%93-mindszenty-halala-becsben-9-uj-puespoeki-kinevezes-magyarorszagon>

a meglevő hibák leküzdése is, amelyeket olyan szomorúan látunk környezetünkben, főleg a családi élet válságának, az abortusznak, az alkoholizmus területén. (...) Nem vonhatjuk ki magunkat a társadalmi felelősségünk alól, főleg napjainkban, amikor egyházunk az egész világon más emberekkel együtt vállalja a társadalmi haladás melletti elkötelezettséget.”⁸⁹

Nagyon tanulságos az, amit a már fent idézett Mihályi Gilbert premontrei szerzetes⁹⁰ írt erről az 1985-ös körlevélről; ez a püspökkari körlevél idehaza is sokakat nagyon megdöbrentett és megbotránkoztatott. Az idézet így hangzik: *„Főleg azt kifogásoltam, hogy az ország megszállását ismételten felszabadulásnak és a megszállókat ismételten felszabadítóknak hívja. Mindenki tudja, hogy mi a tény, de a magyar püspökök úgy nevezik, ahogy Moszkva diktálja. (...) A törökdulás 150 esztendeje nemzedékekre terjedt, de mégis vége lett. Ezért a »visszafordíthatatlan« szót nem lett volna szabad használniuk (4 esztendővel a politikai fordulat előtt – KG). Hiszen kegyetlen szerepre vállalkoztak, hogy mint főpásztorok, így kioltás híveik szívéből az utolsó reménysugarat is. (...) A párt se dicsérhette volna magát jobban. De ezt a magyar püspökök tették vazallus módra. Elsietett, túlbuzgó, felelőtlen állításaikkal jól felsültek. Láthatják, hogy a magyar nép másképp látott: nem kellene nekik a szocialista haladás bő gyümölcsei. Meg akarnak szabadulni ettől az embertelen rendszertől. A püspökök ilyen pártvonalas megnyilatkozása visszatetszést és bizalmatlanságot szült, elhidegülésre vezetett.*”⁹¹

A körlevél pedig már akkor született, amikor az annyira dicsért „haladás” teljes csődjéről hazai legális fórumok híradásaiból is értesülni lehetett.

Cserháti József és Paskai László Miklós Imrének 1989-ben írt levelei⁹²

Az alábbi két, már 1989-ben írt levél – szemben például Szendi József akkori veszprémi püspök 1988. március 14-én Grósz Károlynak írt bátor levelével⁹³ – sajnos arról a változatlan

⁸⁹ A Magyar Katolikus Püspöki Kar körlevele hazánk felszabadulásának 40. évfordulójára. Budapest, 1985. március 12. In: A vallásszabadság helyzete a szocialista országokban – Dokumentáció. A Magyar Egyházi Tájékoztató különkiadása, Königstein 1985. április-július 155–158. old. „Helyes módon épüljön a világ.” A Magyar Katolikus Püspöki Kar körlevele, 1985. március 12. Katolikus Szó, 1985. március 31. – április 7. 1. old.

⁹⁰ Mihályi Gilbert a szerzetesrendek felosztatásakor (1949) előjárói engedéllyel külföldre távozott. Először a hollandiai Berne-i Premontrei Apátságban volt, és a hollandiai magyarok lelkipásztori gondozását látta el. Az ötvenes évek közepén követte csornai rendtársait az Egyesült Államokba. 1956-tól a De Pere-i (WI) Szt. Norbert Apátság Főiskoláján és középiskoláiban tanított, és az apátság több plébániáján lelkipásztori munkát végzett. 1958-tól a Madison Egyetemen, majd a Georgetown Egyetemen (Washington D.C.) tanult, és a Nemzetközi Politikai Tudományokban mester-fokozatot szerzett. – 1966-tól 1971-ig a Daylesford-i Perjelséghez tartozott. 1973-ban hivatalosan átlépett a Csornai Prépostságból a De Pere-i Szt. Norbert Apátságba. – 1974-től St. Louisban plébános volt, és mesterfokozatot szerzett a St. Louis Egyetemen Latin Amerika Történelméből. 1974 és 1986 között Chicagóban a Szt. István király Plébánia magyar híveinek lelkipásztora volt. In: http://hu.radiovaticana.va/storico/2011/12/15/mih%C3%A1lyi_gilbert_imre_o.praem._hal%C3%A1la_%E2%80%93_93_a_premontrei_rend%C5%91l_kaptuk_a/ung-546625

⁹¹ Mihályi Gilbert: A magyar püspökök szégyene: 1985-ös körlevelük. Szent Korona, 1990. február 28.

⁹² Fazekas Csaba: Dokumentumok Miklós Imre lemondásának történetéhez (1989–1990). In: Egyháztörténeti Szemle 5. évfolyam 2. szám 2004. http://www.uni-miskolc.hu/~egyhtort/cikkek/miklosimre.htm#_ftn34

⁹³ Részlet Szendi József leveléből: „Ahhoz azonban, hogy soha vissza ne térhessenek a most már mindenki által sajnálatosnak tartott múltbeli események, tisztelettel kérném egy olyan új megegyezésnek az Alkotmányba vételét és törvényerőre emelését az egyház és az állam viszonyáról, amit a katolikus egyház részéről *nem egy megfélemlített kalocsai érsek ír alá*, hanem ami méltó egy huszadik századi demokratikus államhoz, amely az Egyesült Nemzetek tagja. Szeretném kihangsúlyozni, hogy ezzel az egyház nem kiváltságokat kér, hanem olyan emberi jogok törvényerőre emelését, amelyek biztosítják biztonságát és békéjét ahhoz, hogy minden akadálytól mentesen hatékony partnere lehessen az állami szerveknek hazánk és magyar népünk felemelkedésének és

párthúségről és lojalitásról tanúskodik, amely a korábban idézett megnyilatkozások hangneméből is egyértelműen megmutatkozott.⁹⁴ Ebben az időszakban ugyan még nem lehetett teljesen szabadon a rendszerrel szemben megnyilatkozni, de a hatalomnak már nem volt akkora ereje ahhoz (az utolsó időkig tartó, fenyegetettséget és hatalmat sugalló taktikája mellett sem), hogy ilyen nyilatkozatokat püspököktől kikényszerítsen. Éppen ezért, ezek a levelek az íróik személyes elkötelezettségét is egyértelműen igazolják.

Cserhádi József pécsi püspök Miklós Imréhez, 1989. április 22.

A pécsi püspöktől

187/1989.

7601 Pécs, Pf. 113., Szent István tér 23.

Miklós Imre államtitkár, az ÁEH elnöke

Budapest VI. Lendvai u. 28.

Tisztelt Elnök Úr!

Még mindig körülvesz és bennem zsong a 75. születésnapom alkalmával átélt találkozó és családi ünneplés melege. Engedje meg, hogy írásban is kifejezhessem köszönetemet és hálámat azért, hogy a két Elnökhelyettes és a Főosztályvezető Urakkal (Az ÁEH elnökhelyettesei Sarkadi Nagy Barna és Bugár Péter, főosztályvezetői Bai László, Bakó István, Pozsonyi László és Völgyesi Mátyás voltak, utóbbiak közül nem tudjuk, kik vettek részt az ünnepségen) olyan családias feloldottsággal, kincset érő ajándékokkal tették emlékezetessé e napot.

Az új paksi templom befejezéséhez kilátásba helyezett új másfélmillió forintért nemcsak a magam, hanem elsősorban az ország minden részéről ott összesereglett hívők és az egyházmegye egész papsága nevében meghatottan mondok ismét köszönetet, amit egyházam és hazám szolgálatának eredményes vállalásához kaptam.

Elnök Úr olyan őszintén és mélységesen érintette az elmúlt harminc évben történeteket: emberi és baráti mellémállását ma különösképpen is nagyra becsülöm. Vallom, hogy Államtitkár Úr magas posztján felelősségteljesen tudta kezében tartani a közös ügyeket és e tekintetben egyik döntő meghatározója lett az utolsó két évtized történelmi szakaszának, a magyar egyházpolitikának.

---

gyarapodásának szolgálatában.” In: Beszélő (szamizdat) 1988/2. <http://beszelo.c3.hu/cikkek/dr-szendi-jozsef-pusok-levele-grosz-karoly-miniszterelnokhoz>

Szendi József: Számvetés. Veszprém, 2003. 94–96. old.

⁹⁴ Szendi József: Számvetés című emlékezéseiből (Veszprém, 2003) további idézetek olvashatók az alábbiakban: Krajsovsky Gábor: „Hogy eljőjön a lelkekbe az Isten országa”. A Rákosszentmihályon 2017. október 28-án tartott előadás szerkesztett változata. http://www.eucharisztikuskongresszus.hu/pdf/KG_hit_331.pdf
In: Istennek hála, hogy szertény eszköz lehettem. Tanulmánykötet Mindszenty József pappá szentelésének 105., esztergomi érseki kinevezésének 75., valamint halálának 45. évfordulójára, Adriányi Gábor professzor úr Gyémántmiséjére ajánlva. Szerkesztette: Krajsovsky Gábor. Kiadta: Hittel a Nemzetért Alapítvány, Budapest 2021. 265-289. old.

Köszönöm, hogy jelenlétével és felszólalásával emlékezetessé tette számomra és sokak számára e jeles napot.

Kívánok jó egészséget és sok erőt, különösképpen a legközelebbi jövő bölcs alakításának nagy feladataihoz.

Pécs, 1989. április 22.

Fogadja őszinte nagyrabecsülésem kifejezését:

Cserháti József

pécsi püspök

Paskai László esztergomi érsek levele Miklós Imréhez, 1989. április 30.

1989. ápr. 30.

1045/1989.

Dr.Paskai László bíboros prímás, esztergomi érsek

2501 Esztergom, Pf. 25. – Telefon: 1.

Miklós Imre úrnak

államtitkár, elnök

1394 – Budapest, Pf. 374.

Igen Tisztelt Államtitkár, Elnök Úr!

Váratlanul ért a hír, hogy saját kérésére megválnak eddigi munkakörétől. A magam részéről abban bízom, hogy együttműködésünk még éveken keresztül tartós marad.

A mostani, sok új problémával megterhelt, de a megújulás és a kibontakozás felé haladó időszakban megfontolt, sok tapasztalattal rendelkező, nyugodt és a következményekkel reálisan számoló vezető egyéniségekre van szükség. Államtitkár Úrban ilyen személyt ismertem meg. Ezért őszintén sajnálom, hogy az eddigi harmonikus, eredményes munkakapcsolatunk megszakad.

Kötelességemnek tartom, hogy kifejezzem köszönetemet mindazért, amit működése idején a katolikus egyházért tett. Sokszor megtapasztaltam jóindulatát, segítőkészségét, amellyel előmozdította egyházunk életének a kibontakozását. De azt is tudom, hogy sokszor kiállt a katolikus egyház érdekében, nem egyszer kockázatokat is vállalva. A vezető munkát végző sokszor tapasztal indokolatlan kritikát, félreértést. Én mindig a reális szemléletre törekedtem. Ehhez a reális szemlélethez tartozik annak az észrevétele is, amely nem a nagy nyilvánosság előtt, hanem a csendes, sokszor nagyon is fáradtságos és másoktól nem érzékelt munka keretében történt.

Amikor most a hivatalos munkakapcsolat megszűnik, nem mulaszthatom el ennek a csendes munkának a kiemelését, értékelését és megköszönését. Egyben kifejezem köszönetemet személyem iránt tanúsított jóindulatáért, munkám eredményességének a segítéséért.

A magam részéről megbecsüléssel gondolok végzett munkájára, személyére. Kérem, őrizzen meg jó emlékei közt. Ugyanakkor biztosítom, hogy én is jó emlékezettel gondolok Államtitkár Úrra. Örölnék, ha személyes kapcsolatunk továbbra is megmaradna.

Ígérem, hogy a magam módján és meggyőződéseim szerint, továbbra is megemlékezem Államtitkár Úrról: Isten áldását kérem életére, kívánok jó egészséget és sok örömet kedves Családja körében.

Kedves Feleségével együtt sok szeretettel köszöntöm.

Fogadja Államtitkár, Elnök Úr őszinte nagyrabecsülésem és megkülönböztetett tiszteletem kifejezését.

Paskai László

bíboros, prímás,

esztergomi érsek

A fenti két levélben Miklós Imre⁹⁵ sokszorosan több megbecsülést és méltatást kapott a két püspöktől, mint Mindszenty József bíboros; az ő hitvalló személye dezavualás-,⁹⁶ az Egyházi Hivatal elnökének személye pedig felmagasztalás tárgya volt a két levélíró szemében!

Paskai László fenti leveléhez még két megjegyzés kívánczik; az első a következő alfejezetben idézett, 1987-ben keletkezett interjú tartalma. Akkor, mint esztergomi érsek *teljes mértékben Mindszenty bíboros ellen* nyilatkozott. Ezzel párhuzamosan szükséges idézni Pákh Tibor jogászt, aki páratlan bátorsággal állt ki nyilvánosan *még 1985-ben* egy Esztergomban rendezett egyháztörténeti kongresszuson Mindszenty József teljes rehabilitációja mellett. Többek között ezeket mondta: „*Ez a kongresszus nem fejezheti be munkáját eredményesen, ha nem készíti elő, hogy a magyar nemzet végre teljesíthesse régi kötelességét ezzel a kiváló személyiséggel (Mindszenty József – KG) szemben és kezdeményezze teljes rehabilitálását!*”⁹⁷

A másik pedig ugyancsak Mindszenty bíboros rehabilitációjának kérdésével kapcsolatos, *de már a politikai fordulatot követően*. Ekkor Paskai László semmiféle jogi rehabilitációt nem kért se Mindszenty bíboros, se a többi, igazságtalanul meghurcolt pap részére. Erre a nyilatkozatára reagált Szendi József püspök, amikor a püspökkari konferencia részére (Paskai László felkérésére) napirendi pontokat készített. Ennek vonatkozó része a következő: „*Eminenciád legutóbbi televíziós riportjában úgy nyilatkozott, hogy a katolikus ember nem áll ki becsületének megvédésére és ezért nekünk, katolikusoknak semmit sem kell*

⁹⁵ Miklós Imre (Budapest, 1927. márc. 7. – Budapest, 2003. márc. 17.) villamoskalauz, 1946-ban lépett be a Magyar Kommunista Pártba. 1948-1951 között a DISZ mozgalomban tevékenykedett. 1951-től 1989-ig dolgozott az Állami Egyházi Hivatalban; 1953. novembertől az ÁEH egyházpolitikai osztályvezetője. 1956. május 31-től az ÁEH elnökhelyettese, 1971. május 16-tól 1989. április 30-ig elnök, államtitkár beosztásban. Hivatalból saját kérésére mentették fel. 1972-től a Hazafias Népfrent Országos Tanácsa, 1973-tól az Országos Békatanács tagja volt. In: Történelmi Tár: http://www.tortenelmatar.hu/index.php?option=com_content&view=article&id=5128&catid=76%3Am&Itemid=67&lang=hu Szabó Csaba – Soós Viktor: „Világosság” – Az Állami Egyházi Hivatal és a hírszerzés tevékenysége a katolikus egyház ellen (Új Ember – Lénárd Ödön Közhasznú Alapítvány, 2006.) című kiadványa szakszerű ismertetés a rendszer működtetőiről, az ügynökök beszervezéséről, az egyházellenes operatív állambiztonsági tervek készítőiről, összefüggésben a Vatikán keleti politikájával.

⁹⁶ Lásd ehhez a következő alfejezetet is, „Kinek a hibájáért bűnhődünk?” címmel.

⁹⁷ Pákh Tibor: Nyílt követelés Mindszenty rehabilitálása érdekében Magyarországon. Esztergom, 1985. február 13. In: A vallásszabadság helyzete a szocialista országokban – Dokumentáció. A Magyar Egyházi Tájékoztató különkiadása. Königstein 1985. április-július. 119–121. old.

tennünk Mindszenty József bíboros úr ügyében. Szabadjon ezzel kapcsolatban az Úr Jézus példájára hivatkoznom, hogy mikor kihallgatása alkalmával az egyik poroszló arcul ütötte, azt kikérte magának és nem fogadta bambán, bárgyú alázattal. (Jn 18,21-24) Szerintem a püspöki karnak igenis kérnie kellene a magyar kormánytól Mindszenty bíboros úr ártatlanságának hivatalos elismerését.”⁹⁸

Ezeknek a püspöki hálálkodó leveleknek az olvasásakor – figyelembe véve az 1989-es dátumot is – ismételten felmerül az olvasóban az (ahogyan ez fentebb már megállapításra került), hogy nevezettek nem csupán a rendszertől való esetleges félelmükben, hanem *saját személyes meggyőződésükből kifolyólag* nyilatkoztak úgy, ahogyan nyilatkoztak.

Kinek a hibájáért bűnhődünk?

1987-ben, az akkor újonnan kinevezett Paskai László esztergomi érsekkel a Wochenpresse osztrák lap készített riportot, „*Mindszenty hibájáért bűnhődünk*” címmel (a szófordulatot a lap a riportalany megnyilatkozása alapján adta címként). Ebben az alábbi, súlyos elmarasztalások hangzottak el Mindszenty bíborosról. A történeti hitelesség megkívánja ennek a teljes joggal kifogásolt és nagy felháborodást kiváltó nyilatkozatnak az ismertetését.⁹⁹

„*Hogyan lehet itt (Magyarországon) a katolikus egyházat több élettől, több reformszellemmel feltölteni?*” – hangzott a Wochenpresse kérdése.

„*Ehhez sajnos azt kell mondanom, – kezdte a válaszát az új esztergomi érsek (Paskai László – KG), Mindszenty bíboros második hivatali utóda – hogy máig sokkal tovább jutottunk volna, ha a múltban nem követtek volna el végzetes hibákat. Az ugyanis nem igaz, hogy a kommunisták 1945 után el akarták törölni a katolikus egyházat. Ahogy én tudom, Rákosi Mátyás, az akkori pártvezető a Vatikánnal párbeszédet akart kezdeményezni. Az ötvenes években azonban a katolikus egyház a megkövesedettség állapotában volt. Ha Mindszenty József bíboros, Magyarország akkori bíboros primása nem számította volna el magát, minden egészen másképp történt volna. (...) E súlyos következményekkel járó tévedésre a magyar katolikus egyház szinte mindenét ráfizette (...) A valós helyzet e végzetes félreismerését még ma is szenvedjük mi és a magyar népesség is.*”¹⁰⁰

Így nyilatkozott Mindszenty Józsefről az akkori esztergomi érsek, két évvel a magyarországi kommunista rezsim nyilvános bukása előtt.

Különös és elgondolkodtató tény, hogy fenti riportalany Mindszenty bíboros születésének 100. évfordulóján, 1992-ben – anélkül, hogy nagy nyilvánosság előtt, a súlyos elmarasztalásokat tartalmazó Wochenpresse-interjúban mondott szavaira akárcsak egyetlen utalást is tett volna – Mindszenty Józsefről már az alábbiakat nyilatkozta: „*Ebben a harcban vált igazán nagy alakjává az újabb kor történetének (...) Ma látjuk csak igazán, mennyire igaza volt (...) Aligha következett volna be az a nemzedékek szemléletét megfertőző erkölcsi*

⁹⁸ Szendi József: Számvetés. Veszprém, 2003. 103. old.

⁹⁹ Krajsovsky Gábor: A jó harcot megharcoltam. Mindszenty József halálának 30 éves évfordulójára. In: Magyarok Vasárnapja, 2005. július-augusztus-szeptember.
http://www.eucharisztikuskongresszus.hu/pdf/KG_Mindszenty_9.pdf

¹⁰⁰ Herbert Boeck (Wochenpresse) interjúja Paskai László újonnan kinevezett esztergomi érsekkel „Wir büßen für Mindszenty's Fehler” címmel. Wochenpresse 1987. március 13. 44. old. Az interjú magyar fordításra is megjelent „Mindszenty hibájáért bűnhődünk” címmel. Kurir 1994. április 29. 4. old. Ugyancsak a Wochenpresse lapban jelent meg Bulányi György piarista atya reflexiója „Glaube duldet keinen Kompromiss” (A hit nem tűr kompromisszumot) címmel. Wochenpresse 1987. május 8. 39. old.

*romlás – melynek keserű következményeit ma is tapasztalhatjuk – ha a megfélemlített katolikus társadalom az övéhez hasonló bátorsággal állt volna az iskolaügy mellé. (...) az ő hősi helytállása is például szolgált mindazok számára, akik (...) szembeszálltak a diktatúrával (...) Meggyőződésünk szerint az újraéledő Magyarország is sokat meríthet példájából, sokat tanulhat magatartásából, szilárdságából és hűségéből (...) Valóban kereszthordozó személyiség volt, vértanú egyházi kortársaival együtt igazi mártír, akinek áldozata bizakodást és reményt adhat nekünk, utódainak.*¹⁰¹

Most akkor – kinek a hibájáért bűnhődünk?!

Elnyomók és hitvallók

Amikor a katolikus Egyház az elnyomók oldalán állt. I. rész

Dunai Ákos: Méltóztatik emlékezni, érsek úr?

http://www.eucharisztikuskongresszus.hu/DA_szemin_107.html

Megjelent a Magyarok Vasárnapja c. lapban 1995. szeptember 3-án.

Kedves Paskai László érsek úr, az ünnepet – eminenciád magyar primássá való kinevezését – én sem akarom rontani, sőt: sok millió magyarral együtt azzal a reményteljes várakozással tekintek eminenciád közszereplése elé, hogy az a minden tekintetben megcsonkított, megrugdalt és a nyaka köré csomózott hurokban vergődő katolikus egyház javát fogja szolgálni.

Rendkívül sajnálatosnak tartom azonban, hogy a mai magyar egyházi élettel ismerős nyugati szakértők – a hazaiakról nem is beszélve – máris a fejüket fogják, és előre azon sopánkodnak, hogy eminenciád még hűségesebb és buzgóbb kiszolgálója lesz a minden hájjal megkent egyházüldöző kommunista rezsimnek, mint Istenben boldogult elődje, Lékai László volt. Lékai bíboros ugyanis legalább még a régi iskola neveltjei közé tartozott, s ha a rendszer iránti buzgóságában és szálnalmas szervilitásában alkalmasint csúnyán el is vetette a súlykot, nagy általánosságban méltó tudott maradni azoknak a primásoknak a hagyományához, akik nehéz helyzetekben, komoly megpróbáltatások közepette viselték az ország alkotmányjogilag első zászlósurának fölöttébb nem könnyű méltóságát.¹⁰²

¹⁰¹ Paskai László: „Tiszteletadás Mindszenty Józsefnek”. Új Ember, 1992. március 29. 5. old

¹⁰² <A Mindszenty József helyébe lépő Lékai László bíborosnak nem véletlenül volt az a jelmondata: "A megnyesett fa kizöldül." Lékai meghirdette a kis lépések politikáját, amihez magunk között mindig hozzátettük: kis lépések, nagy megalkuvások. Az a közösség, amelyik nem a tanúságtevőire építi a jövőjét, nem méltó a jövőre. A Szentírásban a hűségről több száz helyen olvashatunk, a túlélés viszont csak néhányszor szerepel benne, és Jézus akkor is pejoratív értelemben használja: "Aki meg akarja menteni az életét, az elveszíti azt." A Vatikán és a magyar katolikus egyházi hierarchia azonban nem a hűségre, hanem a túlélésre rendezkedett be. Kihátrált azok mögül, akik a Kádár-rendszerben is vállalták az üldöztetést.> In: Ügynökök és vértanúk egyháza – riport Szabó Gyula mezőörsi plébánossal. <http://nol.hu/archivum/archiv-353395-168360>
Lásd ehhez még az alábbi forrásokat:

i/ „A megnyesett fa kizöldül” – Portré dr. Lékai Lászlóról. Szent István Társulat, 1984.http://szit.ppek.hu/konyv/a_megnyesett_fa_kizoldul_portre_lekai_laszlorol/?n=116

Eminenciád azonban - bocsánat az őszinte szóért! – már a kommunizmus neveltje, s ahogyan napjainkban az elaggott pártfunkcionáriusokat Gorbacsov budapesti helytartó tanácsa rendre fiatal, megbízható káderekkel cseréli föl, ugyanez érvényesül egyházi berkekben is: a főbb méltóságokba ma már csupán azok juthatnak, akik megiszolgálják az Állami Egyházügyi Hivatal "bajszos püspökeinek" a kegyét. Eminenciád sem kivétel, mert ha az volna, akkor ma nem az esztergomi érseki székben ülne, hanem egy Isten háta mögötti faluban lenne káplán, legjobb esetben plébános, amiként a békepapnak föl nem csapó klérus színe-java is elevenen eltemetve, benső száműzetésbe küldve nem lelkeket pasztorál, hanem - mint a többi, háztáji földcskéjével rendelkező termelőszövetkezeti nyugdíjas – szerződéses borjúkat.

Méltóztatik emlékezni, érsek úr, amikor hat esztendővel ezelőtt egy szeles, viharos vasárnap délelőtt három teljes órán keresztül beszélgettünk négyszemközt a detroiti Szent Kereszt plébánia egyik szobájában? Eminenciád akkor még "csak" veszprémi püspök volt, én pedig ferences szerzetes.

Méltóztatik emlékezni, érsek úr, hogy milyen riadtan kapkodta a levegőt, amikor azt mondtam, hogy itt nyugodtan beszélhet, mert nincsenek lehallgató készülékek beépítve, mint a veszprémi püspöki palotában, és ha a kérdéseimre őszinte választ kapok, azokkal nem szaladok a kommunistákhoz, hogy eminenciádat "befűjjam"?

Méltóztatik emlékezni, érsek úr, hogy milyen kegyesen somolygott, s milyen zavartan tördelte a kezét, amikor azt kérdeztem, hogy az Isten népéért felelősséggel tartozó püspökök miért szepegnek a sarokban megfélemlített kisgyermek módjára?

Méltóztatik emlékezni, érsek úr, hogy amikor Mindszenty bíborosra terelődött a szó, eminenciád azt válaszolta: az ő megcsontosodott ókonzervatizmusán és példátlan makacsságán buktak el a nemes és jóindulatú törekvések, mert Rákosi Mátyás tárgyalni akart, de Mindszentyvel nem lehetett beszélni?

Méltóztatik emlékezni, érsek úr, hogy ön – ismétlem, ketten voltunk – azt bizonygatta, hogy a magyar egyház szabad, és a püspököket nem korlátozza senki?

Méltóztatik emlékezni, érsek úr, hogy ön valóságos kis akadémiai székfoglaló előadást tartott bámuló-bámuló csekélységemnek arról, hogy 1945-ben a magyar katolikus egyház megszabadult koloncaitól, végre szabaddá, aktívvá és a napi politika kiszolgálásától függetlenné válva a maga útját kezdhette járni?

Legfőképpen pedig **méltóztatik emlékezni, érsek úr,** hogy három óra hosszat tartó, barátságosnak semmiképpen sem mondható csevegésünkből két óra azzal telt el, hogy eminenciád itt Amerikában velem szemben a kommunista rezsimet védte meg?

S most eminenciád személyében megkaptuk az új esztergomi érseket, az új magyar prímást, aki, sajnos, a kommunista párt bizalmasa, kiválasztottja és reverendás vazallusa.¹⁰³

ii/ Szabó Gyula: "A Pápai Magyar Intézet, mint a magyar hírszerzés előretolt bástyája (1963-1989)" c. könyvének részleteit, amelyet a Püski Kiadó adott ki a Nemzeti Kulturális Alap (NKA) támogatásával 2011-ben:

http://www.eucharisztikuskongresszus.hu/SZGY_szemin_98.html

http://www.eucharisztikuskongresszus.hu/SZGY_szemin_99.html

http://www.eucharisztikuskongresszus.hu/SZGY_szemin_100.html

http://www.eucharisztikuskongresszus.hu/SZGY_szemin_101.html

http://www.eucharisztikuskongresszus.hu/SZGY_szemin_102.html

http://www.eucharisztikuskongresszus.hu/SZGY_szemin_103.html

¹⁰³ <A kommunista párttagság nem volt egyszerű „ejnye-bejnye”. A pártagnak ugyanis Kun Béláig visszamenőleg sorsközösséget kellett vállalnia a párt minden tetteivel, függetlenül attól, hogy közvetlen részese volt, vagy sem. Nem mondhatta például azt, hogy 1956 igenis forradalom, és hogy Kádár aki „átállt” az orosz gyarmatosítók oldalára, gyilkos és hazaáruló volt, amikor levelezényelte a megtorlásokat, a bosszúállást, emberek tízezreit kínoztatta meg, és százakat akasztatott fel. Neki ezekkel is egyet kellett értenie. Felelősséggel tartozott,

E cikk eminenciádnak természetesen csak jót tesz. A pártbasák így láthatják, hogy eminenciád még négyszemközt is megvédte őket, s igencsak méltó a bizalmukra. Az övékére mindenképpen.

Azt, hogy a hívő magyar katolikus milliók bizalmára mennyire méltó, majd a jövő dönti el. S bízzunk abban, hogy e magas hivatalban önmagára talált magyar prímásra tiszteletteljes tekintettel nézünk föl egy szabad, hívő, oroszmentes, kommunistáktól megtisztított, jövőt építő magyar hazában!

Amikor a katolikus Egyház az elnyomók oldalán állt. II. rész

Dr. Mihályi Gilbert: A magyar püspökök szégyene: 1985-ös körlevelük

http://www.eucharisztikuskongresszus.hu/MG_szemin_108.html

Megjelent a Szent Korona c. lapban 1990. február 28-án.

1985. március 12-én a magyar katolikus püspökök körlevelet bocsátottak ki Magyarországra "felszabadulásának" 40. évfordulójára. Ezt a körlevelet erősen bírálta a Szőke János szerkesztésében megjelent, *<A vallásszabadság helyzete a szocialista országokban>* c. könyv (Königstein, 1985). Megtudjuk belőle, hogy a szerkesztőség számos levelet kapott, amelyek megrökönyödésüket fejezték ki a püspökök megnyilatkozásának több kitétele miatt.

Én magam annak idején szintén kritizáltam egyik cikkemben ezt a körlevelet, és főleg azt kifogásoltam, hogy az ország megszállását ismételt felszabadulásnak és a megszállókat ismételt felszabadítóknak hívja. Mindenki tudja, hogy mi a tény, de a magyar püspökök úgy nevezik, ahogy Moszkva diktálja. Pedig a Hittani Kongregáció 1984. augusztus 6-án a felszabadítás teológiájáról kiadott nyilatkozatában ezt írja világosan: "A totális marxista, kommunista szocializmus korunk szégyene. Egész népeket tart emberhez nem méltó körülmények között szolgátságban, miközben azt hajtogatja, hogy felszabadulást hozott számukra.

De most négy év után azért foglalkozom újra ezzel a püspöki körlevéllel, mert egyes állításait a magyar helyzet megcáfolja, és népünk függetlenségi mozgalma egyenesen elveti. A körlevélnek ez a szégyenteljes része így hangzik:

"1945. április 4-e visszafordíthatatlan történelmi valósággá lett, amellyel hazánk a társadalmi haladás útjára lépett. Az elért eredmények bőséges, jó gyümölcsseit mindnyájan tapasztaljuk: a közéletben, a gazdasági életben, az iparosításban, egészségügyi téren, a közművelődésben, a szociális ellátottság területén, a béke védelmében."

Megértjük, hogy amikor a körlevél készült, a püspökök úgy láthatták: a világpolitikai helyzet, a magyar és a vasfüggönyi viszonyok, a Szovjetunió pozíciója merev, mozdulatlan, és így változásra nem láthattak semmi reményt. Talán ezért írhatták, hogy 1945. április 4-e "visszafordíthatatlan". Viszont ezek a püspökök intelligens emberek voltak, nemde? Ismerniük kellett a világtörténelmet és hazánkét egyaránt. Következőleg tudniuk kellett volna, hogy a történelemben semmi sem visszafordíthatatlan, minden változik előbb vagy utóbb. A törökidő 150 éve nemzedékekre terjedt, de mégis vége lett.

Ezért a "visszafordíthatatlan" szót nem lett volna szabad használniuk. Hiszen kegyetlen szerepre vállalkoztak, hogy mint főpásztorok, így kioltsák híveik szívéből az utolsó reménysugarat is. Felelőtlen, elhamarkodott és meggondolatlan állásfoglalás! Különben ha jól lettek volna tájékozódva, tudhatták volna, hogy a magyar nép elégedetlensége felszínre tört: 1976-ban a szamizdat publikálásában, és 1979-ben a költők-írók első lakiteleki találkozásán. Jelzést kaptak, hogy a helyzet nem fagyott be.

A másik hatalmas baklövés és óriási melléfogás az, hogy annyira dicsekszenek a társadalmi haladásban elért bőséges, jó gyümölcsökkel. Igaz, hogy 1985-ben az ország talán még élvezhette a kádári "gulyáskommunizmust" (amely kifejezés a rendszer kigúnyolása olyan értelemben, hogy gulyás ugyan van, de szabadság nincsen), de látniuk kellett volna a közelgő gazdasági válságot, amelyet azután a pártállam hatalmas külföldi kölcsönökkel igyekezett enyhíteni. De az annyira dicsért haladás ma négy év után teljes csődben van, és Megyesi Gusztáv a hazai Élet és Irodalom 1989. április 1-i számában így ír: *"Felszabadult-e az ország,*

amelyben folyamatosan gazdasági válság réme fenyeget, amely nem ad minden polgárának lakást, végzettségének megfelelő munkát, megfelelő fizetést, amelyben nem igazán kifizető gyermeket szülni, nevelni, ahol minden területen csak bajról, problémáról hallani és olvasni."

A párt se dicsérhette volna magát jobban. De ezt magyar püspökök tették vazallus módra. Csak rövid négy év után az annyira dicsért marxista szocialista rendszer bukóban van. Mit szólnak ehhez a püspök urak? Elsietett, túlbuzgó, felelőtlen állításaikkal jól felsültek. Láthatják, hogy a magyar nép másképpen látott: nem kellene neki a szocialista haladás bő gyümölcsei. Meg akarnak szabadulni ettől az embertelen rendszertől.

A püspökök ilyen pártvonalas megnyilatkozása visszatetszést és bizalmatlanságot szült, elhidegülésre vezetett. Népünk otthon is és kint is csak csodálkozott, hogy a püspökök ilyenre képesek. Lélekben elszakadtak tőlük, kritizálni kezdték őket. Sokkal többet vártak tőlük. A körlevelet aláíró püspökök nagy hibát követtek el. Örök szegyenük.

Amikor a katolikus Egyház az elnyomók oldalán állt. III. rész

A Magyar Katolikus Püspöki Kar körlevele hazánk felszabadulásának 40. évfordulójára

http://www.eucharisztikuskongresszus.hu/szemin_109.html

Kedves Testvérek!

Magyar népünk hazánk felszabadulásának negyvenedik évfordulóját ünnepli. Az évforduló emlékezett arra, hogy negyven esztendővel ezelőtt ért véget földrészünk legkegyetlenebb háborúja, amely borzalmas szenvedést zúdított hazánkra és hatalmas áldozatot követelt a felszabadítókról. Azóta – minden feszültség ellenére a jóakarátú emberek összefogásával – békében élhettünk, alkotó munkával építhettük a jövőt. De emlékeztet arra is, hogy negyven esztendővel ezelőtt indult el hazánkban az új szocialista társadalmi, politikai gazdasági rend, melynek alapvető célkitűzése volt az igazságosabb és emberibb élet megteremtése. 1945. április 4-e visszafordíthatatlan történelmi valósággá lett, amellyel hazánk társadalmi haladás útjára lépett.

Négy évtized a társadalom építésében nagy idő. Ami kezdetben csak tervezés, az elérendő cél magrajzolása volt, ma számvetésünk tárgya. Az elért eredmények bőséges, jó gyümölcseit mindnyájan tapasztaljuk: a közéletben, a gazdasági életben, az iparosításban, az egészségügyi területen, a közművelődésben, a szociális ellátottság területén, a béke védelmében.

A négy évtized mérlegét itt nem állíthatjuk fel. Arra azért vissza kell emlékeznünk, hogy a kezdeti időszakban sokféle nehézséget, meg nem értést, akadályt kellett leküzdeni. És mert a társadalom építése is emberi mű, szocialista társadalmunk sem volt mentes az emberi tévedésektől, hibáktól. Magyar népünknek és vezetőinek bölcsességét mutatja, hogy az akadályokat eredményesen legyőzve társadalmi életünk harmonikusan fejlődött és nemzetközi szinten is megbecsülésnek örvend. Nem titkoljuk a jelen problémáit sem: nem azért, hogy hibákat keressünk, hanem hogy még eredményesebben haladhassunk a fejlődés útján.

Szocialista társadalmi rendünk fejlődésébe építésébe és célkitűzésébe egyházunk is bekapcsolódott. Nem volt könnyű a harmonikus kapcsolat megtalálása. Sok előítéletet, félreértést kellett leküzdeni, amely adódott a világnézeti különbségből is, de egyházunk működésének új helyzetéből is.

Egészen új körülmények között és új alapokra építve kellett megtalálni az állam és az egyház közötti kapcsolatot. A négy évtized tapasztalata megmutatta, hogy kölcsönös jóakarattal és a kölcsönös előnyök figyelembevételével a problémák konstruktív módon rendezhetők. Így

történhetett meg, hogy a kezdeti gyanakvás és szembenállás feloldódott, kialakult az építő együttműködés légköre.

Örömmel látjuk azt is, hogy az állam és az egyház között kialakult kapcsolatot nemzetközi vonatkozásban is nagyra értékelik. Visszatekintésünkben ki kell emelnünk, hogy 1964-ben a Magyar Népköztársaság és a Vatikán közt létrejött az első részleges megállapodás, amely a további kibontakozás stabil alapját képezte. Az eredményességre és a megbecsülésre mutat az a tény, hogy az elmúlt év őszén, a megállapodás huszadik évfordulója kapcsán a Szentszék megemlékezett a két évtizede épülő kapcsolatokról, azt magasra értékelve kifejezte reménységét a továbbfejlődést illetően. Az emlékezés hazánk felszabadulásának évfordulójára elsősorban társadalmi és politikai jellegű. Amikor erről liturgikus közösségünkben megemlékezünk, azt jelzi, hogy ennek a ténynek szerepe van egyházunk belső életében. Azért is, mert mindnyájan ugyanannak a magyar népnek a gyermekei vagyunk és egyformán kívánjuk magyar népünk boldogulását. De azért is, mert az egyháznak a történelem folyamán mindig volt társadalomformáló hatása és ez a felelősség a hívő embereket ma is kötelezi. Feladatunk nem konkrét társadalmi vagy gazdasági program kidolgozása: ez a szakemberekre tartozik. Feladatunk a nélkülözhetetlen erkölcsi értékek tanítása, az erkölcsös életre való nevelés. Ezek közül kiemelkedik: a lelkiismeretes munka, a közösség és a közösségi tulajdon megbecsülése, a feszültségeket csökkentő megbékélés munkálása, az ifjúság erkölcsös nevelése, a családi élet tisztaságának az őrzése, az önzetlen karitatív tevékenysége az öregek, a magányosok, a betegek szolgálatában, a béke munkálása. De feladatunk a meglevő hibák leküzdése is, amelyeket olyan szomorúan látunk környezetünkben, főleg a családi élet válságának, az abortusznak, az alkoholizmus területén. Az erkölcsi értékek nélkülözhetetlenek a társadalmi életben. Ezek megvalósítására bennünket, hívő embereket nemcsak a társadalmi hasznosságuk, hanem Krisztus tanítása indít. Meggyőződésünk, hogy keresztény életvitelünkkel egész társadalmunkat gazdagabbá és értékesebbé tesszük.

Hazánk felszabadulásának 40. évfordulójára a nagybőjt folyamán emlékezünk. Nagybőjt a keresztény megújulás ideje: belső lelkiületünkben, hitünk elmélyítésében, de abban is, ami hozzá tartozik mindennapi életünkhöz, a becsületes helytállásban, munkánk lelkiismeretes végzésében. Nem vonhatjuk ki magunkat társadalmi felelősségünk alól, főleg napjainkban, amikor egyházunk az egész világon más emberekkel együtt vállalja a társadalmi haladás melletti elkötelezettséget. Erre tanít a II. Vatikáni Zsinat, amikor szól egyházunknak a mai világban betöltendő feladatáról: Minden embernek, hívőnek és nem-hívőnek, együtt kell működnie, hogy helyes módon épüljön a világ, mindnyájunk közös lakóhelye. (Az egyház a mai világban, 21)

Ünnepi megemlékezésünk végén az apostolok buzdító szavaival fordulunk híveinkhez. Maradjatok hűségesek Jézus Krisztushoz, aki halálával és feltámadásával megváltott minden embert, Urunkat, Krisztust, szentül tiszteljétek, szívetekben, mindennapi becsületes munkátok és építő magatartásotok tanúskodják a szívetekben élő reménységről. (vö. 1 Pét 3,15) Bármilyen tesztet, tegyétek szívből, mert az Úrnak és nem az embereknek teszitek, mindenben Urunkat, Jézus Krisztust szolgáljátok. (vö. Kol 3,23-24) Rajtunk múlik, hogy keresztény hitünk erkölcsi értékei szocialista társadalmunk építő elemeivé legyenek népünk és hazánk további fejlődésében.

Budapest, 1985. március 12. A Magyar Katolikus Püspöki Kar

Felolvasandó 1985. március 24-én minden szentmisén.

Amikor a katolikus Egyház az elnyomók oldalán állt. IV. rész

A katolikus papok országos ünnepi békenagygyűlése 1. rész

http://www.eucharisztikuskongresszus.hu/pdf/KG_szemin_110.pdf

Amikor a katolikus Egyház az elnyomók oldalán állt. V. rész

A katolikus papok országos ünnepi békenagygyűlése 2. rész

http://www.eucharisztikuskongresszus.hu/pdf/KG_szemin_111_.pdf

A kelet-német püspöki kar 1960. évi pásztorlevele¹⁰⁴

A keresztény ember feladata az istentelen környezetben

Az 1959. évi közös pásztorlevelünkben kénytelenek voltunk az egyház egyre növekvő szükségéről beszélni. „Az Egyház a kereszttúton” – ez volt a múlt évi körlevelünk középpontja. Ez alkalommal a ti hétköznapi gondjaitokról, amelyek titeket gyötörnek – szólunk. „A keresztény ember az istentelen környezetben” legyen ez évi pásztorlevelünk témája.

I. GYÖTRŐ KÉRDÉSEK Lássuk tehát először, hogy milyen kérdések gyötörnek titeket napról-napra, hogy gondjaitokra az Egyház a választ megtalálja.

Ti szocialista környezetben élték. Mi jelen körlevelünkben nem akarunk a szocializmus társadalomtudományáról szólni, hanem annak világnézeti oldalát tekintjük. A hívő keresztény ember problémája leginkább abban áll, hogy a szocializmus olyan világnézeti alappal rendelkezik, mellyel a keresztény hit össze nem egyeztethető – s ez a világnézeti alap a dialektikus materializmus. A dialektikus materializmus alapjaiban ellenkezik mindenféle vallással, mivel az állítólag ellentmond „az igazi tudományoknak” és a társadalmi haladást gátolja. Most a legutóbbi időkben egyre nagyobb nyomást fejtenek ki, hogy a dialektikus materializmus mind a társadalomnak, mind az egyénnek egész életét áthassa. Ahogy mondják: minden ember éljen „szocialista” életet. Ennek a szocialista életnek körülményei napról-napra súlyos lelkiismereti problémák és döntések elé állítanak benneteket.

E kínzó kérdések közül megemlítnék néhányat:

Szabad-e hallgatnotok, ha az Egyházat, a keresztény hitet az iskolákban, az üzemekben és gyűléseken megrágalmazzák?

Tétlenül nézhetik-e a szülők, ha gyermekeiket az iskolában hitük miatt háttérbe szorítják és kigúnyolják?

Részt vehettek-e a szocialista szertartásokon, például névadáson, ifjúvá avatáson, pap nélküli temetésen, hogy ez által súlyos kellemetlenségektől szabaduljatok?

Aláírhattok-e olyan határozatokat és kötelezettségeket, melyek a ti keresztény lelkiismeretetekkel ellenkeznek?

¹⁰⁴ <http://doktori.btk.elte.hu/hist/wirthnedierabernadett/diss.pdf>
http://www.eucharisztikuskongresszus.hu/szemin_116.html

Szabad-e az istentelenség propagandáját támogatnotok?

Megmaradhattok-e, vagy választhattok-e olyan hivatást, melyben a tapasztalat szerint nem élhettek keresztény életet?

Vállalhatjátok-e a besúgó szerepét?

Engedhettek-e püspökeitekkel szemben olyan csoportok rábeszélésének, melyek magukat „kereszténynek” nevezik?

Ezeknek és az ehhez hasonló kérdéseknek a megválaszolása sokszor egyéni és családi életeteknek súlyos hátrányaival jár.

Végeredményben a legnagyobb kérdés számotokra: van-e lehetősége a keresztény embernek a jelen körülmények között keresztény módjára élnie? Találhat-e a jelen körülmények között olyan hivatást, mely az ő keresztény életét betölti? Hála Istennek, mi tudjuk, hogy sokan közületek e kérdésekre a Szentlélektől kapott világossággal válaszolnak és a kegyelem erejével ennek minden nehéz körülményét magukra vállalják. De tudjuk azt is, hogy a kérdések mennyire gyötrik a többséget, és mennyire keresik rájuk a választ. Éppen ezért kötelességünknek tartjuk, hogy felvilágosító és egyúttal erősítőszóval forduljunk hozzátok, – ezeknek a dolgoknak a megítéléséről és a jelen körülmények közötti küldetésetekről.

II. A KERESZTÉNY ALAPELVEK

Minden kérdésre most nem tudunk választ adni, mert az élet nagyon sokrétű. De meg akarjuk mutatni azokat az alapelveket, amelyek hozzásegítenek a helyes út megtalálásához.

1. A ti keresztény életetek célját a Megfeszített követésében lássátok.

A következő tanácsok csak arra lesznek eredményesek, ha szilárd az elhatározásotok, hogy a Megfeszített tanítványai lesztek. A keresztény életet áldozatvállalás és lemondás nélkül elképzelni nem lehet, különösen ebben a mai világban, amelyben élünk. Az Egyház nem tudja megmondani nektek, hogy hogyan tudtok minden nehézséget elkerülni és hátrányos megkülönböztetésektől szabadulni. De megmutatja nektek az Egyház azt, hogy hogyan találjátok meg az örök üdvösségre vezető utat „jó lelkiismerettel és igaz hittel” (1 Tim 1,6) Vannak a Szentírásnak olyan részei, melyeket állandóan szem előtt kell tartani, hogy az abban foglaltak szerint alakítsátok lelketeket.

Gondoljatok pl. az Úr eme komoly szavára: „Mit használ az embernek, ha az egész világot megnyeri is, de a lelke kárt szenved?” (Mt 16,26) És emlékezzetek a római levél bátorító szavaira: „Ki ragadhat el bennünket Krisztus szeretetétől? Nyomor vagy szükség? Üldöztetés vagy éhínség? Ruhátlanság, életveszély vagy a hóhér bárdja? Semmi el nem szakíthat minket az Isten szeretetétől, amely Krisztus Jézusban, a mi Urunkban van.” (Róm 8, 34-39)

2. Szilárdan valljátok meg Krisztust és az Ő Egyházát.

Hívő keresztények is sokszor keresnek mellékutakat, hogy az elvi döntésektől szabaduljanak. Mások pedig ezt a kiútkeresést a gyengeség és a kezdődő hitehagyás jelének veszik és még jobban megzavarodnak. A mellékutakon való járással csak még súlyosabb helyzetbe kerültek és a döntéstől mégsem szabadulhattok meg. Legtöbbször a legjobb nyíltan kimondani: „Katolikus vagyok, ezt nem tehetem meg.”

3. Tagadjatok meg minden közreműködést, mely a szocializmus istentelen világnézetéhez való csatlakozással lenne egyértelmű.

Krisztust félreérthetetlenül megvallani egyet jelent azzal, hogy a materializmust félreérthetetlenül megtagadom. Ne hagyjátok magatokat megnyugtató szóbeszéddel

megzavarni. A szocialista szertartásokról ismételten szólottunk hozzátok. Így most csak a múltkori pásztorlevelünk következő mondatára utalunk és ismételten kihangsúlyozzuk:

„Katolikus, keresztény nem vehet részt névadó ünnepségen, szocialista ifjúavatáson, papnélküli temetésen, vagy más hasonló egyházellenes ünnepségeken anélkül, hogy hitét meg ne tagadná. Az istenhit és az istentagadás között nincs kompromisszum. „Tagadjatok meg ígéretet, mellyel akár gyerekeitek iskolába való beiratkozásakor, akár az üzemben, ahol dolgoztok, arra akarnának kötelezni, hogy ezeken a szertartáspótló ünnepségeken részt vesztek.

4. Ahol tudtok, álljatok ki mindig a hit és az igazság mellett és sohase hallgassatok emberfélelemből.

Bizonyos, hogy nem mindig tudjátok hallatni a hangotokat, ha valahol igazságtalanság történik, vagy ha az Egyházat, vagy a hitet gyalázzák. Jól meg kell fontolnotok, hogy mikor beszéljétek és hogy a nyílt szó mikor hasznos. Sajnos azonban, hogy sokan akkor is hallgatnak, amikor beszélni lehetne, sőt beszélni kellene is. Különösen gyermekeitek hitének védelmében, amikor hitük miatt hátrányos helyzetbe jutnak, ilyenkor kellene a szülőknek bátran és okosan ellenállniuk.

5. Nem szabad közreműködni közvetlenül azokban a dolgokban, amelyek a keresztény lelkiismerettel ellenkeznek.

Sok dolgot nem tudtok megakadályozni, melyet mások Isten parancsolata ellen művelnek és megtörténhetik, hogy azt, amit ti helyes szempontból tesztek, mások meg nem engedett célokra fordítják. Órizzétek meg a helyes ítélőképességeket, hogy a jót a rossztól megkülönböztetni tudjátok. Minden egyes esetet külön vizsgáljatok meg, hogy mennyire mehetek el abban. Ha például bizonyos hivatás gyakorlása az Egyház elhagyása, vagy a keresztény élettel össze nem egyeztethető magatartás nélkül nem lehetséges, – akkor bár nehéz szívvel – de azt kell tanácsolnunk, hogy arról a hivatásról mondjatok le, azt az állást hagyjátok ott. Ha ilyen ügyben bizonytalan a lelkiismeretetek, forduljatok tanácsért egy tapasztalt lelkipásztorhoz, vagy akár egy jámbor hittestvéretekhez. Mindennap imádkoznotok kell, hogy a helyeset megismerjétek és imádkoznotok kell lelki erőért, hogy a megismert helyest meg is tegyétek.

6. Legyetek óvatosak mindazokkal szemben, akik a kereszténységgel visszaélnek.

Nap, mint nap halljuk, hogy csoportok, melyek magukat kereszténynek nevezik, gyűléseken való részvétel, vagy más tevékenységbe való bekapcsolásotok által a ti szilárd álláspontotokat megingatni és megzavarni és az egyház pásztoraitól titeket elszakítani törekszenek.

Minden ilyen kísérletezéstől tartsátok magatokat távol. A velük való együttműködéssel sem az Egyházon nem segítetek, sem az egyes személyeken. Sőt ezáltal a viselkedés által megzavarjátok saját magatokat és másokat is. Hála Istennek, az ilyesfajta törekvések eredménytelenek maradtak. A jövőben is maradjunk egységesek.

III. A KERESZTÉNY EMBER KÜLDETÉSE/HIVATÁSA

Tanításunkkal és intésünkkel most arra a nagy hivatásra akarunk figyelmeztetni titeket pár szóval, mely Isten rendelése szerint a mai életből adódik számotokra.

1. A mai helyzet ügyeteket az Úr trónusa elé viszi.

A jelen óra titeket az eddigieknél jobban akar összekötni az Istennel. A mindenfelé megkövetelt istentagadás örömdetes tapasztalattal jár: s ezt: az istenhitet kiirtani nem lehet!

Ha bár sokan bizonytalanakká is válnak, mások azonban – a fiatalok között is – annál inkább keresik az Egyház válaszát és kapaszkodnak támogató kezébe. Minden gondunkban a zsoltárossal mondjuk: „Nekem azonban jó az Istenhez ragaszkodnom, az Úrban, az Istenben bízom.” (Zsolt 72,28)

A jelen időben néhányan közülünk a tüzes kemencébe zárt három ifjúhoz váltak hasonlóvá, akik a kemencében még hangosabban dicsérték az Istent, mint addig.

Azt mondják, hogy a hit idejét múlta, és hogy árt az embereknek. A keresztény embernek az a hivatása a mai életben, hogy megmutassa, hogy mire képes az ember, az Isten segítségével. Isten nélkül az ember nyomorékká satnyul. Ez a világ rátok szorul. A világ szemében ti az Isten előtt álltok és az Ő szeretetének vagytok – imádkozva és áldozatot hozva – a képviselői. Így a ti életetek rendkívül mély értelmet nyer.

Ha fáradtnak és törődöttnek érzitek magatokat, hozzátok szól az Úr szava: „Jöjjetek hozzám mindnyájan, akik elfáradtatok és meg vagytok terhelve és én felüdítelek titeket.” (Mt 11,28)

Olyan öröm birtokában vagytok, melyet senki nem vehet tőletek és amelyik átnyúlik az örökkévalóságba is.

2. A mai helyzet megerősíti a családok erejét.

Ma jött el a családok nagy órája. Minél inkább fenyegeti az egyént a tömegemberré válás és az istentelenség, a családoknak annál jobban az emberiség és az élő hit váravá kell válniuk. A megpróbáltatás itt is olyan erőket fog feléleszteni, melyek egyébként alva maradtak volna.

Az 1959. december 2-i iskolai törvény által az istentelen iskolának gyermekeikre való ráhatása még erősebb lehet és azt, hogy számukra hitbeli eligazítást adjatok, új veszély fenyegeti. A törvény szándéka és törekvése az, hogy a szülőknek a gyermekükhöz való jogát korlátozza. Ezért mi püspökök kötelességünknek tartottuk, hogy a család –a szülő – és a gyermek nevében felemeljük tiltakozó szavunkat.

Most azonban ebben a hozzátok intézett szózatunkban reménységet, de egyben felelősségérzetet akarunk bennetek ébreszteni. Bízotok a család fenntartó és nevelő erejében. „Tengernyi víz sem tudja eloltani a szeretetet.” – mondja a Szentírás. (Én 8,7)

Ne engedjétek a gyermekeknek és a felnőtteknek sokoldalú igénybevétele által a családi életet széttzilleszteni, hanem minden időt minél jobban használjátok ki, hogy együtt lehessetek. A családi élet ma a legjobb hitoktató és nevelő a gyermek számára – és ti szülők vagytok gyermekeitek első számú hitoktatói és lelkipásztorai. Ha pedig valakit a családban a hitetlenség, vagy a közömbösség megfertőzött, akkor vegyétek őt körül türelmes és megértő szeretettel. Semmiféle illúzióba nem ringatjuk magunkat, tudjuk, milyen nagy a családokat fenyegető veszedelem, és mennyi a szétesett család. De még nagyobb a bizodalunk, hogy a jelen szükségben az igazi keresztény család élete mégis megerősödik.

A családoknak ezen helyzetében és az őket fenyegető veszedelmek közepette az egyházközségeknek, plébániáknak arra kell törekedniük, hogy meleg családi közösségeket fejlesszenek ki, hogy a családoknak, a küszködő ifjúságnak és az egyedülállóknak biztos támaszt nyújtsanak.

3. A mai helyzetben tegyetek mindenkivel jót.

A mai iparosodott világ az embernek az emberhez való viszonyát veszélyezteti, különösen ott, ahol az emberekre világnézeti nyomás nehezedik. Az emberek mind gyakrabban hidegen és gyanakodva mennek el egymás mellett. De éppen az ilyen fagyos környezetű világban vágyódik az emberi szív megértő és támaszt nyújtó barát után és keresi a testvérnek jóságos kezét. Ebbe a világba nyertünk mi küldetést, hogy „üdvözítő Istenünk jóságát és

emberszeretetét” mutassuk meg nekik. (Tit 3,4) Boldog, aki ezt megérti, a mai nehéz helyzetben megtalálja a hivatását.

És ezt a szeretetet leginkább azokkal szemben mutassátok meg, akik tévelyegnek és Istent elvetik. Az ilyenek szíve üres és boldogságra és szeretetre éhezik, - még akkor is, ha magabiztos és kemény szóval fordul ellenetek. Éppen ezeknek van szüksége leginkább a ti szeretetetekre. Ha ti, mint Krisztus tanítványai, a Jó Pásztor könyörülő szívével járjátok a világot, sok sebet gyógyíthattok meg, bátoratlanokat megerősíthettek és sok tévelygőnek utat mutathattok. Persze, ezt a feladatot csupán emberi erővel nem hajthatjátok végre, hanem csak az Isten szeretete által, mely a Szentlélek által reánk kiárasztott.

4. Szenteljétek meg állapotbeli kötelességeiteket. A mi időnk és mi korunk a nagy értékű és állandó munka kora. És éppen nektek kell megérni, hogyan teszük Istenné és az emberi élet végső céljává a munkát, amely ugyanakkor nehéz és nyomasztó teherként van a nyakunkban. A munkának ebbe a világba ti, mint keresztények küldettetek.

Ti, mint Isten fiai és leányai dolgozzatok. Számotokra a munka nagyon nagy dolog; Istentől reátok szabott feladat. Az Ő világát kiépíteni, törvényeit felfedezni a feladatotok. De a munka után vár titeket a megpihenés Istenben, mint az ember legmélyebb vágyának beteljesedése. Ezért a ti hétköznapijaitok az Úr napjaival vannak beoltva, és így a ti munkában töltött óráitok imádkozó és istenszerető lélek erejéből élnek. Testvéreitekért dolgoztok. Minden munka a keresztény ember számára valamiképpen szolgálatteljesítés embertársával szemben, akár egyén akár a közösség számára. Ti családokatért és gyermekeitekért dolgoztok. Ha ma ugyanannyit beszélnek a „közösségi munkáról” – úgy a keresztény ember a hit fényénél látja munkájának felelősségét a közösséggel szemben, és éppen ezért legjobb tudása szerint dolgozik, és igyekszik erejének javát nyújtani.

Ti úgy dolgozzatok, mint kereszthordozó Urunk tanítványai. A munka robotja, mely néha olyan nyomasztó tud lenni, a keresztény számára megnyihül a kereszthordozó Krisztussal való kapcsolat révén. S ez a kapcsolat az áldozati oltárhoz való rendszeres járásban teljesedik ki. Ezért tud vidám lelkiületű lenni a keresztény ember az ő munkahelyén, és ezért tud minden munkát, mely egyébként őt ki nem elégíteni, felebarátjáért végzett áldozat és engeszteléseképpen elvégezni.

Összefoglaljuk pásztorlevelünket Szent Pál szavaival: „Méltón éljétek ahhoz a hivatáshoz, melynek részesei lettetek.” (Ef 4,1) A mi életünk a jelen világban nem a vak sors vezetése, – legyen bár olykor nagyon nehéz is, de az mégis csak az Úrtól reánk kirótt feladat. A szó, melyet hozzátok intéztünk, olyan szívből fakadt, mely életetek terhét ismeri és veletek együtt szenved. Mégis pásztori tisztünk felelőssége és atyai szeretetünk kényszerített, hogy így beszéljünk. De tudjátok meg azt is, hogy az eljövendő böjti időben nap, mint nap az oltárnál megemlékezünk gondjaitokról és imáinkkal köztetek leszünk. De ti is közelítsetek az Úrhoz ebben a kegyelmi időben elmélkedéssel és imádsággal, hogy az Ő hívását megértsetek és a kegyelem erejével követhessétek. És ha az Egyház lemondásra és áldozatvállalásra kér titeket, akkor a Megfeszítetthez akar titeket közelebb vezetni, és a mindennapi élet küzdelmeire akar képessé tenni benneteket. minden nehézségek közepette a nemzetek apostolával imádkozunk hívő bizalommal: „Neki pedig, aki a bennünk működő erővel minden megtehet, azon felül is, amit kérünk, vagy amit megértünk, dicsőség legyen az Egyházban és Jézus Krisztusban, minden nemzedéken át, örökkön örökké. Ámen.”

Áldjon meg titeket a Mindenható Isten, az Atya, a Fiú és a Szentlélek. Ámen.

Berlin, 1960. január 20.

A berlini püspöki konferencián összegyűlt püspökök és püspöki helynökök

Lénárd Ödön: Koncentrált támadás a hallgató Egyház ellen I.

1991. év, 56. évfolyam, 6. szám, 402-414. oldal

https://vigilia.hu/pdfs/Vigilia_1991_06_facsimile.pdf#page=4

Lénárd Ödön: Koncentrált támadás a hallgató Egyház ellen II.

1991. év, 56. évfolyam, 7. szám, 508-517. oldal

https://vigilia.hu/pdfs/Vigilia_1991_07_facsimile.pdf#page=30

Lénárd Ödön: Koncentrált támadás a hallgató Egyház ellen III.

1991. év, 56. évfolyam, 8. szám, 587-595. oldal

https://vigilia.hu/pdfs/Vigilia_1991_08_facsimile.pdf#page=29

Lénárd Ödön: Koncentrált támadás a hallgató Egyház ellen IV.

1991. év, 56. évfolyam, 9. szám, 691-697. oldal

https://vigilia.hu/pdfs/Vigilia_1991_09_facsimile.pdf#page=53

Nagybőjt 5. vasárnapjától Szent Család ünnepéig – 1985

1/ Mennyei Atyánk! Te minden embernek felkínálad az üdvösséghez szükséges kegyelmeket. Mi nem mindig hallgattunk a Te hívó szavadra, bocsáss meg!

2/ Urunk Jézus! Te mindenki által követhető utat mutatsz az Atyához. Mi könnyelműen félrevezető utakon jártunk, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Úristen! Te mindannyiunknak megadod a lehetőséget arra, hogy Isten országát építsük. Mi nem vettük mindig komolyan sugallatod.

1/ Jóságos Mennyei Atyánk! Te nem külsőségeket, hanem engedelmességet kívánsz tőlünk. Mi nem mindig hallgattunk lelkiismeretünk szavára, bocsáss meg!

2/ Urunk Jézus Krisztus! Te szüntelenül be akarsz vonulni a mi életünkbe is. Mi nem mindig fogadunk be Téged teljes szívvel, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Úristen! Te reményt és örömet kínálsz nekünk. Minket nem mindig tölt el megváltásunk örömhíre, bocsáss meg!

1/ Jóságos Mennyei Atyánk! Te egyre jobban szereteted irányába akarsz megnyitni bennünket. Mi nem mindig járunk a megváltás és a szeretet útján, bocsáss meg!

2/ Urunk Jézus! Te mindenkit megváltottál. Mi sokszor nem veszünk észre Téged embertársainkban, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Úristen! Életünkben sok hitet ébresztő jelet mutatsz számunkra. Mi nem elég lelkesen keresünk Téged a mindennapi életben, bocsáss meg!

1/ Jóságos Mennyei Atyánk! Te a keresztény életben való bátor helytállásra hívsz minket. Mi sokszor csak félve teljesítjük küldetésünket, bocsáss meg!

2/ Urunk Jézus Krisztus! Te szüntelenül közeledsz felénk életünk útján. Mi pedig kikerülünk Téged, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Úristen! Te szent örömet ajándékozol a Benned bízóknak. Mi nem mindig fogadjuk el a felajánlott kegyelmet, bocsáss meg!

1/ Jóságos Mennyei Atyánk! Te nem a megtapasztalást, hanem a vallásos hitet kívánod tőlünk. Mi sokszor kételkedünk segítő kegyelmedben, bocsáss meg!

2/ Urunk Jézus Krisztus! Te szeretetre és békességre hívod az embereket. Mi nem mindig fogadjuk be szívünkbe a Te békédet, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Úristen! Te bocsátod meg bűneinket. Mi nem mindig az Irántad érzett szeretetből bánjuk meg bűneinket, bocsáss meg!

1/ Jóságos Mennyei Atyánk! Te mindenkit megtérésre és bűnbánatra szólítasz. Mi nem meritünk elég kegyelmet Szent Fiad érdemeiből, bocsáss meg!

2/ Urunk Jézus! A Szentírásom és Egyházadon keresztül szüntelenül kinyilatkoztatod Magadat. Mi sokszor nem kellően éljük át a Szentírás örök igazságait, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Úristen! Hitünk által mi is tanúi vagyunk irgalmadnak. Sokszor kétely támad a mi szívünkben is, bocsáss meg!

1/ Jóságos Mennyei Atyánk! Te szüntelenül követésedre hívsz bennünket. Mi nem mindig akarunk teljes szívvel Neked szolgálni, bocsáss meg!

2/ Urunk Jézus! Egyedül Te adod meg szenvedéseink értelmét és célját. Mi nem mindig meritünk erőt a te példádól nehézségeink elviseléséhez, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Úristen! Kegyelmed által egyre közelebb akarsz vezetni bennünket az örök igazságok felé. Mi sokszor csak mulandó javak után vágyunk, bocsáss meg!

1/ Jóságos Mennyei Atyánk! Te minden embert a szeretetre teremtettél. Mi nem mindig szerettük egymást a Te szándékod szerint, bocsáss meg!

2/ Urunk Jézus! Te az Útnak, az Igazságnak és az Életnek mondtad magadat. Mi nem mindig alakítottuk életünket a Te igazságaid szerint, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Úristen! Te mindenkit mély bűnbánatra szólítasz. Mi sokszor nem teljes szívvel bánjuk bűneinket, bocsáss meg!

1/ Jóságos Mennyei Atyánk! Te a Benned való teljes bizalomra szólítasz bennünket. Mi nem mindig hagyatkoztunk a Te gondviselésedre, bocsáss meg!

2/ Urunk Jézus! Te magadat adod nekünk a szentáldozásban. Mi nem mindig vettük elég komolyan a Veled való találkozást, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Úristen! Te végtelen bölcsességed útját mutatod nekünk. Mi sokszor csak saját elképzeléseinket akartuk megvalósítani, bocsáss meg!

1/ Jóságos Mennyei Atyánk! Te arra tanítasz bennünket, hogy nagyon szeressünk Téged embertársainkban is. Mi nem mindig a Te szereteted útján jártunk, bocsáss meg!

2/ Urunk Jézus! Te egész földi életedben szent alázatosságban éltél. Mi sokszor csak sikereink elismerésére vágytunk, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Úristen! Te szüntelenül Krisztus melletti személyes döntésre szólítasz bennünket. Mi sokszor közömbösen fogadtuk hívó szavadat, bocsáss meg!

1/ Jóságos Mennyei Atyánk! Te mindenkit arra szólítasz, hogy bízzon Tebenned. Mi nem mindig voltunk teljes bizalommal Irántad, bocsáss meg!

2/ Urunk Jézus! Te tanítottál bennünket a legszentebb imádságra, a Miatyánkra. Mi sajnos többször elmulasztottuk az imádkozást, vagy figyelmetlenül imádkoztunk, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Úristen! Te adod meg nekünk az értelmet és a szívet Isten Igéjének befogadásához. Mi nem tettünk meg mindent azért, hogy tanításodat befogadjuk, és aszerint éljünk, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Te szentlelkedet árasztod ránk. Mi nem hallgattunk sugallatodra, bocsáss meg!

2/ Urunk Jézus! Hitünk ésszerű meghódolás Előtted. Sokszor nem teljes örömmel fogadjuk a hit ajándékát, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Úristen! Tőled kapjuk a bűnbocsánatot. Mi pedig sokszor felületesen gyónunk, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Te egyetlen családba hívsz minket, Sok családba azonban nem jut el hívó szavad, bocsáss meg!

2/ Urunk Jézus! Te minden gyermeket Magadhoz hívsz. Sokan sajnos miattunk nem hallják meg hívásodat, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Úristen! Tiszta szívet akarsz adni mindenkinek. Mi pedig sokszor bűnökkel szennyezzük lelkünket, bocsáss meg!

4/ Istenünk! Te azt kívánod, hogy teljesen Neked éljünk. Mi mégsem tudunk mindig lemondani saját akaratunkról, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Te Szűz Máriát választottad, Fiad édesanyjává, aki szolgálóleányodnak mondta magát. Mi sokszor a bűnnek szolgáltunk, bocsáss meg!

2/ Urunk Jézus! A Szűzanya a Szentléleknek engedelmeskedve lett édesanyáddá. Mi sokszor nem hallgattunk a Szentlélek szavára, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! Te jegyeseddé választottad Szűz Máriát. Mi sokszor hűtlenek voltunk Hozzád, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Hitünket életünkkel bizonyítjuk. Sajnos többször elmulasztjuk a jótetteket, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! Te minden áldozatot vállaltál értünk. Mi pedig sokszor megfutamodunk a nehézségek elől, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! Te adsz erőt önmegtagadásaink vállalásához. Mi nem mindig merítünk kegyelmedből, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Az új hittanév óriási lehetőség arra, hogy egyre többen megismerjenek Téged. Sajnos sokan miattunk nem találunk Rád, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! Édesanyád Egyházunk égi édesanyja. Mi sokszor nem ajánljuk gondviselésébe egyházközségünk nagy családját, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! A Szűzanya a bűnök engesztelésére szólít minden embert. Mi keveset engesztelünk és imádkozunk egyházközségünkért, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Szent Fiadon keresztül nyilatkoztatod ki magadat. Mi nem mindig fogadunk be Téged, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! A szolgáló szeretetre adsz példát. Mi sokszor nem szolgálunk Téged embertársainkban, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! Te segítesz bennünket az evangélium megértésében is. Mi nem mindig olvassuk azokat imádságos lélekkel, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! A kísértések ellen kegyelmed segítségével küzdhetünk. Gyakran nem élünk kegyelmeddel, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! Te mindenkire irgalommal tekintesz. Mi sokszor keményszívűek vagyunk felebarátainkkal szemben, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! A Szentírást szüntelenül Te adod kezünkbe, hogy olvassuk. Sajnos, mi ritkán tanulmányozzuk Isteni Igédet, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! A család szent elgondolásod. Mi nem mindig látjuk meg Benned az Atyát, egymásban a testvért, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! Te a gyermekek hű barátja vagy. Mi sokszor elutasítjuk gyermektársainkat, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! Gyermeki lelület nélkül nem juthatunk Országodba. Mi nem mindig fogadunk alázattal Téged, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Égi kincseket kell gyűjtenünk. Sajnos sokszor csak a múlandó javak után vágyunk, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! Csak kegyelmeddel üdvözülhetünk. Mi nem mindig követtük a Szűzanyát, és nem fogadtunk be életünkbe, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! Országodért sok mindenről le kell mondanunk. Mi mégis visszariadunk az áldozatvállalástól, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Országodba minden embert meghívtál. Mi mégsem teszünk meg mindent, hogy oda törekedjünk, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! A Szentatya az Egyház legfőbb tanítója. Mi nem mindig figyelünk tanítására, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! Segítségeddel mindenkit az üdvösség felé vezethetünk. Sajnos közömbösek vagyunk, és nem apostolkodunk, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Az apró sikerek is végtelen irgalmad bizonyítékai. Mi pedig sokszor hálátlanok vagyunk a jó eredményekért, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! Aki hittel közeledik Hozzád, meghallgatod. Mi nem mindig imádkozunk Hozzád teljes bizalommal, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! A lelki életben Te vagy az irányítónk! A Veled való beszélgetést gyakran elmulasztjuk, és nem figyelünk szándékodra, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Szentlelked által tanítasz imádkozni bennünket. Mi sokszor a Veled való beszélgetés helyett csak felmondjuk az imaszövegeket, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! Szentségeid által megszentelsz és segítesz minket. Sajnos, nem mindig kérjük a Szentlelket, hogy világosítsa meg értelmünket, és erősítse meg akaratunkat, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Úristen! A tudás ajándékában a lényeglátás kegyelmét kapjuk. Mi nem mindig törődtünk a lényeges dolgokkal, és nem imádkozunk eleget a missziókért a Te egyik legszentebb ügyedért, bocsáss meg!

Mindenkinek való a Szentlélek, s napjainkban számosan vannak, kik utána vágynak. Ő az Egyház lelke. Ő nevelte a keresztyénységet hősie életre. Az Egyházban minden lélek közvetlen összeköttetésben áll a Szentlélekkel, az élteti és eleveníti. Az egész életet kell a Léleknek átjárnia: szemléletet, akaratot és cselekvést. S meg kell nyilatkoznia gyengéd érzékben az erkölcsi iránt. Jöjj, te csodálatos, teremtő, alakító lélek!

1/ Szerető Mennyei Atyánk! Az Irántad való szeretet mindennél fontosabb. Szeretetünk legtöbbször mégis önző, bocsáss meg!

2/ Jóságos Mesterünk, Jézus! Embertársainkban Téged kell felismernünk. Mi inkább a magunk érdekeit keressük társainkban, bocsáss meg!

3/ Irgalmas Szentlélekisten! Egyre közelebb szeretnél vezetni bennünket Országodhoz. Mi engedetlenek vagyunk, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Az ítélet alapja a tett. Mi sokszor megfélelkezünk saját ítéletünkről, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! A Hozzád való teljes ragaszkodást kívánod tőlünk. Mi gyakran csak magunkban bízunk, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! Te megmutatod a helyes vallásosság útját. Mi sokszor felszínesek vagyunk, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Földi életünk az örök életre való készülés ideje. Sokszor mégis tétlen a várakozásunk, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! Te mindenkinek irgalmas, szerető barátja vagy. Mi sokszor visszaélünk jóságoddal, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! Te oltottad lelkünkbe az örök boldogság utáni vágyat. Mi nem mindig az örök értékeket keressük, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Égi országodba hívtál meg minket. Mi sokszor csak a földi boldogságot keressük, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! Országodat bennünk szeretnéd megvalósítani. Mi ezt engedetlen életünkkel megakadályozzuk, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! Te tanúságtevő életet kívánsz tőlünk. Mi olykor mégis keresztényhez méltatlanul élünk, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Lelkiismeretünkön keresztül vezetsz minket. Mi elhallgattatjuk lelkünk szavát, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! Mindenkinek adsz küldetést. Mi nem mindig vállaljuk, és nem teljesítjük, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! A lelki éberséget sugallod. Mi sokszor aluszékonyak és tunyák vagyunk, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Prófétáid jövendöltek Szent Fiad megtestesüléséről. Mi keveset elmélkedünk szavaikon, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! Minden nap döntenünk kell Melletted. Sokszor nem követjük a Szűzanya példáját, és nem készítjük lelkünkben utadat, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! A szenteltvíz arra figyelmeztet minket, hogy megkeresztelték vagyunk. Mi mégsem élünk eléggé a keresztségben kapott kegyelmekkel, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Szent Fiadról szüntelenül tanúskodnunk kell. Sokszor mégsem valljuk őt életünkkel, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! Szeretetből testvéreiddé fogadtál minket. Mi mégsem közeledünk Hozzád testvéri szívvel, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! Világosságoddal minden jószándékú embert eltöltesz. Mi nem mindig válunk szereteted eszközeivé, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! A Szűzanya engedelmeskedett hírnöködnök. Mi sokszor engedetlenek vagyunk, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! Te szüntelenül lelkünk ajtajában állsz. Sokszor mégis kirekesztünk életünkben, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Úristen! A lelkierősség kegyelmét Tőled kapjuk. Sajnos közömbösségünk miatt nem mindig töltekezünk Belőled, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Szent Fiad a mi világosságunk. Mi nem mindig teszünk tanúságot Róla, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! Isten üdvözítő jósága és emberszeretete jelent meg Benned. Sajnos lelkünkben nem minden nap szület sz meg hanyagságunk miatt, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! Kegyelmed fényében látjuk meg önmagunkat. Mi sokszor nem tartunk őszinte lelkiismeretvizsgálatot, bocsáss meg!

236

1/ Mennyei Atyánk! Szent István diakónus élete árán is tanúságot tett Rólad. Mi sokszor még az apró áldozatokat sem vállaljuk Teérted, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! Életed utolsó pillanatáig hű maradtál Atyádhoz. Mi gyakran letérünk a hit útjáról, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! Tanúságtételünkben a Te bölcsességed vezérel. Mi mégsem imádkozunk mindig a bölcsesség ajándékáért, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Minden család számára a Szentcsalád a példakép. Sajnos, sokan nem veszik komolyan hivatásukat, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! Földi életedben Atyád akaratát teljesítetted. Mi keveset fáradozunk Országod építésében, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! Szüntelenül vársz bennünket templomodba. Mi nem mindig hallgatunk a hívó szóra, bocsáss meg!

Újévtől Szent Család ünnepéig – 1986

1/ Mennyei Atyánk! A megváltás munkatársai lehetünk. Mi mégsem vagyunk elég buzgók országod építésében, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! Szűzanyád elgondolkodott a pásztorok szavain. Mi keveset elmélkedünk szent dolgokon, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! A Szűzanya teljes lélekkel befogadott Téged. Sokszor csak felszínes a Veled való kapcsolatunk, bocsáss meg!

237

1/ Mennyei Atyánk! A napkeleti bölcsek leborulva imádták Szent Fiadat. A mi szívünkben sokszor hiányzik az alázat, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! A napkeleti bölcsek hálás örömmel fogadtak. Mi sokszor hálátlanok vagyunk szeretetedért, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! Tőled kapunk lelki megvilágosodást. Mégsem fogadjuk el mindig és sötétségben járunk, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! A keresztelekor a szülők ígéretet tesznek gyermekük vallásos nevelésére. Sokszor mégsem tartják meg szavukat, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! A keresztségben kedves gyermekeiddé fogadtál minket. Mi nem mindig viselkedünk úgy, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! Keresztelésünkkel testünk templomoddá lett. Mégsem élünk Neked tetsző életet, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! A csodák hitre készítő jelek. Mi sokszor még életünk apró csodáiban sem fedezünk fel Téged, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! Szűzanyád akaratod teljesítésében segít mindenkit. Mi keveset kérjük közbenjárását, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! Jézus édesanyja kérésére tette első csodáját. Mi sokszor engedetlenek vagyunk szüleinkkel szemben, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Te Szent Margitot figyelmeztető „Jel”-nek adtad. Mi e „Jel”-re fel se figyeltünk, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! Te Szent Margitot Téged követő „Jel”-nek szántad. Mi nem vettük komolyan, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! Te Szent Margitot Egyházunkat szerető jelnek állítottad. Mi észre se vettük, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! A Te Fiad világosságot hozott számunkra. Mi pedig a ferdítések és hazugságok sötétségét szívjuk magunkba, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! Egyedül Te tudsz lelki épséget adni számunkra. És mi nagyon vérszegény és beteg tanítások után megyünk, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! Egyedül Te tudsz tiszta utat mutatni számunkra. Mi pedig megijedünk a nagy fecsegők és handabandázók mellébeszéléseitől, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Te Krisztus által új népet választottál, az Egyházat. Mi gyakran hűtlenek vagyunk Egyházunk tanításához, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! Szüleink minket is Neked ajánlottak keresztelésünkkor. Mi azonban erre igazából nagyon ritkán gondolunk, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! Te a hit világosságát gyújtottad lelkünkben. Mi sokszor csak füstöt, de nem világosságot árasztunk, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! A világon rengeteg az éhező ember. Mi sokszor könnyelműen pazaroljuk testi-lelki értékeinket, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! Egyházaddal mindenben együtt kellene éreznünk. Mi sokszor hűtlenül hátat fordítunk vezetésének, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! Te emberhalászokká avattál minket is. Mi sokszor fősvények vagyunk, és nem osztogatjuk kincseidet társainknak, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Húsvétra, Szent Fiad feltámadásának ünnepére készülünk. Sajnos sokan még mindig dáridóznak, kereszténytelenül készülődnek, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! A Kísértőt, a sátánt visszautasítottad a pusztában. Követésedben mi igen langyosak vagyunk, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! A Nagyböjt elsősorban a komoly önfegyelmezés ideje. Mi pedig szabadjára engedjük vak ösztöneinket otthon is, iskolában is, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Te szeretett Fiadnak mondtad Jézust. Bennünk sok az önzés, durvaság és egymás iránti gyűlölet, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! Te hegyre kapaszkodtál fel, hogy Atyáddal lehess. Mi félünk a próbatételektől és áldozatoktól, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! Te a három apostolnak természetfölötti látást adtál a Tábor hegyén. Mi csak vakoskodunk és keveset teszünk, hogy hitünkben tisztán lássunk, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Sok keresztény még csak nem is gondol arra, hogy Nagyböjt van. De mi sem tartunk komoly bűnbánatot, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! Az emberek szüntelenül sértegetnek Téged. Mi sajnós még apró engesztelő áldozatokat sem vállalunk, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! Szüntelenül a bűnbánat és a megtérés gyümölcseit kell teremnünk. Mi pedig csak megszokásból és felszínesen gyónunk, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Te megbocsátó Atyánk vagy. Mi még csak őszinte bűnbánattal sem készülünk a Húsvétra, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! Mérték nélkül osztogatod kincseidet. Mi pedig sokszor fukarok vagyunk a felebarát szeretetében, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! Te adsz erőt ellenségeid legyőzésében. Mi mégis sokat kacérkodunk a hitetlenséggel és a közömbösséggel, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! A Nagyböjt a belső átalakulás ideje is. A mi átalakulásunk sajnós igen lassan megy végbe, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! Te mindenkihez végtelen szeretettel közeledsz. Mi sokat válogatunk a szimpatikus és unszimpatikus társaink között, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! Te minden bűnbánónak megbocsátod vétkeit. A mi bánatunk nagyon hiányos és felszínes, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Szent Fiad bűneink miatt halt meg a kereszten. Mi pedig irtózunk még az apró áldozatvállalásoktól is, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! Pilátus gyáván átadott ellenségeid kezére. Sokszor mi is gyávaságból egy követ fújunk ellenségeiddel, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! Sokszor mi tusakodunk a megismert igazságok ellen. Olyanokká válunk, mint Jézus elvakult ellenségei, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Feltámadott Szent Fiad, hitünk alapja és igazi értelme. Mi ritkán merjük megvallani a feltámadás igazságát, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! Szenvedéssel, haláloddal és feltámadásoddal kiérdemelted számunkra a Mennysországot. Sajnos, mi igen keveset teszünk azért, hogy oda bejussunk, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! A megváltás műve bennünk folytatódik. Mi sokszor hátráltatjuk ezt engedetlen életünkkel, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Az asszonyok örömmel futottak Szent Fiadhoz. A mi szentáldozásunk sokszor csak külsőséges megszokás, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! A sírodat őrző katonák pénzért letagadták feltámadásodat. Sajnos, ma is sokan pénzért állásért, előbbre jutásért hazugul elferdítik hitünk igazságait, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! Jézus feltámadása hitünk alapja. Mi sokszor félünk megvallani a feltámadás igazságát, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Te olyan nagylelkűen megbocsátod bűneinket. Mi mégis olyan huzakodva lépünk be a gyóntatószékbe, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! Feltámadásod napján első ajándékod a bűnbocsánat volt. Mi pedig gyakran milyen keményszívűek vagyunk egymáshoz, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! Te adod a hit ajándékát nekünk. Mi pedig mindent ésszel akarunk megmagyarázni, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! A tanítványok kivetették hálójukat Szent Fiad szavára. A mi lelkünk legtöbbször szakadozott háló, ezért nem tudunk lelkeket hódítani, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! Te Péterre bíztad Egyházad vezetését. Sajnos, mi sokszor nem is ismerjük a Szentatya tanítását, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! Lelkünkben szólítasz követésedre. Mi pedig gyakran elnémítjuk lelkiismeretünk szavát, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Te csak jót akarsz nekünk. Mi sokszor mégis ímmel-ámmal követünk Téged, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! Sok lélek a kárhozat felé halad, mert kevés a lelkeket mentő pap. Mégsem imádkozunk eleget papjainkért, papi hivatásokért, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! Lelkipásztoraink hivatása egyre nehezebb. A hívek mégis olyan felelőtlenül kritizálják őket ahelyett, hogy imádkoznának értük, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Szent Fiad minden embert a mennyei dicsőségbe akar vezetni. Sokszor még mi is letérünk a helyes útról, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! Júdás pénzért adott ellenségeid kezére. Hitvány anyagi előnyökért milyen sokszor megtagadunk Téged, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! Te adod nekünk a mindennapi kenyeret. Mi pedig azt hisszük, hogy a magunk erejéből mindent elérhetünk, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Micsoda öröm lenne életünk, ha tanításodat követnénk! Mi langyosak vagyunk, azért nem is vonzó a példánk, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! Te vagy a békesség forrása azoknak, akik lelkükbe fogadnak. A világ ezt a forrást még mindig nem ismeri, azért fél az emberiség, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! Te evangéliumot, azaz örömhírt közölsz velünk. Mi pedig a hírközlő eszközök hazugságai és erkölcsromboló hírei felé leskelődünk, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Te hitet kívánsz tőlünk. Mi mégis sokat bölcselkedünk, de igazán hinni nem akarunk, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! Te megtérést és bűnbocsánatot hirdetsz Egyházadon keresztül. Sok ember irtózik a megtéréstől, ezért él mérhetetlen lelki sötétségben, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! Csak Veled együtt győzhetünk a sátán felett. Mi pedig gyáván hagyjuk, hogy a gonosz győzzön le minket, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Pünkösöd Egyházunk születésnapja. Ma az emberek nagy része inkább cserbenhagyja az Egyházat, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! A bűnbocsánat szentségét Te ajándékoztad nekünk. Mi halogatjuk gyónásunkat és sokszor csak felszínesen gyónunk, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! Lelki gazdagsággal közeledsz felénk. Mi pedig evilági javak után futkározunk, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Te minden gyermek szerető barátja akarsz lenni. Milyen szomorú, hogy sok szülő megakadályozza ezt, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! A bűnbocsánat szentségét Te ajándékoztad nekünk. Mi halogatjuk gyónásunkat és sokszor csak felszínesen gyónunk, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! Te minden keresztény családot „kicsiny Egyházzá” akarsz tenni. Sok család ellenáll megszentelő jószágodnak, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Neked köszönhetjük a lelki értékeket. Sokszor csak fitogtatjuk nagylelkőségünket ahelyett, hogy Teneked hálát adnánk, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! Köszönjük, hogy a múlt vasárnap 86 gyermek először vehetett magához a szentáldozásban. Kérjük, hogy közülük egy se vesszen el, ne szakadjon el Tőled.

3/ Szentlélek Isten! Te csak azokban tudsz dolgozni, akik szívvel-lélekkel Reád bízzák magukat. Sokszor lelkesedés nélkül jövünk szentmisére és gyakran csak üres formáság a szentáldozásunk, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Te életre kelted azt, ami halott. Mi nehezen ébredünk a bűn halálából, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! Te lehetőséget adsz a teljes életre. Mi pedig tehetetlenül fekszünk a tunyaság koporsójában, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! Te mindent ki akarsz söpörni belőlünk, ami elavult. Mi pedig nyakasan ellenállunk a Te újító és tisztító szellemednek, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Simon farizeus igen hanyagul fogadott házába. Gyakran mi is csak azért jövünk Hozzád, mert Egyházunk parancsolja, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! Te többre értékelted Mária Magdolna őszinte bánatát, mint Simon farizeus gazdagon terített asztalát. Sokszor mi is csak kapni akarunk, de Neked semmit se adunk, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! Magdolna minden bűnét megbocsátottad, mert őszinte volt. Sajnos belőlünk sokszor hiányzik ez az őszinteség, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Zakariás próféta megjövendölte szenvedésedet! Mi gyáván kitérünk, ha hitünkért egy kis szenvedést, vagy áldozatot kellene vállalnunk, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! Szent Pál tanít arra, hogy a Te életed eggyé lett a miénkkel. Mi bizony nem igen törekszünk, hogy ezt életünk példájával bizonyítsuk, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! Szent Péter bátran megvallotta istenségedet. Mi bizony gyakran túlságosan is emberi módon viselkedünk, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Zakariás próféta megjövendölte, hogy az Isten, aki emberré lesz, szenved értünk. Mi hitünkért gyakran még csekély áldozatoktól is félünk, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! Szent Pál közli a nagy hírt: Te embersorsunk részesévé lettél. Mi örök sorsunkat nem nagyon igazítjuk akaratodhoz, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Szent Péter nyíltan megvallotta istenségedet. Mi sokszor gyáván hallgatunk, ha vallanunk kellene, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Egyházadon keresztül mutatod meg a helyes vallásosság útját. Sokszor mégis hátat fordítunk vezetésének, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! Te Péterre bíztad Egyházad vezetését. Mi sokszor nem is ismerjük a Szentatya tanítását, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! A Szentatyát sokan felelőtlenül kritizálják. De mi sem igen imádkozunk érte, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Követésed sok lemondást kíván. Sajnos sok családból hiányzik az áldozatos lelkület, ezért képtelenek befogadni Téged, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! Mindenkit szólítasz: „Kövess engem!” Sokan gyáván, földi javakért inkább ellenségeidhez társulnak, bocsáss meg!

3/ Szentlélek Isten! Te adod a küldetést Országod hirdetésére. Sajnos, mi sokszor inkább mellébeszélünk ahelyett, hogy hittel megvallanánk Téged, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Mi csak imádkozgatjuk: „jöjjön el a Te országod”. De félrehúzódunk, ha tennünk kellene érte valamit, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! Az apostolkodásban emberfarkasok közé kell mennünk. Mi pedig csodálkozunk, ha néha harapást is kapunk, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Egyházunkban csak Általad lesznek jó pásztorok. Mi keveset imádkozunk az elköltözött és a jövő főpásztorunkért, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Az igaz barátok mindig segítik egymást. Mi sokszor észre se vesszük testvéreink szenvedését, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! Az Irántad való szeretet mértéke: embertársaink okos szeretete. Ez üdvösségünk feltétele, mégis ritka, mint a fehér holló, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Mindenkihez irgalmassá teszel bennünket. Mi sokszor mégis olyan keményszívűek vagyunk egymáshoz, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Örök sorsunk azon áll, hogy Téged követünk-e. Mégis, mi inkább a földi javakat hajhásszuk, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! Mária csak Rád figyelt. Belőlünk sokszor hiányzik az ő tisztánlátása, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Azt akarod, hogy Téged szolgáljunk embertársainkban. Mi azt szeretjük, ha mások szolgálnak nekünk, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Micsoda kitüntetés, hogy „Atyánknak” szólíthatunk! De mi oly gyakran csak elhadjuk legszentebb imánkat, eszünk pedig a világban kalandozik, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! Példát adtál, hogy beszéljessünk Atyánkkal, ha imádkozunk. Mi gyakran mindenre gondolunk, csak Rád nem, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Nélküled az imaéletünkben csak topogunk egy helyben! Apostolkodásunk azért olyan unott, hiszen nem Veled együtt kérjük Atyánkat, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Te a szerény embereket kedveled. Mi olyan nagyra tartjuk magunkat, bocsáss meg!

2/ Urunk, Jézus! Te kedveled a szegényeket, a betegeket és az elesetteket. Mi elnézünk az ilyen testvérek felett, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! A lelki kincsek megszerzésére serkentesz bennünket. Mi itt a földön szeretnénk gazdagok lenni, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! A gyermekek lelke veszélyben van! Mi mégis olyan keveset teszünk megmentésükre, bocsáss meg!

2/ Jézus! Te önfegyelmező életet kívánsz tőlünk! Mi azonban rossz szokások rabjaivá válunk, bocsáss meg!

3/ Szentlélek! Te örök lelki értékeket adsz! Mi pedig még a meglévőket is elfecséreljük, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Amikor keresztet vetünk, szeretetedre kellene gondolnunk. Sajnos, kereszttrajzolásaink gyakran inkább gúnyrajzok, bocsáss meg!

2/ Jézus! Te megszentelted a keresztfát, mi pedig azokkal tartunk, akik gyalázták keresztedet, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Általad lett a kereszt győzelemfa, mi azonban elveszett ügy jelének gondoljuk, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Te azt akarod, hogy a jóban kitartó keresztények legyünk. Mi olyan hamar megunjuk kívánságodat, bocsáss meg!

2/ Jézus! Te mindhalálig engedelmes voltál Atyádnak. Mi kényünk-kedvünk szerint akarunk vallásosak lenni, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Te élő hitet adsz nekünk. Mi pedig nem élünk hitünk szerint, bocsáss meg!

1/ Atyánk! Tanításod, a Szentírás lélek és élet! Mi mégis sokszor olyan lélektelenül élünk, bocsáss meg!

2/ Fiúisten: Jézus! Te a Biblián keresztül útmutatónk vagy! Mi ha látjuk is az utat, nem azon járunk, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! A Biblia igazságait Tőled kaptuk! Isteni vezetésedet mégse követjük mindig, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Keresztelésünk termékeny szőlővesszővé nemesített bennünket. Gyakran mégis oly terméketlen ágak vagyunk, bocsáss meg!

2/ Jézus! Éltető kegyelmed tesz bennünket jóízű szőlőfűrtté. Viselkedésünk mégis oly savanyú és fanyar, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Te oltod be életünket Jézus életébe! Mi pedig meggondolatlanul elvágjuk a Hozzá fűződő kapcsolatunkat, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Jóságodat dicséri az egész teremtet világ! Mi pedig gyávák vagyunk, amikor Rólad kell szólnunk, bocsáss meg!

2/ Jézus Krisztus! Te az Atya szeretetét hoztad el hozzánk. Mi pedig sokszor irgalmatlanok vagyunk egymáshoz, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Tőled kapjuk az erőt az isteni élethez! Mi pedig magunkban bízunk, azért elbukunk, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Fiad helytartója által csaláodba hívsz minden embert. Mi azért se nagyon lelkesedünk, hogy katolikusok lehetünk. Bocsáss meg!

2/ Jézus Krisztus! A római pápában közös atyát adsz Egyházunknak. Mi keveset imádkozunk érte, szavát alig hallgatjuk. Bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! A Szentatyán keresztül Egyházunk összekötő Lelke vagy. Mi nem sorakozunk bátran II. János Pál mellé. Bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Te minden embert üdvözíteni akarsz. Mi alig imádkozunk azokért, akik semmit sem tudnak Rólad, bocsáss meg!

2/ Urunk Jézus! Te a követőid közé hívsz mindenkit. Mi keveset apostolkodunk, nem segítünk, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Sugallatoddal a jóra vezetsz. Mi sokszor elhallgattatjuk lelkiismeretünket, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! „Szent és üdvösséges a megholtakért imádkozni!” Mi pedig félünk a halálra gondolni, ezért elmarad az imánk is. Bocsáss meg!

2/ Jézus Krisztus! A szenvedő lelkek könyörületet kérnek tőlünk! Nekünk ez a könyörület még csak eszünkbe se jut. Bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Sugallatod segítségadásra figyelmeztet! A szenvedő lelkek sorsára mi igen ritkán gondolunk. Bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Számunkra a Pápa a tanítómester és példakép! Keveset imádkozunk érte, bocsáss meg!

2/ Urunk Jézus! A Pápát, mint Helytartódat Te adtad nekünk. Mi nem értékeljük nagyszerű küldetését, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! A Pápa tanításában Te vezetsz minket. Mi csak emberi megnyilatkozást keresünk benne, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Te nem vagy személyválogató! Mi sokszor elkerüljük a nyomorgókat, bocsáss meg!

2/ Urunk Jézus! Te a nyomorgókat szeretted legjobban. Mi válogatunk, és nem sokra tartjuk az egyszerű embereket, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Te Szent Erzsébet példáját állítod eléink! Mi inkább a világ szellemét követjük, bocsáss meg!

1/ Atyánk, aki egyetlen családba akarsz gyűjteni bennünket. Mi nem törekszünk a szeretet és béke egységére, bocsáss meg!

2/ Jézus, Te a világmindenség egyetlen Ura vagy. Mi önző akaratunkkal akarunk basáskodni másokon, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten, Te a szeretet lelkét árasztod belénk. Mi durvák, sokszor kegyetlenek vagyunk egymáshoz, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Advent a lelki újjászületés ideje. Mi inkább a karácsonyi ajándékokra gondolunk, bocsáss meg!

2/ Urunk Jézus! Te magad vagy karácsonyi ajándékunk. Mi inkább vásári, üzleti ajándékokra spekulálunk, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Csak Benned születhetünk Isten gyermekeivé. Mi gyónásunkat is felszínesen végezzük, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Üzenetedet ma általunk akarod tovább adni. Mi meg reszketünk, ha Rólad kellene szólnunk, bocsáss meg!

2/ Jézus Krisztus! A próféták félelem nélkül jövendöltek Rólad. Mi pedig mint a sír, hallgatunk, amikor hitünket kellene megvallanunk, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! A szent ünnepek készületére Te adsz világosságot. Mi pedig a világ mellébeszélésére hallgatunk, bocsáss meg!

1/ Atyánk! Te Fiad által mutattad meg, mennyire komolyan veszel minket. Mi Téged se, és a magunk lelkét se vesszük komolyan, bocsáss meg!

2/ Jézus! Te értünk képes voltál nyomorúságunkat vállalni. Mi azt se vállaljuk, hogy lelki kötelességeinket becsületesen végezzük, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Általad jött földünkre a mennyország kezdete. Mi úgy élünk, mintha csupán e földi élet létezne, bocsáss meg!

1/ Atyánk! Fiad édesanyja imádságos lélekkel várta az első karácsonyt. Mi felületesen, elkapkodva imádkozunk, bocsáss meg!

2/ Urunk Jézus! Téged a szeretet hozott Földünkre. Mi veszekedve, gyűlölködve várjuk születésed ünnepét, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Te Jézus által új életet akarsz hozni életünkbe. Mi a bűn árán akarunk boldog életet, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Te végtelenül szeretsz bennünket! Ez a Te országod! Mi gyakran végtelenül gyűlöljük egymást. Ez a sátán győzelme!

2/ Urunk Jézus! Te közénk jöttél, hogy sorsunkat vállald. Mi közömbösen megyünk el egymás mellett!

3/ Szentlélekisten! Te a Szeretetben akarsz egyetlen családba gyűjteni. Mi szétszaggatjuk a gyenge emberkötelékeket is.

1/ Atyánk! Egyházad a Betlehemi jászol mellé vértanút állít. Mi félünk Jézusért még apró önmegtagadást is vállalni, bocsáss meg!

2/ Jézus Krisztus! Te a szeretetet tetted emberségünk mértékévé. Mi pedig gyűlölettel akarjuk leigázni testvéreinket, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Te teszel bátrakká Krisztus Egyháza mellett. Mi magunkban bízunk, ezért vagyunk gyávák, bocsáss meg!

1/ Atyánk! Te azt akarod, hogy családi közösségben éljünk. Mi viselkedésünkkel sokszor szétrobbantjuk családjaink kapcsolatait, bocsáss meg!

2/ Jézus Krisztus! Te engedelmes voltál szüleidnek. Mi gyakran parancsolgatni akarunk szüleinknek, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Te kapcsolod egybe a családtagokat a szeretetben. Mi sokszor alig várjuk, hogy kikapcsolódjunk családjaink köréből, bocsáss meg!

Újévtől Szent Család ünnepéig – 1987

1/ Mennyei Atyánk! Mi boldog újévet kívánunk! Sajnos azonban ennek forrását, Téged nem fogadunk be életünkbe, bocsáss meg!

2/ Urunk Jézus! Te boldog életet hoztál a földre! Mi azonban Tőled távol keressük boldogságunkat, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Te a békés szellem ajándékozója vagy! A gyerekeket meg agyon ajándékozzák harci játékokkal, bocsáss meg!

249

1/ Atyánk! Fáradságos úton hívsz magadhoz! Mi a könnyebb utakat keressük, bocsáss meg!

2/ Fiúisten! Te kitartó követőket akarsz! Mi állandóan kifogásokat keresünk, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Te mutatod a vallásos élet célját. Mi megelégszünk a „céltalan céllal”, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Minket megkereszteltek. De a keresztvízzel együtt sajnos a hitünk is eléggé elpárolgott, bocsáss meg!

2/ Jézus Krisztus! A mennyei Atya kedves fiának nevezett. Mi sokszor igen kedvetlenül követünk Téged, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Te galamb alakban szálltál Jézus fölé. Mi cselekedeteinkben sokszor tépő karvalyok vagyunk, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Megmentésünkre adtad Szent Margitot. Mi közbenjárását alig kérjük, bocsáss meg!

2/ Urunk Jézus! Szent Margit életének központja Te voltál. Mi legtöbbször magunk erejében bízunk, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Szent Margit életének Te voltál irányítója. Mi nem igen kérjük segítségedet, bocsáss meg!

1/ Atyánk! Te teremtetted a világosságot, hogy a világosság fiai legyünk. Mi kerüljük a lélek fényét, bűnben járunk, bocsáss meg!

2/ Urunk Jézus! Te vezetsz bennünket az igaz világosságban! Mi megelégszünk a köddel, a féligazságokkal, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Te árasztod szét Jézus világosságát! Mi sokszor az emberek mellébeszélésére figyelünk, bocsáss meg!

1/ Atyánk! Az igazi boldogságunk osztogatója Te vagy. Mi csak evilági szórakozásban keressük örömünket, bocsáss meg!

2/ Jézus Krisztus! Te vagy az igazi boldogság forrása. Mi gyakran szennyezett forrásokkal is megelégszünk, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Te adod a tisztánlátást nekünk. Mi sokszor a világ zavaros szemével nézzük dolgainkat, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Te vagy a lelki világosság forrása. Mi gyakran bűnös forrásokból merítünk, bocsáss meg!

2/ Jézus Krisztus! Te a világ világossága vagy! Mi mégis a bűn sötétségében járunk, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Te osztogatsz az igazság fényességét. Mi nem fogadunk magunkba ebből eleget, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Égi édesanyát is adtál nekünk. Mi olyan ritkán kérjük segítségét, bocsáss meg!

2/ Urunk Jézus! Szavad nekünk is szól: <Íme, a Te anyád!> Mi ezt nem vesszük igazán komolyan, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Szűzanyánk által Te szólsz hozzánk ma is! Mi süketek vagyunk, ha üzeneteket hozza, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Te mindent tudsz és mindent látsz! Mi mégse Tőled várjuk a tiszta tudás és látás ajándékát, bocsáss meg!

2/ Urunk Jézus! Te vagy az igazság teljessége. Mi pedig büszkék vagyunk cseppnyi ismereteinkre, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Te adod a lelki világosságot. Mi pedig azt hisszük, hogy mi vagyunk a fény, bocsáss meg!

1/ Atyánk! Minden jót nekünk teremtetél. Mi gyakran rongáljuk a Tőled kapott ajándékokat, bocsáss meg!

2/ Urunk Jézus! Te a világ jóságában és szépségében Atyád szeretetét láttad! Mi pedig úgy gondoljuk, mindez csak úgy magától van, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Te minden ember javára irányítottad a világ kialakulását. Mi pedig sokszor pazarlók vagyunk és nem adunk a rászorulóknak, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Elfeledkezünk az örök igazságról: lelkünk ugyan halhatatlan, de testünk porrá lesz! Bocsáss meg!

2/ Urunk Jézus! Te evangéliumot hirdettél. Mi mégse akarunk bűnbánatot tartani, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Örök dicsőségbe vezetsz! Mi túl sokat akarunk a föld örömeiből, bocsáss meg!

1/ Atyánk! Mi is kedves gyermekeid vagyunk! Pedig sokszor a világ kedvében járunk, bocsáss meg!

2/ Urunk Jézus! Te a magasba hívogatsz minket. Mi azonban elégedettek vagyunk a sárral, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Te égi dicsőségbe vezetsz! Mi dacosan földi örömekbe menekülünk, bocsáss meg!

1/ Atyánk! Te boldog életet adsz nekünk. Mi azonban ezt mindenáron a földön akarjuk, bocsáss meg!

2/ Jézus! Te a boldog örökélet vizét öntöd lelkünkbe. Mi pedig mérgező italok felé kacsintgatunk, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Vágyainkat Te tisztogatod. Mi bűnös vágyakkal akarunk boldoggá lenni, bocsáss meg!

1/ Atyánk! Te a jóra való vágyat oltottad belénk. Mi a rosszra hajló természetünket követjük, bocsáss meg!

2/ Jézus Krisztus! Te a lélek világosságát adod. Mi a bűn sötéttségében botorkálunk, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Isten terveit Te segíted megvalósítani. Mi bűnös képek és cselekedetek felé nézegetünk, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! A keresztségben meghívtál a dicsőségre. Mi a földön szeretnénk ezt a dicsőséget, bocsáss meg!

2/ Jézus Krisztus! Minket is hívsz a bűn halálából. Mi inkább keressük a bűnre vezető társakat, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Világosító kegyelmeddel utat mutatsz. Mi sokszor hamis utakra térünk, bocsáss meg!

1/ Atyánk! Szent Fiad az ember szenvedéssel teli életét választotta. Mi meg apró áldozatoktól is félünk, bocsáss meg!

2/ Jézus Krisztus! Önként vállaltad a keresztet. Mi kereszt nélkül szeretnénk követni Téged, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Nélküled nem tudjuk Jézust követni. Mi gyakran nem is Őt, hanem rosszra hajló akaratunkat követjük, bocsáss meg!

1/ Atyánk! Hitünk igaz, mert Fiad feltámadt. Mi mégis megmaradunk bűneinkben, bocsáss meg!

2/ Jézus Krisztus! Feltámadásod a mi feltámadásunk biztosítója. Mi mégis a kételkedőkkel tartunk, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Az örök dicsőség igazságát mutatod. Mi pedig emberi ostobaságok felé tekintgetünk, bocsáss meg!

1/ Atyánk! Megengeded, hogy válasszunk jó és rossz között. Sajnos mi gyakran a bűn útját választjuk, bocsáss meg!

2/ Jézus Krisztus! Te vagy az egyetlen jó út számunkra! Mi sokszor a gonoszlélek sugallatára nem ezen járunk, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Te a bűnbánatra segítesz bennünket. Mi hálátlanul kitartunk a bűnben, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Szűz Mária rólunk is gondoskodik. Mi pedig sokszor még szent nevét is gyalázzuk, bocsáss meg!

2/ Jézus! Tisztelettel és szeretettel nevelkedtél édesanyád mellett. Mi édesanyánkat nem mindig tiszteljük, szeretjük eléggé, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Általad lett Szűz Mária Jézus anyja. Mi ezt Neked sohase köszöntük meg, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Nagy a Te vetésed és aratásod! Mi keveset imádkozunk papi hivatásokért, bocsáss meg!

2/ Jézus! Te imádkoztál apostolaid kitartásáért. Mi nem kérünk Tőled hűséges papokat, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Te adod a papoknak a hűséget. Mi ezt nem kértük Tőled, bocsáss meg!

1/ Atyánk! Te helyet készítettél nekünk országodban. Mi itt a földön szeretnénk teljes boldogságot, bocsáss meg!

2/ Jézus! Te Atyád jóságát mutattad nekünk. Mi bűneinkkel elutasítjuk ezt a jóságot, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Te vezetni akarsz végső célunkba. Mi önféjűen akarunk célba jutni, bocsáss meg!

1/ Atyánk! Magadnak teremtetted minden embert. Mi elfelejtkezünk, hogy a Tieid vagyunk, bocsáss meg!

2/ Jézus Krisztus! Értünk vagy itt az átváltoztatott kenyérben. Mi gyakran unottan fogadunk, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Templomaid lehetünk. Mi viselkedésünkkel elfelejtkezünk erről, bocsáss meg!

1/ Atyánk! Fiadat megváltásunkért küldted. Mi mégis romlott társak után megyünk, bocsáss meg!

2/ Jézus! Örömhírt hoztál minden embernek. Sok gyerek és felnőtt mégis a bűn nyomorúságában él, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Te közlöd velünk a krisztusi életet. Mi azonban sokszor a gonosz kísértőre hallgatunk, bocsáss meg!

1/ Szentlélekisten! Bölcsességet adsz nekünk. Mi sokszor emberek bölcselkedését követtük, bocsáss meg!

2/ Szentlélekisten! Te világosítod értelmünket. Mi sok értelmetlenséget cselekedtünk, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Te adod a lelki erőt. Mi nem tartottunk ki a jóban, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Minden létező Tőled ered. Mi mégsem merjük védeni az igazságot társaink előtt, bocsáss meg!

2/ Jézus Krisztus! Te vagy a szőlőtő, mi a szőlővesszők. Mégis, milyen terméketlen a keresztény életünk, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Általad kapjuk a Szentháromság életét. Mi meg Tőled függetlenül akarunk élösködni, bocsáss meg!

1/ Atyánk! Megmentésünkre küldted Fiadat hozzánk! Mi helyetted inkább emberektől várjuk megmentésünket, bocsáss meg!

2/ Jézus! Te az élet kenyere vagy lelkünknek. Mi nem veszünk elég gyakran magunkhoz, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Te sugallatoddal vezetsz Jézushoz. Mi gyakran nem figyelünk hívó szavadra, bocsáss meg!

1/ Atyánk! Te feltétel nélküli szeretetet kívánsz. Mi sokszor csak ímmel-ámmal szeretünk, bocsáss meg!

2/ Jézus! Te példát adtál a tökéletes szeretetre. Mi bizony követésedben igen tökéletlenek vagyunk, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Te a Szeretet Lelkét árasztod ránk. Mi pedig olyan sokat gyűlölködünk, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Szent Fiad követésre hív bennünket. Mi inkább a világ bűnös csábítását követjük, bocsáss meg!

2/ Jézus! Te szelíd szeretettel jössz segítségünkre. Mi sokszor észre sem vesszük közeledésedet, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Te adsz erőt, hogy hitünket megvalljuk. Mi magunkban bízunk, ezért elesünk, bocsáss meg!

1/ Jó Atyánk! A vakációban is jelen voltál. Mi nem gondoltunk Rád, bocsáss meg!

2/ Urunk Jézus! A nyár veszedelmeiben is utánunk nyúltál. Mi idegen kéz után kapkodtunk, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Belső sugallatod mindenütt figyelmeztetett. Mi a csábító zajra figyeltünk, bocsáss meg!

1/ Atyánk! A keresztségben lelkünk termékeny talajjá vált. Mi ezzel nem sokat törődünk, gazos földdé válunk, bocsáss meg!

2/ Jézus! Te a szentségek által tisztogatod lelkünket. Mi sokszor unottan gyónunk és áldozunk, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Te tiszta életre vezetsz. Mi pedig az élet sok szennyét engedjük magunkba, bocsáss meg!

1/ Atyánk! Itt a templomban Te vársz ránk. Mi úgy jövünk, mint a moziba szoktunk, bocsáss meg!

2/ Jézus Krisztus! Köszöntésünket várod! Mi meg egy rogyant térdhajtást végzünk, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Lelkünkre vársz, hogy jóval tölts meg! Mi meg össze-vissza tekintgetünk, Rád se figyelünk, bocsáss meg!

1/ Atyánk! A Szentírásból hozzánk szólsz. Mi alig vesszük kezünkbe, bocsáss meg!

2/ Jézus! Tanításod igazság és élet! Mi sokszor a hazugságot és lelki halált választjuk, bocsáss meg!

3/ Szentlélek! Isten Igéje: a Te üzeneted. Mi pedig gyakran a sátán csábítását követjük, bocsáss meg!

1/ Atyánk! Te csodálatosan szép világot teremtettél. Mi sokszor észre se vesszük, bocsáss meg!

2/ Jézus! Te megmutattad Atyánk gondviselését. Mi azonban magunkban bízunk, bocsáss meg!

3/ Szentlélek! Te a tiszta szeretetre tanítasz. Mi még a szeretetben is a bűnt keressük, bocsáss meg!

1/ Atyánk! Kedves gyermekeid lehetünk. Mi tiszteletlenek, engedetlenek vagyunk, bocsáss meg!

2/ Jézus! Szeretetből jöttél közénk! Mi sokszor ezt bűnökkel viszonzzuk, bocsáss meg!

3/ Szentlélek! Lelkünkben jelen akarsz lenni. Mi Rád se gondolunk, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Egyetlen nagy családba gyűjtesz minket. Mi sokszor romboljuk Egyházunk közösségét, bocsáss meg!

2/ Jézus! A római pápát adtad Egyházunk élére. Mi elfeledjük, hogy érte imádkoznunk kellene, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Te irányítod a pápát emberfeletti munkájában. Mi engedetlenséggel nehezítjük munkáját, bocsáss meg!

1/ Atyánk! Gyermekeidnek szépséggel díszített Földet teremtetél. Mi bűnös könnyelműséggel romboljuk, pusztítjuk. Bocsáss meg!

2/ Jézus! Atyád boldog országát ígérted nekünk! Bűnös életmóddal ezt is veszélybe sodorjuk. Bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Te a mennyország örököseivé teszel bennünket. Mi lelketlenül, bűnös étellel nem oda törekszünk. Bocsáss meg!

1/ Atyánk! A mennyország boldogságába hívsz mindenkit. Mi ezt vagy nem halljuk, vagy nem fogadjuk. Bocsáss meg!

2/ Jézus! Atyád hívó üzenetét Te közlöd velünk. Mi evilági dolgokkal foglaljuk el magunkat. Bocsáss meg!

3/ Szentlélek! Figyelmünket Te hívod fel az égi üzenetre. Mi a világ zaját hallgatjuk, Rád nem figyelünk. Bocsáss meg!

1/ Atyánk! Te csendben szólsz hozzánk. Mi pedig némák vagyunk, nem szólunk Hozzád. Bocsáss meg!

2/ Jézus! Te megmutattad, hogy az ima csak csendben lehetséges. Mi zajban akarjuk hangodat hallani. Bocsáss meg!

3/ Szentlélek! Te adod a lélek belső csendjét. Mi lelkünkben ezt nem fogadjuk be. Bocsáss meg!

1/ Atyánk! Te ajándékoztad meg a szülőket gyermekekkel. Mi sokszor túl korán akarunk függetlenek lenni tőlük. Bocsáss meg!

2/ Jézus! Engedelmes voltál szüleidnek. Mi pedig a magunk útján akarunk járni. Bocsáss meg!

3/ Szentlélek! Te vezetni akarsz minket a tisztelet útján. Mi tiszteletlenek vagyunk és szomorítjuk szüleinket. Bocsáss meg!

1/ Atyánk! Mennyei királyságba hívsz bennünket. Mi földi örömeikkel akarunk élni, bocsáss meg!

2/ Jézus! Te utat mutatsz mennyei királyságodba. Mi sokszor a bűn útján botorkálunk, bocsáss meg!

3/ Szentlélek! Sugallatoddal irányítasz a nagy Cél felé. Mi se sugallatodat, se a Célt nem akarjuk megtalálni, bocsáss meg!

1/ Atyánk! Időt adsz a megtérésre. Mi nem jóra használjuk, bocsáss meg!

2/ Jézus! Új, Isteni életre hívsz. Mi nem így kezdjük az Adventet, bocsáss meg!

3/ Szentlélek! Te Betlehem felé vezetsz. Mi makacsul a bűn felé haladunk, bocsáss meg!

1/ Atyánk! Nekünk is Jézust kell bemutatnunk. Sajnos gyakran ez sehogy se sikerül. Bocsáss meg!

2/ Jézus! Te Isten Báránya vagy: bűneltevő. Mi olyan nehezen szabadulunk bűneinktől. Bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Galamb alakban bizonyítottad, hogy Jézus a Messiás. Mi sokszor ragadozó madarak vagyunk egymással szemben. Bocsáss meg!

1/ Atyánk! Szűz Máriát nekünk is édesanyának adtad. Jó tanácsát gyakran nem fogadjuk. Bocsáss meg!

2/ Jézus! Szüzanyád Hozzád akar vezetni minket. Mi engedetlenek vagyunk. Bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Általad lett a Szüzanya édesanyánk! A lélek hangjára nem figyelünk. Bocsáss meg!

Jöjj kis Jézus, nézd milyen várakozó Betlehem a lelkünk!

Jöjj közénk a fűtött szobába, a csillogó karácsonyfák alá, de jöjj a nyomortanyákba, a papírablakú viskókba, a hideg szobákba is.

Jöjj és melegesd azok lelkét, akik mindig hűségesek maradtak hozzád, de szülessél meg újra azoknak megfagyott szívében is, akiket elborított az élet nyomorúsága.

Kis Jézus ezen az áldott éjszakán menj végig az egész hideg földön, menj a kórházakba, fogházakba, menj a gyűlölködő emberekhez, menj el az árvákhoz, özvegyekhez, betegekhez. Nézd, milyen tömérdék a földön a nyomorúság, nem bírjuk ezt az életet másképp, csak kis kezedbe kapaszkodva.

Mindnyájan tágra nyitjuk lelkünk ajtaját, hadd tóduljon be rajta a betlehemi halmok éltető levegője!

Letérdelünk jászlad előtt és könyörgünk hozzád, Betlehemi kis Jézus, szeresd továbbra, és vezesd a boldogság felé nagyon szenvedő, nagyon megpróbált embertestvéreidet.

Ámen.

1/ Atyánk! Te Szent Fiadat küldted hozzánk! Mi a megváltásra nem gondolunk. Bocsáss meg!

2/ Jézus! Te isteni életet hoztál a földre! Mi megelégszünk csak a földdel. Bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Te adod az újjászületést. Mi inkább a réginél maradunk. Bocsáss meg!

1/ Atyánk! A Szentcsaládot példának adtad. Mi más példákat követünk. Bocsáss meg!

2/ Jézus! Te példát adtál minden gyermeknek. Mi ezt nem is ismerjük! Bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Te vezetsz a Szentcsalád követésében. Mi a saját akaratunk szerint akarunk élni. Bocsáss meg!

Újévtől Szilveszterig – 1988

1/ Atyánk! Te áldozatos életet kívánsz. Mi menekülünk a nehézségektől. Bocsáss meg!
2/ Jézus! Követésedre hívsz, amely nehéz! Mi csak könnyű életet szeretünk. Bocsáss meg!
3/ Szentlélekisten! Erőt tőled kapunk a hitvallásra. Mi nem merünk hitvallók lenni. Bocsáss meg!

1/ Atyánk! Minden embert magadhoz hívsz. Mi nem lelkesedünk hívásodért. Bocsáss meg!
2/ Jézus! Általad juthatunk közel Istenhez. Mi közömbösek vagyunk Irántad. Bocsáss meg!
3/ Szentlélekisten! Tőled kapjuk a jóban való kitartást. Mi nem használjuk fel, lanyhák vagyunk. Bocsáss meg!

1/ Atyánk! Jézus a Te szeretett Fiad! Sokszor olyan közömbösek vagyunk Vele szemben. Bocsáss meg!
2/ Jézus! Beálltál a bűnösök sorába. Mi mentegetjük bűneinket. Bocsáss meg!
3/ Szentlélekisten! Te adod a lélek bűnbánatát. Mi megszokottan, unottan gyónunk. Bocsáss meg!

1/ Atyánk! Szent Margit életét teljesen Neked szentelte. Mi sokszor csupán életünk egy-egy darabkáját merjük Neked adni. Bocsáss meg!
2/ Jézus! Szent Margit életének értelme a Te szolgálatod volt. Mi sokszor csak a templomban vagyunk keresztények. Bocsáss meg!
3/ Szentlélekisten! Szent Margit a Te erőddel tudott hős lenni. Mi magunkban bízunk, ezért vagyunk gyávák. Bocsáss meg!

1/ Atyánk! Te akartad, hogy családban éljünk. Mi nem mindig becsüljük eléggé családunk tagjait. Bocsáss meg!
2/ Jézus! Te megszentelted a családi életet. Mi nem követjük példádat. Bocsáss meg!
3/ Szentlélek! Te kapsz össze családtagokat. Mi otthon is széthúzókat vagyunk. Bocsáss meg!

1/ Atyánk! Gyermekeid vagyunk mindnyájan. Mégis közömbösek vagyunk egymáshoz. Bocsáss meg!

2/ Jézus! Te szeretetközösségbe vezetsz! Mi nem fogjuk meg kezedet. Bocsáss meg!
3/ Szentlélek! Lelkünk bensőjében akarsz tanítani. Mi csak a felszínes dolgokra figyelünk.
Bocsáss meg!

1/ Atyánk! Te szép világot teremtettél. Mi bűnös életünkkel elcsúfítjuk. Bocsáss meg!
2/ Jézus! Te megváltottad a világot a sátántól. Mi mégis a bűn útján járunk. Bocsáss meg!
3/ Szentlélek! Működésed a szépet növeli. Mi rombolunk és ellened cselekszünk. Bocsáss meg!

1/ Atyánk! Csodálatos világot teremtettél. Mi bűneinkkel rongáljuk. Bocsáss meg!
2/ Jézus! Szenvedéssel lelkünket tisztítod. Mi a szenvedéssel is a rosszat növeljük. Bocsáss meg!
3/ Szentlélekisten! A világ teremtésénél a rendet Te alkottad. Mi nem szépítjük tovább, pedig ez is feladatunk. Bocsáss meg!

1/ Atyánk! Egyházunk gondjait ránk bíztad. Mi sokszor nem gondolunk erre. Bocsáss meg!
2/ Jézus! Egyházunk ügyei a Tied és a mienk. Mi kivonjuk magunkat a gondok alól. Bocsáss meg!
3/ Szentlélekisten! Te irányítasz bennünket Egyházunk szeretetében. Mi elfeledkezünk arról, hogy segítsünk egymásnak. Bocsáss meg!

1/ Atyánk! Te csodálatosnak teremtetted a világmindenséget. Mi olyan keveset gondolunk Országod szépségére. Bocsáss meg!
2/ Jézus Krisztus! Figyelmünket a mezei virágokra irányítod. Mi meg tönkretesszük, amit pedig számunkra adtál. Bocsáss meg!
3/ Szentlélekisten! Te ékesíted, szépíted az egész világot! Mi nem folytatjuk munkánkkal, hanem inkább elcsúfítjuk. Bocsáss meg!

1/ Atyánk! Fiad feltámadása szent hitünk alapja. Mi nem merítünk ebből erőt, ezért vagyunk gyengék. Bocsáss meg!
2/ Jézus! Feltámadásod ad erőt, hogy megvalljunk Téged! Mi erre nem gondolunk, ezért sokszor gyávák vagyunk. Bocsáss meg!
3/ Szentlélekisten! A feltámadt Jézusra irányítod figyelmünket. Nekünk eszünkbe se jut, hogy ezzel bizonyítsuk igazunkat. Bocsáss meg!

1/ Atyánk! Bűnös életünk viharait Te csillapítod. Mi ostobák, ezt nélküled próbálgatjuk. Bocsáss meg!

2/ Jézus! Lelkünk sokszor viharos tenger. Mi tétlenül hánykolódunk rajta, nem fordulunk Hozzád. Bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Velünk vagy egész életünkben. Mi még bűneink bajaiban se Hozzád imádkozunk. Bocsáss meg!

1/ Atyánk! Új életre támadhatunk Fiad feltámadásával. Mi nem újulunk meg, ellaposodik hitünk. Bocsáss meg!

2/ Fiúisten! Tőled kapunk erőt, hogy hűségesek maradjunk. Mi erőtlenekek vagyunk, ha hitünket kell védenünk. Bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Jézus feltámadásában lendületet adsz hitünknek. Mi lusták vagyunk arra is, hogy a bűnnel szembeszálljunk. Bocsáss meg!

1/ Atyánk! Szeretetből teremtetted a világot. Mi szeretetlenek vagyunk és rongáljuk azt. Bocsáss meg!

2/ Fiúisten! Te önzetlenül szeretsz minket. Mi önzőek vagyunk. Bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Te megszenteled életünket. Mi bűneinkkel elrontjuk a magunk és mások életét. Bocsáss meg!

1/ Atyánk! Szent Fiadat adtad nekünk és értünk. Mi nem eléggé becsüljük szeretetedet. Bocsáss meg!

2/ Jézus! Te önként adtad áldozatul magadat. Mi félünk áldozatot hozni érted. Bocsáss meg!

3/ Szentlélek! Te mutatod számunkra az utat végső célunk felé. Mi saját útjainkat járjuk. Bocsáss meg!

1/ Atyánk! Megbocsátó szeretetből küldted el egyszülött Fiadat. Mi hálátlanok és közömbösek vagyunk. Bocsáss meg!

2/ Jézus! Te a Szentháromságos Isten jóságát hoztad a földre. Mi bűnös életünkkel ezt semmibe vesszük. Bocsáss meg!

3/ Szentlélek! Te szüntelenül az értünk szenvedő Jézusra figyelmeztetsz. Mi közömbösen megyünk el mellette. Bocsáss meg!

1/ Atyánk! Szeretetedből megtisztulhatunk a bűntől. Mi a lelki tisztulást halogatjuk, bocsáss meg!

2/ Jézus! Feltámadásod utáni első ajándékod a szentgyónás. Mi halogatjuk, vagy nehezen megyünk gyónni, bocsáss meg!

3/ Szentlélek! A megtisztulásra Te hívsz minket. Mi hívásodat elengedjük fülünk mellett, bocsáss meg!

1/ Atyánk! Megbocsátó szeretettel hívsz csaláodba. Mi azonban elmulasztjuk a bocsánatkérést, bocsáss meg!

2/ Jézus! Te nem hagyasz magunkra bűneinkben. Mi nem Feléd fordítjuk bűnös lelkünket, bocsáss meg!

3/ Szentlélek! A tiszta lélek örömét ajándékozod. Mi inkább bűneinktől várunk hamis örömöket, bocsáss meg!

1/ Atyánk! Te tiszta öröme hívsz bennünket. Mi gyakran méreggel táplálkozunk, bocsáss meg!

2/ Jézus! Te jó barátunk vagy, példákkal vezetsz. Mi sokszor elszakadunk Tőled, nem követünk, bocsáss meg!

3/ Szentlélek! Te osztogatod a lelki öröm ajándékát. Mi a jóra nem mindig hallgatunk, bocsáss meg!

1/ Atyánk! A papi hivatásokat Te adod. Mi a keresztény életre szóló hívásodat se halljuk meg. Bocsáss meg!

2/ Jézus! Te papjaidban pásztort adsz nekünk. Mi papjaidat áldozatában nem vesszük észre azt, ami nekünk szól! Bocsáss meg!

3/ Szentlélek! A papi hivatásra szóló sugallat Tőled van. Mi nem gondolunk arra, hátha minket is hív Valaki. Bocsáss meg!

1/ Atyánk! Minden ember gyermeked. Mi sokszor elfordulunk atyai jóságodtól. Bocsáss meg!

2/ Jézus! Azt mondtad: „Barátaimnak hívlak titeket”! Mi vétkeztünk, így méltatlan barátai vagyunk! Bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Egyházunk családjába Te hívsz bennünket. Mi bűneink miatt tékozló fiúk vagyunk. Bocsáss meg!

- 1/ Atyánk! A teremtésben jóságodat mutatód! Mi nem ebből a jóságból élünk, bocsáss meg!
- 2/ Fiúisten! Te elhoztad Atyád jóságát. Mi nem követjük, rosszat cselekszünk, bocsáss meg!
- 3/ Szentlélekisten! Te osztogatód a jóságot. Mi nem veszünk ebből eleget, bocsáss meg!

- 1/ Atyánk! Minden jót Tőled kapunk. Mi csak saját tudásunkban bizakodunk, bocsáss meg!
- 2/ Fiúisten! Isten országát Te hoztad el! Mi csak földi életünkre gondolunk, bocsáss meg!
- 3/ Szentlélek! Te az Igazságra tanítasz. Mi hamis tanításokra hagyatkozunk, bocsáss meg!

- 1/ Atyánk! Gondviselőnk, táplálónk vagy. Mi gyakran hamisított lelki táplálékot keresünk, bocsáss meg!
- 2/ Jézus! Te magad vagy lelkünk tápláléka. Mi nem használjuk ki a lehetőséget, bocsáss meg!
- 3/ Szentlélekisten! Te Jézushoz vezetsz minket! Mi sokszor elkerüljük Jézus szeretetét, bocsáss meg!

- 1/ Atyánk! Jóságos gondviselőnk voltál. Mi azonban sokszor magunkban bizakodtunk, bocsáss meg!
- 2/ Jézus! Mindig szerető barátunk vagy. Mi gyakran bűnös barátokat kerestünk, bocsáss meg!
- 3/ Szentlélekisten! Sugallataiddal szent cél felé irányítottál. Mi sokszor hitvány célokat kerestünk, bocsáss meg!

- 1/ Atyánk! Sok gyerek és fiatal az igazságot keresi. Mi lusták vagyunk, hogy megmagyarázzuk a teljes igazságot. Bocsáss meg!
- 2/ Jézus! Te azt akarod, hogy mi is apostolaid legyünk. Mi a Te Jóhíredről sem nem szólunk, sem azt meg nem mutatjuk! Bocsáss meg!
- 3/ Szentlélekisten! Mindenre árasztani akarod Lelkedet! Mi viselkedésünkkel inkább gátoljuk ezt. Bocsáss meg!

- 1/ Atyánk! Szeretted gyermekeidet. Mi nem mindig viszonzozzuk. Bocsáss meg!
- 2/ Jézus! Elhoztad hozzánk az igazi jóságot! Mi sokszor nem vagyunk őszintén jók! Bocsáss meg!
- 3/ Szentlélek! Te osztod szét a szeretetet! Mi nem mindig fogadjuk szívünkbe! Bocsáss meg!

- 1/ Atyánk! Te adod mindennapi kenyerünket. Mi sokszor eldobáljuk, nem becsüljük. Bocsáss meg!

2/ Jézus! Te lelkünk tápláléka vagy. Mi elhanyagoljuk ezt, nem veszünk magunkhoz. Bocsáss meg!

3/ Szentlélek! Te vezetsz bennünket az Atyához és a Fiúhoz. Mi engedetlenek, önfejűek vagyunk. Bocsáss meg!

1/ Atyánk! Szeretlako mára vársz a szentmisén. Mi olyan közömbösen jövünk. Bocsáss meg!

2/ Jézus! Te vársz bennünket a szent asztalnál. Mi pedig sokszor erre nem is figyelünk. Bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Te adod belénk a lelkesedést. Mi pedig unottan jövünk. Bocsáss meg!

1/ Atyánk! Asztalod köré gyűjtesz bennünket. Mi lustán, késve érkezünk. Bocsáss meg!

2/ Jézus! Te vagy az oltárasztal középpontja. Mi nem figyelünk Rád. Bocsáss meg!

3/ Szentlélek! Lelkünkben a Te hangod szól hozzánk! Mi inkább össze-vissza tekintgetünk. Bocsáss meg!

1/ Atyánk! Nekünk teremtetted ezt a szép világot. Mi rongáljuk, szépségében nem gyönyörködünk. Bocsáss meg!

2/ Jézus! Te figyelmünket Atyánk gondviselésére irányítottad. Mi elfeledjük atyai jószágát. Bocsáss meg!

3/ Szentlélek! Te belső sugallattal vezetsz az örökélet szépsége felé. Mi nem hallgatunk szavadra, megyünk a magunk útján. Bocsáss meg!

1/ Jézus! Asztalod körül Téged ünnepelünk. Sajnos, sokszor unottan tesszük. Bocsáss meg!

2/ Jézus! A kenyérben Téged veszünk magunkhoz. Gyakran megszokásból tesszük. Bocsáss meg!

3/ Jézus! Te örömmel jössz közénk. Mi ezt az örömet nem viszonzuk. Bocsáss meg!

1/ Jézus! A szentmisén Te jössz hozzánk. Mi pedig lassan jövünk. Bocsáss meg!

2/ Jézus! Velünk akarsz találkozni. Mi meg mégis késünk. Bocsáss meg!

3/ Jézus! Szeretetből jössz hozzánk. Mi pedig unottan jövünk. Bocsáss meg!

1/ Jézus! Keresztény őseinket az átváltoztatott kenyér kötötte egy családba. Mi erről sokszor megfeledkezünk. Bocsáss meg!

2/ Jézus! A templom lett őseink családi otthona. Mi gyakran erre se gondolunk. Bocsáss meg!

3/ Jézus! Szent Imre éjszakákat töltött imában Veled. Mi pedig unottan énekelünk és imádkozunk. Bocsáss meg!

1/ Jézus! Te szeretetet adsz. Mi gyakran gyűlölködők vagyunk. Bocsáss meg!

2/ Jézus! Te egy családba gyűjtesz. Mi széthúzókat vagyunk. Bocsáss meg!

3/ Jézus! Te országodba hívsz. Mi itt akarunk boldogok lenni. Bocsáss meg!

1/ Atyánk! Megkönyörültél a bűnös emberen. Mi nem őszintén bánjuk bűneinket. Bocsáss meg!

2/ Jézus! Benned Isten irgalma jött közénk! Mi nem tudunk szívből megbocsátani. Bocsáss meg!

3/ Szentlélek! Általad lett Szűz Mária a Megváltó édesanyja. Mi nem követünk Urunk Szolgálatában. Bocsáss meg!

1/ Atyánk! Tiszta örömet adsz! Mi hamis öröm után futunk. Bocsáss meg!

2/ Jézus! A Szentáldozás az öröm forrása. Mi nem megyünk Hozzád. Bocsáss meg!

3/ Szentlélek! Te vezetsz a tiszta öröme. Mi nem hallgatunk Rád. Bocsáss meg!

1/ Jézus! Értünk vállaltad embersorsunkat. Mi nem vállaljuk gyakran az isteni élet áldozatait, bocsáss meg!

2/ Jézus! Örök boldogságot hoztál számunkra. Mi nem törekszünk, hogy valamit tegyünk érte, bocsáss meg!

3/ Jézus! Betlehemben, nyomorúságban születél. Mi félünk követésed áldozataitól, bocsáss meg!

1/ Mennyei Atyánk! Szent Fiad által szeretsz minket. Mi sokszor nem viszonzuk ezt, bocsáss meg!

2/ Jézus! Elhoztad az Atya megbocsátását. Mi halogatjuk a Szentgyónást, bocsáss meg!

3/ Szentlélekisten! Szétosztója vagy a szeretetnek. Mi nem fogadjuk örömmel, bocsáss meg!

Imádságok különféle alkalmakra

1988. Krisztus Király ünnepe

Jézus! Újra együtt vagyunk asztalközösségben, a szentmisén. Szeretetből maradtál itt közöttünk az átváltoztatott kenyér és bor színe alatt. De lelkünkben is ott vagy, ha befogadunk Téged. Te vagy a szeretet példaképe, királya, hála legyen Neked! Az elmúlt héten vajon gondoltunk-e erre, próbáltunk-e nagyobb szeretettel lenni egymás iránt? Ez sokszor nagy erőfeszítést kíván. De az erőt Te adod hozzá! Bocsásd meg, hogy ebből keveset merítettünk, pedig a Te szereteted kifogyhatatlan. Jézusunk! Kérünk, áldj meg minket, merjünk követni Téged, hiszen Te vagy életünk egyetlen biztos támasza és célja. Ámen.

266

1988. Advent 1. vasárnapja

Atyánk! Új egyházi évet kezdünk. De nézzünk magunkba: jobbak lettünk-e, vagy csak ugyanott toporgunk a lelki életben, ahol egy éve? Rengeteg alkalmat adtál a jócselekedetre. Sajnos, mi ezekből sokat elmulasztottunk. Bocsáss meg, kérünk ezért. Köszönjük kegyelmedet, köszönjük, hogy Szentlelked által egyre mélyebb keresztényekké válhatunk. De a kegyelem befogadása – segítségeddel – már rajtunk múlik! Ezt pedig mutassuk meg azzal, hogy mátol komolyabban vesszük a szentgyónást, a szentáldozást, a szentmisét és a napi imádkozást! Legyen bennünk még nagyobb szeretet! Családban, iskolában ezzel mutassuk meg, hogy valóban Hozzád tartozunk! Jézusunk! Szereteted kiárad mindenre. Add, hogy befogadjunk Téged és továbbadjunk másoknak: így készüljünk születésed áldott ünnepére. Ámen.

1988. Advent 2. vasárnapja

Urunk Jézus! Egy hét telt el az új egyházi évből, egy héttel közelebb kerültünk születésed ünnepéhez. Azóta növekedett-e bennünk a jó? Te vagy a Legfőbb Jó, a szeretet teljessége. Szeretetednek számtalan jele figyelmeztet minket: bennünk is növekedjék a Feléd való viszontszeretet. Örök boldogság a mi célunk. De oda helytelen utakon nem lehet eljutni! Jézus! Te mondtad Magadról: „Én vagyok az Út.” Add, hogy mindig ezen járjunk. Ne

külsőségekben, hanem lelki megújulással készülünk születésed ünnepére. Az Advent lelki megtisztulást és Téged hozzon nekünk is, másoknak is. Ámen.

1988. Advent 3. vasárnapja

Jézusunk! Adventi várakozással készülünk születésed ünnepére. Ez nagy feladat, amely a lelki újjászületést kívánja tőlünk. Advent jelentése: Úrjövet. Lelkünk ajtaján kopogtatsz – minden nap! De ezt az ajtót nekünk kell kinyitnunk! Te senkire nem erőszakolod Magadat – ezért Téged befogadnunk mindig önként és örömmel kellene! Bocsásd meg, hogy ezt nem mindig tettük így. Talán a lelkiismeretvizsgálatban is felszínesek voltunk: pedig Előtted az őszinte és mély bűnbánat az igazán kedves! Oszlasd el a lelkekről a közömbösség felhőjét. A Szentlélek által lássanak meg Téged azok is, akik ma még konokul ellenállnak. Add, kérünk, hogy születésed közelgő ünnepe árásszon áldást életünkre. Ámen.

267

1988. Advent 4. vasárnapja

Atyánk! Advent vége felé járunk, Szent Fiad Születésünnepének küszöbén. Eltelt az idő! De mi hogyan használtuk azt fel? Olyan ünnepünk lesz, mint amelyet most, Adventben készítünk magunknak. De Te nem hagysz magunkra e nagy készületben. Szüntelenül árasztod Szentlelkedet! Köszönjük Neked. Kérünk, bocsáss meg, amiért nem mindig hallgattunk sugallatára. Jézusunk! A világon sok ember még mindig nem fordult Hozzád. Mi ne tegyünk így! Szent születésed ünnepére Szűzanyád segítségével készülünk. Add, kérünk, hogy mindnyájan: gyermekek, szülők, felnőttek rádöbbenjünk arra, hogy Nélküled szebb emberi életet nem lehet építeni! Vegyük nagyon komolyan a Szent Ünnepet. Ezt mutassuk meg azzal, hogy a Szentestén, de egész életünkben is úgy fogadunk lelkünkbe, ahogyan Édesanyád és Szent József fogadtak áldott születésed pillanatában. Ámen.

1988. december 25. Karácsony

Jóságos Istenünk! Adventi utunkon elérkeztünk Szent Fiad születéséhez, a betlehemi jászolhoz. Jézusunk! Köszönjük, hogy emberré lettél, és közénk jöttél. Sajnos ezt a világ elfeledte! Sok gyermek és család kihagy Téged életéből: ünnepelnek, de üres lélekkel. Térítsd vissza őket az egyetlen igaz útra. Ismerjenek meg Téged és Egyházadat. Szűzanyánk! Hálásak

vagyunk neked, hogy a kis Jézus édesanyja lettél és a miénk is. Ne engedd, hogy a világ szelleme gyengítse hitünket. Add, kérünk, hogy a gyáva megalkuvást és a hamis emberi bölcselkedést mindig elutasítsuk. Szentlélekisten! Vigasztald meg azokat az idős, magányos vagy beteg testvéreinket is, akik szomorú lélekkel ünnepelnek. Add, hogy a karácsony mindnyájunk életében tovább folytatódjék, mert Te nem karácsonyi követőket vársz, hanem helytálló keresztényeket. Segíts, hogy ezek legyünk mindig. Ámen.

1988. december 26. Szent István vértanú

Jézusunk! Egyházunk jászlad mellé vértanút állít. Miért? Mert ott a helye! Szent István Érted ontotta véré. Ez a legnagyobb hitvallás! Mire figyelmeztet ez minket? Arra, hogy sohase tagadjuk meg hitünket. Ne ijedjünk meg a hitetlenek gúnyolódásaitól, hiszen ezek nem tudnak örök dicsőséget adni! Te azonban ezt ígérted követőidnek. Megajándékozod azokat, akik nem szégyellnek megvallani az emberek előtt szavukkal és életükkel. Bocsásd meg, hogy sokszor talán féltünk a hitvallástól. Szent István vértanú! Közbenjárásodra kérjük a Szentlélek ajándékát, azt a bölcsességet és bátorságot, amellyel Krisztust megvallottad a világ „bölcsei” előtt. Ehhez hitünk igazságait is alaposan meg kell ismernünk. Olvassuk minden nap a Bibliát, tanuljuk még szorgalmasabban a hittant, lelkesen énekeljünk, imádkozzunk a szentmiséken. Legyünk meggyőződve, hogy igazunk van, és igazunkat – Isten igazságait – bátor helytállással valljuk is meg az emberek előtt. Serkentsen minket ebben a te példád! Ámen.

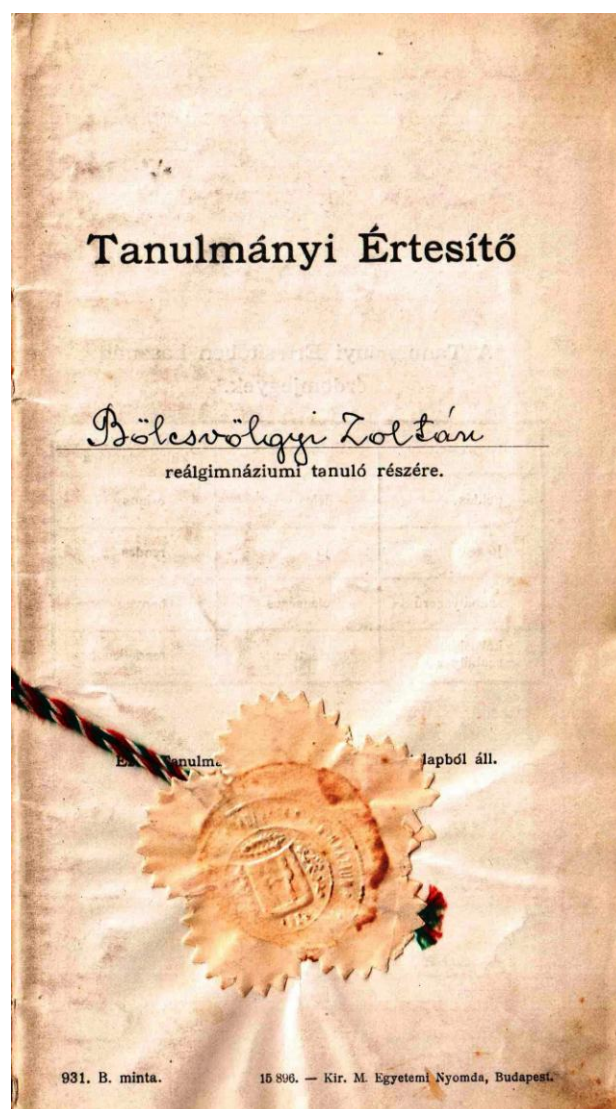
Fényképmelléklet

Fényképek

Családi fénykép (1929) – balról jobbra: a Bölcsvölgyi-testvérek édesanyja, Nagy Karolin, Margittal (1929-2016) a karján, mellette Gizella (1920-2000), utána pedig édesapjuk, Bölcsvölgyi Kálmán, Zoltán (1922-1996) fiúkkal

Bölcsvölgyi Zoltán tanulmányi értesítője¹⁰⁵

¹⁰⁵ https://adt.arcanum.com/hu/view/Esztergom_08185_bences_gimnazium_08271_1939/?pg=130&layout=s
https://adt.arcanum.com/hu/view/Esztergom_08185_bences_gimnazium_08272_1940/?pg=164&layout=s&query=B%C3%B6lcsv%C3%B6lgyi

Bölcsvölgyi Félévi	
a keszthelyi prémontrei rendi az 1934/35-ik iskolai év első	
Magaviselet	példás
Hit- és erkölcstan	jó
Magyar nyelv és irodalom	jó
Latin nyelv és irodalom	-
Német nyelv és irodalom	jó
Francia, angol, olasz nyelv és irodalom	-
Történelem	-
Földrajz	jó
Természettudomány	jó
Fizika	-
Mennyiségismeret	jó
Filozófia	-
Rajz	jó
Testgyakorlás	jó
Egészségtan	-
Ének	elégséges
Írásbeli dolgozatainak külső alakja	
A mulasztott órák száma $\frac{1}{2}$ igazolt, $\frac{1}{2}$ igazolatlan.	

Zoltán tanuló 8. sz.	
Értesítője	
kath. reálgimnázium második osztályában felében tanúsított előmenetelről.	
A tandijmentesség foka, száma, kelte: <u>félig mentes: csornai prépost 195/1934. sz. a.</u>	
Észrevétel: <u>/</u>	
Kelt <u>Keszthelyen</u> , 1935. évi január hó 31-én.	
 <u>Berkes Ottó</u> igazgató.	
Látta az apa vagy helyettese:	
Kelt <u>Budapest</u> , 1935. évi február hó 3. n.	
<u>Bölcsvölgyi Kálmán</u>	
Jegyzet (kilépés, kizárás, ösztöndíj stb.):	

A tanulmányi értesítő az édesapa, Bölcsvölgyi Kálmán aláírásával

Bölcsészeti
Bizo-

a

készlet helyi prémontrei rendi

az 1934/35-ik iskolai évben nyilvános magán

Magaviselet	példás
Hit- és erkölcsstan	jóles
Magyar nyelv és irodalom	jóles
Latin nyelv és irodalom	—
Német nyelv és irodalom	jó
Francia, angol, olasz nyelv és irodalom	—
Történelem	—
Földrajz	jóles
Természetrész	jóles
Fizika	—
Mennyiségtan	jóles
Filozófia	—
Rajz	jóles
Testgyakorlás	jó
Egészségtan	—
Ének	jóles
	/
Írásbeli dolgozatainak külső alakja	rendes
Egész évben mul. órák száma	—/— igazolt, —/— igazolatlan.

Zoltán
nyitványa

tanuló

8. sz.

kath. realgimnázium második osztályában
tanulói minőségben tanúsított előmenetelről.

A tanári testület általános ítélete: A hatmadik osztályba léphet.

A tandíjmentesség foka, száma, kelte: felig mentes: csornai prépost 1935/1934. n. a.

Kelt Keszthelyen 1935. június 12-én.

Dr. Keszthelyi igazgató. Dr. Keszthelyi osztályfő.

Jegyzet (magán-, javító-, pótló-, felvételi, különbözőzeti vizsgálati záradék, kilépés, eltávolítás, ösztöndíj stb.):

Bölcsvölgyi
Bizo-

a 1937/38-ik iskolai évben nyilvános magán

Magaviselet	jól
Hit- és erkölcsstan	jéles
Magyar nyelv és irodalom	jó
Latin nyelv és irodalom	jó
Német nyelv és irodalom	jó
Észak- és angol nyelv és irodalom	jó
Történelem	jéles
Földrajz	—
Természettudomány	jó
Fizika	—
Mennyiségtan	elégséges
Filozófia	—
Rajz	—
Testgyakorlás	jéles
Egészségtan	—
Ének	—
Gyakorlás	jó
Írásbeli dolgozatainak külső alakja	rendes
Egész évben mul. órák száma	10 igazolt, — igazolatlan.

Zoltán

tanuló

nyitványa

10-450. sz.
1938

ötödik A (V. A) osztályában
tanulói minőségben tanúsított előmenetelről.

A tanári testület általános ítélete: a hatodik osztályba lépés.

A tandíjmentesség foka, száma, kelte:

Kelt Budapest, 1938. évi június 23-án.

Hibeleny Benoit Gyula
igazgató. osztályfő.

Jegyzet (magán-, javító-, pótló-, felvételi, különbözeti vizsgálati záradék, kitérés, eltávolítás, ösztöndíj stb.):
Felvettem a hatodik/VI. A. osztályba,
Budapest, 1938. évi szeptember hó 7-én,

Hibeleny Benoit Gyula
igazgató.

14		Bölcsvölgyi		14	
		Félévi		tanuló	
ESZTERGOMI SZENT BENEDEK-RENDE				Értesítője	
a KATH. SZENT ISTVÁN GIMNÁZIUM				5. sz.	
az 1932/33-ik iskolai év első				hetedik osztályában	
		felében tanúsított előmenetelről.			
Magaviselet	jeles	A tandíjmentesség foka, száma, kelte:			
Hit- és erkölcstan	jeles				
Magyar nyelv és irodalom	jó	Észrevétel:			
Latin nyelv és irodalom	jó				
Német nyelv és irodalom	jó				
Franciá, angol, olasz nyelv és irodalom	jó				
Történelem	jeles				
Földrajz	jeles				
Természettudomány					
Fizika	elégséges				
Mennyiségtan	elégséges				
Filozófia					
Rajz					
Testgyakorlás	elégséges				
Egészségtan					
Ének					
Ált. tanulm. eredmény.	elégséges				
Írásbeli dolgozatának külső alakja					
A mulasztott órák száma	—	igazolt, — igazolatlan.			

Kelt: Esztergom, 1940. évi január hó 31-én.	
Láta az apa vagy helyettese:	
Kelt: Esztergom, 1940. évi február hó 1-én.	
Jegyzet (kilépés, kizárás, ösztöndíj stb.):	

A tanulmányi értesítő, Balogh Albin OSB igazgató, illetve Erdős Mátyás spirituális aláírásával¹⁰⁶

¹⁰⁶ Ekkor Bölcsvölgyi Zoltán már kisszeminarista volt és ezért már nem az édesapa, Bölcsvölgyi Kálmán, hanem a spirituális, Erdős Mátyás írta alá a tanulmányi értesítőt.

Bölcsvölgyi Zoltán érettségi tablója – Esztergom, Szentbenedek-rendi Katolikus Szent István Gimnázium, 1940-1941. évben érettségizett növendékei

Legalsó sorban balról az első Bölcsvölgyi Zoltán

Családi és egyéb fényképek Bölcsvölgyi Zoltánról

Kirándulás kispapként – balról az első Bölcsvölgyi Zoltán

Az Esztergomi Bazilika látképe a Prímási Palotával és a Vízivárosi templom tornyaival

Mindszenty József bíboros
esztergomi érsek
Magyarország hercegprímása
1892–1975

Bölcsvölgyi atya szentelő főpásztora, Mindszenty József bíboros-prímás, esztergomi érsek

Bölcsvölgyi atya Nógrád megyében

Bölcsvölgyi atya Nógrád megyében

Bölcsvölgyi atya Nógrád megyében

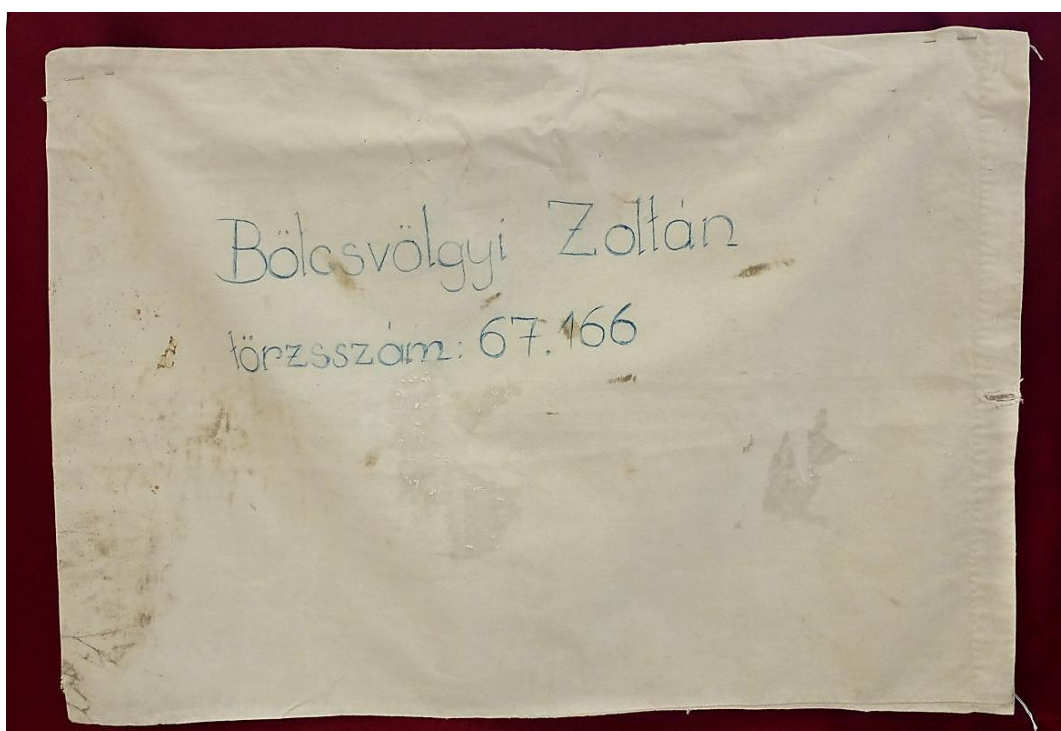
Fővárosi Büntetésvégrehajtási Intézet II. objektum¹⁰⁷

Fővárosi Büntetésvégrehajtási Intézet II. objektum¹⁰⁸

¹⁰⁷ Budapest, II. kerület, Gyorskocsi utca 25. <http://old.bv.gov.hu/fovarosi-az-intezet-tortenete>

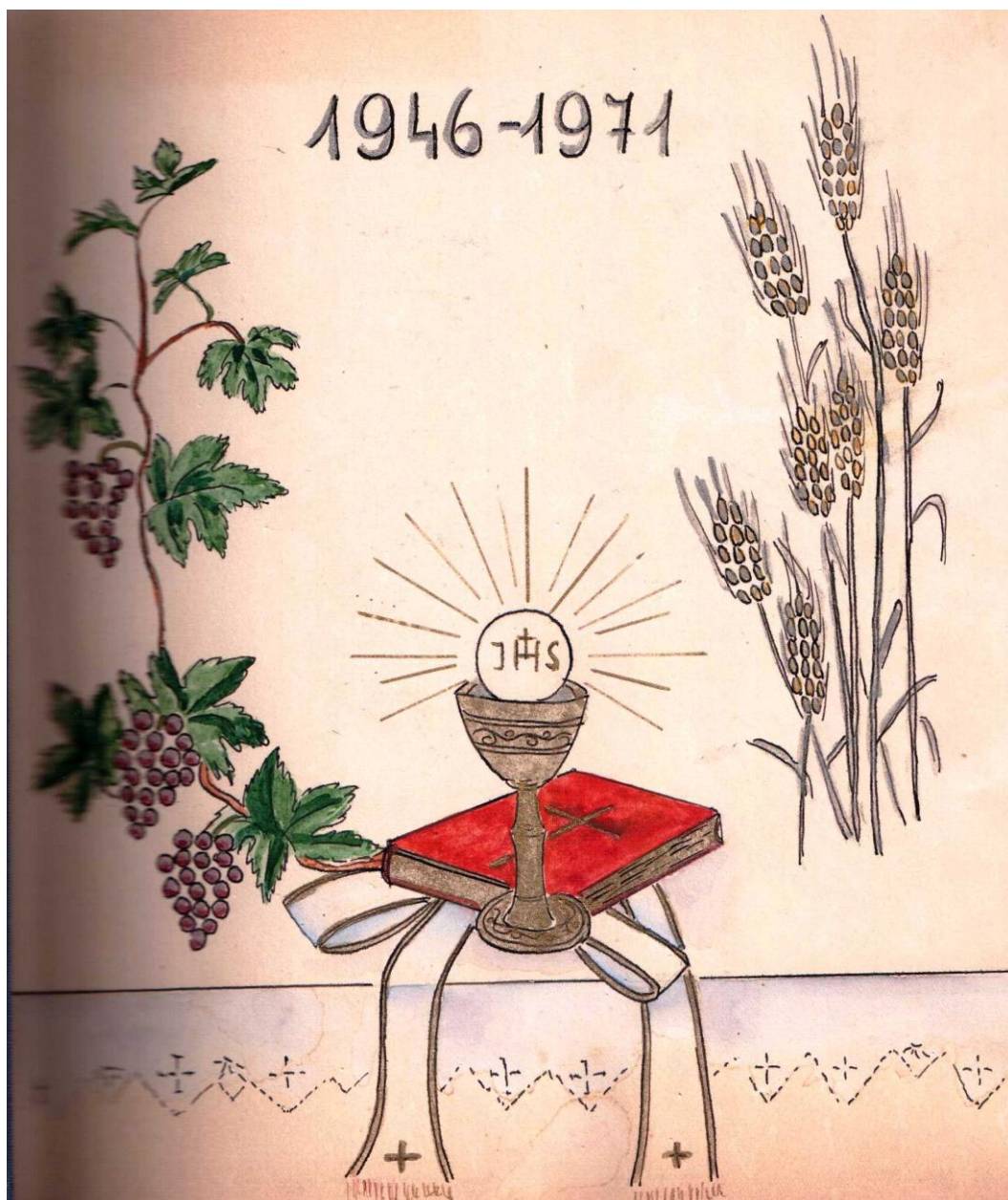
¹⁰⁸ https://www.wikiwand.com/hu/Gyorskocsi_utcai_b%C3%BCntet%C3%A9sv%C3%A9grehajt%C3%A1si_int%C3%A9zet
Bölcsvölgyi atya vizsgálati fogságának idejét töltötte itt 1960-61-ben.

Bölcsvölgyi atya börtönben (Márianosza 1961-1963) használt tárgyai¹⁰⁹

¹⁰⁹ <https://he.hu.museum-digital.org/index.php?t=objstart&st=wand&biho=101&anzahl=120>

Bölcsvölgyi atya Ezüstmiséjére készült emlékkép

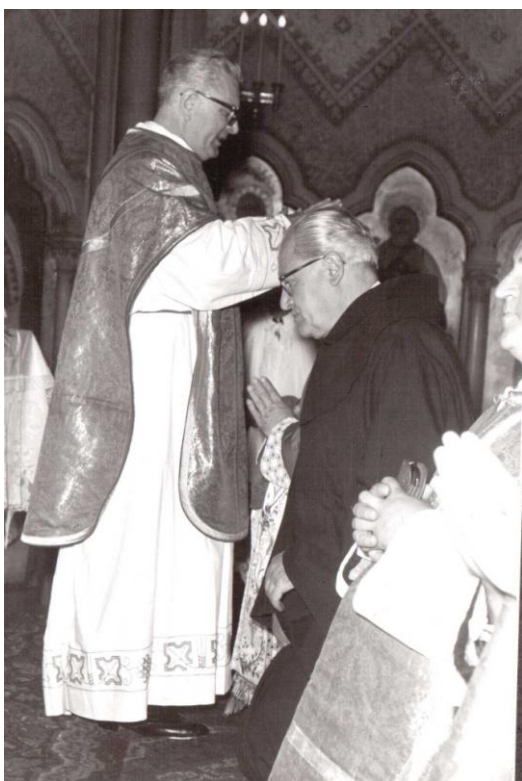

Bólcsvölgyi atya Ezüstmiséje

Bölcsvölgyi atya Ezüstmiséje – Budapest, Árpádházi Szent Margit templom

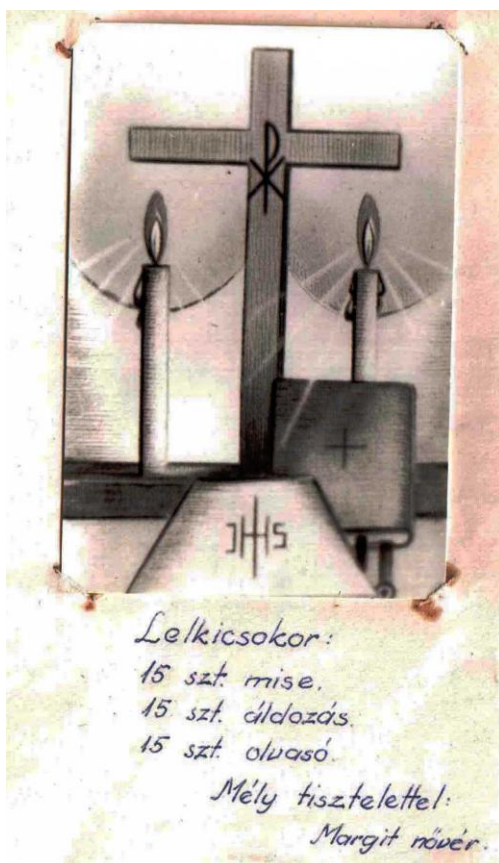

P. Faddy Othmár, az ezüstmise szónoka részesül az áldásban¹¹⁰

¹¹⁰ <http://lexikon.katolikus.hu/F/Faddy.html>

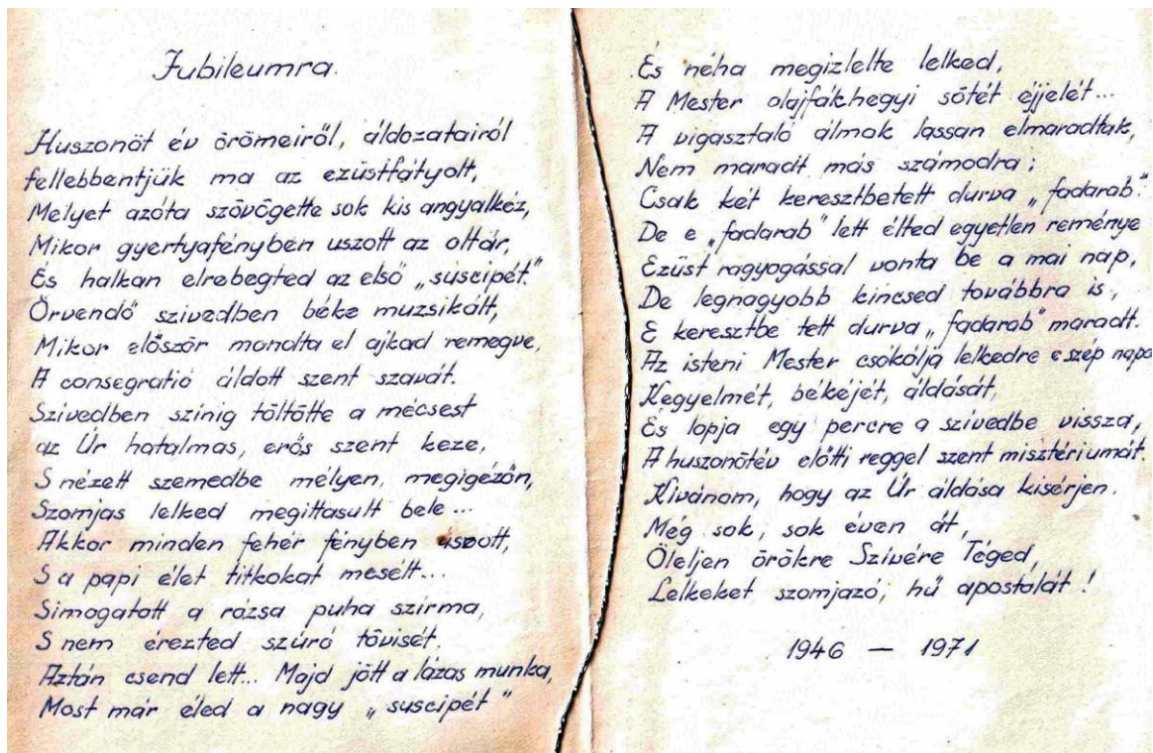
Ezüstmisés áldás stólával

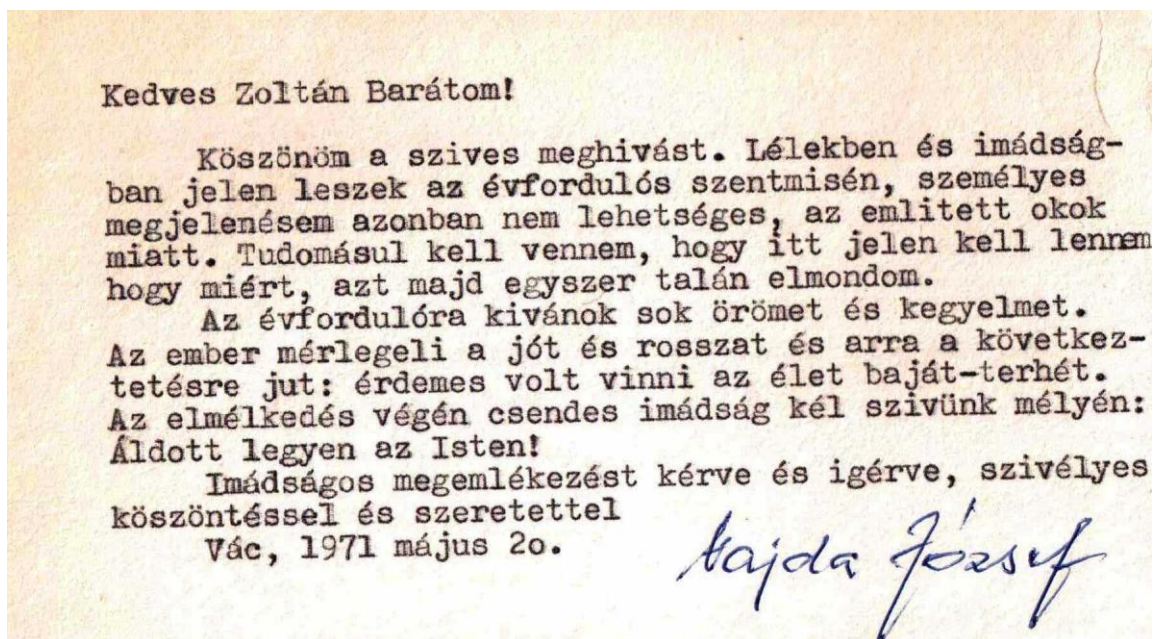
Labancz Margit nővér¹¹¹ lelki csokra Bölcsvölgyi atya Ezüstmiséjére

¹¹¹ Labancz Margit Ottokára szerzetesnő (szerzetesi nevét a szentéletű Prohászka Ottokárról kapta) /Nagyatád, Somogy vm., 1915. szept. 1. – Bp., 1983. nov. 8./ 1930. szeptember 4-én Zsámbékon lépett a kongregációba,

A lelki csokor jubileumi gondolatai

Vajda József, volt esztergomi szemináriumi prefektus Bölcsvölgyi Zoltán szemináriumi éve alatt, 1969-től váci segédpüspök levele Bölcsvölgyi atya Ezüstmiséjére

fogadalmát ugyanott 1936. január 6-án tette. Zsámbékon dolgozott. A szétszórás után 1950 őszétől a Szolidaritás Háziipari Szövetkezetben, majd kórházban dolgozott. In: <http://lexikon.katolikus.hu/L/Labancz.html> Bölcsvölgyi atyáról többek között az alábbiakat mondotta: <Az atyának külön tehetsége van ahhoz, hogy a gyerekek rejtett képességeit is kibontakoztassa (például a rajzban).> Ottokára nővér rajztanár is volt.

God
bless you
on
your
Silver
Jubilee

Őszinte gratuláció
És sok jókívánság ezen a napon
Amiért huszonöt éig az Urat
szolgáltad
a legalázatosabb módon.

Juttassa eszébe ez az évforduló
A sok kellemes emléket
És a jövő napjai is áldással
Legyenek tele szíven.

A jó Isten áldását kérve rád
igaz szeretettel a
messze távolból:
Lábadi Pál

Calgary, 1971. május 30.

Sincere Congratulations
And good wishes on this day
Twenty-Five years you served the Lord
On the most humblest way.
May this Anniversary bring
Pleasant memories to you
And may the days ahead be filled
With richest Blessings, too

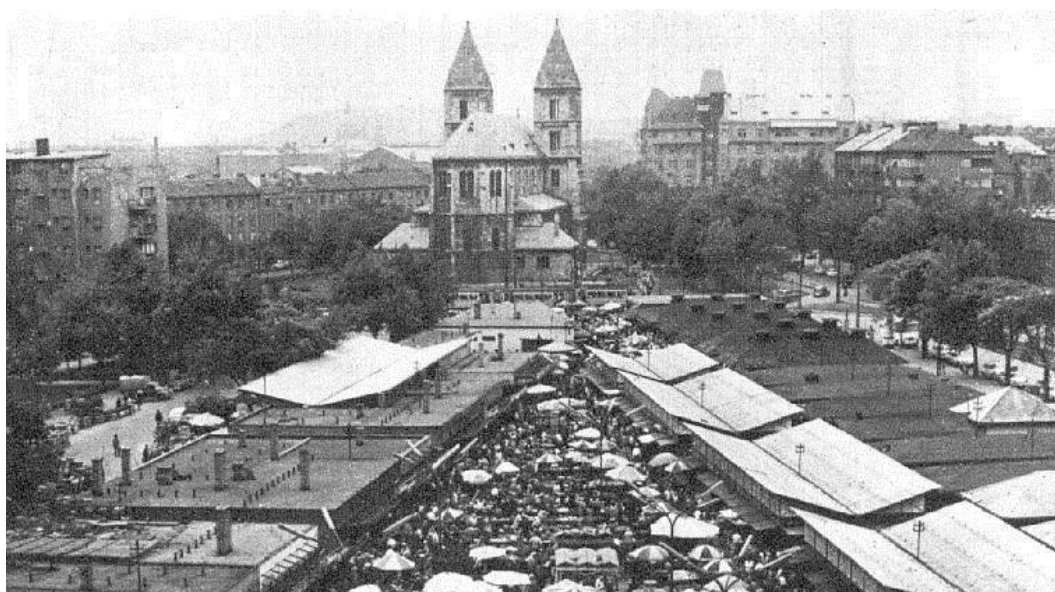

1. Atyánk!
Tanítsd meg, a Szentlélek is él!
Mi mégis sokszor olyan lélektelemlélünk!
2. Fivérken: Jézus!
Te a Biblia' keresztül ismeretünk vagy!
Mi ha hitjünk is az utat, nem az én jónak!
3. Szentlelkisten!
A Biblia igazságait Tőled kapjuk!
Hemi vezetésed mégse kényeztet minket!

- Nálam: Feltámadt Jézus, igalmassá nekünk!
1. Jézus, feltámadásodról győződvelek a jósághoz!
  2. Jézus, feltámadásodat előre megmondott apostolaidnak
  3. Jézus, apostolaid hitvallásuk feltámadásodban
  4. Jézus, a Szent Szentek békén hirdették feltámadásodat
  5. Jézus, add, hogy őrök sird csöszbe hitünkbe
  6. Jézus, a hitvallásodnak add feltámadásod fényét.

Körmenet Budapest, Árpád-házi Szent Margit templom, 1953¹¹²

Lehel piac, 1970-es évek

¹¹² Akkor Élmunkás tér (volt Ferdinánd tér), ma Lehel tér

Marx tér (ma Nyugati tér) az 1960-as években, a Bölcsvölgyi család/testvérek lakásának helye
(Budapest XIII. ker. Marx tér 4.)

Az 55-ös jelzésű villamos a Váci úton, Újpest irányában, a pálya előterében az Árpád-házi Szent Margit templom

Családi fénykép (1960-as évek) – balról jobbra: Margit, a szülők, majd Gizella

Felső kép (1990-es évek): Gizella és Zoltán, alsó kép (1990-es évek): Gizella és Margit a plébánosi szolgálati lakásban

Bölcsvölgyi atya az Esztergomi Bazilikában

Elsőáldozási csoportkép, 1981. május 24. Árpádházi Szent Margit templom <Fiú oldal>

Zoltán atya az ambónál

Zoltán atya az ambónál, az általa készített, kartonpapírra festett, lapozható énekszövegtáblánál

Bölcsvölgyi Zoltán atya keresztel - 1973.XI.25.

Budapest-Lőportárdűlői Árpádházi Szent Margit templom (1980-as évek eleje) – alsó kép: bérálás 1986. Balról jobbra: Szabó Zoltán plébános, Varga Béla plébános-helyettes, Bagi István esztergomi segédpüspök és Bölcsvölgyi Zoltán káplán

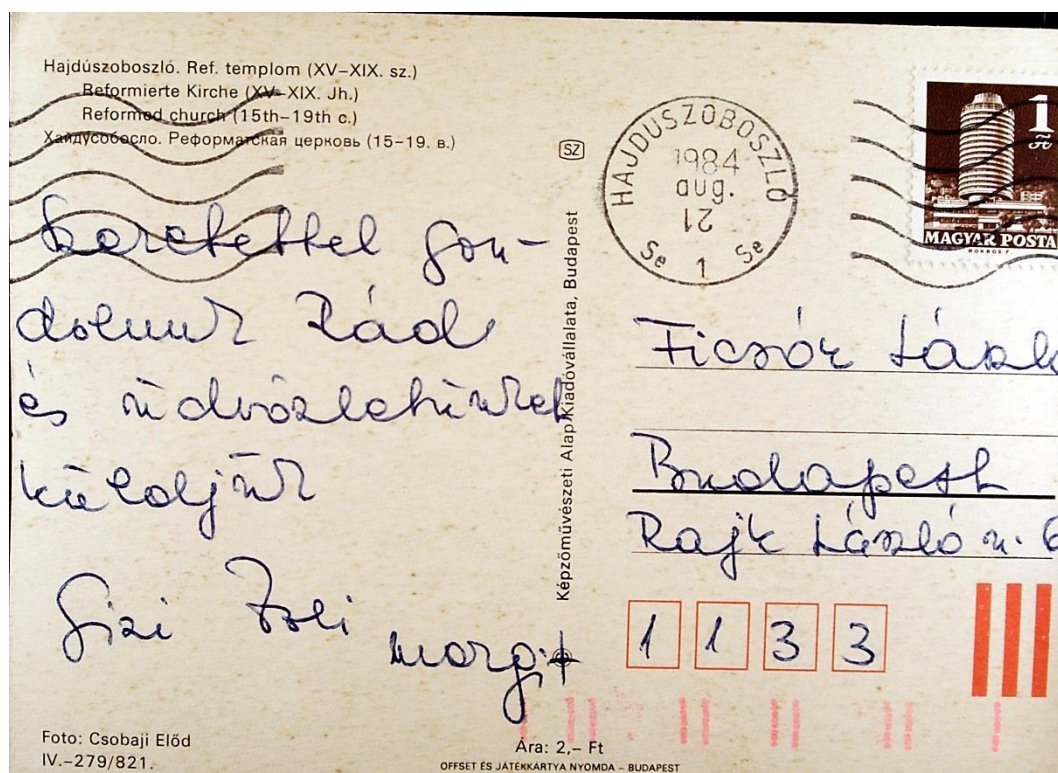
Budapest-Lőportárdülői Árpádházi Szent Margit templom (1980-as évek) – alsó kép: Zaymus Gyula, a templom első plébánosa halálának 20. évfordulója, 1987. január 25. (az oltár előtt Zaymus Gyula mellszobra)

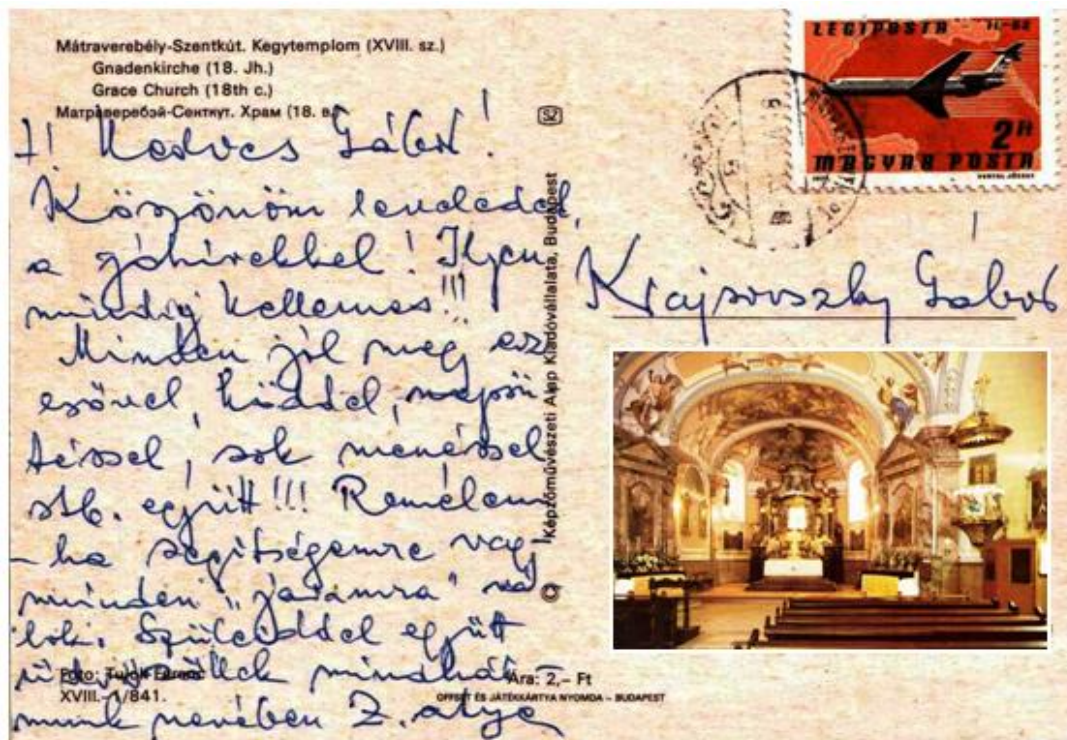
300

Ifjúsági gitáros énekkar, 1982

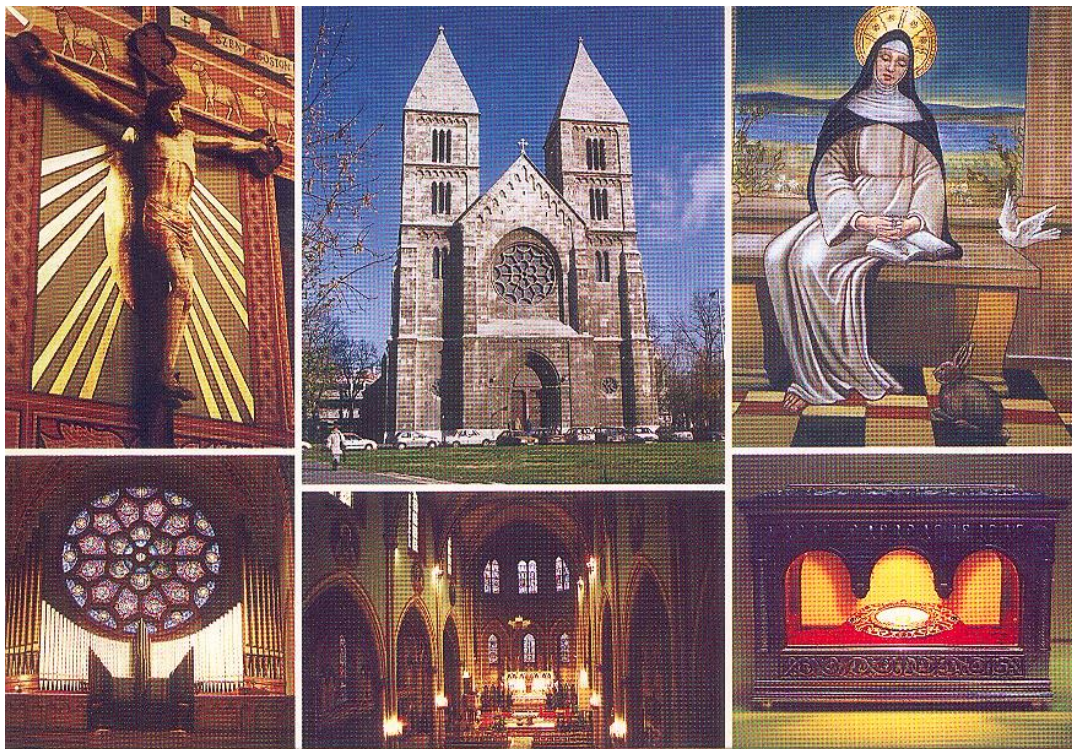

Levelezőlap Bölcsvölgyi Zoltán atyától

Levelezőlap Bölcsvölgyi Zoltán atyától Mátraverebély-Szentkútról

Az Árpád-házi Szent Margit templomról készült képeslap

"AKIK IGAZSÁGRA TANÍTOTTAK SOKAKAT,
TÜNDÖKÖLNEK ÖRÖKKÖN-ÖRÖKKÉ,
MIKÉNT A CSILLAGOK"
(Dán 12,3)

BÖLCSVÖLGYI ZOLTÁN ATYA

(1922 - 1996)

EMLÉKÉRE,

AKIT MINDSZENTY JÓZSEF BÍBOROS SZENTELT PAPPÁ 1946-BAN
ESZTERGOMBAN,

ÉS AKI KIMAGASLÓAN SZOLGÁLTA A KATOLIKUS IFJÚSÁG
NEVELÉSÉNEK ÜGYÉT.

TEVÉKENYSÉGÉÉRT A DIKTATÚRA BÖRTÖNÉVEKKEL FIZETETT, MÍG
TANÍTVÁNYAI HÚSÉGGEL ÉS SZERETETTEL RÓJÁK LE HÁLÁJUKAT.

1966 ÉS 1996 KÖZÖTT
KÁPLÁNKÉNT, MAJD PLÉBÁNOSKÉNT SZOLGÁLT TEMPLOMUNKBAN,
MEGÚJÍTOTTA A KÖZÖSSÉGET
ÉS AZ ÉPÜLETET IS.

ÁLLÍTOTTA AZ ÁRPÁD-HÁZI SZENT MARGIT PLÉBÁNIA KÖZÖSSÉGE ÉS ZOLTÁN
ATYA TANÍTVÁNYAI
2016. JANUÁR 28.

Emléktábla szövegezése az Árpádházi Szent Margit templomban Bölcsvölgyi
Zoltán atya tiszteletére és emlékére <https://www.margitos.hu/>

Bölcsvölgyi Zoltán atya Emléktáblájának avatásán elhangzott beszéd

2016. január 28.

Budapest, Lehel tér, Árpádházi Szent Margit templom

(Krajsovsky Gábor)

Szeretettel köszöntjük a Kedves Testvéreket! A mai megemlékezésen először is megköszönöm azt, hogy szót kaphattam. Egy olyan idézettel készültem, amit Zoltán atya szinte napra pontosan 26 esztendővel ezelőtt mondott el itt a templomban, az egyik szentbeszédében. Akik itt voltak akkor, azok hallhatták és emlékezhetnek rá.

303

Ehhez az idézethez csak annyit szeretnék bevezetőként mondani, hogy amikor Jézus az apostolokat a világba küldte, azt mondta nekik, hogy „úgy küldelek titeket, mint a bárányokat a farkasok közé”. És amikor 1946. június 10-én Mindszenty József bíboros prímás Bölcsvölgyi atyát és kispaptársait Esztergomban felszentelte, a szentelési beszédjében azt mondta nekik: „nektek sem mondhatok ma, Fiaim egyebet”. A szentelési beszédben még az is elhangzott a veretes mondatok között, hogy „sokan törlik majd sáros csizmájukat reverendátokba, de a reverenda volt és marad a legedzettebb emberi ruha”.

Zoltán atyát már az 1950-es évek elején a papi hivatásáért – az akkori, ide telepített embertelen és istentelen, Isten-ellenes rendszer – Szentendrénél (az akkori egyik működési helyén) a Dunába akarta fojtani. És utána sem hagytak fel a zaklatásával, egészen addig, amíg el nem teszik az útjukból – így gondolták ezek.

Erőszakkal, rágalommal – nagyon súlyos rágalommal – 1960-ban végül is letartóztatták és nagyon kemény zsarolással, pszichikai-fizikai terrorral kicsikart vallomások alapján, konstrukciós perben elítélték *ártatlanul*! És amikor letöltötte ezt a börtönbüntetést, amit a hitéért, Krisztusért kapott valójában és vállalt, akkor a börtönből nemhogy megtörve, hanem megerősödve jött ki. És ahogyan Mindszenty bíboros 1956-ban a kiszabadulásakor azt mondotta, hogy „fiaim, ott fogom folytatni, ahol 8 évvel ezelőtt abba kellett hagynom”, Zoltán atya is ugyanazt mondta, hogy „ott fogom folytatni, ahol abba kellett hagynom”.

Margit húga mondta óriási bátorsággal azoknak, akik Zoltán atyát bebörtönözték: *<maguk a sátán karmaiban fognak kikötni a tetteik miatt!>*

Az azóta eltelt idő pedig, ami alatt lelkipásztorként működött, rengeteg áldást, magvetést hozott azoknak a lelkébe, akik hallgathatták őt.

Most tőle szeretnék egy idézetet – az előbb említett idézetet – lejátszani. A legnagyobb erény a megbocsátás, az ellenségnek való megbocsátás. Hogy ebben az idézetben miről van szó, azt most meg fogjuk hallani, az ő eredeti hangján.

A megbocsátás hősies foka

(1990. február 18. 18.30)

„»Atyám, bocsáss meg nekik - mondta az Úr kereszten függve, amikor köpködtek feléje - mert nem tudják, mit cselekszenek.« Valóban, a gyűlölet vakká teszi az embert, és nem lát tisztán, nem tudja, mit cselekszik. Talán nem árulok el titkot, amikor elmondom, hogy életemnek egyik legmeggrázóbb pillanata volt - nem nagyon régen, senkinek se mondtam el, még a testvéreimnek sem - valaki felhívott este telefonon és megkérdezte, hogy eljöhetne-e hozzám és hogy mikor. Azt mondja, én nem fogom őt megismerni, ő azonban megismer engem. Mondtam: kérem, jó lesz este 9 után? Megegyeztünk és este 1/4 10-kor becsengetett valaki és azt mondta - nem akarom a nevét mondani, bár nem hittem el akkor sem, hogy úgy hívják - őrnagy, nyugalmazott őrnagy vagyok, s előtte a nevét is megmondta (bővebben ld. még: Hetényi Varga Károly: Papi sorsok a horogkereszt és a vörös csillag árnyékában I. rész, 39-41., 61. Lämpás Kiadó, Abaliget 1992.). *Bizonyára emlékszik arra, amikor letartóztatásának az éjszakáján belerúgtam abba a rozoga székbe, amelyre meztelenül ráültettük - annyira, hogy a szék teljesen szétment és még én magam is beleremegtem.* Most én azért jöttem el - mivel az egyik nevemet megmondtam, ő bemutatkozott, hogy hívják; de én tudtam, hogy ezeknek nyolc-tíz nevük is van - mivel megmondtam az egyik nevemet, talán fel tudna deríteni, és akkor nekem nagyon szomorú sorsom lenne. *Meg tud-e bocsátani?* S akkor úgy erre az Apor Vilmos jelenetre gondoltam - különben se tartottam számon, csak, mint eseményeket, a dolgokat, de mint haragnak, vagy neheztelésnek, pláne bosszúnak a tárgyát sose forgattam magamban. És megöleltem, s elkezdett könnyezni. Azt mondja: **csak** ezért jöttem. Hát egy picit még elbeszélgettünk és úgy váltunk el, mint jó testvérek. Ezzel tulajdonképpen nem magamat akarom most igazolni, vagy nagyobbítani - Isten látja a lelket - hanem inkább azt, hogy milyen döbbenetes tud lenni, amikor valaki föltételezi a másikról, hogy bosszút tud állni, ha akar valakin, mert hiszen ma, nagyon jól tudjátok, a bosszúállásnak a fergeteges időszakát éljük.”

(*Lelőhely*: Krajsovszky Gábor: Akik igazságra tanítottak sokakat, tündökölnék örökkön-örökké, miként a csillagok (Dán 12,3) I–X. Válogatás Bölcsvölgyi Zoltán atya beszédeiből és elmélkedéseiből, 42. old. <http://www.ppek.hu/k620.htm>)

Illetékes helyek részére küldött beadvány-részlet, teljes erkölcsi és jogi rehabilitáció érdekében¹¹³

<Ezúton kifejezem, hogy igen kíváncsi volna számomra, ha néhai bátyámat, Bölcsvölgyi Zoltánt jogilag és erkölcsileg is rehabilitálnák a szóban forgó ítéletek tekintetében. Bölcsvölgyi Zoltán akkor, az 1960-as években a vonatkozó jegyzőkönyveket – a tárgyalásokat megelőzően – *kényszer és zsarolás hatására* írta alá. A vizsgálati fogságban, a bírósági tárgyalást megelőzően közölték vele, hogyha nem írja alá mindezt, amivel abban vádolják (amit egyébként ő soha nem követett el), akkor két (most már tudomásom szerint néhai) hittanos tanítványát is beviszik a rendőrségre és idegileg, erkölcsileg teljesen tönkreteszik. Emellett Bölcsvölgyi Zoltánt súlyos fizikai erőszak kilátásba helyezésével fenyegették meg (későbbi személyes beszámolója alapján ez – letartóztatását követően – ennek ellenére meg is történt, mivel ettől az aláírástól vonakodott, illetve kezdetben megtagadta azt; természetesen erről a kihallgatási jegyzőkönyvekben egy szó sincs, az akkori koncepciók eljárásoknak megfelelően).

Az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti levéltárából kézhez kapott, rá vonatkozó vizsgálati dosszié tanúsága szerint itt egy előre megtervezett eseménysorozatról volt szó. A rendőrséget elsősorban a regnumos papok személye érdekelte (ezt ugyancsak személyes közlésből is tudom tőle). Ő ezek után *rögtön jelezte a regnumos papoknak*, hogy figyeljék őt a rendőrség (*tehát mit sem törődve azzal, hogy őt, ha ez kiderül, emiatt azonnal börtönbe vetik* – ezzel vállalva annak kockázatát, ami azután be is következett). És ott, abban a közösségben volt egy „beépített” pap, Csiszér Ferenc, aki Bölcsvölgyi Zoltán ezen kijelentését az állambiztonság felé azonnal jelentette. És amikor 1960. november 22-én Bölcsvölgyi Zoltánért eljöttek, hogy *letartóztassák*, ezt ott rögtön meg is mondták neki, hogy emiatt az „árulása” miatt viszik őt be; ez volt az államtitok sértés büntette, tehát az, hogy *egy illegitim diktatúra zsarolásával szembehelyezkedve* ezt (mármint a rendőrség általi nyomozást) ő szűk körben ugyan, de mégis nyilvánosságra hozta, az ott levők megmentéséért, figyelmeztetésük érdekében.

Amikor ő a börtönből amnesztiával 1963-ban kiszabadult, az egész (egyébként furcsa, rá egyáltalán nem jellemző) vallomásának megokolását családi körben azonnal elmondta – **erre én vagyok a koronatanú**. Nyilván egy ilyen nehéz helyzetben Bölcsvölgyi Zoltán ezt látta a megfelelő megoldásnak azért, hogy tanítványait megmentse a hasonló tortúráktól: tulajdonképpen feláldozta magát értük. *Ezzel a*

¹¹³ Részletek Bölcsvölgyi Margit 2015-ben elküldött beadványából

rágalomhadjáráttal és koncepció perrel Bölcsvölgyi Zoltánt erkölcsileg, a szülők és hittanos gyerekek előtt akarták a diktatúra emberei teljes mértékben dezavualni. De mindezek ellenére nem tudták őt megtörni, lelkipásztori munkásságát szabadulását követően ugyanúgy tovább folytatta.

Ahogy előbb már említettem, én magam állampolgári jogon, testvérként megismerhettem az Állambiztonsági Szolgálatok Történeti Levéltárában őrzött, a reá vonatkozó, részemre közölhető irattartalmakat, amelyekből sok információt szereztem, egybehangzóan az általa korábban elmondott személyes közlésekkel.

Nagy eredményt és megnyugvást jelentene számomra az, ha ennek a kérdésnek a hivatalos jogi-erkölcsi tisztázása is megtörténne, azaz a per és ítélet jogtalanságának igazolása.>

Részlet Illetékes hely válaszából¹¹⁴

<A korábban lefolytatott büntetőeljárás törvényességének vizsgálatára nincs lehetőség, mivel a hatályos büntetőeljárás törvény a rendkívüli jogorvoslatok okait konkrétan meghatározza, ezen okok köre tovább nem bővíthető. Továbbá (...) rendkívüli jogorvoslatot a terhelt halála után csak egyenesági rokona, testvére, házastársa vagy élettársa terjeszthet elő. Az 1990. évi XXVI. törvény¹¹⁵ preambuluma kimondja, hogy a II. világháborút követően a Magyarországon létrejött sztálinista államhatalom ártatlan állampolgárok százezreitől vette el a szabadságukat, sokaktól az életüket is. Mindezekért az Országgyűlés megköveti a nemzetet, és fejet hajt a törvénysértések valamennyi áldozata előtt, kinyilvánítva, hogy **a bűnöket nem ők, hanem a sztálinista államhatalom követte el.** Bölcsvölgyi Zoltán ügyében a semmissé nyilvánítás törvényi feltételei hiányoznak, és a korábban lefolytatott büntetőeljárás törvényességének felülvizsgálatára sincs lehetőség. **Ez azonban nem zárja ki, hogy a történészek, illetőleg a jelenleg még élő tanúk tisztázzák Bölcsvölgyi Zoltán személyét, illetve „a regnumosokkal történő leszámolás során játszott” pozitív szerepét.**>

¹¹⁴ Már Bölcsvölgyi Margit 2016-os halálát követően, 2019-ben

¹¹⁵ 1990. évi XXVI. törvény az 1945 és 1963 közötti törvénysértő elítélések semmissé nyilvánításáról
<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99000026.TV>